

Lingua

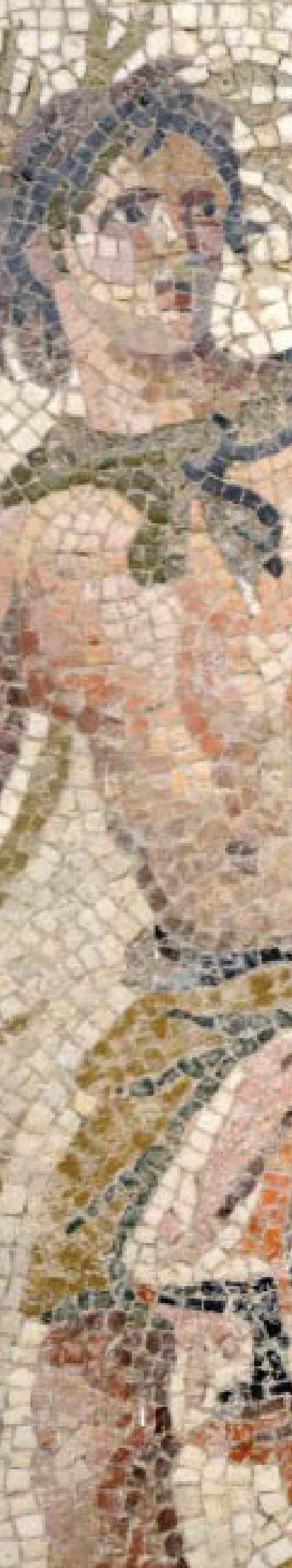
**LATINA
MEDICINALIS**

**SAĞLIK
MESLEĞİ
I. SINIF İÇİN
LATİNCE
DERS KİTABI**

**Vesna Dimovska- Yanyatova
Svetlana Kočovska - Stevovik**

**LINGUA LATINA
MEDICINALIS**
**SAĞLIK
MESLEĞİ
I. SİNİF İÇİN
LATİNCE
DERS KİTABI**

Yayımcı:

Kuzey Makedonya Cumhuriyeti Eğitim ve Bilim Bakanlığı
“Az.Kiril ve Metodiy” Sok.no. 54, 1000 Üsküp

Yazarlar:

Vesna Dimovska-Yanyatova
Svetlana Kočovska-Stevovik

Yorumcular:

Valeriy Sofronievski
İvitsa Vesov
Lidiya Gelevska

Orijinal baskının başlığı:

LINGUA LATINA
MEDICINALIS
УЧЕБНИК ПО ЛАТИНСКИ ЈАЗИК
ЗА I ГОДИНА
ЗДРАВСТВЕНА СТРУКА
Весна Димовска-Јањатова
Светлана Кочовска-Стевовиќ

Bilgisayar işlemleri ve tasarım:

Mariya Smilevska

Makedonca'dan Türkçe'ye çeviri:

Ayser Vardar Rasim

Mesleki redaksiyon:

Doç Dr Aybeyan Selim, Uluslararası Vizyon Üniversitesi, Gostivar

Lektör:

Gülser Mehmet Klinçe

Grafik ve teknik tasarım:

Leon Jingo
Evgeniya Pavlova

Başım yeri ve yılı: Üsküp, 2022

9 Kasım 2020 tarihli 26-2023 / 1 numaralı Ulusal Ders Kitabı Komisyonu tarafından kabul edilen, Birinci sınıflar için Latin dili ders kitabı , sağlık ve sosyal koruma meslekleri / Sağlık eğitim profilleri, hemşire, kadın - doğum hemşiresi, diş teknisyeni, diş asistanı, farmakoloji teknisyeni, laboratuvar-sihhi teknisyeni, fizyoterapi teknisyeni için ortaöğretimde dört yıllık eğitim ders kitabının onaylanması ve kullanılması kararı ile.

CIP - Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека “Св. Климент Охридски”, Скопје
811.124(075.3)

DIMOVSKA-Yanyatova, Vesna

Lingua latina medicinalis sağlık mesleği i. sınıf için latince ders kitabı : Електронски извор / Vesna Dimovska-Yanyatova, Svetlana Kočovska-Stevovik ; [Makedonca'dan Türkçe'ye çeviri Ayser Vardar Rasim]. - Üsküp : Kuzey Makedonya Cumhuriyeti Eğitim ve Bilim Bakanlığı, 2022

Начин на пристапување (URL): https://www.e-ucebnici.mon.gov.mk/pdf/Latinskijazik_1_turski.pdf.
- Превод на делото: Учебник по латински јазик за I година здравствена струка / Весна Димовска Јањатова, Светлана Кочовска Стевовиќ. - Текст во ПДФ формат, содржи 228 стр., илустр. - Наслов преземен од екран. - Latince - türkçe sözlük lexicon latino-turcica: стр. 202-225

ISBN 978-608-273-049-3

1. Kočovska-Stevovik, Svetlana [автор]

COBISS.MK-ID 57940485

İÇERİK

	Önsöz	7
	Ders kitabında kullanılan kısaltmalar	9
CAPUT I		11
	LINGUA LATĪNA:	12
	Latin dili hakkında	12
	Latin alfabesi	13
	PENSA	15
	VITA ROMĀNA: Okuryazarlık Gelişimi	16
CAPUT II		19
	LINGUA LATĪNA:	20
	Seslerin ayrılması	20
	Seslerin telaffuzu	20
	Aksan	22
	PENSA	23
	VITA ROMĀNA: Roma'da Tıp	26
CAPUT III		29
	LINGUA LATĪNA:	30
	Sözcük türleri	30
	İsimlerin çekimi	30
	Fiil	32
	PENSA	34
	VITA ROMĀNA: Roma şehrinin kuruluşu	35
CAPUT IV		37
	LINGUA LATĪNA:	38
	I (a) ÇEKİM	38
	Declinatio (a) prima	38
	Yardımcı fiil sum, esse, fui 'nin şimdiki zamanın haber kipi	39
	Edatlar	40
	LECTIÖNES: Morbus Marci, De morbis oculörum et nasi	
	In officĭna, De pharmaceutis	42
	Dicta et Sententiae	43
	PENSA	44
	VITA ROMĀNA: Roma kültürü	47
CAPUT V		49
	LINGUA LATĪNA:	50
	II (o) çekimi	50
	Şimdiki zamanının etken (aktiv) haber kipi	52
	LECTIÖNES: Morbus Marci, De morbis oculörum et nasi	
	In officĭna, De pharmaceutis	54
	Dicta et Sententiae	55
	PENSA	56
	VITA ROMĀNA: Roma dini ve mitoloji	60
CAPUT VI		63
	LINGUA LATĪNA:	64
	III Çekim – ünsü zgövdeleri	64
	Emir şekli – şimdiki zamanın emir kipi	65
	YARDIMCI FİİL SUM, ESSE, FUI'DEN ŞİMDİKİ ZAMANIN EMİR KİPİ	66
	Zarflar	67

	LECTIÖNES: Corpus humānum, De muscūlis, Sententiae	68
	Dicta et Sententiae	70
	Pensa	71
	Vita Romāna: Roma ‘ dakamusal yaşam	75
CAPUT VII		77
	Lingua Latīna:	78
	III Çekim - vokal gövdeler - ehali	78
	III Çekim sıfatlar	79
	Bağlar	81
	LECTIÖNES: Partes corpōris humāni, De trunco	
	De brucellose, De tussi	82
	Dicta et Sententiae	83
	Pensa	84
	Vita Romāna: Roma‘ da eğitim	87
CAPUT VII		89
	Lingua Latīna:	90
	IV (u) çekimi	90
	V (e) çekim	91
	Yunan çekimi / yunan adlarının çekimi	92
	LECTIÖNES: In hospitāli, Plantae medicātae, De verbis graecis	94
	Dicta et Sententiae	96
	Pensa	97
	Vita Romāna: Roma evi	101
CAPUT IX		103
	Lingua Latīna:	104
	Şimdiki zamanın edilgen (pasiv) haber kipi	104
	Sayılar	106
	LECTIÖNES: De remediis, Caput humānum	108
	Dicta et Sententiae	110
	Pensa	111
	Vita Romāna: Roma ailesi	115
CAPUT X		117
	Lingua Latīna:	118
	Şimdiki zamanın aktif ve pasif fiil çekimleri	118
	Yardımcı fiil sum, esse, fui‘nin şimdiki zamanının fiil çekimleri	119
	Özel (yanlış) çekilmiş fiiller	120
	- Fio, fiēri, factus sum	120
	- Edo, edere (ēsse), edi, esum	120
	- Possum, posse, potui	120
	- Fero, ferre, tuli, latum	121
	LECTIÖNES: Praecepta de pharmaceutis et medicis, Sententiae	122
	Dicta et Sententiae	124
	Pensa	125
	Vita Romāna: Beslenme şekli	128
CAPUT XI		129
	Lingua Latīna:	130
	Zamirler	130
	Kişi zamirleri	130
	Kişi - dönüşlü zamir	131
	İyelik zamirleri	131
	İyelik - dönüşlü zamir	132
	RECEPTURA	132
	Receptura	132

	Reçetede kısaltmalar	136
	LECTIÖNES: Tullius Attico suo salütem dicit, De formülis remediörum	138
	DICTA ET SENTENTIAE	140
	PENSA	141
CAPUT XII		145
	LINGUA LATİNA:	146
	İşaret zamirleri	146
	İlgi zamirleri	147
	Soru zamirleri	148
	Tip terminolojisi	149
	LECTIÖNES: De Hippocräte et Galëno, Amici nobis necessärii sunt, Qui sunt boni medici	152
	DICTA ET SENTENTIAE	153
	PENSA	154
CAPUT XIII		159
	LINGUA LATİNA:	160
	Sıfat ve zarfların karşılaştırılması	160
	Sıfatla da karşılaştırma	160
	Sıfatlarda üstünlük	161
	Tanımlayıcı karşılaştırma	163
	Farklı tabanlara göre karşılaştırmak	163
	Zarflarda karşılaştırma	164
	Zafraların özel (yanlış) karşılaştırılması	164
	LECTIÖNES: De quattuor aetatibus, De carminibus Homëri, Aliquid de vasis sanguineis, Aliquid de muscülis	166
	DICTA ET SENTENTIAE	168
	PENSA	169
	VITA ROMĀNA: Sosyal görevler ve eğlence	173
CAPUT XIV		175
	LINGUA LATİNA:	176
	Şimdiki zamanın aktif katılımı	176
	Gerund (ulaç)	177
	Gerundiv (fiil sıfatı)	178
	LECTIÖNES: Participia praesentis in medicĭna	180
	DICTA ET SENTENTIAE	181
	PENSA	182
	HİPOKRAT YEMİNİ	186
APPENDIX		189
	SEÇİLMİŞ METİNLER	190
	Cornelius celsus, de medicĭna	190
	Regimen sanitätis salernit ānus sive flos medicĭnae	192
	De brevitae vitaesive gaudeamus igitur	194
	Latin gramerinegenel bakış	197
	Latin gramerinegenel bakış	197
	Fiil	199
LEXICON LATINO-MACEDONICUM		201

LINGUA LATINA MEDICINALIS ders kitabı, eğitim profilleri sağlık alanı olan, ortaöğretim meslek okullarındaki öğrencilere yöneliktir: Hemşire, Kadın - doğum hemşiresi, Diş teknisyeni, Diş asistanı, Farmakoloji teknisyeni, Tıbbi laboratuvar-sıhhi teknisyeni, Fizyoterapi teknisyeni, Fonetik, morfoloji (adın ve fiilin), temel ve uygun profesyonel sözlük, tarif ve içeriğinin yanı sıra Roma uygarlığının ve kültürünün belirli yönlerinden içerikler vardır. İçerik seçimi, birinci sınıf Latin dili eğitim programı modül ünitelerinde sağlanan içerik ve terimlere tekabül eder. Bu içeriklerin sunumunda ve detaylandırılmasında uygulanan metodoloji, gramer ve sözlüksel bileşen arasındaki güçlü karşılıklı ilişkiyi ve ayrıca gerçekte hala kullanımda olan Latin dilinin iletişim işlevini gösterme eğilimindedir. Ders kitabı, temel Latince bilgisinin ve profesyonel, tıbbi ve farmakoloji terminolojisinde ve reçete kullanımındaki yeterliliklerin edinilmesini sağlamanın yanı sıra, beklenen öğrenme seviyesini elde etmek için yeterli bir kapsam ve düzeyde Roma kültürü hakkındaki genel bilgileri genişletmeyi amaçlamaktadır. Dilbilgisi kısmı, istisnalar, nadir kullanımlar ve diğer benzer özelliklerden söz edilmeksizin gerekli minimuma indirgenmiştir ve vurgu, profesyonel terminoloji ve kelime dağarcığına, onun doğru anlaşılmasına ve doğru pratik uygulamasına dayanmaktadır. Metinlerin, cümlelerin, örneklerin ve alıştırmaların seçimi bu ders kitabının amacına uygundur.

Tüm içerikler on dört bölüm (Kaput I - XIV) ve bir ek (Appendix) olarak yapılandırılmıştır. Bölümler, dil alanının bir kısmını (Lingua Latīna) ve ardından seçilen okuma parçaları, metinleri veya cümleleri (Lectiōnes) içerir. Ders kitabındaki bölümlerin çoğunda, ilgili gramer birimlerine karşılık gelen bir dizi Latin atasözü, ifade veya alıntı (Dicta et sententiae) ve ayrıca uygun alıştırmalar, yani uygulama ve kontrol için görevler (Pensa) seçilmiştir. dilbilgisi bilgisi edinmek için sağlanan, reçete veya sözlük. Bölümlerin sonunda Roma kültürü, gündelik kamusal ve özel yaşam (Vita Romāna) hakkında içerikler yer almaktadır. Ek (Appendix), öngörülen bilgi ve becerilerin kazanılmasına yardımcı olması gereken içeriklerden oluşmaktadır: Öğrencilerin sınıfta veya kendi başlarına çevirebilecekleri birkaç kısa seçilmiş metin ve ders kitabında temsil edilen Latince dilbilgisine kısa bir genel bakış. Ders kitabının sonunda, öğrencilere ek bir yardım olarak, ders kitabında temsil edilen tüm kelimeleri içeren bir Latince-Makedonca sözlük (Lexicon Latīno-Macedonicum) bulunmaktadır. Ders kitabının daha kolay kullanılabilmesi için içinde kullanılan kısaltmalar başında verilmiştir. Bu içerik bölümü, kullanıcıyı veya öğretmeni sınırlamaz, ancak ihtiyaca veya ilgiye göre farklı bölümlerden ayrı konuların birleştirilmesine izin verir.

DERS KİTABINDA KULLANILAN KISALTMALAR

<i>abl.</i>	ablativus, ablativ
<i>acc.</i>	accusativus, akuzativ
<i>act.</i>	activum, aktiv
<i>adi.</i>	adiectivum, sıfat
<i>adv.</i>	adverbium, zarf
<i>бот.</i>	ботанички, botanik
<i>comp.</i>	comparativus, karşılaştırmak
<i>coni.</i>	coniunctivus, bağ
<i>conict.</i>	coniunctio, çiftleme
<i>dat.</i>	dativus, dativ
<i>f.</i>	feminini generis, dişil cinsiyetinden
<i>gen.</i>	genitivus, genel
<i>ѣрч.</i>	
<i>imper.</i>	imperativus, zorunlu
<i>impers.</i>	impersonale, kişisiz
<i>ind.</i>	indicativus, gösterge
<i>indecl.</i>	indeclinabile, değişmeyen söz
<i>inf.</i>	infinitivus, sonsuz
<i>interi.</i>	interiectio, ünlem
<i>m.</i>	masculini generis, eril cinsiyetinden
<i>n.</i>	neutrius generis, cinssiz
<i>nom.</i>	nominativus, yalın
<i>num. card.</i>	numeraie cardinale, baş numara
<i>num. ord.</i>	numeraie ordinale, sıra numarası
<i>part.</i>	participium, ortaç
<i>pass.</i>	passivum, pasiv
<i>pl.</i>	pluralis, çoğul
<i>praep.</i>	praepositio, praepositio, edat
<i>praes.</i>	praesens, şimdiki zaman
<i>ѣрен.</i>	ѣреночно, aktarma, mecazi anlamda
<i>pron. indef.</i>	pronomen indefinitum, belirsiz zamirler
<i>pron. interr.</i>	pronomen interrogativum, soru zamiri
<i>pron. demonstr.</i>	pronomen demonstrativum, işaret zamiri
<i>pron. pers.</i>	pronomen personale, kişi zamirleri
<i>pron. poss.</i>	pronomen possessivum, iyelik zamirleri
<i>pron. relat.</i>	pronomen relativum, ilgi zamiri
<i>sg.</i>	singularis, tekil
<i>subst.</i>	substantivum, ad
<i>superl.</i>	superlativus, üstün
<i>v.</i>	vide, görmek
<i>verb.</i>	verbum, fiil
<i>verb. defect.</i>	verbum defectivum, kusurlu fiil
<i>voc.</i>	vocativus, vokativ

Caput

I

LATİN DİLİ HAKKINDA D

LATİN
ALFABESİ İLİHA

OKURYAZARLIK
GELİŞİMİ

LATİN DİLİHA HAKKINDA

Latin dili (lingua Latīna), adını Apenin Yarımadası'nın orta kesiminde, Tiber Nehri boyunca yer alan Lazio (Lātium) bölgesinde yaşayan bir kabile olan Latinlerden (Latin) almış. Şimdi "Lazio" olarak bilinen bu bölgede Roma (Roma) şehri varmış, bu nedenle Latince'ye Roman dili (lingua Romāna) da deniyormuş. Roma egemenliğinin komşu ülkelerde güçlenmesi ve yayılmasıyla Latince, diğer dillerin kullanımını bastırmış ve iktidar dili olarak hakimiyet kurmuş. Kullanımı Lazio'dan tüm İtalya, Galya, İspanya, İngiltere, Norik, Kuzey Afrika, Balkanlar ve Dacia'ya yayılmış.

Latince, ortak kökenli dilleri içeren Hint-Avrupa dil grubuna aittir. Günümüze ulaşan en eski Hint-Avrupa metinleri MÖ 2. Bin yılın ortalarından (MÖ 1500 civarında) kalmadır. Hint-Avrupa dil grubu, Hint-İran, Baltık, Sloven, İtalyanca, Rumence, Kelt ve Alman aileleri gibi çeşitli dil ailelerini ve ayrı diller olarak Yunanca, Arnavutça, Ermenice ve diğerlerini içerir. Bu nedenle, klasik diller, Eski Yunanca ve Latince ile Makedonca, Arnavutça, İngilizce veya Almanca, uzak bir akrabalık içindedir, bu nedenle içlerinde aynı veya yakın anlama sahip benzer kelimeler bulunur. Örneğin:

Latince:	Eski Yunanca:	Makedonca:	Srpça:	Eski Slovence:	İngilizce:	Almanca:
mater	μήτηρ	мајка	мајка	мати	mother	mütter

Latince yazılmış en eski yazıtlar MÖ VII-VI. yüzyıla aittir. MÖ 3. yüzyıldan itibaren, Roma edebiyatı yoğun bir şekilde gelişmeye başladı, Latince yazılmış edebiyat, MÖ 1. yüzyılda zirvesine ulaştı. Klasik yazarların eserleri, Latin dilinin anlatımının ve yüceliğinin mükemmelliğini yansıtır. Ancak şairler ve yazarlar tarafından kullanılan Latin edebiyat dili, günlük yaşamda sıradan vatandaşlar tarafından konuşulan Latince'den giderek uzaklaştı. Konuşulan (sermo cotidiānus) ve edebiyat Latince dili, onu kullananların eğitimine bağlı olarak, konuşulduğu illere göre giderek daha fazla katmanlaşmakta ve boyun eğdirilen halkların veya daha sonra Roma'nın koruyucuları ya da yıkıcıları olarak bu illerde ikamet eden halkların diliyle karıştırılmaktadır.

Romen dilleri (İtalyanca, Fransızca, İspanyolca, Portekizce, Retro-Rumence, Romence, vb.) zamanla kaba (halk) Latince'den evrimleşmiştir. Latince'nin Romence dillerine yayılmasıyla, nesli tükenmedi, ancak Katolik Kilisesi'nde, Avrupa yöneticilerinin mahkemelerinde, bilimle dikkatle beslenmeye devam etti. Bu vahalardan edebiyatta, hümanizm ve Rönesans dönemindeki bilimsel ve felsefi tartışmalarda, genel olarak eski tarikatire ve hatta klasik dillere olan ilginin gerçek bir canlanma yaşadığı zaman, yeniden hayat bulacak. Belirli zamanlarda Yeni Latin dili, tek tek Avrupa ülkelerinin ulusal dillerinden daha güçlü ve daha üretkendi, Batı Avrupa'da önemli bir uluslararası iletişim aracı haline geldi ve XVIII yüzyılın sonuna kadar uluslararası bir bilim dili ve edebi bir dil olarak kullanıldı.

Bugün, Katolik Kilisesi'nde, Vatikan'da, Latince konuşulmakta, bilimsel terminolojide kullanılmaktadır ve Latince sözlük (Latin kökenli kelimeler) modern Avrupa dillerinde, çoğunlukla İtalyanca, İspanyolca ve Fransızca'da ve aynı zamanda İngilizce ve Almanca dilinde de büyük oranda mevcuttur. Makedon dilinde de birçok Latince sözler mevcuttur.

LATİN ALFABESİ

Avrupa'nın en eski alfabesi Akdeniz'den, Fenike'den geliyor. Alfabe (phoinikeia grammata) Fenikeliler tarafından MÖ 1000 ile 800 yılları arasında Yunanlılardan alındı. Daha sonra, Latinler Yunanlılardan ve onlardan (Orta Çağ boyunca Hıristiyanlık yoluyla) eski Roma İmparatorluğu topraklarında kendi devletlerini kuran tüm halklar devraldı. Romalılar, harflerin adlarını Yunanlılardan almamışlar, ancak her bir ismin bu grafikte belirtilen sese karşılık gelmesi veya mümkün olduğunca benzer olması ilkesini izleyerek onlara kendi adlarını vermişlerdir.

Latin alfabesi (scriptura Latina) fonetik sesler veya fonetik alfabeyle aittir, yani işaretler, grafikler veya harflerden (litterae) oluşur, ve her harf belirli bir sesin işaretidir. M.Ö. I. yüzyılda. Latin alfabesi 21 karakterden oluşuyordu ve son harf X harfiymiş (k ve s seslerini ifade eden bir bileşik veya çift ünsüz, yani c ve s). Daha sonra Yunancadan alınan kelimelerin (zona, zephyrus, Byzantium, pyramis, Cyrus) düzgün bir şekilde aktarılabilmesi için iki harf, Y ve Z harfi daha eklenmiştir.

Fenik alfabesi

Klasik zamanlarda, Roma alfabesinde 23 harf vardı, büyük harf ya da grafem U u daha sonra meydana çıkmıştır (V'den ayırt edilmek için) ortaya çıktı, böylece karakter veya harf sayısı 24'e yükseldi:

BÜYÜK HARF	KÜÇÜK HARF	AD	TELAFFUZ
A	a	a	a
B	b	be	b
C	c	ce	k, ts
D	d	de	d
E	e	e	e
F	f	ef	f
G	g	ge	g
H	h	ha	h
I	i	i	i, y
K	k	ka	k
L	l	le	l
M	m	me	m
N	n	ne	n
O	o	o	o
P	p	pe	p
Q	q	ku	k
R	r	er	r
S	s	es	s, z
T	t	te	t, ts
U	u	u	u, v
V	v	ve	v
X	x	iks	ks, gz
Y	y	ipilon	i
Z	z	zet	z

Latince büyük harfle yazılır:

1. Cümledeki ilk kelime ve mısradaki ilk kelime.
2. Özel isimler (Gaius, Iulia).
3. Özel adlarından türetilen sıfatlar ve zarflarda (Anglicus).
4. Botanikteki otların isimleri (Mentha).
5. Zoolojideki hayvanların isimleri (Canis).
6. Kimyasal elementler (Argentum)
7. Ezzanedeki ilaçların isimleri (Analginum)

Cogita et responde!

1. Latince hangi bölgede konuşulmaya başlandı?
2. Latince ilk yazıtlar hangi yüzyıldan kalmadır?
3. Latince hangi dil grubuna aittir?
4. Latin alfabesinin kökeni hangi yüzyılda yer almaktadır?
5. Konuşulan Latince'den hangi diller gelişti?
6. Latin alfabesi kaç harften oluşur ve bunlar hangileridir?
7. Latince'de hangi kelimeler büyük harfle yazılır?
8. Roma edebiyatı hangi yüzyıldan itibaren gelişmeye başladı?
9. Latince ne zamana kadar edebi bir dil olarak kullanıldı?
10. Hangi diller Romence dilleri grubuna dahildir?

Bizim çağımızdan
476 yılında
Roma imparatorluğu

OKURYAZARLIK GELİŞİMİ

Alfabenin ortaya çıkışı, insanlık tarihinde son derece önemli bir dönüm noktasıdır. Yazı, eski halkların yaşam tarzlarını, dünyayı anlayışlarını, inançlarını veya tutumlarını bize anlatabilecekleri tek araçtır.

İlk alfabelerin yaratılmasından bu yana sayısız metin yazılmıştır: taşa kazınmış yazıtlar, günlük özel duyurular, mektuplar, kayıtlar ve resmi belgeler, emirler, yasalar, meslek ve okul metinleri, ticaret hesapları, edebi eserler. Bütün bu yazılar, çeşitli metinler, on beşinci yüzyılda Gutenberg matbaasının icadına kadar uzun bir süre boyunca, yalnızca elle, yani bir el yazması **manuskript** biçiminde yazılmıştır (terim, Latince manu-skriptum elle yazılmış kelimesinden gelmektedir, el yazısı kelimesine karşılık gelen) ve çeşitli materyaller üzerine.

Üzerine yazıldığı malzemenin kalitesi ve türü, el yazmasının şeklini koşullandırdı, bu nedenle: **rulo** (rotulus) veya **kodeks** (codex), daha yakın zamanda da **basılı kitap** olabilir.

İlk olarak yazı malzemesi olarak bitki yaprakları veya ağaç kabuğu gibi doğal ve işlenmemiş malzemeler kullanılmıştır. Hindistan ve Doğu'da palmye yapraklarına yazılır, Hellas ve İtalya'da ise zeytin yaprağı oylama için kullanılırdı. Kabuğun içi yumuşak, pürüzsüz ve parlaktır, bu da onu yazı yazmak ve sarmak için uygun hale getirir.

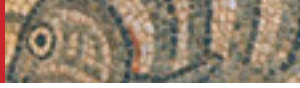
İlk büyük metinler tuval-bez üzerine yazılmıştır ve bunlar sözde tuval-bez kitaplardır. Mısırlıların ve Etrüsklerin ölülerini (mumyaları) sardıkları bez şeritler üzerinde de kayıtlar-yazılar bulunmuştur.

Balmumu plakası ve kalem (stilus)

Balmumu plakaları erken antik çağlardan beri Hellas ve Roma'da kullanılmıştır. Genellikle bir balmumu tabakasıyla kaplanmış ahşap plakalardı, ancak aynı zamanda fildişi, metal ve hatta kristalden de yapılmışlardı. Balmumu yüzeyine metal, ahşap, fildişi vb. maddelerden yapılmış bir kalem (stilus) ile yazılmıştır. Kalemin bir ucu bilenmiş ve mumda karakterleri oymak için kullanılmış, diğer ucu küçük bir spatula şeklinde yassılaştırılmış ve yeniden yazabilmek veya yazım hatalarını düzeltmek için mum tabakasını düzeltmektedir.

Balmumu plakaları tek olabilir, aynı zamanda ikili, üçlü veya çoklu plakalardan oluşur. Birleştirilmiş plakalara kodeks denir. Kodeks iki levhadan oluşuyorsa buna diptik, üç levhadan oluşan triptik, vb. denir.

Papirüsün yazı malzemesi olarak ortaya çıkmasıyla bile, kitabın tarihinin gerçekten başladığına inanılıyor. Papirüs, adını özel teknolojiyle yapılmış bir tür bataklık kamışından almıştır. Aslen Mısır'dan gelen bu malzeme, antik çağda klasik edebiyatın tek gerçek bir taşıyıcısıydı. Papirüs ticaretinin ana merkezi, en büyük bilimsel, filolojik ve edebi etkinliğin geliştirildiği ve yazı malzemesi ihtiyacının en büyük olduğu İskenderiye şehriydi. O zamanlar dünyanın bilinen bütün yanlarına İskenderiye'den papirüs ihraç edildi.

Papirüs el yazmaları kaydırma şekilleri vardır ve Latince kaydırma kelimesinden sonra cilt olarak da adlandırılır. Üzerinde sivri bir kamış sapı kalamus (calamus) ile yazılırdı. Mürekkep siyahtı ve kül, reçine ve sudan yapıldı. Orta Çağ'da mürekkep diğer renklerde (sarı, yeşil, kırmızı) de yapılmıştır. Bizans'ta kırmızı mürekkep sadece kraliyet sarayında kullanılmak üzere tasarlanmıştır.

Ancak papirüs kaydırmaları, malzeme yıpranmış ve karşı konulmaz olduğu için kolayca tahribata açıktır. Korunmuş papirüs el yazmaları genellikle Mısır kumu veya benzeri koşullarla (nem, güneş, sık sıcaklık değişiklikleri vb. olmadan) korunarak günümüze ulaşmıştır. Böylece papirüsün yerini yavaş yavaş yeni, daha dayanıklı kaydırmalı yazı malzemesi - pergament aldı.

Yazı atölyelerinde el yazmalarını çoğaltan kâtipler, dördüncü yüzyıldan itibaren sistematik bir şekilde papirüs metinlerini pergamente aktarmaya başlamışlar, öyle ki onların bu etkinliği sayesinde antik ve tarih tarikatürünü oluşturan edebi eserlerin çoğu çürümekten korunmuş.

Pergament koyun, keçi, kuzu veya buzağuların işlenmiş hayvan derilerinden yapılmıştır ve adını en yaygın olarak üretildiği Küçük Asya kenti Bergama'dan almıştır. Papirüsten daha dayanıklıydı ama aynı zamanda çok daha pahalı bir malzemeydi. Bir kodeks olarak birleştirilen pergamentteki el yazmaları, bugün hala kullandığımız bir kitap şeklini almış durumda. Pergament genellikle mora boyanırdı ve daha az sıklıkla safran veya siyahtı. Yazmak için bir saz veya kuş tüyü ve daha az sıklıkla metal bir kalem veya ince bir fırça kullanılırdı. Mürekkep farklı reçetelere göre yapılırdı ve her kitap yazma ofisi kendi mürekkebinin nasıl yapıldığının sırrını saklardı.

Mora batırılmış pergament üzerine altın veya gümüş mürekkeple yazılmış pergament kodları özellikle gösterişliydi. Kapaklar ve sayfalar, sayfa kenarlarına veya baş harflerine fildişi, kabartma resimler, çizimler ve desenler ile süslenebilir. Bu süslemelerde bitki, hayvan veya geometrik motifler bulunurdu.

Napoli,
Ulusal
arkeolojik
Müze,
Pompei'den
fresk

Kağıt Çinlilere atfedilen bir icattır. Kağıt üzerinde kalan en eski el yazmaları dördüncü yüzyıldan kalmadır. Kağıt, Araplar tarafından Avrupa'ya getirilmiş ve dokuzuncu yüzyılda İspanya'da kullanılmaya başlanmıştır.

Kağıt üretiminin hammaddesi yine bitkisel kaynaklıdır: liko, keten, dut, kamış. Bitki lifleri küçük parçalar halinde kesildi ve üzerine alçı, jelatin ve yapıştırıcının eklendiği bir yulaf lapası yapıldı. Bu karışımdan mekanik olarak dökülen, inceltile ve kurutulan kağıt blokları, daha sonra daha küçük yapraklara kesildi. Yazılı veya basılı sayfalar dikildi veya yapıştırıldı ve kitaplar gibi bağlandı.

Avantajları ve düşük maliyeti nedeniyle kağıt kullanımı hızla Avrupa'ya yayıldı ve Eski Kıta'daki tek yazı malzemesi haline geldi. Matbaanın icadından sonra, "Gutenberg dönemi"nde kitap basımı daha hızlı ve ucuz bir süreç haline geldi ve kitap nihayet bugünkü görünümüne kavuştu.

Caput

II

SESLERİN
AYRILMASI
TELAFFUZU
AKSAN
ROMA'DA
TIP

SESLERİN AYRILMASI

Dil, bir topluluğun üyeleri olarak insanlar arasında iletişim kuran ve bu iletişimin başlangıçta gerçekleştiği bir sesler ve işaretler sistemidir. Ve bu iletişim başlangıçta sadece konuşma yoluyla, anlamlı seslerle ve daha sonra bir sistemli işaretler ile - mektup yazma yoluyla. Konuşma ve sesleri, bunların artikülatör ve akustik özelliklerini inceleyen bilime fonetik, seslerin işlevsel özelliklerini inceleyen bilime fonoloji denir.

Ortalama bir Latin dili kullanıcısı için seslerin temel özelliklerini bilmek gerekir: bunların türü ve kalitesi, telaffuz şekli ve daha doğru aksan, yani vurgu.

Latince'de sesler şöyle ayrılır:

- **vocāles** (sesli harfler) **a ,e, i, o, u, y**
- **consonantes** (sessiz harfler) **b, d, g, p, t, c, k, q, v, h, l, r, f, s, m, n, z, x**
- **diphtongi** (çift sesli) **ae, oe, au, ei, eu, ui**

SESLERİN TELAFFUZU

Latince telaffuz etmenin iki yolu vardır:

- A. Geleneksel telaffuz ve**
- B. Klasik telaffuz**

Klasik telaffuz tarzının, anadili Latince olan (sermo patrius) kişiler tarafından söylenme şekli olduğu, geleneksel şeklin ise Latince'nin ana dili olmayan halkların ses yeteneklerine uyarlanmış bir telaffuz şekli olduğu söylenebilir.

A. Geleneksel telaffuz

Geleneksel telaffuz, ortaçağ metinlerini okurken ve tıp, eczacılık, veterinerlik, biyoloji, kimya ve genel olarak profesyonel terminolojide kullanılır. Geleneksel telaffuzun özellikleri aşağıdaki gibidir

	okunur:	
ae ve oe	ē	aeger eger, aetas etas, lagoena lagena, oedēma edema
e'den önce c, ae, oe, i, y	ts	cerebrum tserebrum, caecum tsekum coena tsena, medicina meditsina, cysta tsista
a'dan önce cc, o	κ	vacca vaka, bucca buka
e'den önce cc, i, ae, oe, u, y	ts	vaccae vaktse, buccae buktse
ī başlangıç pozisyonunda vokalin	y	iōdum yodum, ieīunum yeyunum, iniectio inyektisio

s iki sesli harf arasında ve öncesinde veya sonrasında l, m, n	z	rosa <i>roza</i> , narcōsis narkozis, incisio <i>intsizio</i> Celsus <i>tselzus</i> , plasma <i>plazma</i> , mensis <i>menzis</i>
ti hecesi sesli harfin önünde ve kısa olduğu zaman	tsi	operatio <i>operatsio</i> , functio <i>funktio</i>
s, t, x'in arkasındaki ti hecesi ve ti vurgulandığı olduğu zaman	ti	combustio <i>kombustio</i> , Brattia <i>Bratia</i> , uzun mixtio <i>mikstio</i> , totius <i>totius</i>
ch, ph, th, rh	h, f, t, r	schola <i>shola</i> , ph armacia <i>farmatsia</i> , th orax toraks, rh izoma <i>rizoma</i>
qu	kv	quantum kvantum , equus ekvus
ngu	ngv	lingua <i>lingva</i> , sanguis <i>sangvis</i>
su vokallerin önünde ve vurgusuz olduğunda	sv	suavium svav,um

Ae ve oe sesli harfler, diftongdaki ikinci sesli harfin üzerinde diyarez (iki nokta) olduğunda ayrı ayrı telaffuz edilir. Örneğin, aēr aer, poēta. Digraflarda (ch, ph, th, rh) gruplandırılmış **aspire edilmiş sessiz harfler**, tıbbi terminolojide, özellikle Yunanca kökenli kelimelerde sıklıkla bulunur. Bunları her zaman tek ses olarak telaffuz ederiz: chronicus hronikus, thrombus trombüs, rhapshe rafe. **Geminatlar**, tek olarak telaffuz ettiğimiz çift sessiz harflerdir : **pp** (suppositorium supozitorium), **mm** (mamma mama), **rr** (terra tera), **ll** (stella stela), **tt** (gutta guta), **ss** (necessarius netsesarius) ve **cc** (vacca vaka), ancak ardından e, i, u, y, ae, oe geldiğinde kc (ecce ektse, buccae buktse) olarak telaffuz edilir. **Ses grupları**, özel olarak telaffuz edilen iki veya daha fazla sestir. Latince bu tür ses grupları **qu** ve **ngu**. **q** sesi her zaman **u** ile birlikte durur ve **qu** ses grubu **kv** (aqua akva, quinque kvinkve) olarak telaffuz edilir. **Ngu** ses grubu **ngv** (lingua lingva) olarak telaffuz edilir. **Sch** grubu, Alman dilinin etkisi altında bazen yanlış telaffuz edildiği gibi ş olarak değil, ch (ischias ishias, schema shema) olarak doğru telaffuz edilir.

B. Klasik telaffuz

Klasik dönemden metinler okunurken klasik telaffuz kullanılır. Bu durumlarda gelenekselden farklıdır:

	okunur:	
ae, oe	ae, oe	aeger aeger, lagoena lagoena
c, cc	κ	cerebrum kerebrum, caecum kaekum, buccae bukae
s	s	
ti	ti	operatio operatio, functio funktio
ch, ph, th	kh, ph, th	schola skhola, pharmacia pharmakia, thorax thoraks

AKSAN

Latincede vurgunun konumu sesli harflerin miktarına göre belirlenir. Her sesli harf uzun (ā, ē, ī, ō, ū) veya kısa (ă, ě, ĭ, ȝ, ŭ) olabilir. Sesli harfin uzunluğu ˉ, kısalığı ˘ ile gösterilir. Sesli harfler doğası ve konumu gereği uzun veya kısa (flōs, vīta, cādo, popŭlus) olabilir.

Vokaller her zaman iki veya daha fazla sessiz harfin veya karmaşık bir sessiz harfin önündeyken **pozisyon olarak uzundur**:

ör. ārbor, vāllis, redēptus, Mezēntius, dŭx

Vokaller her zaman arkasından başka bir sesli harf veya h ve bir sessiz harf geldiğinde **pozisyon olarak kısadır**:

ör. lignēus, audīo, vēho, trāho

Sesli harflerin (hecelerin) miktarı, sadece kelimelerin doğru vurgusu nedeniyle değil, aynı zamanda bazen anlamlarını değiştirdiği için de çok önemlidir (*mālum* kötü veya *mālum* elma, *līber* kitap veya liber *hūr*, *vēnit* geliyor veya *vēnit* geldi).

Diftonlar iki sesli harften oluşur ve her zaman uzundur.

Bir hece, bir sesli harften veya bir veya daha fazla sessiz harften oluşan bir sesli harften oluşur. Sözcük, sesli harf veya çift sesli harf sayısı kadar heceden oluşur: pa-ter, Cae sar, co-ro-na. Kelimeler aşağıdaki gibi hecelere ayrılmıştır:

- İki sesli harf arasındaki bir sessiz harf, bir sonraki sesli harfle heceye girer.
Ör. a-mi-ci-ti-a, me-di-cus
- Çift ünsüzler (geminatlar) ve st sessiz harf grubu iki heceye bölünür.
Ör. stel-la, has-ta.
- Ünlüler arasındaki bir grup sessiz harfler, eğer bir kelime genellikle onunla başlayabiliyorsa, tamamen bir sonraki heceye geçer.
Ör. dis-ci-pli-na, fa-bri-ca, fakat for-tu-na, pro-vin-ci-a kalır.
- Bileşikler (kompozitler) kendilerini oluşturan parçalara ayrılır.
Ör. dis-tri-buo, red-eo.

Heceler açık ve kapalı olabilir. Bir sesli harfle biten hece: me-di-ci-na açıktır ve bir sessiz harfle biten hece kapalıdır: ex-em-plum. Kısa sesli harf (doğası veya konumu gereği) içeren bir hece kısa bir hecedir ve uzun bir sesli harf (doğası veya konumu gereği) veya diftong içeren bir hece uzun bir hecedir. Örneğin: flōs, vīs-cē-ra, pŏ-pŭ-lus

Tek heceli sözcüklerde vurgu her zaman tek hecenin sesli harfinin üzerindedir: **vīr, lŭx, réx, dŭx, nŏx.**

Latince'deki **iki heceli kelimeler**, uzun veya kısa olup olmadığına bakılmaksızın, kelimenin sonundan başlayarak her zaman ikinci heceyi vurgular: **rŏ-sa, rá-dix, stél-la, hás-ta, cá-nis.**

Üç heceli ve çok heceli sözcüklerde, eğer uzunsa vurgu sondan itibaren ikinci heceye düşer: **for-tú-na, na-tú-ra, me-di-cí-na, co-rŏ-na .**

Cogita et responde!

1. İkinci hece kısaysa, kelimenin sonundan sayarak, üçüncü hece vurgulanır: **lác-tě-us, pó-pŭ-lus, a-mi-cí-tŭ-a.**

GELENEKSEL:

KLASİK:

haematōma

caesārea

cysta

lagoena

chole

iecur

emulsio

therapia

rheumatismus

medīcus

carcinōma

viscēra

coena

incisūra

lymphadenītis

radix

inflammātio

larynx

mixtio

Penicillinum

Apium

Gentiāna

- Aşağıdaki kelimeleri hecelerine ayırın, ardından vurgunun yerini belirleyin:

gingīva

citreum

grammāta

mensūra

pulvères

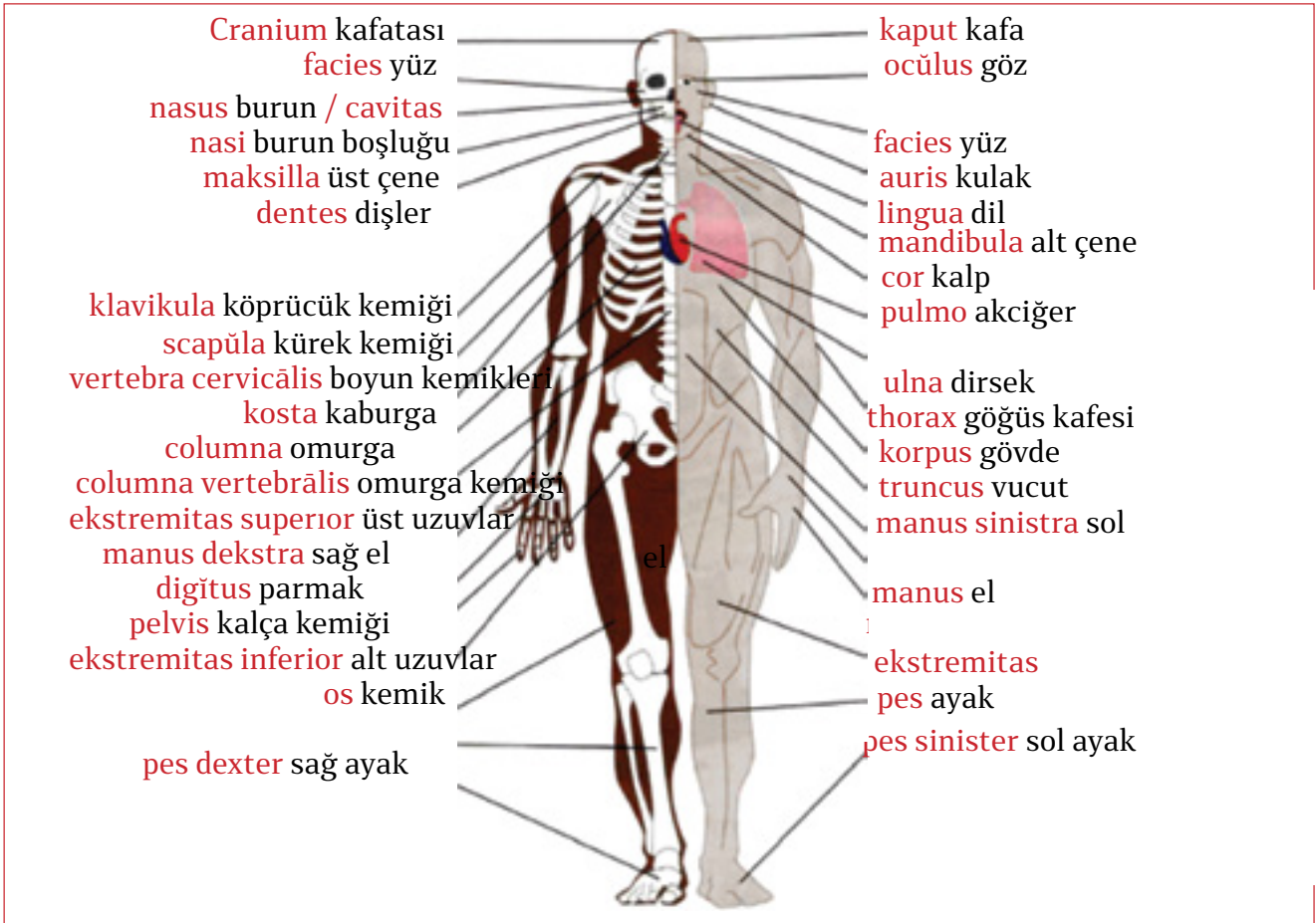
glandūla

aneurysma

emplastrum

ornamentum

- Verilen örneği takip ederek, vücut bölümleri anlamına gelen kelimeleri geleneksel telaffuza göre okuyun:

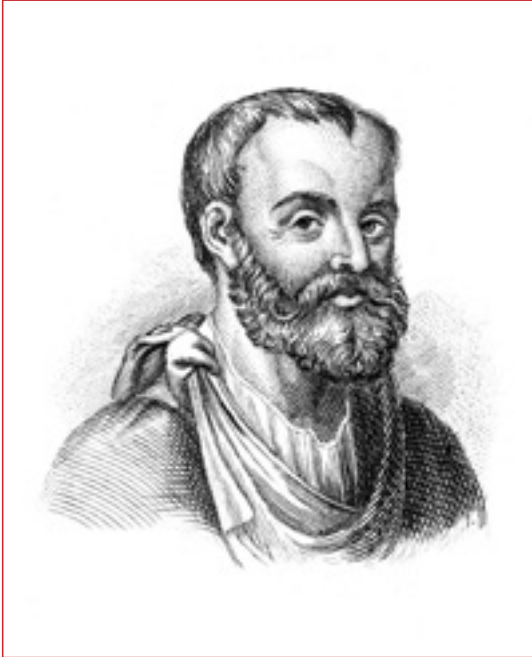
e. g. cranium	<u>kranium</u>		
facies	_____	os	_____
nasus	_____	pes dexter	_____
cavitas nasi	_____	caput	_____
maxilla	_____	ocūlus	_____
dens	_____	auris	_____
pes sinister	_____	lingua	_____
digītus	_____	mandibūla	_____
vertebra	_____	collum	_____
vertebra lumbālis	_____	cor	_____
clavicūla	_____	pulmo	_____
scapūla	_____	pulmōnes	_____
vertebra cervicālis	_____	ulna	_____
costa	_____	thorax	_____
columna	_____	corpus	_____
columna vertebrālis	_____	truncus	_____
extremitas superior	_____	manus sinistra	_____

ROMA'DA TIP

Roma'da tıp biliminin ve tıp pratiğinin başlangıcı, M.Ö. üçüncü yüzyılın başlarındaki bir olayla bağlantılıdır. M.Ö. 293 yılında Roma şehrinde bir veba hastalığı belirmiş. Şehir için büyük tehlike zamanlarında genellikle olduğu gibi, Senato, esas olarak Kumi şehrinden (güney İtalya'daki bir Yunan kolonisi) getirilen kehanetlerin ve kötülüğe karşı kararnamelelerin bir koleksiyonu olan *Sibil Kitaplarından* yardım istemiş.

Sibil kitaplarının yorumlanmasının tavsiyelerine göre, Yunanlıların Apollon'un şifacı ve oğlu olarak kabul ettiği şehirde Asklepiy tarikatı tanıtılmış. Böylece m.ö.291 yılında Romalılar Tiber nehriindeki adada, Eskulap adını verdikleri bu tanrıya adanmış bir tapınak inşa etmişler. Bu tanrının yeni tarikatı, Roma tıbbının gelişmesine yardımcı olmuş. Roma'daki ilk hekimler Helenlerdir. Yaşlı Pliny Naturâlis historia adlı eserinde m.ö.219'da Roma'ya gelen Spartalı cerrah Arhagat'tan bahseder. Başlangıçta Romalılar tarafından ameliyat yapımındaki becerisi ve güvenilirliği nedeniyle hayranlık duyulmuş, ancak müdahalelerinin yaygınlaşması ve yeniliği, ilkel ev içi cerrahiye inananları korkuttmuş. Böylece bir süre sonra Arhagat "cellat" ilan edilmiş.

Daha sonra uzun bir süre boyunca, Roma'da "Yunan becerilerine" göre tıbbi uygulama yalnızca yabancılar tarafından uygulanmış. Pliny, altı yüzyıl boyunca Romalıların kendi doktorlarına sahip olmadıklarından bahseder. Roma'daki doktorlar Güney İtalya'nın Magna Graecia'dan, Tıp okullarının geliştiği İtalya, ardından Hellas ve hatta Doğu'dan geliyormuş. Bu doktorlar farklı eğitimlere sahipti ve farklı sosyal tabakalara aitmiş. Asklepios ve Galen bilginlerin yanı sıra aristokrat doktorlar, köle doktorlar vb. varmış.

Galen

Doktorların kendi meslek birlikleri sınıfları - scholae medicorum (collegia) varmış, ancak içlerinde hiçbir ders tutulmuyormuş. Doktorların kendileri öğretimle özel olarak ilgilenirlermiş. Vespasian tarafından Roma'da kurulan Athenaea, ücretli profesörler tarafından halka açık dersler veriliyormuş.

Doktorların hastalara tavsiyeleri vermek ve ameliyat yaptığı poliklinikler (tabernae medicae) varmış ve bazen bu klinikler bir tür özel kliniği temsil edermiş. Doktorun maaşının miktarı, sosyal statüsüne ve hastalar arasındaki popülerliğine bağlıydı. Roma toplumunda hekimler ayrıcalıklı bir konuma sahipti. Sezar, Roma'da tıp yapan tüm yabancıları Roma vatandaşlığı vermiş. Hadrian, doktorları zaten meslekleriyle devlete hizmet ettikleri için zorunlu kamu görevlerinden serbes bırakılmış. En seçkin doktorlara *archiaterus* unvanı verildi.

Doktorlardan bazıları terfi ettirildi veya bir Roma eyaletini yönetmeye gönderilmiş. Doktorlar vergi ödemekten de muaf tutulmuş. Sadece doktor sayısı sınırlıymış: Antonin Pius'un yönetiminin son yıllarından kalma bir kanun kitabında, küçük kasabalarda en fazla beş ve eyalet başkentlerinde en fazla on doktora izin veriyormuş.

Asklepios, Roma'nın en çok aranan doktorlarından biriymiş ve en yüksek otoriteye sahip bir öğretmenmiş. Atom fiziği teorisini tıbbı uygulamış. Ona göre sağlık, atomların doğru hareket etmesine bağlıydı ve hastalık bu hareketi engellemekteymiş. Bu nedenle doktor, jimnastik tedavisi ile bile müdahale etmek zorunda kalmış. Asklepios hakkında da bir fıkra varmış, bu fıkraya göre kendisi bir cenazeye katıldığında, ölünün görünüşte ölü olduğunu görmüş ve onu hayata çevirmiş.

Antik Roma'da yaşayan tüm hekimlerin en ünlüsü Galen'dir (130-200 yıllarında). Eğitimini Hellas ve İskenderiye'de tamamladıktan sonra ilk olarak 162 yılında'da Roma'ya gelmiş, fakat kısa süre sonra oradan ayrılır. Daha sonra Mark Aurelius ve Wer'in daveti üzerine 169 yılında'da Roma'ya döner ve ölümüne kadar orada kalır. Çalışmaları anatomi ve fizyoloji, patoloji, farmakoloji ve cerrahi tedavi üzerine orjinal düşüncelere dayanmaktadır. Hipokrat'ın eserlerinin yorumlanmasına da büyük önem verir. Yazıları, Orta Çağ'a kadar bir tıp ansiklopedisidir.

Ancak tıp biliminin gelişmesine rağmen, tanrıların, her şeyden önce Eskulap'un iyileştirici gücüne olan inanç azalmaz. İnananlar, iyileşmeyi umarak bütün gecelerini bu tanrıya adanmış tapınaklarda geçirir. Böylece, MS II. Yüzyıldan Roma'dan bir Yunan epigrafi, Eskulap tapınağında gerçekleşen birçok mucizevi şifadan bahseder: Kör bir adamın, Eskulap'ı bir rüyada gördükten sonra gözleri açılmış, Lucius adında birine (zatürre hastası olan), Eskulap ona üç sunaktan kül almasını, onları şarap ile karıştırıp göğsüne koymasını söyler - o iyileşir ve tanrıya herkesin önünde teşekkür eder ve ahaliyle birlikte kutlar. Fakat bu tür halk inançları tıp biliminin gelişmesini engellemez.

Eskulap,
tıp yetenek tanrısı

Caput

III

SÖZCÜK TÜRLERİ

İSİMLERİN ÇEKİMİ

FİİL

ROMA ŞEHRİNİN

KURULUŞU

SÖZCÜK TÜRLERİ

Latincede dokuz tür sözcük vardır:

→ DEĞİŞEBİLEN SÖZLER DECINABILI A	İSİMLER (<i>substantīva</i>) SIFATLAR (<i>adiectīva</i>) ZAMİR (<i>pronomina</i>) SAYILAR (<i>numeralia</i>) ГЛАГОЛИ (<i>verba</i>)	(<i>nomina</i>)
→ DEĞİŞMEYEN SÖZLER INDECLINABILI A	ZARFLAR (<i>adverbia</i>) EDATLAR (<i>praepositiōnes</i>) BAĞLAR (<i>coniunctiōnes</i>) ÜNLEMLER (<i>interietīōnes</i>)	

Adlara, sıfatlara, zamirlere ve sayılara Ad (*nomina*) denir. İsimlerin haline göre değişmesine deklinasyon (*declinatio*), fiillerin kişilere göre değişmesine konjugasyon (*coniugatio*) denir. Latince'de beş deklinasyon ve dört konjugasyon vardır.

İSİMLERİN ÇEKİMİ (*Declinatio*)

Deklinasyonu olan kelimeler, yani isimler, cinsiyet (*genus*), sayı (*numerus*) ve isim hali (*casus*) farklılığı vardır:

- Cins (*genus*)** Latince'de tıpkı Makedonca'da olduğu gibi üç cins vardır: eril (*genus masculinum*, kısaltma m.), dişil (*genus femininum*, kısaltma f.) ve cinsiz (*cins neutrum*, kısaltma n.). Sözlükteki isimler her zaman ilk iki isim halinden alıntılanır - tamlayan tekil için son aday ve bunların yanında her zaman ismin hangi cinsten olduğunu gösteren kısaltma bulunur. Örneğin: *oculus*, -i, **m.**, *Herba*, -ae, **f.**, *Remedium*, -i, **n.**

Eril şahıs isimleri her zaman (*Gaius*, -i m. *Gay*, *pater*, -tris m. *baba*), halkların isimleri (*Persa*, -ae m. *Faslı*) nehirlerin (*Tiberis*, -is m. *Tiber*) rüzgarların (*aquilo*, -onis m. *Kuzey rüzgarı*) ve ayların (*Nisan*, -m. *Nisan*) eril cinsiyetindedir. Kadın şahıs isimleri ve kadın şahısları ifade eden isimler (*Gaia*, -ae f. *Gaya*, *mater*, -tris f. *anne*, *soror*, -oris f. *kızkardeş*), ülke isimleri (*İtalya*, -ae f. *İtalya*), *Aegyptus*, -i f. *Mısır*), adalar (*Delus*, -i f. *Delos*), şehirler (*Roma*, -ae f. *Roma*, *Ephesus*, -i f. *Efes*) ve ağaç gövdeleri (*mālus*, -i f. *Elma* ağacı) ve ağaçların meyveleri tarafsız cinsiyetle adlandırılır (*mālum*, -ben n. *elma*). Hayvanların isimlerinin erkek için ayrı, dişi için ayrı bir kelimesi vardır: *taurus*, m. *boğa*, *vacca*, -ae f. *inek*; *aries* - *etis* m. *koç*, *ovis*, -is f. *koyun*.

2. **Sayı (numerus)**. Latince'de, Makedonca'da olduğu gibi, isimler ikiye ayrılır - tekil (tekil, kısaltma sg.) ve çoğul (çoğul, kısaltma pl.).
3. **İsim hali (casus)**. Kişi veya nesne ve onu çevreleyen şey arasındaki ilişki, tekil ve çoğul olarak, altı farklı isim haliyle ifade edilir: nominativ, genitiv, dativ, akuzativ, vokatif ve ablatif, Belirli isim hali biçiminin belirli bir sorunun cevabı olduğu düşünülürse, temel oranlar kolayca öğrenilebilir:

İSİM HALİ	SORU	CÜMLEDE İŞLEVİ	ÖRNEK
NOMİNATİV (Yalın hal) <i>Nominativus</i>	Kim? Ne?	özne, yüklemin isim parçası	Amor ornat. Uva pomum est.
GENİTİV (-in Hali) <i>Genitivus</i>	Kimin? Kime? Neye? Kimden? Neyden?	ait olmak, bir bütünün parçası	Odor florum delectat.
DATİV (-e Hali) <i>Dativus</i>	Kime? Neye?	dolaylı nesne	Scribo fratri .
AKUZATİV (-e Hali) <i>Accusativus</i>	Kimi? Ne?	dolaysız nesne	Mater puero fabulam narrat.
VOKATİV (Çağrı Hali) <i>Vocativus</i>	Ey! O!	çağırma, seslenme	Ave, amice!
ABLATİV (-den Hali) <i>Ablativus</i>	Kiminle? Neyle? Kimden? Neyden? Nereye? Nezaman? Nasıl?	arkadaşlık, araç, başlangıç noktası, yer, zaman, şekil	Cum amico ambulo. Hamo pisces capimus. Athenis habito. Hieme fulmina rara sunt.

İsim haline göre değişen (çekilen) sözcükler, kök ve eklerden oluşur. Kök, farklı bir İsim hali için farklı bir İsim hali ekinin eklendiği kelimenin (isim, sıfat, zamir veya sayıdan) değişmeyen kısmıdır. Örneğin: nominativ den-s, genitive dent-is, dative dent-i, akuzativ dent-em, ablatif dent-e vb.

İsmin gövdesinin nasıl bittiğine göre, isimler beş çekimden birinden sonra çekilir. I çekiminden sonra kökü **-a** ile biten isimler, II çekiminden sonra kökü **-o** ile biten isimler, III'ten sonra kökü **ünsüz** veya **-i** ünlüsü ile biten isimler değiştirilir. IV çekiminden sonra kökü **-u** ile biten isimler, V'den sonra kökü **-e** ile biten isimler değiştirilir. Kökün sonuna göre çekimler de adlandırılır, bu nedenle birinci çekime a deklinasyonu, ikinci çekim o deklinasyonu, üçüncü - ünsüz ve ünlü karışımı veya i deklinasyonu, dördüncü u deklinasyonu ve beşinci de -e deklinasyonu.

Bir ismin tekil için hangi çekime ait olduğunu belirlemek kolaydır, çünkü tamlama ve cins ile birlikte tamlamanın sonu her zaman sözlükte listelenir.

I ÇEKİM-DEKLĪNASYON	aqua, -ae <i>f.</i>	nom. aqua, gen. aquae
II ÇEKİM-DEKLĪNASYON	morb ^{us} , -i <i>m.</i> ager, -i <i>m.</i> collum, -i <i>n.</i>	nom. morbus, gen. morbi nom. ager, gen. agri nom. collum, gen. coli
III ÇEKİM-DEKLĪNASYON	cortex, -cis <i>m.</i> avis, -is <i>f.</i>	nom. cortex, gen. corticis nom. avis, gen. avis
IV ÇEKİM-DEKLĪNASYON	sens ^{us} , -us <i>m.</i> cornu, -us <i>n.</i>	nom. sensus, gen. sensus nom. cornu, gen. cornus
V ÇEKİM-DEKLĪNASYON	dies, -ei <i>m.</i>	nom. dies, gen. diei

Böylece, tamlamanın sonuna göre, bir ismin beş çekimden hangisinden sonra değiştiği kabul edilir: eğer tamlama biçimi -ae ile bitiyorsa, ilk çekimden sonra değişir, -i ile bitiyorsa ikinciden, -is ile bitiyorsa, üçüncüden sonra, -us ile bitiyorsa, dördüncüden sonra ve -ei ile bitiyorsa, beşinci çekimden sonra değişiyor.

İsimlerin gövdesi her zaman tamlayan çoğul için isim biçiminde görülür: aquarum, morbōrum, agrōrum, colōrum, corticum, avium, sensuum, cornuum, diei.

Diğer isim hallerinde, kök ile isim eklerinin birleştirildiğinde meydana gelen fonetik değişiklikler nedeniyle gövde her zaman görünür değildir.

FİİL (*Verbum*)

Latince fiil, değişken kelimeler kategorisine girer. Şu halleri ayırt eder:

→ **ÜÇ İSİM HALİ (personae):** birinci, ikinci ve üçüncü şahıs.

→ **İKİ SAYI HALİ (numeri):** tekil ve çoğul.

→ **ALTI ZAMAN HALİ (tempōra):**

prezent (praesens) - şimdiki ve geniş zaman

İmperfekt (imperfectum) - şimdiki hikaye zamanı ve geniş hikaye zamanı,

futur I (futurum simplex) - gelecek zaman,

perfekt (perfectum) - geçmiş zaman,

plusquamperfect (plusquamperfectum) - geçmiş hikaye zamanı ve

futur II - (futurum perfectum) gelecekte geçmiş zaman, gelecekteki başka bir eylemden önce olan yapılacak eylemi ifade eden gelecek zaman.

→ **ÜÇ KİP (modi):**

İndikativ indicativus - haber kipi, nesnel-objektif ifadenin bir yolu, fiilen gerçekleştirilen, gerçekleştirilmekte olan veya gerçekleştirilecek olan bir eylemi ifade etmenin bir yolu;

Konyunktiv-dilek kipleri (coniunctivus) - özne-subyektif ifadenin bir yolu, yapılmasını istediğimiz, buyurduğumuz, teşvik ettiğimiz, izin verdiğimiz veya yasakladığımız bir eylemi ifade etmenin bir yolu,

İmperative-emir kipi (imperativus) - emredilmiş bir yol, yapılması gereken, yapılması mecbur olan veya yapılmaması gereken bir eylemi ifade etmenin bir yolu.

→ **İKİ DURUM (genera):**

aktif - etken (genus actıvum) - eylemi gerçekleştirenin durumu, cümlenin dilbilgisel konusuyla eşleşir. Örnek: Majister discipulum laudat. Öğretmen öğrenciyi övüyor.

Pasif - edilgen (genus passıvum) - ifade edildiği fiilin durumu cümledeki dilbilgisi öznesinin maruz kaldığı eylem, mantıksal özne (eylemin gerçek icracısı) ortada dururken. Örnek: Discipulus a magistro laudatur. Öğrenci, öğretmen tarafından övülür.

→ **BEŞ FİİL İSMİ (nomina verbālia):**

infinitiv (infinitıvus),
supin (supınum),
gerund (gerundium), } **fiil isimleri**

particip (participium),
gerundiv (gerundıvum) } **fiil sıfatları**

İnfinitiv, supin ve gerund fiil isimleridir ve partitsip ile gerundiv fiil sıfatlarıdır. Fiil isimleri aslında bir fiilden türetilen isimlerdir. Fiilin anlamını korumuşlar ve bir ismin özelliklerini almışlardır. Fiil sıfatları fiillerden türetilen sıfatlardır. Partitsip, aktif veya pasif bir fiil sıfatıdır. Latin fiilin üç partitsipi vardır: aktif prezentin partitsipi, pasif perfektin partitsipi ve aktif futurun partitsipi.

Fiiller kişisel formda indikativ, konyuktiv yada imperativde olunca onlara belirli fiiller (verba finıta) denir. Fiil isimleri kişisel formlar değildir, yani eylemi gerçekleştiren kişiyi belirtmezler, bu nedenle belirsiz fiiller (verba infinıta) olarak adlandırılırlar.

III. yüzyıldan
Roma mozaiği

Cogita et responde!

1. Latince değişen ve değişmeyen kelime türleri hangilerdir?

a. değişen

b. değişmeyen

2. Her isim halini ilgili soruyla birleştirin:

Genitiv	kime? neye?
Akuzativ	kim? ne?
Dativ	seslenme için isim hali
Nominativ	kiminle? neyle?
Ablativ	kimi? ne?
Vokativ	kimin? kime? neye?

3. İsim halini işlevle eşleşecek şekilde bağlayın:

Özne	Dativ
	Nominativ
	Akuzativ
	Nominativ

4. Aşağıdaki isimlerin cinsiyetlerini anlamlarına göre belirlemeye çalışın:

frater, -tris		erkek kardeş
mater, -tris		anne
Tertia, -ae		Tertsia
Publius, -ii		Publius
Macedo, -onis		Makedon
Hispania, -ae		Hispania
Rhodus, -i		Rodos adası
Carthago, -inis		Kartaca
Ianuarus, -ii		ocak
prunum, -i		erik

ROMA ŞEHRİNİN KURULUŞU

Roma şehrinin kuruluşu ve en eski tarihi hakkında farklı nitelikte birçok tarihi tanıklık vardır. Geniş bir imparatorluğun ve son derece gelişmiş bir uygarlığın ve kültürün başlangıcının bir ilgi, araştırma konusu olduğu, aynı zamanda bir ilham, yaratıcılık ve hatta gizem konusu olması anlaşılabilir. Bu nedenle tarih ve efsane, gerçekler ve mitler çoğu zaman iç içedir. Antik tarihçilik tanıklıklarından (yazılı tarihi kaynaklar) en sık kullanılanlar ve en popüler olanlar Tit Liviy'den *Roma şehrinin kuruluşundan*, Sicilya'lı Diodorusun *Tarih Kütüphanesi* ve Halikarnaslı Dionysius tarafından yazılan *Roma arkeolojisidir*. Hepsi MÖ 1. yüzyılda ve MS 1. yüzyılda, yani ilgili oldukları dönemden birkaç yüz yıllık bir zaman aralığında yaratılmıştır. Bu eserlerin yazarları, çoğunlukla Romalı analistlerin eserleri olmak üzere daha eski tarihi kaynakları kullanma fırsatına sahip oldular, ancak aynı zamanda geleneğe direnmediler, bu yüzden tarihlerine sayısız efsane ve doğrulanamayan veri eklediler. Aslında, antik halklar için, yazılan tarihi eserlerin, olayların tarihsel sunumunun temel ilkelerine uymaları ve tarafsızlık göstermeleri ve objektif olmaları beklense de, öncelikle belirli sanatsal edebi normlara göre yaratılan sanat eserleriydi.

Ancak arkeoloji biliminin geleneği, tarihçiliği ve bulgularıyla örtüşen şey, Roma'nın MÖ sekizinci yüzyılda (MÖ 753) ortaya çıkması ve Akdeniz tipi asil yerleşim yerinin Lazio bölgesinde Tiber Nehri kıyısındaki Palacio tepesinde yer almasıdır. Kurucularının ve ilk sakinlerinin kökenleri muhtemelen tek değildir. Yani, bunu, efsanelere göre Romulus'un soyundan gelen Latinlerin "birleşmesi" ile açıklama eğilimi vardır ve o da, Truvalıların ve Sabinler'in soyundan, kralları Titus Tacius önderliğindeki bir nüfus olarak kabul edildi. Gerçeği söylemek gerekirse, arkeolojik malzeme, farklı ritüellere sahip toplulukların bir arada yaşadığını doğrulamaktadır.

Öte yandan, yedi Roma kralından bazılarının Etrüsk olduğuna ve şehrin orta İtalya'da kurulması sırasında, yoğun Yunan kolonizasyonunun gerçekleştiği yarımadanın güney kısmının aksine, güçlü bir Etrüsk genişlemesi olduğuna şüphe yoktur. Bu gerçekler, genel Roma kültürünün sonraki gelişiminde güçlü Etrüsk ve Yunan etkisinin izlerini doğrulamaktadır.

Geleneğe göre Lazio'nun ilk başkenti, Truva kahramanı Aeneas'ın oğlu Ascanius tarafından kurulan Alba Longa şehriydi. Truva'nın düşmesinden sonra Aeneas, Lazio kıyılarına yelken açtı ve ilk savaşılar sonra Ascanius Latinleri birleştirmeyi ve onların başkentlerini kurmayı başardı. Daha sonra, Numur ve Amulius kardeşler arasındaki üstünlük mücadelesinde Amulius, tahta zorla çıktı. Kardeşini kendisini devirebilecek bir erkek soyundan mahrum etmek için Numitor'un kızı Rea Sylvia'yı, tanrıça Vesta'nın rahibesi yaptı çünkü Vestaller evlenmezler ve çocuk sahibi olmazlardı. Ama tanrı Mars, Rhea Sylvia'ya yaklaştı ve o hamile kaldı ve ikizler Romulus ve Remus'u doğurdu. Amulius yeni doğanları aldı ve bir sepete koyup Tiber Nehri'ne atılmalarını emretti, ancak su sepeti

karaya attı, burada bir kurt ağladıklarını duyarak onlara yaklaştı ve onları besledi, hayatta kalmalarına ve iyileşmelerine yardımcı oldu. Çoban Faustul ve karısının çocukları buldu, kendi çocukları gibi büyüttü ta ki Numitor çocukları annelerine benzerliklerinden dolayı tanıyana ve kökenlerini açıklayana kadar. Genç şehzadeler Amulius'u tahttan indirerek ve büyükbabaları Numitor'u Alba Longa tahtına oturtarak cezalandırmışlar, kendileri de komşu tepelerden birinde yeni bir şehir kurmaya karar vermişler. Yeri seçtikten sonra, aralarında yeni şehrin adı konusunda bir tartışma çıktı - Romulus buraya kendi adını koymak istedi ve Rem itiraz etti. Kehanet de yardımcı olmadı, bir kısmı Romulus'u ve diğer kısmı Rem'i destekleyen toplanmış kalabalık da. Böylece, kavganın ateşinde , bir kardeş katliamı oldu ve Romulus, kardeşini öldürerek, yine de şehre kendi adı olan Roma adını verdi.

Roma kurdu,
Kapitolin müzesi,
Roma

Caput

IV

I(a) ÇEKİM

YARDIMCI FİİL SUM, ESSE,
FUI'NİN ŞİMDİKİ ZAMANININ
HABER KİPİ

EDATLAR

ROMA KÜLTÜRÜ

I (a) ÇEKİM

Declinatio (a) prima

İlk veya a-çekiminden sonra, gövdesi a ile biten isimler, zamirler, sıfatlar ve sayılar değişir. Yalın tekildeki bu isimler -a ve tamlayan tekil -ae ile biter. Sözlükte de aynı şekilde listelenirler, örneğin *vita*, -ae *f.* hayat; *medicina*, -ae *f.* tıp.

Bu çekimden sonra değişen isimlerin çoğu dişil cinsindedir. Örneğin, isimler *rosa*, -ae *f.* gül, *aqua*, -ae *f.* su, *gingiva*, -ae *f.* Diş eti, *gutta*, -ae *f.* damla; sıfatlar *alba* beyaz, *destilata* damıtılmış, *amara* acı sayılar; *una* bir, *tertia* üçüncü, *quinta* beşinci; zamirler *mea* benim, *tua* senin, *nostra* bizim. Bununla birlikte, ilk çekimden sonra, eril cinsinden (mesleği) veya uyruğu belirten bazı isimler değiştirilir. Örneğin, *poëta*, -ae, m. şair; *agricola*, -ae m. çiftçi; *colëga*, -ae m. meslektaş, işbirlikçi; *pharmaceuta*, -ae m. eczacı veya *Persa*, -ae m. İranlı.

İlk çekimden sonra *albus*, *alba*, *album* beyaz, veya *pulcher*, *pulchra*, *pulchrum* güzel gibi biri eril, biri dişil diğeri cinsiz cinsi olmak üzere üç biçimi olan sıfatların dişil biçimi değişir. I çekiminden gelen isimler aşağıdaki büyük harf sonlarına sahiptir:

	<i>Sg.</i>	<i>Pl.</i>
N.	-ă	-ae
G.	-ae	-ărum
D.	-ae	-īs
Acc.	-ăm	-ās
V.	-ă	-ae
Abl.	-ă	-īs

İlk çekimden bir isim ve sıfatın durum değişikliği şöyle görünür:

	<i>Sg.</i>	<i>Pl.</i>
N.	<i>vena cava</i>	<i>venae cavae</i>
G.	<i>venae cavae</i>	<i>venărum cavărum</i>
D.	<i>venae cavae</i>	<i>venis cavis</i>
Acc.	<i>venam cavam</i>	<i>venas cavas</i>
V.	<i>vena cava</i>	<i>venae cavae</i>
Abl.	<i>venă cavă</i>	<i>venis cavis</i>

YARDIMCI FİİL S U M, ESSE, FUI 'NİN ŞİMDİKİ ZAMANIN HABER KİPİ

Indicativus praesentis verbi auxiliāris sum, esse, fui

Latince'deki yardımcı fiil üç biçimde alıntılanmıştır:

- sum** - aktif şimdiki zamanının haber kipinin birinci tekil şahısı
esse - şimdiki zamanın mastar kipi ve
fui - aktif gelecek zamanın haber kipinin birinci tekil şahısı

Yardımcı fiil benim, ben idim, ben olacağım şeklinde çevrilebilir.

Şimdiki zaman (tempus praesens), şimdiki zamanda meydana gelen veya tekrarlanan bir eylemi ifade eder. Şimdiki zamanının göstergesi, fiilin şimdiki zamanından ve şimdiki zaman formları için kişisel eklerden oluşur.

Yardımcı fiilin şimdiki zamanda iki şekli vardır: s- ve es-. Şimdiki zamanın haber kipi aşağıdaki gibi değiştirilir:

	<i>Singularis</i>	<i>Pluralis</i>
1.	sum	sumus
2.	es	estis
3.	est	sunt

Latince'de yardımcı fiil şu şekilde olabilir:

- **Cümlede bağımsız yüklem:**
Sunt herbae ad scatulam.
 Kutuda otlar var. Otlar kutunun içindedir.
- İsim yüklemine fiil kısmı:

Publius **est pharmaceuta**. Publiy eczacıdır.

İsim yüklemine isim kısmı (isim, sıfat, zamir veya sayı) cümledeki özne ile cinsiyet, sayı ve durum olarak uyuşur. Örneğin, yukarıdaki cümlede iki isim (Publius - cümledeki özne ve pharmaceuta - isim yüklemine isim kısmı) eril cinsi tekildedir ve yalın haldedir.

EDATLAR

Praepositiones

Latince'deki edatlar, belirli isim hallerinin önünde duran değişmez kelimelerdir. Dilde isim hali yoksa (Makedonca gibi), o zaman edatlar isim halinin ilişkisini belirlemeye hizmet eder.

Latincede edatların çoğu, akuzativ veya ablatifte bir isimden önce gelir ve edatların sadece iki tanesi, genitivde bir isim ardında durur.

→ akuzativ (-e hali) ile edatlar:

ante	önce	ante operationem <i>operasyondan önce</i>
apud	yanında	apud parentes <i>ebeveynlerin yanında</i>
ad	için	ad inhalationem <i>inhalasyon için</i>
extra	dışında	extra officinam <i>laboratuvar dışında</i>
inter	arasında,	inter animalia domestica <i>evcil hayvanlar arasında</i>
infra	altında	infra collum <i>boyun altında</i>
intra	içinde	intra musculum <i>kas içinde</i>
post	sonra	post transfusionem <i>transfüzyondan sonra</i>
propter	nedeniyle	propter myoma uteri <i>rahim miyomu nedeniyle</i>
prope	yakın	prope officinam <i>laboratuvara yakın</i>
supra	üstünde	supra caput <i>başın üstünde</i>
trans	içinden, arasından	trans mare <i>denizin içinden geçmek</i>

→ ablativ (-den hali) ile edatlar:

a (ab, abs)	-dan	a pharmaceutā <i>eczacıdan</i> ab urbe condita <i>şehrin kuruluşundan (Roma)</i> abs te <i>senden</i>
e (ex)	-dan	e scholā <i>okuldan</i> ex tempore hemen <i>ex</i> herbis <i>otlardan</i>
cum	ile	cum rubore ve calore <i>kızarıklık ve ısı ile</i>
de	için	de morbis <i>hastalıklar için</i> , de ea causa bu nedenle
pro	için	pro narcosi <i>narkoz için</i>
sine	-süz	sine dolore <i>ağrısız</i>

a edatı ünsüzle başlayan kelimelerden, *ab* sesli harf ve bazı ünsüzlerle başlayan kelimelerden önce ve *abs t* ile başlayan kelimelerden önce gelir.

e edatı sadece ünsüzlerin önünde, *ex* ise ünlülerin ve ünsüzlerin önünde durur.

→ akuzativ (-e hali) ve ablatif (-den hali) ile edatlar: -in ve sub

-in edatı, *nereye doğru* sorusuna cevap verirken akuzativ ile duruyor? veya ablatif ile bir yeri gösterdiğinde ve *nerede* sorusuna cevap verildiğinde.

çinde (akuzativ ile) nereye doğru?	doğru	venio in patriam'a venio in Romam	memlekete doğru gidiyorum Roma'ya doğru gidiyorum
in, (ablatif ile) nerede?	-de, -da	in urbe habito	şehirde yaşıyorum
sub (akuzativ ile)	altında	sub terram	yer altında
sub (ablatif ile)	altında	sub terrā	yer altında

→ genitiv (-in hali) ile edatlar - causa ve gratia

Causa ve gratia İsimlerinin ablatifi, genitiv ile giden bir edat olarak kullanılır. O zaman nedeniyle olarak tercüme edilir ve atıfta bulunduğu ismin arkasında durur:

causa	nedeniyle	honoris causa onur nedeniyle
gratia	çünkü	exēmpli gratia çünkü örnek olarak,

Legāmus!

LINGUA LATINA

Lingua Latīna lingua antiqua est. Patria linguae Latinae Italia est. Italia terra Eurōpae est. Incōlae Italiae plerumque agricōlae sunt. Sed in Italia multae insūlae sunt. Incōlae insulārūm et orārūm Italiae nautae sunt. In Italia Roma est. In viis Romae arae et statuae deārūm sunt. Multis pugnis et multis victoriis Roma clara est. Lingua Latīna lingua poetārūm Romae antiquae et lingua medicīnae est.

Scientia linguae Latīnae medicīnae necessaria est. Non est medicīna sine lingua Latīna.

IN PHARMACIA

Cum collēgis in pharmacia sumus. Pharmacia prope scholam est. In via apud pharmaciam Betūla alba et Tilia grandifolia sunt. Betūla alba et Tilia grandifolia plantae sunt. Ad Betūlam albam Rosae et Viōlae odorātae sunt. Ante portas pharmaciae Tulīpae et Paeoniae sunt. Pharmaceuta cum collēgis intra pharmaciam est. Ubi pharmaceuta, ibi multae epruuettae, lagoenae, ollae, scatūlae et pillūlae. Nunc tinctūra Valeriānae ad lagoenam est. Tinctūra Menthae ad scatulam est. Valeriāna et Mentha herbae sunt. Atque Chamomilla et Urtica dioica herbae sunt.

Scientia pharmaceutae herbārūm magna est. Tinctūrae, mixtūrae et pillūlae necessariae sunt aegrōtis pillūlae necessariae sunt aegrōtis.

Valeriana officinalis

Urtica dioica

Matricaria chamomilla

VOCABÜLA:

<p>ad praep. acc. ile içinde, yanında, doğru</p> <p>aegröta adi. f. hasta</p> <p>agricöla, -ae m. çiftçi</p> <p>antiqua adi. f. eski, antik</p> <p>apud praep. ile acc. ile -da</p> <p>ara, -ae f. sunak</p> <p>atque conict. ve, daha da</p> <p>Betüla, -ae f. bot. Betüla alba kayın</p> <p>Chamomilla, -ae f. papatya</p> <p>clara adi. f. ünlü</p> <p>colléga, -ae m. iş arkadaşı</p> <p>cum praep. ile abl. ile</p> <p>de praep. ile abl. için</p> <p>dea, -ae f. tanrıça</p> <p>epruvetta, -ae f. test tüpü</p> <p>et conict. ve</p> <p>etiam conict. Aynı öyle, hatta</p> <p>Euröpa, -ae f. Avrupa</p> <p>herba, -ae f. ot</p> <p>hodie adv. bugün</p> <p>ibi adv. orda</p> <p>in praep. ile abl. ile ve acc. -de, doğru</p> <p>incöla, -ae m. ikamet eden kişi</p> <p>insüla, -ae f. ada</p> <p>intra praep. ile acc. -de, içinde</p> <p>Italia, -ae f. İtalya</p> <p>lagoena, -ae f. darboğazlı kap</p> <p>Latina adi. f. latin</p> <p>lingua, -ae f. dil</p>	<p>magna adi. f. büyük</p> <p>medicina, -ae f. tıp</p> <p>Mentha, -ae f. nane</p> <p>mixtüra, -ae f. karışım</p> <p>multa adi. f. çok, çok sayıda</p> <p>nauta, -ae m. denizci</p> <p>necessaria adi. f. gerekli</p> <p>nunc adv. şimdi</p> <p>olla, -ae f. maştraba</p> <p>ora, -ae f. kıyı</p> <p>patria, -ae f. vatan</p> <p>Peaonia, -ae f. bot. Şakayık</p> <p>pharmaceuta, -ae m. eczacı</p> <p>pharmacia, -ae f. eczane</p> <p>pillüla, -ae f. hap</p> <p>planta, -ae f. ağaç, bitki</p> <p>plerumque adv. çoğu zaman, genellikle</p> <p>poeta, -ae m. şair</p> <p>porta, -ae f. kapı</p> <p>prope praep. ile acc. yanında, yakınında</p> <p>pugna, -ae f. bitki</p> <p>Roma, -ae f. Roma</p> <p>Rosa, -ae f. gül</p> <p>scatüla, -ae f. kutu</p> <p>schola, -ae f. okul</p> <p>scientia, -ae f. bilgi</p>	<p>sed conict. fakat, ancak</p> <p>statua, -ae f. heykel</p> <p>terra, -ae f. toprak</p> <p>Tilia, -ae f. bot. Tilia grandifolia ıhlamur</p> <p>tinctüra, -ae f. tentür, hayvan doku özlerinden alkollü veya hidroalkolik biyolojik çözelti</p> <p>Tulipa, -ae f. lale</p> <p>ubi adv. nerde, nerede</p> <p>Urtica, -ae f. bot. Urtica dioica ısırgan</p> <p>out Valeriäna, -ae f. bot. kediotu</p> <p>Viöla, -ae f. bot. Viola odoräta menekşe</p> <p>via, -ae f. yol, sokak</p> <p>victoria, -ae f. zafer</p>
---	---	---

Dicta et sententiae

- **Pro forma.** Görünüş için.
- **Honoris causa.** Saygıdan.
- **Personagrata (nongrata).** İstenen (İstenmeyen) insan.
- **Eloquentiae unda, sapientiae gutta.** Dalga konuşma, bir damla bilgelik.
- **Ubi concordia, ibi victoria.** Uyumun olduğu yerde zafer vardır.
- **Fortuna caeca est.** Kader kördür.
- **Tabula rasa.** Boş, yazılmamış tahta. Deyim, hiçbir bilgisi olmayan veya henüz bir bilgi edinmemiş bir kişiyi ifade etmek için kullanılır.
- **Terra incognita.** Bilinmeyen ülke. Deyim, bilim alanında bilinmeyen bir şey için kullanılır.
- **Aurora musis amica.** Şafak, ilham perilerinin arkadaşıdır. Mecazi anlamda ilham perileri yaratıcı çalışma anlamına gelir. Anlamı şudur: Sabah yaratmak için en uygun zamandır. Eskiler arasında sanat ve bilimin koruyucusu olan dokuz ilham perisi varmış. Yunanlılar ve Romalılarda: Clio - tarihin ilham perisi, Melpomene - trajedi, Terpsichore - dans, Thalia - komedi, Eutharpa - lirik şiir, Erato - aşk şiiri, Urania - astronomi, Polychymnia - milli marş ve Kaliopa - epik şiir ilham perileriydi

Cogita et responde!

PENSUM A

Vocabŭla:

acŭta	adi. f. keskin, akut
aorta, -ae	f. aort
aqua, -ae	f. su
aphthae, -ārum	f. sŭt ũrŭnle- ri, aft
capsŭla, -ae	f. kapsŭl
clavicŭla, -ae	f. kŧbrŭcŭk kemiği
columna, -ae	f. sŭtun
costa, -ae	f. kaburga
embolia, -ae	f. tıkanma, emboli
formŭla, -ae	f. dŭzenleme
fractŭra, -ae	f. kırık
gelatinŧsa	adi. f. jelatinli
gingiva, -ae	f. damak
glandŭla, -ae	f. salgı bezi
hernia, -ae	f. fitık, çıkıntı,
insufficiencia, -ae	f. eksiklik
linea, -ae	f. çizgi;
linea alba	karın beyaz çizgisi
mandibŭla, -ae	f. alt çene
maxilla, -ae	f. ũst çene
pneumonia, -ae	f. Zatŭrre, akciğer iltihaplanması,
ruptŭra, -ae	f. çatlak
ulna, -ae	f. dirsek
valvŭla, -ae	f. kapakçık
vena, -ae	f. damar
vertebra, -ae	f. omur

1. Aqua, -ae f., Rosa, -ae f., Clavicŭla, -ae f. ve ulna, -ae f. adlarını isim hallerine gŧre değiştirin:

	Sg.	Pl.	Sg.	Pl.
N.	aqua		Rosa	
G.				
D.				
Acc.				
V.				
Abl.				

	Sg.	Pl.	Sg.	Pl.
N.	clavicŭla		ulna	
G.				
D.				
Acc.				
V.				
Abl.				

2. Aşağıdaki ifadeleri Tŭrkçe'ye çevirin:

fractŭra ulnae	_____
valvŭla aortae	_____
embolia aortae	_____
hernia lineae albae	_____
columna vertebrārum	_____
fractŭra costae	_____
aphthae gingivārum	_____
glandŭla linguae	_____
fractŭra vertebrārum	_____
embolia venārum	_____
fractŭra clavicŭlae	_____

PENSUM B

1. sum, esse, fui yardımcı fiillerinin şimdiki zamanının haber kipini yazın:

sg.	pl.
_____	sumus
_____	_____
est	_____

2. Parantez içindeki adı edattan sonraki isim haline koyun:

in	_____	(maxilla, -ae f.)
ad	_____	(olla, -ae f.)
sub	_____	(terra, -ae f.)
cum	_____	(formûla, -ae f.)
in	_____	(mandibûla, -ae f.)
ad	_____	(lagoena, -ae f.)
ante	_____	(ruptûra, -ae f.)
post	_____	(pneumonia, -ae f. acûta, -ae adi.)
intra	_____	(vena, -ae f.)
proper	_____	(insufficientia, -ae f.)
cum	_____	(capsûla, -ae f. gelatinôsa, -ae adi.)

3. Aşağıdaki enternasyonalizmler için Latince kelimeleri sözlükte bulun:

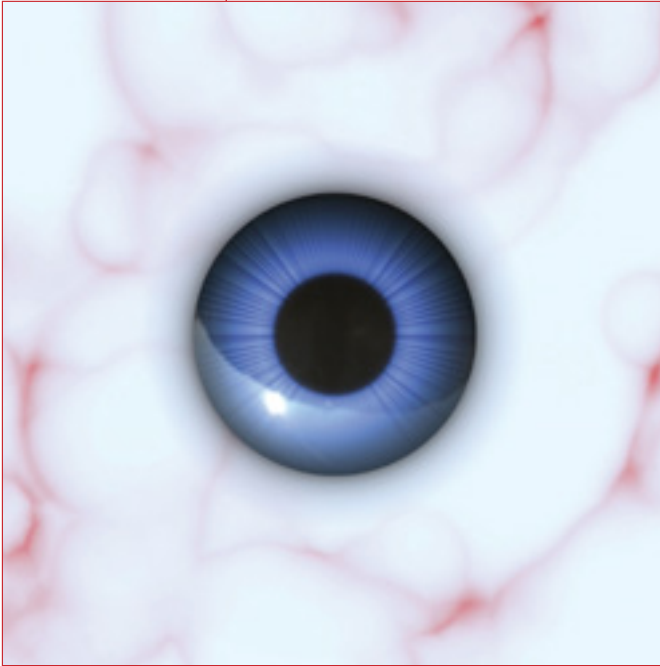

Columna vertebralis

PENSUM C

Her iki yönde yatay ve dikey arama yaparak sözlükte verilen Latince kelimeleri bulun:

C	O	L	U	M	B	A	D	E	X	T	R	A
A	M	A	V	G	A	L	L	I	N	A	A	V
L	U	R	A	U	G	L	A	N	D	U	L	A
V	C	T	L	T	A	U	C	A	V	A	U	C
A	O	S	U	T	N	C	O	R	E	O	L	C
R	S	I	P	A	I	I	M	O	N	A	L	A
I	A	N	A	R	T	R	A	N	A	G	E	L
A	R	I	C	A	E	U	N	A	T	U	C	A
F	I	S	S	U	R	A	A	E	N	R	O	C

Coronæa

- ala, -ae f. kanat
- auricula, -ae f. kulak kepçesi
- calvaria, -ae f. kafatası, kalvari
- capra, -ae f. keçi
- cellula, -ae f. hücre
- cera, -ae f. balmumu
- cicada, -ae f. cırcır böceği
- cava adi. f. içi boş, oyuk
- columba, -ae f. güvercin
- coma, -ae f. saç
- cornea, -ae f. gözün korneası
- fascia, -ae f. fasya,, kas zarı
- dextra adi. f. sağ
- fissura, -ae f. çatlak
- gallina, -ae f. tavuk
- gutta, -ae f. damla
- mucosa, -ae f. mukoza
- rana, -ae f. kurbağa
- retina, -ae f. retina
- ruga, -ae f. kırışıklık
- scapula, -ae f. kürek kemiği
- sinistra adi. f. sol
- uva, -ae f. üzüm
- vacca, -ae f. inek

ROMA KÜLTÜRÜ

Roma kültürü terimi, tüm Avrupa kültürünün antik çağlardan günümüze sürekli bir gelişmeye dayandığı, çok karmaşık, önemli ve katmanlı bir uluslarüstü kültürel mirasın yaratılmasına ve şekillendirilmesine katılan çeşitli gelenekleri ima eder ve içerir. Bu kavram sadece edebiyat, güzel sanatlar ve mimariyi değil, aynı zamanda dini uygulamaları, eğlenceyi, günlük alışkanlıkları, yaşam kültürünü de birleştirir ve iç içe geçirir.

Roma edebiyatı, yetenekli Roma yazarlarının tutkulu bir destekçisi (mecenatronu) olan İmparator Augustus zamanında gelişiminin zirvesine ulaşmak için, Helen geleneğinin halihazırda gelişmiş edebi türlerinin bir taklidi olarak gelişmeye başladı. Onun himayesi altında kahramanlık destanı Virgil'in *Aeneid'i* ve Ovid'in mitolojik destanı *Metamorfozları* geldi. *Aeneid*'de Virgil, kahraman Aeneas'ın düşmüş ve yakılmış Truva'dan İtalya kıyılarına yaptığı seyahatleri ve yeni gelenlerin İtalyan yerli halkıyla mücadelelerini anlatır, destanın yapısını ve şiirsel eylemi açıkça taklit modeline işaret eder: Homer'in Odisey ve İliyada. Öte yandan Roma lirizmi, Helenik lirizmden daha yüksek bir özgünlük gösterir ve Catulus veya Ovid gibi şairler ağıtlarında veya mektuplarında sevilen, gerçek, hayali veya mitolojik karakterlere hitap eder, duyguları açıkça ve kesin olarak bireyselleştirir. Roma draması hiçbir zaman Helenik dramanın estetik doruklarına ulaşmadı, ancak günlük temaları, karmaşık olay örgüleri ve tipik olarak hiciv biçimli karakterleri ile Plautus ve Terence'in komedileri sonraki nesiller için dikkate değer ve ilham vericiydi. Latince yaratılan nesir edebiyatı, Tacitus, Livius, Salustius'un tarih yazımı eserlerini, Seneca'nın felsefi yazılarını, Apuleius veya Petronius'un eski romanlarını içerir. Ancak, elbette, edebi bir tür ve bir uygulama olarak retorik, Roma gerçekliğinin doğasını en yeterli şekilde yansıtır ve bu biçimi kaçınılmaz olarak ilişkilendiren ve sembolize eden isim Cicero'dur.

Roma resim sanatının başarıları en özgün biçimde heykeltraşçılıkla (heykel ve kabartma şeklinde), mozaik, vazo boyama ve fresk boyama yoluyla kendini gösterir. Motifler esas olarak mitolojiden, dini uygulamalardan, atletik yarışmalardan ve daha az sıklıkla ünlü tarihi olaylardan veya kişiliklerden esinlenmiştir. Heykeller ve kabartmalar öncelikle tapınakların dekorasyonuna yönelikti ve daha sonra da meydanlarda ve sokaklarda bulundu. Çiçek ve hayvan motifli mozaikler, bazı kamu binalarının zeminlerini veya duvarlarını, ayrıca zengin vatandaşların evlerini ve villalarını süsledi.

Roma şairi
Vergiliy

Tüm bu resim sanatı biçimleri, öncelikle ve ayrılmaz bir şekilde en tipik antik mimari biçim olan tapınak ile bağlantılıdır. Hellas'taki sütunların estetik işlenmesi üç tarzda (Dor, İyon ve Korint) gelişmiş ve sütunlara oturan kirişler kabartmalar - frizlerle zengin bir şekilde dekore edilmiştir. Romalıların Helen mimarisinden aldıkları bir başka yapı türü, Kuzey Afrika ve İspanya'dan Küçük Asya'ya kadar fethedilen bölgelere - illere uzanan tiyatrolar ve amfi tiyatrolardı. Avrupa inşaat geleneğini borçlu oldukları otantik Roma mimari objeleri ve unsurları elbette hamamlar (termal banyolar), su kemerleri ve zafer kapılarıdır. Hamamlar, suyu ısıtmak için mükemmel bir şekilde tasarlanmış bir sisteme sahipti, aynı zamanda odaların zeminlerinde de vardı ve sadece kişisel hijyeni sağlamak için değil, aynı zamanda arkadaşlar ve iş ortaklarının toplantıları için de bir yerdi. Romalılar, orijinal yapı unsuru olan - kemeri - bazı büyük askeri zaferlerin ve askeri liderlerin görkeminin şerefine dikilen muhteşem zafer kapılarına, ayrıca su kemerlerine, bazen de etkileyici büyüklükte ve uzunlukta olan kemer ve kanallardan oluşan su temin sistemlerine dahil ettiler.

Konstantin'in
Roma'daki
zafer kapısı

Caput

V

II (O) ÇEKİMİ
ŞİMDİKİ ZAMANININ
ETKEN (AKTİV)
HABER KİPİ
ROMA DİNİ VE
MİTOLOJİSİ

II (o) ÇEKİMİ

Declinatio (o) secunda

II çekiminden sonra, esas olarak *-o* ile biten eril ve orta cinsiz isimler (isimler, sıfatlar, zamirler, sayılar) değiştirilir.

Yalın haldeki tekil isimler *-us* veya *-er* son ekine sahiptir ve cinsiz isimler *-um* ile biter. Dişil olan az sayıda *-us* ismi vardır (yöntem, *-i*). *-in* halindeki tekil isimler, üç cinsin hepsinin adları *-i* ile biter. Örneğin: *amicus, -i m., Ager, -gri m., Oppidum, -i n.*

Sonu *-us* ile biten eril isimlerin ve *-er* ile bitenlerin durum değişikliği sadece çağrı hali tekil farklılık gösterir: ilkinde tekil çağrı hali *-e* ile biter ve ikincisinde çağrı hali yalın hale eşittir.

-er ile bazı isimlerin ünlüsü yalın halin sonunda ve diğer hallerde de *-er* gibi kalır, ve çoğunda da kaybolur. Örneğin: *puer,puëri, magister, magistri*

	<i>Sg.</i>		<i>Pl.</i>
N.	<i>-us</i>	<i>-er</i>	<i>-i</i>
G.	<i>-i</i>	<i>-i</i>	<i>-orum</i>
D.	<i>-o</i>	<i>-o</i>	<i>-is</i>
Acc.	<i>-um</i>	<i>-um</i>	<i>-os</i>
V.	<i>-e</i>	<i>-er</i>	<i>-i</i>
Abl.	<i>-o</i>	<i>-o</i>	<i>-is</i>

Cinsiz isimler, yalın hal, *-e* hali ve çağrı halleri tekilde aynı sonlara sahip olduğunu hatırlanmalıdır. Çoğulda bu durumlar da birbirine eşittir ve *-a* ile biter. Diğer tüm hallerde eril ve cinsiz isimlerin ekleri eril cinsinin ekleriyle aynıdır.

	<i>Sg.</i>	<i>Pl.</i>
N.	<i>-um</i>	<i>-a</i>
G.	<i>-i</i>	<i>-orum</i>
D.	<i>-o</i>	<i>-is</i>
Acc.	<i>-um</i>	<i>-a</i>
V.	<i>-um</i>	<i>-a</i>
Abl.	<i>-o</i>	<i>-is</i>

I ve II çekimlerinden sonra değişen sıfatların her cins için ayrı bir biçimi vardır, yani tekil yalın eril biçimi *-us* ya da *-er* ile biter, dişil cins *-a* ve cinsiz *-um* ile biter. Örneğin: *bonus, bona, bonus iyi ; frugifer, frugifera, frugiferum bereketli; niger, nigra, siyah*. Bu nedenle bu sıfatlara üç biçimli veya üç sonlu sıfatlar da denir.

Eril cinsi ve cinsiz için formlar II çekimden sonra, dişil cins için ise I çekimden sonra değişir.

Sözlükte bu sıfatlar iki şekilde işaretlenir:

- bonus 3 (3 sayısı, sıfatın her cins için ayrı ayrı üç biçimi olduğunu gösterir: bonus m., bona f. ve bonum n.)
- niger, -gra, -grum (eril formu yalın hali tekilde belirtilir ve dişil ve cinsiz için yalnızca yalın tekil için son ekler verilir).

İkinci çekimden eril isim ve sıfatın değişimi şöyle görünür:

	<i>Sg.</i>	<i>Pl.</i>
N.	medicus bonus	medici boni
G.	medici boni	medicōrum bonōrum
D.	medico bono	medicis bonis
Acc.	medicum bonum	medicos bonos
V.	medice bone	medici boni
Abl.	medico bono	medicis bonis

Ya da böyle:

	<i>Sg.</i>	<i>Pl.</i>
N.	ager frugifer	agri frugiferi
G.	agri frugiferi	agrōrum frugiferōrum
D.	agro frugifero	agris frugiferis
Acc.	agrum frugiferum	agros frugiferos
V.	ager frugifer	agri frugiferi
Abl.	agro frugifero	agris frugiferis

İkinci çekimin cinsiz isim ve sıfatın değişimi şöyle görünür:

	<i>Sg.</i>	<i>Pl.</i>
N.	acidum citricum	acida citrica
G.	acidi citrici	acidōrum citricōrum
D.	acido citrico	acidis citricis
Acc.	acidum citricum	acida citrica
V.	acidum citricum	acida citrica
Abl.	acido citrico	acidis citricis

Örneklerden isimlerin sıfatlarla cinsiyet, sayı ve durum bakımından uyumlu olduğunu görebiliriz. Şimdiye kadar gösterilen tüm örneklerde hem isim hem de sıfat aynı çekime göre değişmektedir. Ama aynı zamanda farklı çekimlerde olabilirler. Buna bir örnek, ismin I çekiminden (pharmaceuta, -ae m.) ve sıfatın (notus) II çekiminden geldiği pharmaceuta notus'un değişimidir.

ŞİMDİKİ ZAMANININ ETKEN (AKTİV) HABERK İPİ

Indicativus praesentis activi

Bildiğimiz gibi, şimdiki zamanının etken (aktif) haber kipi fiilin şimdiki zamanın gövdesi ve şimdiki zamanın kişisel eklerinden oluşur.

Fiiller, tam olarak şimdiki zamanın sonuna göre dört çekime ayrılır. Sözlükte, her zaman birinci tekil şahısın şimdiki zamanın haber kipinin (laudo, moneo, duco, audio) yanında çekimi de belirtilir (laudo, 1, moneo, 2, duco, 3, audio, 4). İlk çekime aynı zamanda a çekimi de denir - çünkü bu çekime ait fiillerin şimdiki zamanı -ā ile biter; ikinci konjugasyona e çekimi denir çekim - ē ile biten şimdiki zamana sahip fiilleri içerir; üçüncü çekime ünsüz çekimi denir, çünkü ona ait fiillerin çoğu bir ünsüz gövdesine sahiptir, ancak bunların daha küçük bir kısmı aslında ū veya ī ile biten bir gövdeye sahiptir; dördüncü çekime **i çekimi** denir - çünkü şimdiki zamanın gövdesi -ī ile biten fiilleri içerir.

Şimdiki zaman, şimdiki zamanın mastarından -re eki çıkarıldığında elde edilir. Örneğin:

1ş. ŞİMDİKİ ZAMAN	MASTAR KİPİ	ŞİMDİKİ ZAMAN GÖVDESİ
sano 1	sanā-re	sanā-
misceo 2	miscē-re	miscē-
solvo 3	solv-ē-re	solv-
nutrio 4	nutrī-re	nutrī-

Şimdiki zaman gövdesinin aktif formlarının kişisel ekleri:

	Sg.	Pl.
1.	-o	-mus
2.	-s	-tis
3.	-t	-nt

Çekim fiilleri I ve II'de şahıs ekleri doğrudan şimdiki zamana eklenirken, birinci tekil şahısta I çekim fiillerinde biter gövdedeki son a ek ile (sana-o> sano) ynaşır.

I ya da a- fil çekimi

sano 1 = sano, sanā-re tedavi *ediyorum*

	Sg.	Pl.
1.	sano tedavi <i>ediyorum</i>	sanā-mus tedavi <i>ediyoruz</i>
2.	sana-s tedavi <i>ediyorsun</i>	sanā-tis tedavi <i>ediyoruz</i>
3.	sana-t tedavi <i>ediyorum</i>	sanā-nt tedavi <i>ediyorlar</i>

II ya da e- fil çekimi

misceo 2 = misceo, miscē-re *karıştırıyorum*

	Sg.	Pl.
1.	miscē-o <i>karıştırırım</i>	miscē-mus <i>karıştırırız</i>
2.	miscē-s <i>karıştırırsın</i>	miscē-tis <i>karıştırırsın</i>
3.	miscē-t <i>karıştırırsın</i>	miscē-nt <i>karıştırırlar</i>

III çekim fiillerinde, şimdiki zaman ile kişisel son ek arasına bağlayan (tematik) bir sesli harf eklenir. Mastarda o -*ě* (*solv-ě-re*) ünlüsüdür, 2. ve 3. tekil şahısta ve 1. ve 2. çoğul şahısta eklenen -i (*solv-i-s*, *solv-i-t*, *solv-i-mus*, *solv-i-tis*) ünlüsüdür, ve üçüncü çoğul şahıs sesli harf -u (*çözüm-u-nt*):

III ya da ünsüz çekimi

solvo 3 = *solvo*, *solv-ě-re eritmek*

	Sg.	Pl.
1.	<i>solv-o eritiyorum</i>	<i>solv-i-mus eritiyoruz</i>
2.	<i>solv-i-s eritiyorsun</i>	<i>solv-i-tis eritiyorsunuz</i>
3.	<i>solv-i-t eritiyor</i>	<i>solv-u-nt eritiyorlar</i>

IV ya da i- çekimi

nutrio 4 = *nutrio*, *nutri-re beslemek*

	Sg.	Pl.
1.	<i>nutri-o besliyorum</i>	<i>nutri-mus besliyoruz</i>
2.	<i>nutri-s besliyorsun</i>	<i>nutri-tis besliyorsunuz</i>
3.	<i>nutri-t besliyor</i>	<i>nutri-u-nt besliyorlar</i>

Şimdiki zaman ve son ek arasındaki üçüncü şahıs çoğul çekimine, tıpkı III çekimde olduğu gibi tematik u (*nutri-u-nt*) ünlüsü de eklenir. Diğer kişilerde, kişisel ekler doğrudan gövdeye eklenir:

Üçüncü çekimde, birinci tekil şahısta -*io* veya -*uo* (*facio*, *inficio*, *cupio*, *capio*, *tribuo*, *diluo*) ile biten bir grup fiil vardır.

Bu fiiller şu şekilde değiştirilir:

III ya da ünsüz çekimi		
<i>cupio</i> 3 = <i>cupio</i> , <i>cup-ě-re diliyorum</i>		
	Sg.	Pl.
1.	<i>diliyorum</i>	<i>diliyoruz</i>
2.	<i>diliyorsun</i>	<i>diliyorsunuz</i>
3.	<i>diliyor</i>	<i>diliyorlar</i>

Fiiller birinci tekil şahısla alıntılanır, ardından fiilin ait olduğu çekimi gösteren bir Arap rakamı gelir. Daha sonra şimdiki zamanının etken (aktiv) haber kipi olan birinci şahıs formu ve yalın halin tekildeki pasif cinsiyetsiz formu belirtilir. Örneğin:

amo 1, -<i>avi</i>, -<i>tum</i>	→ okunur:	<i>amo</i> , <i>amāre</i> , <i>amavi</i> , <i>amatum</i>
doceo 2, -<i>ui</i>, -<i>tum</i>	→ okunur:	<i>doceo</i> , <i>docēre</i> , <i>docui</i> , <i>doctum</i>
facio 3, <i>feci</i>, <i>factum</i>	→ okunur:	<i>facio</i> , <i>facēre</i> , <i>feci</i> , <i>factum</i>
sentio 4, <i>sensi</i>, <i>sensum</i>	→ okunur:	<i>sentio</i> , <i>sentire</i> , <i>sensi</i> , <i>sensum</i>

Legāmus!

MORBUS MARCI

Hodie collēga meus Marcus non est in schola. Aegrötus est. Bronchopneumoniā acūtā labōrat. Medīci morbum Marci cum antibiotīcis sanant. Marcus antibiotīca recipēre, sirūpum bibēre et acquiescēre debet. De morbo suo legit et consiliis medicōrum paret.

DE MORBIS OCUŁÖRUM ET NASI

Magister de morbis oculōrum et nasi discipūlis narrat. Termīnos novos in tabūla scribit. Discipūli verba magīstri diligenter audiunt et termīnos in charta scribunt. Magister ad morbos nervi optīci venit, et ruptūram ocūli et atrophia nervi optīci explīcat. Deinde discipūlis de polūpis nasi et de cancro nasi narrat. Hodie medīci morbos oculōrum et nasi methōdo nova sanant.

IN OFFICĪNA

Hodie discipūli et discipūlae in officīna sunt. Magister libēris de remediis narrat. Sirūpos, tinctūras et antibiotīca enumerat. Libēri verba magīstri auscultant et deinde cum magistro remedia praepārant. Puellae ad lagoenam tinctūram Thymi filtrant, puēri mixtūras agitant. Magister puellis et puēris unguentum Zinci et Acīdum borīcum monstrat.

DE PHARMACEUTIS

In pharmacia sumus. Multas lagoenas, ollas, saccūlos et scatūlas vidēmus. Pharmaceutae de remediis suis herbas varias adhibent: Mentha, Chamomilla, Urtīca dioica, Valeriāna etc. Tinctūras, mixtūras et unguenta miscent. Unguenta ad ollas servant. Pillūlas et tabulettas aegrötis ad scatūlas dant.

VOCABŪLA:

<p>acīdum, -i n. <i>asit</i>; acīdum boricum <i>borik asit</i> acquiesco 3 <i>dinlenirim</i> antibioticum, -i n. <i>antibiyotik</i> adhibeo 2 <i>uygularım</i> aegrōtus 3 <i>adi. hasta</i> agīto 1 <i>kariştırırım, sallarım</i> atrophia, -ae f. <i>atrofi, hücre hacminde ve boyutunda azalma</i> audio 4 <i>dinlerim</i> ausculto 1 <i>dikkatle dinlerim</i> bibo 3 <i>içerim</i> bronchopneumonia, -ae f. <i>bronkopnömoni</i> cancer, -cri m. <i>kanser</i> charta, -ae f. <i>kağıt</i> consilium, -ii n. <i>konsey</i> debeo 2 <i>-meli</i> deinde <i>conict. sonra</i> diligenter <i>adv. dikkatlice</i> discipūla, -ae f. <i>kız öğrenci</i> discipūlus, -i m. <i>Erkek öğrenci</i> do 1 <i>veriyorum</i> enumēro 1 <i>sayıyorum</i></p>	<p>explico 1 <i>açıklarım</i> filtro 1 <i>sıkarım, süzerim</i> labōro 1 (abl. ile) <i>acı çekiyorum</i> lego 3 <i>okuyorum</i> libēri, -ōrum m. <i>çocuklar</i> magister, -tri m. <i>öğretmen</i> Marcus, -i m. <i>Mark, özel ad</i> medicus, -i m. <i>hekim</i> methodus, -i f. <i>yöntem</i> meus 3 <i>pron. poss. benim</i> misceo 2 <i>kariştırırım</i> monstro 1 <i>gösteririm</i> morbis, -i m. <i>hastalık</i> narro 1 <i>anlatırım</i> nasus, -i m. <i>burun</i> nervus, -i m. <i>sinir</i> novus 3 <i>yeni</i> pareo 2 <i>itaat ediyorum</i> puella, -ae f. <i>kız</i> puer, -i m. <i>çocuk, oğlan</i> ocūlus, -i m. <i>göz</i> officīna, -ae f. <i>laboratuvar</i> opticus 3 <i>görünür, optik</i> praepāro 1 <i>hazırlıyorum</i></p>	<p>polypus, -i m. <i>Polip, mukoza üzerinde büyüme</i> recipio 3 <i>alıyorum, kabul ediyorum</i> remedium, -ii n. <i>ilaç</i> sano 1 <i>tedavi ediyorum</i> saccus, -i m. <i>çuvalcık, poşetçik</i> scribo 3 <i>yazıyorum</i> servo 1 <i>koruyorum</i> sirūpus, -i m. <i>şurup</i> suus 3 <i>pron. poss. kendimin</i> tabula, -ae f. <i>yazı tahtası</i> tabullēta, -ae f. <i>tablet</i> terminus, -i m. <i>dönem</i> Thymus -i m. <i>Timus</i> unguentum, -i n. <i>yağ</i> venio 4 <i>geliyorum, varıyorum</i> verbum, -i n. <i>söz</i> video 2 <i>görüyorum</i> Zincum, -i m. <i>çinko</i></p>
--	--	---

Dicta et sententiae

- **Ad verbum.** Kelimenin tam anlamıyla.
- **Ab ovo.** Yumurtadan, baştan.
- **Ab initio.** Başlangıçtan beri.
- **Ad oculos.** Gözünün önünde, açıkça. (e.g.). *Örneğin.*
- **Aquila non captat muscas.** Kartal sinek avlama. Anlamı şu ki, yüksek konumdaki insanlar *Kısa ve öz.*
- **De facto.** Aslında. Deyim, kendi tutumu olmayan bir kişi için
- **Ex officio.** Resmi olarak kullanılır.
- **Pro et contra.** Lehinde ve aleyhinde.
- **Post factum.** İş bittikten sonra. Geç Bizim atasözümüzle karşılaştır "Biz kurt için
- **Aquilam volare doces.** Kartala uçmayı öğretiyorsun. Kurt kapıda". Atasözümüzle karşılaştırın: "Kartalı yüzmeyi Öğretiyorsun".
- **Ad arbitrium.** Yargılamada, değerlendirmede.
- **Curriculum vitae.** Hayatın akışı, özgeçmiş.
- **Ad exemplum/Exempli causa/ Exempli gratia**
- **Multa paucis.** (Söylemek) azla çok (sözler). önemsiz şeylerle uğraşmazlar.
- **Doctus cum libro.** Bilgili, kitapla (önümde).
- **Lupus in fabula.** Masaldaki kurt.

Cogita et responde!

PENSUM A

Vocabŭla:

bonus 3 adi. *iyi*
cavum, -i n. *oyuk, boşluk*
cerebrum, -i n. *büyük beyin*
chronicus 3 adi. *kronik*
collum, -i n. *boyun*
criticus 3 adi. *kritik*
cysta, -ae f. *kabarcık, kese, kist*
destilātus 3 adi. *damıtılmış*
dexter, -tra, -trum adi. *sağ*
digītus, -i m. *parmak*
dorsum, -i n. *srt*
dystrophia, -ae f. *distrofi*
fundus, -i m. *dibinde*
haemorrhagia, -ae f. *kanama, hemoraji*
humērus, -i m. *üst kol, omuz kemiği*
hypertonicus 3 adi. *hipertonik, yüksek tansiyonu olan*
ictērus, -i m. *sarılık*
latus 3 adi. *geniş*
ligamentum, -i n. *bağ, ligament*
locus, -i m. *yer*
longus 3 adi. *uzun*
mamma, -ae f. *meme*
musculus, -i m. *kas*
neonātus, -i m. *yeni doğan*
noster, -tra, -trum pron. poss. *bizim*
ovarium, -ii m. *yumurtalık, kadın cinsel salgı bezi*
periōdus, -i f. *dönem*
rectus 3 adi. *düz*
sinister -tra, -trum adi. *sol*
utērus, -i m. *rahim*

■ *Muscŭlus*, -i m., *Cancer*, -cri m., *Humērus*, -i m ve *cerebrum*, -i cancer, -cri m., humērus, -i m. и cerebrum, -i n.:

	Sg.	Pl.	Sg.	Pl.
N.	musculus	_____	cancer	_____
G.	_____	_____	_____	_____
D.	_____	_____	_____	_____
Acc.	_____	_____	_____	_____
V.	_____	_____	_____	_____
Abl.	_____	_____	_____	_____

	Sg.	Pl.	Sg.	Pl.
N.	humērus	_____	cerebrum	_____
G.	_____	_____	_____	_____
D.	_____	_____	_____	_____
Acc.	_____	_____	_____	_____
V.	_____	_____	_____	_____
Abl.	_____	_____	_____	_____

2. Aşağıdaki ifadeleri Makedoncaya çevirin:

cancer mammae _____

ruptūra utēri _____

fundus oculi dextri _____

fractūra digiti _____

ligamenta dorsi _____

musculus colli longus _____

haemorrhagia cerebri _____

cavum nasi _____

ictērus neonatorum _____

cysta ovarii sinistri _____

dystrophia musculorum _____

PENSUM B

1. labōro 1, debeo 2, bibo, 3 ve venio 4 fiillerinin Şimdiki zaman haber kipini biçimlerini yazın:

	Sg.	Pl.
1.	labōro	
2.		
3.		

	Sg.	Pl.
1.		
2.	debes	
3.		

	Sg.	Pl.
1.		
2.		
3.		bibunt

	Sg.	Pl.
1.		
2.		
3.	venit	

2. Parantez içindeki adı edattan sonra gelen isim haline koyun:

cum	_____	(methōdus, -i f. novus, -a, -um)
post	_____	(ictērus, -i m.)
intra	_____	(muscūlus, -i m.)
propter	_____	(morbus, -i m., hypertonicus, -a, -um)

3. Listelenen isimlere ek olarak, isim ve sıfatın cinsiyet, sayı ve durum hallerinde uymaları için sıfatın uygun formlarını yazın:

muscūlō	_____	(rectus, -a, -um)
ligamenta	_____	(latus, -a, -um)
ovarium	_____	(sinister, -tra, -trum)
morbis	_____	(chronicus, -a, -um)
aqua	_____	(destilātus, -a, -um)
medice	_____	(bonus, -a, -um)
collegārum	_____	(noster, -tra, -trum)
periōdus	_____	(criticus, -a, -um)

1. İsmi ve sıfatı duruma göre değiştirin:

	Sg.	Pl.
N.	pharmaceuta notus	_____
G.	_____	_____
D.	_____	_____
Acc.	_____	_____
V.	_____	_____
Abl.	_____	_____

PENSUM C

1. Cümleleri parantez içinde verilen adların uygun halleri ile tamamlayınız:

amo 1 seviyorum
 contagiōsus 3 adi. bulaşıcı
 fungus, -i m. mantar
 habeo 2 bende var
 numērus, -i m. sayı
 parvus 3 adi. küçük
 praescribo, 3 yeniden yazıyorum
 veterinarius 3 veteriner
 vivo 3 yaşıyorum

- A. medicus dat. (tabulēta, -ae f.)
 B. Agricolae et habent.
 (vacca, -ae f. / capra, -ae f.)
 C. Parvus numērus in aqua vivit. (fungus, -i m.)
 D. Medīci praescribunt.
 (multus, -a, -um; remedium, -ii n.)
 E. Marcus ruptūram habet.
 (ocūlus, -i m. dexter, -tra, -trum)

2. Cümleleri parantez içinde verilen fiilin uygun formuyla tamamlayın:

- A. Medīci veterinarii morbos contagiōsos vaccārum
 (sano 1).
 B. Pharmaceuta tinctūram Menthi ad lagoenam
 (misceo 2).
 C. Discipūli anatomiam (amo 1).
 D. Puēri et puellae sirūpum (bibo 3).
 E. Aegrōti praecepta medicōrum (audio 4).

3. Aşağıdaki Latin dilinden alınan sözcüklerin kökünü aldığı Latince sözcükleri listeleyin:

farmatsevt

şurup

muskul

kolega

kronik

ligament

serebral

digital

nazal

filtrasyon

4. Her iki yönde yatay ve dikey arama yaparak I ve II çekimden isimleri bulun

C	A	V	U	M	S	U	C	O	L	O
E	V	I	T	A	R	A	T	S	Y	C
R	E	C	E	M	E	O	A	L	A	U
E	R	T	R	M	C	V	E	N	A	L
B	B	E	U	A	N	A	S	U	S	U
R	U	R	S	Q	A	R	U	G	A	S
U	M	U	V	A	C	I	D	U	M	X
M	U	S	C	U	L	U	S	V	O	S
N	E	R	V	U	S	M	R	A	N	A

ROMA DİNİ VE MİTOLOJİ

Antik çağdaki diğer halklar gibi, Romalılar da doğada ve çevrede mevcut olan, tarihsel ve günlük olayları etkilemiş ve hatta yönetmiş olabilen doğüstü güçlerin varlığına inanıyorlardı. Romanın polietistik (çok tanrılı) dini: antropomorfizm (tanrılar insan biçimine sahipti) ve cennette ve yeraltı dünyasında “yaşayan” tanrıların dünyası, Helen (Yunan) kökenli tanrılardan, Etrüsk tanrılarından, otantik Roma tanrıları, doğudan tanrılar ve kültler, aile tanrıları - ev ocağının koruyucularından oluşurdu.

Roma din tarihinin en erken döneminde, tanrılar ortak, Helenik ve Romalıydı, çünkü inanç anlayışları benzerdi, daha sonra bazıları farklılaştırıldı, uyarlandı veya Roma panteonuna özgü yenileri kuruldu.

HELENİK VE ROMA TANRILARI

Zeus	Jüpiter	baş tanrı, “tanrıların ve insanların babası”, Romalıların koruyucusu
Hera	Juno	Jüpiter’in karısı, kadınların koruyucusu
Hestia	Vesta	ev ateşinin tanrıçası
Apollon	Apollon	kehanet, okçuluk tanrısı,
Poseidon	Neptün	deniz tanrısı ve denizcilerin koruyucusu
Ares	Mars	savaş, bahar ve bitki örtüsü tanrısı,
Afrodit	Venus	deniz köpüğünden doğan güzellik ve aşk tanrıçası
Hermes	Merkür	tanrıların habercisi, gezginlerin koruyucusu, ticaret tanrısı
Athena	Minerva	bilgelik, şiir, tıp tanrıçası
Demetra	Cerera	tohumların bereket tanrıçası (hasat, meyveler)
Artemida	Diyana	avcılık ve orman tanrıçası
Hefayst	Volkan	ateş tanrısı, tanrılar ve kahramanlar için silah demircisi
Had	Pluton	yeraltı dünyasının ve ölümler dünyasının tanrısı

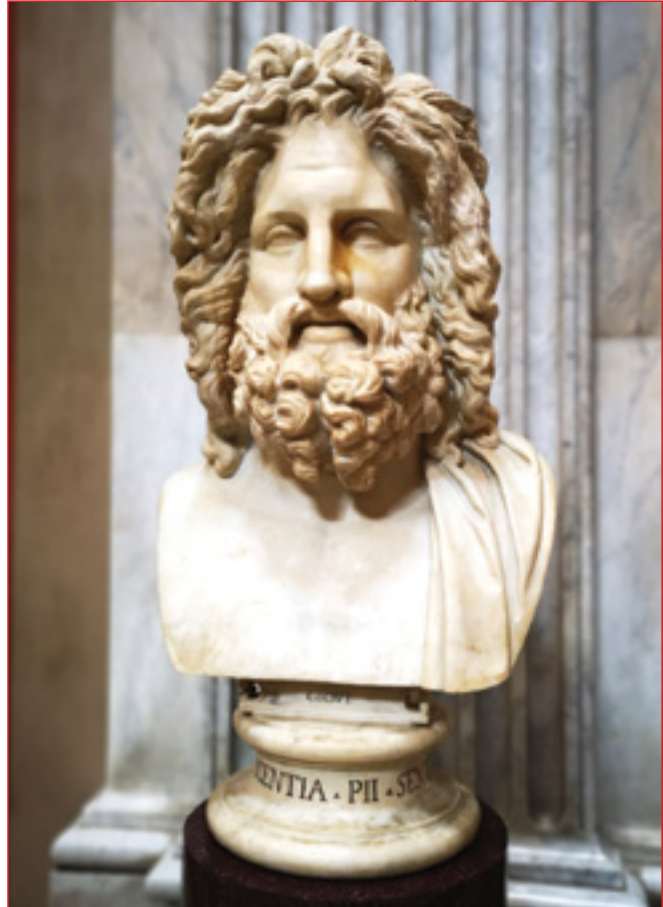
Bu tanrılarının her birinin yaşamın belirli bir bölümü üzerinde gücü ve etkisi vardı ve kesin olarak tanımlanmış ritüeller ve dini uygulamalarla ona saygı duyuldu, dua edildi, fedakarlıklar teklif edildi veya teşekkür edildi.

Romalıların dindarlığının toplam inançları ve belirtileri, koşullu olarak devlet (kolektif, resmi) ve yerel (aile) dine ayrılabilir. Devlet dini içinde tanrılara tapınma bazen tam gün ya da çok günlü tarikat etkinliklerini ve dini takvimin belirlediği kutlamaları içeriyordu. Satürn'ün (İtalya'nın en eski tanrılarında biri, hasat ve tarım işleri tanrısı) Aralık ortasında düzenlenen ve bir gün (17 Aralık) ve daha sonra bir hafta süren Saturnalia kutlamaları özellikle kayda değerdi. Büyük Roma Oyunları Eylül ayının ortalarında yapıldı, Lupercalia 15 Şubat'ta tanrı Faun'un onuruna kutlanırdı ve Paternalyalar ise 13-21 Şubat arasında ölen atalar ve ebeveynler onurlandırılır ve mezarları ziyaret edilerek kutlanırdı. Roma aileleri ise atalarına karşı özel bir dindarlık beslemiş ve bunu sözde dahiler, daha yüksek varlıklar veya ataların ilahi ruhları, belirli alanların ve özel ve aile hayatının belirli yönlerinin koruyucularıydı. Manas ölümlerinin ruhlarının koruyucusuydu, Laritler evleri ve mülkleri - ekilebilir arazileri - ve Penath'lar ocağın, ailenin ve devletin refahının koruyucusuydu.

Tapınaklar aslında belirli bir tanrı veya tanrıçaya ibadet etmeye adanmış yerlerdi. Ancak tanrıların, kutsal mekanların meskenleri olarak algılanmışlar ve rahipler veya rahibeler, mekanın ve içinde gerçekleştirilen ritüellerin kutsallığını ihlal etmemeye özen göstermişlerdir. Papazlar, diğer topluluklarda olduğu gibi ayrı bir sosyal sınıfı temsil etmiyorlardı, dini okullar yoktu ve bazıları aynı zamanda başka bir meslek icra ediyordu. Ayrıca belirli bir tanrıya hizmet eden rahipler yan Flaminler de vardı, fakat en saygınları Jüpiter, Mars, Quirinus ve Vesta rahipleriydi.

Din, kaçınılmaz olarak mitolojiyle ilişkilendirilir; bu, aslında, çoğu zaman bir dizi hikaye, mit olan, veya dünyanın sonu, gök cisimlerinin veya doğadaki değişiklikler ile bağlantılıdır. Sözlü anlatı geleneğinden alınan mitler, Helen ve Roma edebiyat ve sanatının baskın içeriği haline gelmiştir. Oradan, genel Avrupa kültürü için tükenmez ve kaçınılmaz bir ilham kaynağı haline geldiler.

Roma'nın baş tanrısı Jüpiter

Caput

VI

II ÇEKİM - ÜNSÜZ
GÖVDELERİ

EMİR ŞEKLİ

ZARFLAR

ROMA'DA

KAMUSAL YAŞAM

III ÇEKİM - ÜNSÜZ GÖVDELERİ *Declinatio tertia*

Üçüncü çekimden sonra, Latince’de her üç cinsten olan adlarının çoğu değiştirilir.

Bu isimlerin gövdesi şununla biter:

- konsonant-ünsüz gövdeleri yada
- vokal-ünlü i (i-gövdeleri)

Yalın hali tekilde olanların farklı sonları vardır ve bunların hepsinde tekil -in hali -is ile biter. Gövdedeki fark en çok ünsüz gövdelerde -um ve ünlü gövdelerde -ium ile biten -in hali çoğulda görünür.

Gövdede diğer isim hallerinin oluşumu için aşağıdaki ekler eklenir:

	<i>Sg.</i>	<i>Pl.</i>
N.	=gövde / -s	-ēs
G.	-is	-um
D.	-i	-ībus
Acc.	-em	-es
V.	gövde / -s	-es
Abl.	-e	-ībus

Ünsüz gövdeler, gövdesi farklı ünsüzlerle biten her üç cinsten isimlerini içerir. Gövde, -in hali tekilden -is isim hali eki çıkarıldığında elde edilir. Gövde genellikle yalın halden farklıdır, yani yalın halde ismin saf gövdesi görülemez. Örneğin: pes, pedis m. (gövde ped-); homo, hominis m. (gövde homin-); flos, floris f. (gövde flor-); radix, radice f. (gövde radik-); vulnus, vulneris (gövde vulner-); caput, capitum (gövde kapit-).

III çekiminden eril ve dişil isimlerin değişimi tamamen aynıdır ve şöyle görünür:

	<i>Sg.</i>	<i>Pl.</i>		<i>Sg.</i>	<i>Pl.</i>
N.	pulvis	pulvĕres	N.	operatio	operatiōnes
G.	pulvĕris	pulvĕrum	G.	operatiōnis	operatiōnum
D.	pulvĕri	pulverībus	D.	operatiōni	operatiōnibus
Acc.	pulvĕrem	pulvĕres	Acc.	operatiōnem	operatiōnes
V.	pulvis	pulvĕres	V.	operatio	operatiōnes
Abl.	pulvĕre	pulverībus	Abl.	operatiōne	operatiōnibus

Cinnsiz isimler için genel kural geçerlidir; yalın hali, -e hali ve çağrı hali tekileri ve -a ile biten yalın hali, -e hali ve çağrı hali çoğul biçimleri eşittir.

	<i>Sg.</i>	<i>Pl.</i>
N.	corpus	corpōra
G.	corpōris	corpōrum
D.	corpōri	corporibus
Acc.	corpus	corpōra
V.	corpus	corpōra
Abl.	corpōre	corporibus

III ünsüz çekiminden sonra, bir organın iltihaplanmasını gösteren dişil isimler değiştirilir ve yalın hali tekilde -itis (eski Yunan dilinden kaynaklanan sonek) ve-in hali tekilde -idis ile biter. Örneğin:

bronchitis, bronchitidis f. nefes borusu iltihabı
gastritis, gastritidis f. mide iltihabı
laryngitis, laryngitidis f. gırtlak iltihabı
meningitis, meningitidis f. korteks iltihabı
rhinitis, rhinitidis f. rinit-burun akıntısı
tonsillitis, tonsilitidis f. bademcik iltihabı

EMİR ŞEKLİ - ŞİMDİKİ ZAMANIN EMİR KİPİ *Modus imperativus I*

Emir yolu, birinin yapması gereken bir eylemi ifade eder. Latince'de iki emir şekli vardır, yani iki emir kipi: şimdiki zamanın emir kipi - buna birinci emir kipi ve gelecek zamanın emir kipi veya ikinci emir kipi de denir.

İlk emir kipinde emir ikinci tekil ve çoğul kişide ifade edilir ve hemen yerine getirilmesi beklenir.

Çekim fiilleri I, II ve IV çekimde, emir şeklinin tekil şahıs formu fiilin şimdiki zamanının gövdesine eşittir. III çekimli fiillerde emir kipinin şimdiki zamanının ikinci tekil şahısına -e ekini alır. I, II ve IV çekimlerinden gelen fiillerin ikinci çoğuluna şimdiki zaman gövdesine -te eki eklenir (Makedonca literatür dilinde olduğu gibi) ve şimdiki zaman III çekimlerinden gelen fiiller için tematik sesli harf -i- ve -te soneki eklenir:

ŞİMDİKİ ZAMANIN EMİR KİPİ

			<i>sg.</i>		<i>pl.</i>	
sano 1	sanā-re	<i>tedavi ediyorum</i>	2. sana!	<i>tedav, et!</i>	2. sanāte!	<i>tedavi edin!</i>
misceo 2	miscē-re	<i>karıştırıyorum</i>	2. misce!	<i>karıştır!</i>	2. miscēte!	<i>karıştırın!</i>
solvo 3	solv-ē-re	<i>eritiyorum</i>	2. solve!	<i>erit!</i>	2. solvite!	<i>eritin!</i>
nutrio 4	nutri-re	<i>besliyorum</i>	2. nutri!	<i>besle!</i>	2. nutrite!	<i>besleyin!</i>

III çekiminin bazı fiillerinde ve ayrıca fero, ferre fiilinde, -e eki olmadan ikinci tekil şahıstaki emir kipindeki formları fark ederiz:

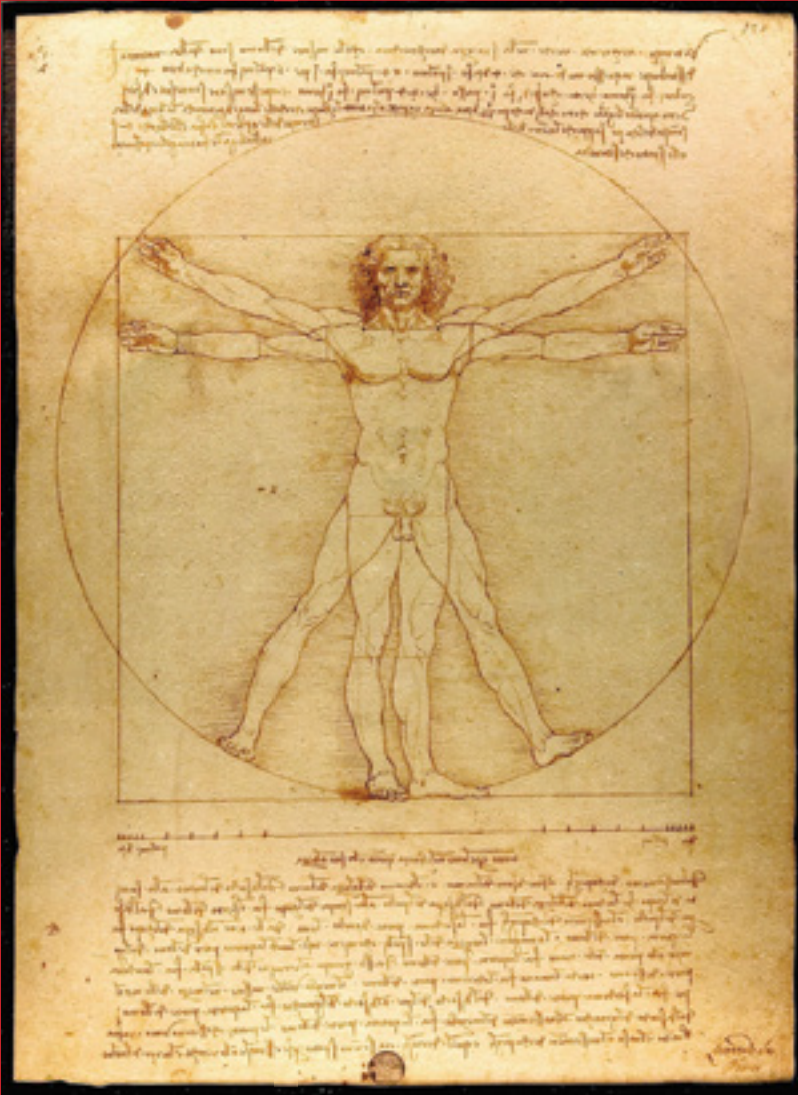
			sg.	
dico 3	dic-ě-re	<i>konuşuyorum</i>	2. dic!	<i>konuş!</i>
duco 3	duc-ě-re	<i>yürütüyorum</i>	2. duc!	<i>yürüt!</i>
facio 3	fac-ě-re	<i>yapıyorum</i>	2. fac!	<i>yap!</i>
fero, tuli, latum	fer-re	<i>taşıyorum</i>	2. fer!	<i>taşı!</i>

Yardımcı fiil sum, esse, fui'den şimdiki zamanın emir kipi

Yardımcı fiil sum, esse, fui'de, ikinci tekil şahıstaki I emir kipinin formu fiilin şimdiki zamanına eşittir ve ikinci çoğul şahısta şimdiki zamanın çoğuluna -te eki eklenir:

sum, esse, fui'nin şimdiki zaman gövdesi: es-

sg.		pl.	
2. eş!	<i>ol!</i>	<i>es-te!</i>	<i>olun!</i>

Leonardo da Vinci,
Vitruvius İnsanı,
Akademi Galerisi,
Venedik

ZARFLAR

Adverbia

Zarflar, fiil eyleminin ne zaman, nerede, nasıl veya ne ölçüde gerçekleştirildiğini açıklayan değişmez kelimeler, fiile yapılan eklemelerdir. Bu nedenle, Latince’de olduğu kadar Makedonca’da da zaman, yer, tarz ve miktar için zarflar vardır.

Onlardan bazıları “gerçek zarflar” olarak adlandırılır, örneğin:

nunc	<i>şimdi</i>
hodie	<i>bugün</i>
procul	<i>uzak</i>
prope	<i>yakın</i>
ita	<i>öyle</i>
valde	<i>oldukça, epey</i>

Biçim zarflarının çoğu sıfatlara -e, -iter veya -er eklerinin eklenmesiyle (eril formdan tekil için -in halinin eki çıkarılır) oluşturulmuştur. Örneğin:

ZARF		SIFAT		
		G. sg. m		
iucund-e	<i>hoş</i>	iucundus	iucund-i	<i>hoş</i>
amār-e	<i>acı</i>	amārus	amār-i	<i>acı</i>
pulchr-e	<i>güzel</i>	pulcher	pulchr-i	<i>güzel</i>
celer-iter	<i>hızlı</i>	celer	celēr-is	<i>hızlı</i>
grav-iter	<i>ağır</i>	gravis	grav-is	<i>ağır</i>
acr-iter	<i>keskin</i>	acer	acr-is	<i>keskin</i>
sapient-er	<i>akıllı</i>	sapiens	sapient-is	<i>akıllı</i>
recent-er	<i>Yakın zamanda, taze</i>	recens	recent-is	<i>geçenlerde</i>
dulcīt-er	<i>tatlı</i>	dulcis	dulc-is	<i>tatlı</i>

Aslında birçok zamir, sıfatların durum biçimleridir: multum *çok*, tantum *yalnızca*, primum *ilk önce*, cito *hızlı*, sero *geç*, subito *aniden*, facile *kolay*, difficile *zor*, statim *hemen*

Legāmus!

CORPUS HUMĀNUM

Corpus humānum e capite, trunco et extremitatibus compositum est. In capite frons, buccae, aures, oculi, nasus, os, mentum et cerebrum siti sunt.

Collum sive cervix caput trunco iungit. Collum multa membra continet: oesophagum, tracheam, arterias, venas, nervos et cetera.

In trunco pectus sive thorax, dorsum, pulmōnes, renes et venter sive abdomen sunt. Pectus inter collum et abdomen est. Pulmōnes respiratiōnem perficiunt. In abdomine ventriculus, iecur et viscera siti sunt.

Extremitates sunt: superiores et inferiores. Extremitates superiores e humeris, brachiis, palmis et digitis compositae sunt.

DE MUSCŪLIS

Corpus humānum circiter sescentos et quadraginta (640) musculos continet. Propter contractiōnem musculi membra interna et externa corporis movent. Praecipui musculi capitis, cervicis, thoracis, abdominis, dorsi, brachii et cruris sunt. Termina anatomica musculorum sunt: musculus abductor, musculus adductor, musculus extensor, musculus flexor, musculus pronator, musculus rotator, musculus supinator et cetera. Termina autem anatomica per motiones articulatiōnum sunt: abductio, adductio, extensio, flexio, pronatio, rotatio, supinatio et ceteri.

SENTENTIAE

1. Nota bene! (= N. B.) 2. Statim! (= Stat.) 3. Tuto, cito, iucunde! 4. Valetudinem tuam cura diligenter! 5. Naturam mutare facile non est. 6. Mala herba cito crescit. 7. Sat cito, si sat bene. 8. Satis eloquentiae, sapientiae parum. 9. Pulchre, bene, recte! 10. Festina lente! 11. Feliciter vade! 12. Prudenter age! 13. Honestе vive! 14. Raro senex mutat sententiam. 15. Venit mors velociter, rapit nos* atrociter.

* **nos** - нас нѐ, асс. од личната замена за 1 лице множина.

VOCABÜLA:

abdomen, -inis n. *karın*
abductio, -ōnis f. *ayrılma, abduksiyon, vücudun orta çizgisinden uzaklaşma*
abductor, -ōris m. **musculus**
abductor ayırıcı, abdüktör, vücudun orta hattından ayıran kas
adductio, -ōnis f. *getirme, adduksiyon vücudun bir parçasını otra çizgiye doğru getirme.*
adductor, -ōris m. **musculus**
adductor kas taşıyıcı, addüktör
ago 3 yönetirim, kovalarım, yaparım, hareket ediyorum
anatomicus 3 adi. *anatomik*
articulatio, -ōnis f. *eklem*
atrociter adv. *acımasızca, şiddetle, vahşice*
auris, -is f. *kulak*
bene adv. *iyi*
brachium, -ii n. *el, üst kol*
bucca, -ae f. *yanak*
caput, -itis n. *baş*
cervix, -icis f. *boyun*
cetērus 3 adi. *genel pl. cetēri -ae, -a başkaları, diğerleri*
circiter adv. *acc. ile etrafında, yakın*
cito adv. *çabuk*
compositus 3 adi. *oluşan*
contineo 2 *oluşurum*
contractio, -ōnis f. *kramp, (kasın) kısalması, kontraksiyon*
corōna, -ae f. *taç, çelenk*
corpus, -ōris n. *vücut*
cresco 3 *büyüyorum*
crus, **cruris** n. *dizaltı*
extensio, -ōnis f. *germe, esneme*
eloquentia, -ae f. *güzel konuşma*
extensor, -ōris m. **musculus**
extensor germe kası

externus 3 adi. *dış*
respiratio, -ōnis f. *nefes almak*
extremitas, -ātis f. *uzuv, kol veya bacak*
facile adv. *kolay*
feliciter adv. *bol şans*
festino 1 *acele ediyorum*
flexio, -ōnis f. *bükme*
flexor, -ōris m. **musculus**
flexor bükücü kas, fleksör
fortiter adv. *cesurca*
frons, -ntis m. *alın*
honeste adv. *dürüstçe*
humānus 3 adi. *insanca*
iecur, -ōris n. *Kara ciğer*
inferiōres adi. *alt*
internus 3 adi. *dahili*
iucunde adv. *keyifli*
iungo 3 *bağlamak*
latus, -ēris n. *taraf*
lente adv. *yavaş*
malus 3 adi. *kötü*
mentum, -i n. *sakal, çene*
modus, -i m. *şekil*
mors, -rtis f. *ölüm*
motio, -ōnis f. *hareket*
moveo, 2 *hareket ediyorum*
muto 1 *değiştiriyorum*
natūra, -ae f. *doğa*
noto 1 *farkettim, hatırlıyorum*
oesophāgus, -i m. *yemek borusu, ezofagus*
ōs, **ōris** n. *ağız*
palma, -ae f. *avuç içi*
parum adv. *biraz*
pectus, -ōris n. *göğüs*
perficio 3 *gerçekleştiriyorum*
praecipuus 3 *özel*
pronatio, -ōnis f. *başparmağı vücuda doğru hareket ettirerek, eli içe çevirmek pronasyon*

pronātor, -ōris m. **musculus**
pronātor önkol pronasyonu yapan kas
prudenter adv. *anlayış*
pulchre adv. *güzel*
pulmo, -ōnis m. *akciğer*
rapio 3 *yağmalamak, kapmak*
raro adv. *seyrek*
recte adv. *dik*
ren, **renis** m. *böbrek*
rotatio, -ōnis f. *dönme, dönüş*
rotātor, -ōris m. **musculus**
rotator döndürücü kas, rotatör
sanguis, -inis m. *kan*
sat / satis adv. *yeterli*
senex, **sēnis** adi. *yaşlı / subst. yaşlı adam, yaşlı kadın*
sententia, -ae f. *görüş, tavır, cümle*
si conict. *eğer*
situs 3 adi. *yerleşmiş*
statim adv. *hemen*
suaviter adv. *tatlı*
superiōres adi. *üst*
supinatio, -ōnis f. *dışa doğru dönme, supinasyon*
supivnātor, -ōris m. **musculus**
supivnātor dışa doğru döndüren kas, supinatör
trachea, -ae f. *nefes borusu, trakeya*
thorax, -ācis m. *göğüs kafesi, toraks*
truncus, -i n. *gövde*
tuto adv. *güvenli*
vado 3 *gidiyorum, hareket ediyorum*
valetūdo, -inis f. *sağlık*
velociter adv. *hızlı, çabuk*
venter, -tris m. *karın*
ventricūlus, -i m. *karın; bölme*
viscēra, -ōrum n. *pl. tant. karın boşluğu, iç organlar*

Dicta et sententiae

- **Ab immo pectore.** Tüm kalbimle, en içten, en samimi.
- **Ad hominem.** Adama göre, yani. nesnel olarak değil sübjektif olarak.
- **Alieno nomine.** Başkasının adına.
- **De iure.** Yasal olarak, kanunen.
- **In pace.** Barış içinde.
- **In vino veritas.** Gerçek şaraptadır.
- **Aurea mediocritas.** Orta altındır. Horace, aşırı arzular ve umutlar olmadığına insanın elde ettiği zihinsel uyumdan bahsederken bu ifadeyi kullanır. Bugün deyim daha çok mecazi anlamda kullanılmaktadır: “Orta yol en iyisidir” veya “Doğru ölçü”.
- **O tempora, o mores!** Ey zamanlar, ey adetler! Ah ne zaman, ah ne ahlak. Bu terim genellikle Cicero tarafından “Catiline’e Karşı” ve “İmana Karşı” konuşmalarında kullanılır. Bugün zamanımızın ahlakını kınamak ve eski güzel günlerle karşılaştırmak istediğimizde kullanıyoruz.
- **Nomina sunt odiosa.** İsimler arzu edilmez. İsimsiz. Bir kişinin davranışlarını eleştirirken, kişilerin adlarından söz edilmemesi gerektiği düşünülmektedir.
- **Corpus delicti.** Suçun kanıtı, işlenen bir suçun açık kanıtı.
- **Corpus iuris.** Hukuk bildirileri.
- **Alma mater.** Besleyici anne. Genellikle üniversite böyle adlandırılır.
- **Urbi et orbi.** Şehir için ve dünya için yani herkes için.
- **Vade mecum!** Benimle gel! Genellikle küçük cep boyutunda rehber kitaplar, kılavuzlar ve benzeri kitaplar böyle anılır.
- **A tuo Lare incipe!** Kendi Lar’ınla başla! Kendi evinden başla!
- **Confer! (Cf.)** Karşılaştır!
- **Vide infra!** Aşağıya bak!
- **Surge et ambula!** Kalk ve yürü! İsa’nın, söyledikten sonra hemen ayağa kalkıp yürüyen felçli bir adama hitap ettiği sözler.
- **Nunc aut nunquam.** Ya şimdi Ya Hiçbir zaman.
- **Nunc et semper.** Şimdi ve her zaman.
- **Nec timide, nec tumide!** Ne utangaç, ne de kibirli.

Cogita et responde!

PENSUM A

1. İsimleri hallerine göre değiştirin coagulatio, -ōnis f., korteks, -icis m f., tümör, ōris m. ve vulnus, -ēris n.:

	Sg.	Pl.	Sg.	Pl.
N.	coagulatio	_____	cortex	_____
G.	_____	_____	_____	_____
D.	_____	_____	_____	_____
Acc.	_____	_____	_____	_____
V.	_____	_____	_____	_____
Abl.	_____	_____	_____	_____

	Sg.	Pl.	Sg.	Pl.
N.	tumor	_____	vulnus	_____
G.	_____	_____	_____	_____
D.	_____	_____	_____	_____
Acc.	_____	_____	_____	_____
V.	_____	_____	_____	_____
Abl.	_____	_____	_____	_____

Vocabŭla:

amārus 3 adi. acı
 bonus 3 adi. iyi
 coagulatio, -ōnis f. pıhtılaşma
 citus 3 adi. hızlı
 cortex, -icis m. kabuk
 divido 3 ayırıyorum,
 bölüyorum
 do 1 veriyorum
 malus 3 adi. kötü
 misceo 2 karıştırıyorum
 multus 3 adi. çok sayıda, çok
 pulcher, -chra, -chrum adi.
 güzel
 rectus 3 adi. düz
 rarus 3 adi. seyrek
 tumor, -ōris m. tümör
 venio 4 geliyorum, varıyorum
 vulnus, -ēris n. yara

2. do 1, misceo 2, divido 3 ve venio 4 fiillerinden bir emir kipi oluşturun:

	Sg.	Pl.		Sg.	Pl.
2.	_____	_____	2.	_____	_____
	Sg.	Pl.		Sg.	Pl.
2.	_____	_____	2.	_____	_____

3. Hangi zarflar belirtilen sıfatlara uygundur:

malus, -a, -um	_____	bonus, -a, -um	_____
amārus, -a, -um	_____	pulcher, -chra, -chrum	_____
rarus, -a, -um	_____	rectus, -a, -um	_____
multus, -a, -um	_____	citus, -a, -um	_____

PENSUM B

Vocabüla:

agito 1 karıştırıyorum, sallıyorum
aliēnus 3 adi. yabancı
benignus 3 adi. İyi huylu, benign
chirurgus 3 adi. Cerrahi
chirurgus, -i m. Cerrah
combustus 3 adi. yanmış
commotio, -ōnis f. sarsıntı
congenitus 3 adi. doğuştan
conspergo 3 püskürtme, serpme
contusio, -ōnis f. yumuşak doku ezilmesi, kontüzyon, vücut üzerindeki mekanik etkinin bir sonucu olarak vücudun genel bozukluğu
contusus 3 adi. ezilmiş,
curatio, -ōnis f. bakım
dolor, -ōris m. ağrı
extrauterinus 3 adi. rahim dışında
flavus 3 adi. sarı
flos, -ōris m. çiçek
functio, -ōnis f. fonksiyon
graviditas, -ātis f. Gebelik
infans, -antis m. bebek, iki yaşına kadar çocuk
iniectio, -ōnis f. enjeksiyon
interruptio, -ōnis f. kesinti
laesus 3 adi. rahatsız, yaralı
luxatio, -ōnis f. Çıkık
malaria, -ae f. malari, bataklık sıtması
malignus 3 adi. kötü huylu
minütus, -i m. dakika
odor, -ōris m. koku
operatio, -ōnis f. ameliyat
peto 3 arıyorum
postulo 1 arıyorum
regio, -ōnis f. alan, bölge
sanguineus 3 adi. kanlı
transfusio, -ōnis f. kan nakli, transfüzyon
ulcus, -ēris n. ısıklık, çıban, ülser
vas, -is n. kab
Vaselinum, -i n. vazelin

1. Aşağıdaki ifadeleri Türkçe'ye çevirin:

ulcus ventriculi _____
 commotio cerebri _____
 interruptio graviditatis _____
 transfusio sanguinis _____
 contractiōnes uteri _____
 coagulatio sanguinis _____
 cortex cerebri _____

2. Listelenen isimlerin her birinin yanına, isim ve sıfatın cinsiyet, sayı ve durum üzerinde anlaşmaları için parantez içindeki sıfatların uygun biçimlerini yazın:

vulnus _____ (contusus, -a, -um)
 graviditas _____ (extrauterinus, -a, -um)
 vas _____ (sanguineus, -a, -um)
 corpus _____ (aliēnus, -a, -um)
 tumor _____ (benignus, -a, -um)
 luxatiōne _____ (congenitus, -a, -um)
 tumōres _____ (malignus, -a, -um)

3. Tabloyu doldurunuz:

KAS	EKLEMİN HAREKET YOLU
musculus abductor	_____
_____	adductio
musculus extensor	_____
_____	flexio
_____	pronatio
musculus rotator	_____
_____	supinatio

4. Parantez içindeki isimleri edattan sonra gelen isim haline koyun:

post	_____	(contusio, -ōnis <i>f.</i>)
ante	_____	(operatio, -ōnis <i>f.</i>)
pro	_____	(infans, -antis <i>m.</i>)
cum	_____	(functio, -ōnis <i>f.</i> laesus, -a, -um)
ad	_____	(iniectio, -ōnis <i>f.</i>)
in	_____	(regio, -ōnis <i>f.</i>)

PENSUM C

1. Cümleleri parantez içinde verilen isimlerin uygun olan isim halleri ile tamamlayın:

- A. medicinam a philosophia peto. (dolor, -ōnis *f.*)
- B. Odor multorum iucundus est. (flos, -ōnis *m.*)
- C. Chirurgus facit. (operatio, -ōnis *f.* chirurgicus, -a, -um)
- D. Vulnēra combusta longam curatiōnem postulant.
(pes, pedis *m.*)
- E. Solve in aqua. (pulvis, -ēris *n.*)

2. Aşağıdaki cümleleri Türkçe'ye çevirin:

- A. Collēga, mixtūram agīta!
.....
- B. Filtrāte medicinam, per minūtum, tum bene servāte!
.....
- C. Consperge mixtūram in ollam!
.....
- D. Sume remedium contra malarium!
.....
- E. Miscēte acīdum borīcum cum Vaselino flavo!
.....

2. Vücut kısımlarını ifade eden kelimeleri yatay ve dikey olarak arayarak bulun!

K	E	E	U	U	P	S
G	Z	T	O	P	E	S
J	A	F	J	G	C	N
S	C	A	P	U	T	A
H	U	M	E	R	U	S
C	O	R	P	U	S	U
A	O	C	U	L	U	S

3. Aşağıdaki Latinizimler hangi Latince sözcüklerden türemiştir:

transfüzyon

enjeksiyon

benig

fonksiyon

koagulasyon

operasyon

oral

malig

mortalite

ROMA ' DAKAMUSAL YAŞAM

Roma devletinin sakinlerinin kamusal yaşamı, esas olarak şehrin birkaç odak noktasında gerçekleşirdi: meydanlar, devlet kurumlarının binaları, tanrılarının tapınakları ve boş zamanlarını geçirdikleri ve eğlendikleri yerler, örneğin tiyatrolar, spor salonları, hamamlar ve sirkler. Bu mekanlar ve binalar çok tanınır ve etkileyicidir ve ihtişamları devletin gücünü ve büyüklüğünü ifade etmeliydi. Birçok Avrupa şehrinde, antik çağlardan gelen inşaat deneyimleri, kentsel alanın (şehircilik) planlanmasında ve aynı zamanda binaların stilistik tasarımında kullanılmıştır. Ancak, daha da önemlisi, bu mekanların ve tesislerin tüm sınıflardan vatandaşlar için sosyal işlevi: burada devlet ve tüm sakinleri için önemli kararlar alındı, burada daha geniş topluluktaki bazı süreçler ve olaylar etkilendi, dini ayinler yapıldı, ticaret yapılır, dostluklar kurulur, evlilikler yapılırdı. Eski halklar manevi olanı dünyevi olandan ayırmadılar, din ve devlet ayrılmazdı.

Şehirlerde yıl boyunca birkaç kez dini ve devlet kutlamaları yapıldı ve bu aynı zamanda nüfusun dindarlığını ve vatanseverliğini güçlendirdi. Roma vatandaşları bu faaliyetlere memnuniyetle katıldılar ve zamanlarının çoğunu ve bazen tüm kariyerlerini bu ve benzeri sosyal görevlere adadılar. Bu mümkündü, çünkü diğer tüm işler işçiler ve köleler tarafından yapılırdı. Asalet, üst sınıflara layık olmadığı düşünülen fiziksel emeği bile hor gördü ve toplumdaki katı sınıf ayrımını doğruladı. Kamu hizmetlerine (magisterlikler) ve hükümetin devlet hiyerarşisinde ilerlemeye çabaladılar.

Roma kentlerindeki meydanlar son derece canlı, çeşitli içeriklerle dolu mekanlardı, ama hepsinden öte, vatandaşların dostları, iş ortakları, müşterileri veya patronları ile bulunduğu, çeşitli konulardan sonra konuşulan ve bu konular üzerinde tartışmaların yapıldığı ve önemli kararların alınan yerlerdi. Her Roma şehrinin bir meydanı (forum) vardı ve Roma'da, geç Cumhuriyet döneminden kalma en ünlü Roma meydanının (Forum Romanum veya Forum Augustum) yanı sıra, imparatorluk döneminde birkaç meydan vardı, yani hemen hemen her Roma hükümdarı "kendi" meydanını inşa etti: Trajan forumu, Nerva forumu, vb. Ana Roma Forumu'nda şehirdeki tüm önemli şeyler gerçekleşirdi - şehrin sosyal, siyasi, ticari ve dini yaşamının merkeziydi ve üzerinde ve çevresinde, devlet kurumlarının binalarının yanında (arşiv, Curia - Senato'da toplantıların düzenlendiği bina, hapisane), çok sayıda tapınak ve dini (baş rahibin oturduğu yer),

Eski Roma
Forumu kalıntıları,
Roma, İtalya

bazilikalar, zafer kapıları (Titus ve Septimius Kuzey'in), anıtlar ve halka açık kürsü - rostra vardı. Meydandan, Jüpiter tapınağının bulunduğu Capitoline tepesine giden dünyanın en eski caddesi olan Kutsal Sokak (Via Sacra) geçirdi.

Senato (Senātus), Cumhuriyet döneminde imparator tarafından kontrol edilmesine rağmen imparatorluk döneminde de faaliyetlerini sürdüren en yüksek devlet kurumuydu. Ülkenin yönetim ve idaresinde, iç ve dış politikanın, maliyenin kontrol edilmesinde, askeri komutanların ve eyalet valilerinin atanmasında ve diğer tüm önemli devlet meselelerinin kararlaştırılmasında kilit rol oynadı. Roma tarihinin çeşitli zamanlarında, hepsi patriciler sınıfından olmak üzere 100 ila 600 senatör, magistrat (devlet memuru) ve eski magistratlardan oluşuyordu. Senato toplantıları Kuriya (Curia) adlı bir binada yapıldı. Çok sayıda belge ve dosya SPQR (SENATUS POPULUSQUE ROMANUS) sembolünü taşıyor; bu, kararın veya beyanın "Senato ve Roma halkı" tarafından verildiği anlamına gelir. Amfitiyatrolar (yuvarlak tiyatrolar) muhtemelen Roma İmparatorluğu'nu en çok ilişkilendiren ve ona atıfta bulunan yapı türüdür. Daha çok Roma Kolezyumu olarak bilinen Flavius Amfitiyatrosu, antik zamanların en ünlü ve tanınabilir yapılarından biridir ve aynı zamanda dünyanın en büyük amfi tiyatrosudur. Koridorlar, kemerler ve sütunlardan oluşan ustalıklı tasarlanmış ve inşa edilmiş sistemlerden dolayı bir nevi mimari şaheserdir ve 50.000 seyirci kapasitelidir. Gerekirse, büyük bir tuval ile kaplanabilir ve hatta gece performansları için aydınlatılabilir. Arena (savaş alanı) suyla doldurulabilir ve içinde daha küçük gemilerle deniz savaşları düzenlenebilirdi. Ziyaretçiler burada da sosyal statülerine göre oturuyorlardı, hükümdar cömertçe dekore edilmiş ve rahat bir lojoda oturuyordu, ilk sırada senatörler, şövalyeler, büyükelçiler ve diğer devlet adamları vardı. Kadınlar, arenadaki olayları en son sıralardan takip edebiliyorlardı.

Roma Kolezyumu

Caput

VII

ÇEKİM - VOKAL

GÖVDELER - E HALİ III

ÇEKİM

SIFATLARI BAĞLAR

ROMA'DA EĞİTİM

III ÇEKİM

- VOKAL GÖVDELER - EHALİ

Declinati otertia – nomina vocalia

Bu çekimden sonra, gövdesi -e ünlüsü ile biten üç cinsin isimleri de değiştirilir, bu nedenle vokal veya -e gövdeler olarak adlandırılırlar. Bunlar şunları içerir:

- yalın ve -in hali tekil formlarda eşit sayıda heceye sahip isimler, bu nedenle eşit heceli isimler olarak adlandırılırlar, örneğin: febris, febris *f. ateş*; auris, auris, *f. kulak*; canis, canis *m./f. köpek*; nubes, nubis *f. bulut*;
- yalın ve -in hali tekilde farklı sayıda heceye sahip olan isimler, yani. eşit olmayan isimler, örneğin: dens, dentis *m. diş*; pars, partiler *f. bölüm*; os, ossis *kemik*; kor, kordis *kalp* ve
- yalın tekilde -e, -al veya -ar ile biten cinsiz isimler: mare, maris *n. deniz*; rete, retis *ağ* gibi eşit heceler ve eşit olmayan, animal animâlis *n. hayvan*; exemplar, exemplâris *n. örnek*; koklear, koklear *f. kaşık* gibi.

III çekimden -i gövdeye sahip isimler, ünsüz gövde isimleriyle aynı hal eklerine ve aynı hal sonlarına sahiptir. Aralarındaki fark en çok -in hali çoğulda görülür: -i gövdelerinden gelen isimler, ismin gövdesinin tanındığı -ium ekine sahiptir. -i gövdelerine özgü, -den hali tekil sondaki cinsiz isimlerin -i ile, yalın halin, -e hali ve çağrı halinin çoğullarının -ia ile bitmesidir. Dişil cinsten bazı eşit heceli isimler -im (tussim, febrim, dosim) ekine sahiptir

	<i>Sg.</i>	<i>Pl.</i>
N.	dens	dentes
G.	dentis	dentium
D.	denti	dentibus
Acc.	dentem	dentes
V.	dens	dentes
Abl.	dente	dentibus

	<i>Sg.</i>	<i>Pl.</i>
N.	febris	febres
G.	febris	februm
D.	febri	febribus
Acc.	febrem	febres
V.	febris	febres
Abl.	febre	febribus

	<i>Sg.</i>	<i>Pl.</i>
N.	rete	retia
G.	retis	retium
D.	reti	retibus
Acc.	rete	retia
V.	rete	retia
Abl.	reti	retibus

III ÇEKİM SIFATLAR

Adiectiva declinationis tertiae

Üçüncü çekime ait sıfatların ses gövdeleri vardır ve tıpkı isimler gibi değişir, öyleki hepsi -den hali tekilde -i ile biter.

III çekimden sonra, üç tür sıfat değişir:

- Üç formlu sıfatlar (her cins için ayrı form): acer, acris, acre *keskin*, sharp, sharp; celer, celeris, celere hızlı; saluber, salubris, salubre *sağlıklı*. Bu sıfatları aşağıda alıntılıyoruz: acer, -cris, -re; saluber, -bris, -bre.

	eril cins	dişil cins	cinssiz
	<i>Sg.</i>	<i>Sg.</i>	<i>Sg.</i>
N.	ventus salüber	aetas salubris	mare salubre
G.	venti salubris	aetätis salubris	maris salubris
D.	vento salubri	aetäti salubri	mari salubri
Acc.	ventum salubrem	aetätem salubrem	mare salübre
V.	vente salüber	aetas salubris	mare salübre
Abl.	vento salubri	aetäte salubri	mari salubri
	<i>Pl.</i>	<i>Pl.</i>	<i>Pl.</i>
N.	venti salubres	aetätes salubres	maria salubria
G.	ventörum salubrium	aetätum salubrium	marium salubrium
D.	ventis salubrībus	aetatībus salubrībus	marībus salubrībus
Acc.	ventos salubres	aetätes salubres	maria salubria
V.	venti salubres	aetätes salubres	maria salubria
Abl.	ventis salubrībus	aetatībus salubrībus	marībus salubrībus

- İki biçimi olan sıfatlar (biri eril ve dişil, diğeri cinssiz için): brevis *kısa*, breve *kısa*; frontalis önden, frontal önden ; pektoral *göğüs*, pektoral *göğüs*; utilis *faydalı*. Alıntı yapıyoruz: brevis, -e; utilis, -e.

	eril cins	dişil cins	cinssiz
	Sg.	Sg.	Sg.
N.	cibus utilis	herba utilis	consilium utile
G.	cibi utilis	herbae utilis	consilii utilis
D.	cibo utili	herbae utili	consilio utili
Acc.	cibum utilem	herbam utilem	consilium utile
V.	cibe utilis	herba utilis	consilium utile
Abl.	cibo utili	herbā utili	consilio utili
	<i>Pl.</i>	<i>Pl.</i>	<i>Pl.</i>
N.	cibi utiles	herbae utiles	consilia utilia
G.	cibōrum utilium	herbārum utilium	consiliōrum utilium
D.	cibis utilibus	herbis utilibus	consiliis utilibus
Acc.	cibos utiles	herbas utiles	consilia utilia
V.	cibi utiles	herbae utiles	consilia utilia
Abl.	cibis utilibus	herbis utilibus	consiliis utilibus

Tek biçimli sıfatlar (her üç cins için): örneğin, felix, -icis *mutlu*; sapiens, -entis *akıllı*, *bilge*, *sağduyulu*. Bu sıfatlar yalın ve -in halin tekili olarak alıntılanmıştır. Bununla birlikte, bu sıfatların her ikisinin de -e hali ile yalın haldeki tekil ve -e hali ile çağrı halindeki çoğul sıfatların iki formu vardır (biri eril ve dişil için, diğeri cinssiyetsiz için).

	eril cins	dişil cins	cinssiz
	Sg.	Sg.	Sg.
N.	homo felix	femīna felix	animā felix
G.	homīnis felicis	femīnae felicis	animālis felicis
D.	homīni felici	femīnae felici	animāli felici
Acc.	homīnem felicem	femīnam felicem	animā felix
V.	homo felix	femīna felix	animā felix
Abl.	homīne felici	femīna felici	animāli felici
	<i>Pl.</i>	<i>Pl.</i>	<i>Pl.</i>
N.	homīnes felices	femīnae felices	animalia felicia
G.	homīnum feliciūm	feminārum feliciūm	animalium feliciūm
D.	homīnibus felicibus	femīnis felicibus	animalibus felicibus
Acc.	homīnes felices	femīnas felices	animalia felicia
V.	homīnes felices	femīnae felices	animalia felicia
Abl.	homīnibus felicibus	femīnis felicibus	animalibus felicibus

BAĞLAR

Coniunctiōnes

Latince'deki bağlar, tek başına veya enklitik olarak durabilen değişmez kelimelerdir. Aşağıdaki bağlar en yaygın olanlardır:

et, atque (ac) *ve, ancak*

etiam, quoque *aynı öyle*

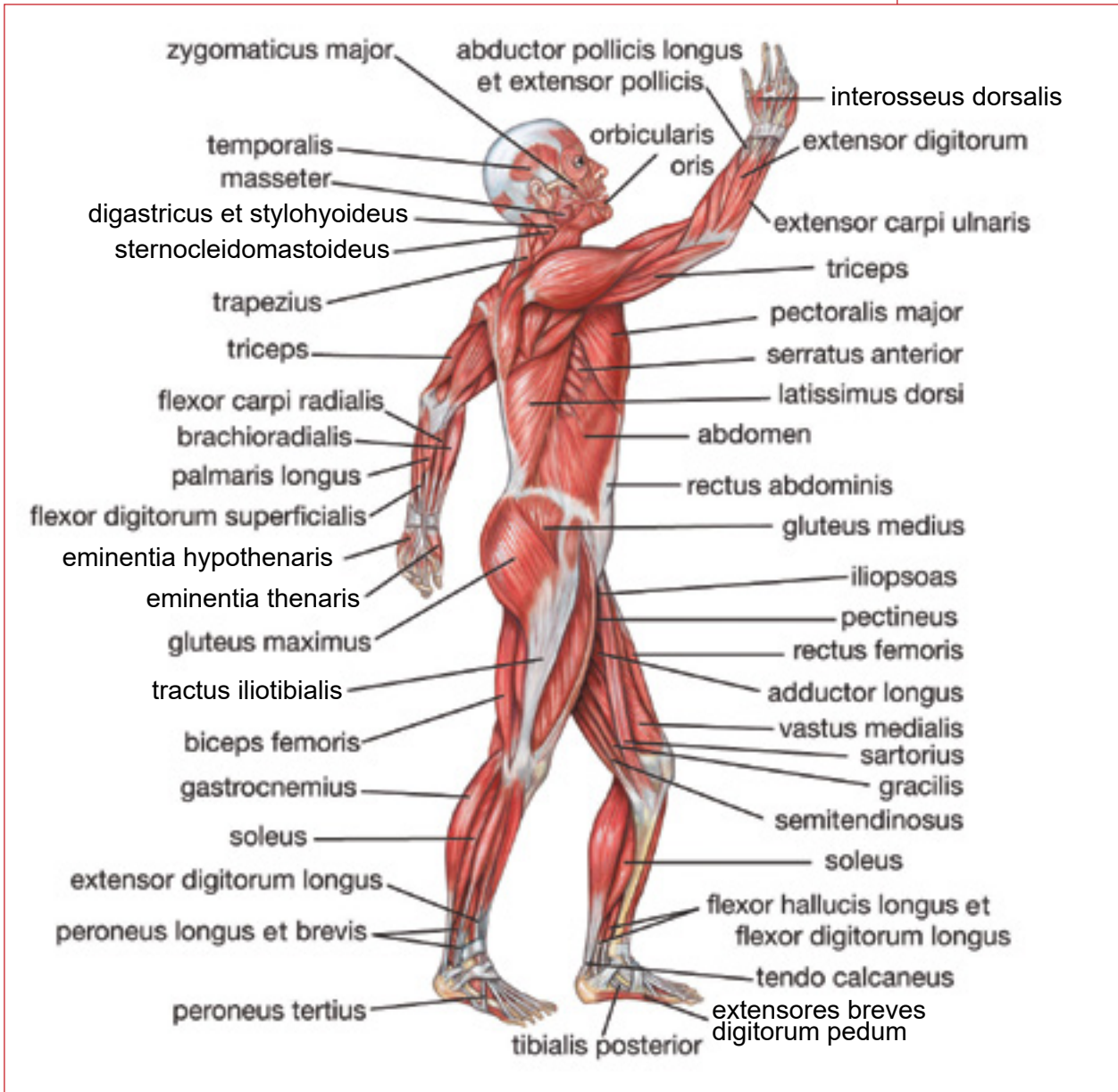
neque, nec *ne o*

aut, sive, seu *yada*

sed, vero, autem *fakat, ama*

itāque, iğitur *bundan dolayı, ve öyle, demek ki*

tamen *ancak*

Musculi in corpore humano

Legāmus!

PARTES CORPŌRIS HUMĀNI

Corpus humānum cute tectum est. In cute glandūlae sudoripārae et supra cutem naevi sunt. Intra corpus ossa sunt. Ossa corpus coniunctim sustinent et membra inferiōra protēgunt. In cavo oris lingua et dentes locāti sunt.

Partes dentium sunt: corōna, radix, collum et apex radīcis. Intra corōnam dentis cavum et canālis radīcis dentis sunt. In lateribus capītis aures sunt – auris dextra et auris sinistra. Auris e tribus partibus composita est: auris interna, auris media et auris externa. Auricūla pars auris externae est. Cor in latēre sinistro pectōris situm est. Sanguis e corde per arterias in diversas partes corpōris fluit, per venas autem ad cor redit.

Extremitātes inferiōres corpōris humāni e femoribus, cruribus et pedibus compositae sunt. Partes pedis sunt: dorsum pedis, planta, calx, digīti. Ossa digitorum pedis phalanges nomināta sunt.

DE TRUNCO

Ut scimus, collum caput trunco iungit. Partes trunci sunt: pectus, venter sive abdōmen, dorsum. In medio dorso columna vertebrālis est; in columna vertebrāli medulla spinālis est. Pars thorācis costae sunt. In cavo thorācali cor et pulmōnes sunt. Cor in latēre sinistro cavi thoracālis situm est. In cavo abdomināli intestīna et alia viscēra sunt, ut: ventricūlus, iecur sive hepar, lien, vesīca fellea, renes, pancreās etc.

DE BRUCCELLŌSE

Brucellōsis est morbus contagiōsus animalium domesticōrum et homīnum. Causa morbi sunt microorganismi brucellae. Orīgo brucellōsis animalia infecta, lac et secrētum animalium aegrotōrum sunt. Penetratiōne in organismum Brucellae in nodūlis lymphaticis et postea trans lympham, in sanguīnem adveniunt. Medīci veterinarii analīsi sanguīnis morbum dignoscunt.

DE TUSSI

Utilis etiam in omni tussi est peregrinatio, navigatio longa, loca maritīma, natatiōnes. Cibis interdum mollis, ut malva, ut urtica, interdum acer, ut lac et allium.

VOCABŪLA:

abdominālis, -e adi. *karın*
advenio 4 *geliyorum, varıyorum*
allium, -i n. *sarımsak*
analysis, -is f. *analiz*
anīmal, -ālis n. *hayvan*
apex, -īcis m. *tepe*
arteria, -ae f. *atar damar, arter*
Brucella, -ae f. *brusel*
Brucelōsis, -is f. *bruselloz*
canālis, -is m. *kanal*
calx, **calcis** f. *topuk*
causa, -ae f. *sebep*
cibus, -i m. *gıda*
coniunctim adv. *birlikte, topluluk içinde*
cor, **cordis** n. *kalp*
cremo 1 *yakıyorum*
cutis, -is f. *deri*
dens, -ntis m. *diş*
dignosco 3 *tanıyorum, ayırt ediyorum,*
teşhis koyuyorum
diversus 3 adi. *farklı*
domesticus 3 adi. *yerel*
felleus 3 adi. *safra*
femur, -ōris n. *uyluk kemiği*
fluo 3 *akıyorum*
hepār, **hepātis** f. *kara ciğer*

infectiōsus 3 adi. *bulaşmış*
infectus 3 adi. *enfekte*
interdum adv. *bazen*
intestinālis, -e adi. *bağırsak*
lac, **lactis** n. *süt*
lien, -ēnis m. *dalak*
locātus 3 adi. *konumlanmış*
locum, -i n. *mekan*
lympa, -ae f. *Lenf*
lymphaticus 3 adi. *lenf bezi*
malva, -ae f. *hatmi*
maritimus 3 adi. *denizcilik*
medius 3 adi. *orta*
medulla, -ae f. *ilik, kemik iliği,*
beyin, omurilik
mollis, -e adi. *kolay*
naevus, -i m. *ben, nevüs*
natatio, -ōnis f. *yüzme*
navigatio, -ōnis f. *vapurla*
gitme, yelken
nodulus, -i m. *düğüm*
nominātus 3 adi. *denilen*
omnis, -e adi. *herkez, çoğul hepsi*
ōs, **ossis** n. *kemik*
pancrēas, -ātis n. *pankreas, mide*
bezi
pars, -rtis f. *kısım*

penetratio, -ōnis f. *nüfuz etme,*
penetrasyon
peregrinatio, -ōnis f. *yolculuk*
pes, **pedis** m. *ayak*
phalanx, -ngis f. *falanga,*
el ve ayak parmaklarının
kemiklerinden biri
postea adv. *ondan sonra*
primo adv. *öncelikle*
pulmonālis, -e adi. *pulmoner,*
akciğer,
radix, -īcis f. *kök*
secretum, -i n. *salgı, salgı ürünü*
septicus 3 adi. *sepsis, anlamına*
gelen veya sepsisin neden olduğu
septik
spinālis, -e adi. ' *omurga*
sudoripārus 3 adi. *aralıklı*
sustineo 2 *tutuyorum*
tectus 3 adi. *örtülü*
thoracālis, -e adi. *göğüs kafesi*
tussis, -is f. *öksürük*
ut conict. *gibi*
utilis, -e adi. *yararlı*
vesica, -ae f. *kabarcık, kese,*
vesica fallae, safra kesesi
vertebrālis, -e adi. ' *omurga*

Dicta et sententiae

- **Alba avis.** Beyaz kuş. Enderlik.
- **Vis vitalis.** Yaşam gücü. tedavi edilir. tedavi edilir. Aynı hastalığa sebep
- **Ars longa, vita brevis.** Sanat sonsuzdur, hayat ise olacak sayesinde kemoterapi ile kısadır. hastalığın tedavi prensipi.
- **Civis Romanus sum.** Ben bir Roma vatandaşıyım. Her
- **Ferro ignique.** Kılıç ve ateşle, yani savaşla.
- Finis coronat opus.** Eserin sonu işi süslüyor. f, büyük bir
- **Ius gentium.** Uluslararası hukuk
- „ **Mens sana in corpore sano.** Sağlıklı bedende, sağlıklı ruh.
- **Sapienti sat.** Bilge için yeterli. Bilge adamın
- **Amor non est medicabilis herbis.** Aşk şifalı otlarla tedavi edilmez.
- **Naturam mutare difficile est.** Karakteri değiştirmek zordur.

- **Similia similibus curantur.** Benzer, benzer ile
- **Naturalia non sunt turpia.** Doğal şeyler ayıp Roma vatandaşı bu deyimle kendi hak ve görevlerini değildir. koruma hakkına sahiptir.
- **Fabas indulcat fames.** Açlık fasulyeyi de tatlı yapar.
- **Magnum vectigal est parsimonia.** Tasarruf, büyük bir
- **Fortes fortuna adiuvat.** Kader cesurlara yardım eder.
- **Magnum vectigal est parsimonia.** Tasarruf, büyük bir.
- **Fortes fortuna adiuvat.** Kader cesurlara yardım eder.
- **Currit ferox aestas.** Şiddetli zaman uçar. koruma hakkına sahiptir.
- **Venter caret auribus.** Midenin kulakları yoktur.
- **Ad finem.** Sonuna kadar.

Cogita et responde!

PENSUM A

Vocabŭla:

aequālis, -e *adi.* eşit
 aetas, -ātis *f.* yaş, zaman
 antrax, -ācis *f.* şarbon
 antiquitas, -ātis *f.* eski çağ,
 antik
 bacillus, -i *m.* bakteri, basil
 cadāver, -ēris *n.* ceset, kadavra
 capilāris, -e *adi.* kılcal damar
 celer, -ris, -e *adi.* hızlı
 certus 3 *adi.* emin
 cervicālis, -e *adi.* boyun
 dosis, -is *f.* doz
 dulcis, -e *adi.* tatlı
 equus, -i *m.* at
 extractio, -ōnis *f.* çıkarma
 faciālis, -e *adi.* yüz, söz
 konusu yüz olduğunda
 genus, -ēris *n.* tür
 iam *adv.* zaten, hala
 idcirco *adv.* bu nedenle
 immortalis, -e *adi.* ölümsüz
 infectio, -ōnis *f.* enfeksiyon
 infesto 1 *saldırıyorum*
 bre *adi.* sağlıksız
 intolerabilis, -e *adi.* tahammül e
 mortālis, -e *adi.* Ölümlü
 mortuus 3 *adi.* ölü
 nasālis, -e *adi.* burun
 notus, 3 *adi.* bilinen
 paluster, -tris, -tre *adi.* bataklık
 photosynthesis, -is *f.* fotosentez
 praesertim *adv.* özellikle
 siccus 3 *adi.* kuru
 simīlis, -e *adi.* benzer
 teres, -ētis *adi.* silindir
 tropicus 3 *adi.* tropikal
 tuberculōsis, -is *f.* tüberküloz
 vaccinatio, -ōnis *f.* aşı yapmak
 unguis, -is *m.* trnak
 virgŭla, -ae *f.* dal, sopa
 virōsus 3 *adi.* viral

1. Pars, -rtis *f.*, tussis, -is *f.*, os, ossis *n.* ve exemplar, *n.*

İsimlerini hallerine göre değiştirin:

	Sg.	Pl.	Sg.	Pl.
N.	pars	_____	tussis	_____
G.	_____	_____	_____	_____
D.	_____	_____	_____	_____
Acc.	_____	_____	_____	_____
V.	_____	_____	_____	_____
Abl.	_____	_____	_____	_____

	Sg.	Pl.	Sg.	Pl.
N.	ös	_____	exemplar	_____
G.	_____	_____	_____	_____
D.	_____	_____	_____	_____
Acc.	_____	_____	_____	_____
V.	_____	_____	_____	_____
Abl.	_____	_____	_____	_____

2. Listelenen isimlere ek olarak, isim ve sıfatın cinsiyeye sayı ve duruma göre uyuşması için sıfatın karşılık gelen formlarını yazın:

animalia	_____	domesticus, -a, -um
dolōres	_____	intolerabilis, -e
consilia	_____	celer, -ris, -re
morbis	_____	intestinālis, -e
musculum	_____	teres, -ētis
cor	_____	pulmonālis, -e
nervos	_____	faciālis, -e
Amygdalārum	_____	dulcis, -e
vasa	_____	capilāris, -e
os	_____	nasālis, -e

5. Latince en yaygın olan bağları yazın:

PENSUM B

1. Aşağıdaki ifadeleri Türkçe'ye çevirin:

tussis sicca	_____	columna vertebrālis	_____
extractio dentis	_____	paralýsis oesophāgi	_____
tubercolōsis renis	_____	tubercolōsis pulmōnum	_____
vertebrae cervicāles	_____	caput ossis femōris	_____

2. Cümleleri parantez içinde verilen isimleri onlara uygun olan isim halleri ile tamamlayın:

A. Corpus humānum est, animus
(mortālis, -e / immortālis, -e)

B. Infectionēs virōsae plantārum minuunt.
(photosynthesis, -is f.)

C. Praescribe medicamenti! (dosis, -is f. certus, -a, -um)

D. In regionībus aqua est.
(paluster, -stris, -stre / insaluber, -bris, -bre)

E. Multa unguībus infestant. (animal, -ālis n.)

F. Hodie medīci bene curant. (febris, -is f. tropicus, -a, -um)

3. Parantez içindeki isimleri edattan sonra gelen isim haline koyun:

in _____ (pars, -rtis f. / dexter, -tra, -trum)

in _____ (pars, -rtis f. / aequālis, -e)

pro _____ (dosis, -is f.)

pro _____ (infans, -antis m.)

PENSUM C

1. Aşağıdaki metni tercüme edin:

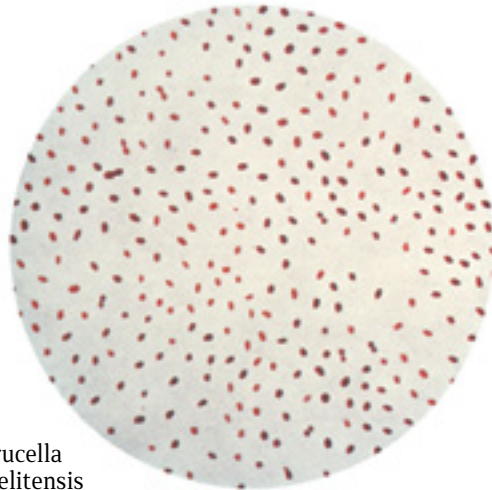
De anthrāce

Iam antiquitate anthrax ut morbus contagiōsus notus est. Causa morbi est bacillus anthrācis. Bacillus anthrācis virgūlae similis est. Tria genera morbi nota sunt: anthrax septicus, anthrax pulmonālis et anthrax intestinālis. Anthrax praesertim vaccas, equos et homīnes invādit. Origo infectiōnis animalia infectiōsa sunt. Idcirco homīnes cadavēra mortuōrum vaccārum equorumque cremant. Nostra aetate vaccinatio contra anthrācem est, sed aegrōta animalia seu aegrōtos homīnes medīci saepe non possunt* sanāre.

Not: **possunt** *yapabilirler* (possum, posse, potui *yapabilirler* fiilinin 3 kişi çoğulun şimdiki zaman emir kipi)

2. Yatay ve dikey olarak arama yaparak sıfatları, bağları ve edatları bulun!

F	A	C	I	A	L	I	S	C
A	M	E	V	E	R	O	I	U
C	A	R	U	S	X	E	C	M
I	R	V	T	D	I	T	C	N
L	U	I	T	U	L	E	U	A
I	S	C	E	L	E	R	S	S
S	O	A	N	C	F	E	E	A
A	R	L	E	I	N	S	U	L
D	E	I	C	S	A	U	T	I
U	V	S	I	M	I	L	I	S
I	N	F	A	N	S	I	V	E
E	I	N	B	R	E	V	I	S
P	R	O	A	D	E	T	N	A
U	T	I	L	I	S	A	U	T

Brucella
melitensis

ROMA' DA EĞİTİM

Roma toplumunda eğitim sadece zengin vatandaşların ayrıcalığı değildi. Neredeyse tüm çocuklar, hatta kölelerin çocukları bile, yedi yaşından itibaren ilkokula gider. Pahalı özel okullar var, aynı zamanda on iki yaşına kadar olan kız ve erkek çocukların okuduğu devlet ilkokulları (ludi litterarii) var, en zenginlerin çocuklarının ise genellikle evlerinde onları öğreten özel bir öğretmen (pedagogu) varmış. Krallık döneminde gerçekten çok sayıda olan devlet okullarında erkekler Latince ve Eski Yunanca okuma yazma ve matematik de öğrenlermiş. Kızlar eve bakmak için daha eğitilmiş hale gelir, dokumayı, örgü örmeyi, yemek yapmayı öğrenirler. Okullar mütevazı bir donanıma sahipmiş, öğretmen (magister) için bir masa ve öğrenciler için sandalyeler ve ek olarak da sınıfta bir karatahta, lavabo ve abaküs varmış. On iki yaşından sonra, genellikle sadece daha önde gelen ailelerden gelen erkek çocuklar eğitimlerine devam ederek klasik edebiyat ve mitoloji okurlar.

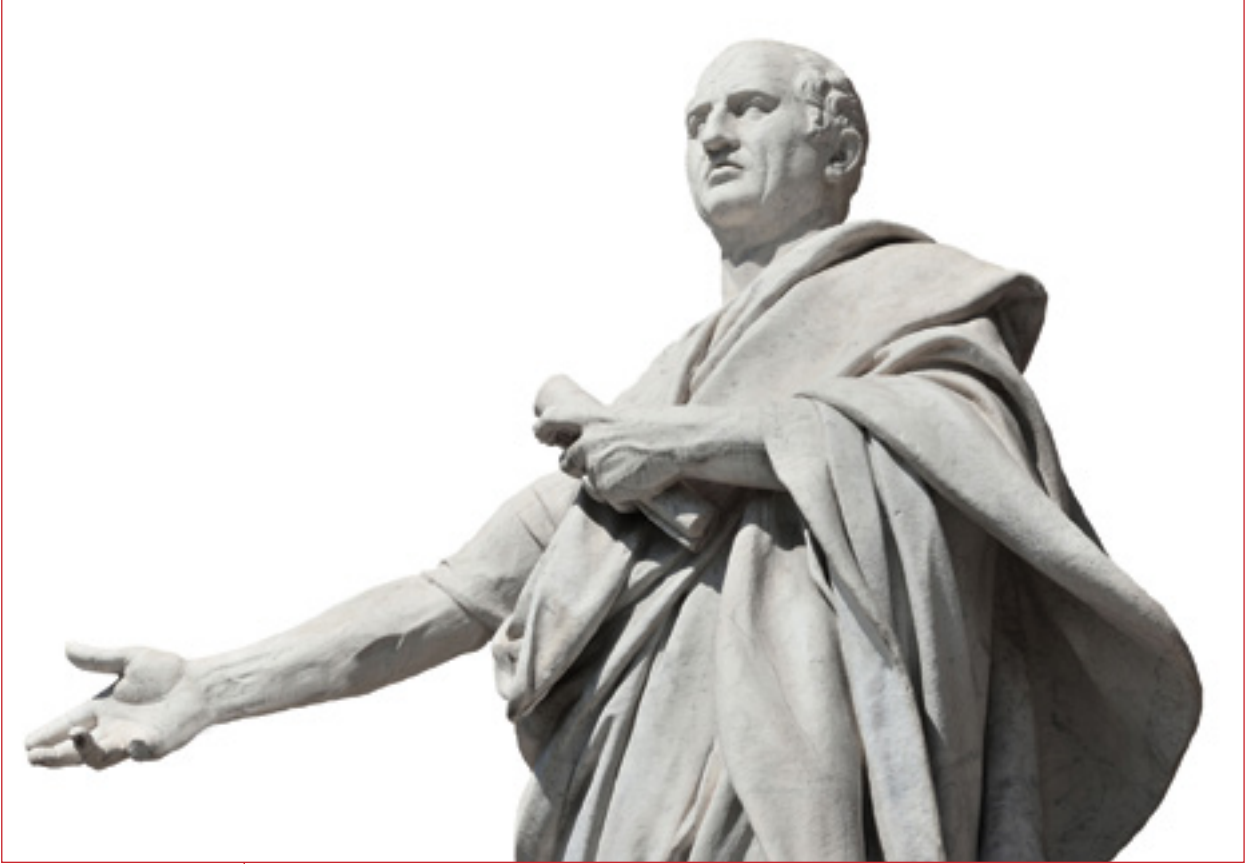

Eğitimlerine retorik okullarında devam eden erkek çocuklar, retorik teorisi ve pratiğini özel bir dikkatle inceleyerek kamusal hayata katılmaya hazırlanırlar. Konuşmacılar (oratorlar) çok etkili ve popüler kişilerdi ve siyasi ve adli retorik Roma İmparatorluğu'nun kamusal yaşamında son derece önemli bir rol oynar.

Daha genç, daha hırslı Roma vatandaşların çoğu Hellas'tan gelen özel öğretmenlerle antik Yunan ve Helen edebiyatını veya felsefesini ya da tıbbını öğrenmek zorundalar.

Neumagen'de bulunan öğretmen ve üç öğrenciyi temsil eden kabartma (MS 180-185)

On dört yaşından büyük kızlar evlilik için olgun kabul edilir, bu yüzden babaları onlara evlilik ayarlar ve yeni bir aile ararlar. Reşit olmamalarına rağmen, on beş ya da on altı yaşından büyük erkek çocuklar, ileri eğitim almamışlarsa ve eğer babaları profesyonel kariyerlerine başlayacak kadar olgun olduklarını düşünürlerse (orduya katılmak, avukatlık yapmak veya herhangi bir meslekte çalışmak), oy kullanma ve evlenme hakkını elde edebilirler.

Ünlü konuşmacı
(orator) Mark
Tully Çiçero

Caput

VIII

IV (u) ÇEKİMİ

V (e) ÇEKİMİ

YUNAN ÇEKİMİ

ROMA EVİ

IV (u) ÇEKİMİ

Declinatio (u) quarta

IV çekimden sonra, isimler eril, dişil (az sayıda isim) ve cinsiz olanlar -u'ya göre değiştirilir.

Eril ve dişil cinsten, yalın haldeki tekil isimlerde -ūs, ve -in hali tekilde -ūs eki vardır. Örneğin: pulsus, -ūs *m. nabız*; senatus, -us *m. senato*; sensus, -us *m. his*; manus, -ūs *f. el*. Yalın hali tekildeki cinsiz isimler -ū ve -in hali tekilde -ūs ile biter. Örneğin: cornū, -ūs *n. boynuz*; genu, -ūs *n. diz*; gelu, -ūs *n. buz*.

Aşağıdaki isim halleri sonlarına sahipler:

	eril ve dişil cins		cinsiz	
	Sg.	Pl.	Sg.	Pl.
N.	-us	-us	-u	-ua
G.	-us	-uum	-us	-uum
D.	-ui	-ībus	-u	-ībus
Acc.	-um	-us	-u	-ua
V.	-us	-us	-u	-ua
Abl.	-ū	-ībus	-ū	-ībus

Dördüncü çekimden sonra isimlerin değişimi şöyle görünür:

Örneğin: fructus, -us
meyve, gövde: fructū-

	Sg.	Pl.
N.	fructus	fructus
G.	fructus	fructuum
D.	fructui	fructībus
Acc.	fructum	fructus
V.	fructus	fructus
Abl.	fructū	fructībus

Örneğin: genu, -us
diz, gövde: genū-

	Sg.	Pl.
N.	genu	genua
G.	genus	genuum
D.	genu	genībus
Acc.	genu	genua
V.	genu	genua
Abl.	genū	genībus

Domus, ismi -us *f. ev*, II çekimden sonra -den hali tekil ve -e hali çoğula sahiptir: domo ve domos. Bazen Domi formuna da rastlanır ki bu eski bir çağrı halidir ve *nerede* sorusuna cevap verir. Bazen II çekimden sonra -in hali çoğul da vardır: domōru

V (e) ÇEKİM

Declinatio (e) quinta

V çekiminden sonra dişil isimler ve iki eril isim değiştirilir. Örneğin: *species*, *speciei f. tür, çeşitlilik*; *fasiyes*, *faciei f. yüz*; *caries*, *cariei f. çürük*. Yalın hali tekil -ēs ile biter ve -in hali tekil -ei ile biter. Gövdeleri -ē ile biter.

V çekiminden gelen isimler aşağıdaki sonlara sahiptir:

	<i>Sg.</i>	<i>Pl.</i>
N.	-es	-es
G.	-ei	-ērum
D.	-ei	-ēbus
Acc.	-em	-es
V.	-es	-es
Abl.	-ē	-ēbus

Beşinci çekimden sonra isimlerin değişimi şöyle görünür:

Örneğin: *dies*, -ei **gün**,

gövde: *diē*-

	<i>Sg.</i>	<i>Pl.</i>
N.	<i>dies</i>	<i>dies</i>
G.	<i>diēi</i>	<i>diērum</i>
D.	<i>diēi</i>	<i>diēbus</i>
Acc.	<i>diem</i>	<i>dies</i>
V.	<i>dies</i>	<i>dies</i>
Abl.	<i>diē</i>	<i>diēbus</i>

Yalnızca *diēs* ve *rēs* isimleri tam çoğuldur. *Acieēs keskinlik*, *spēs umut*, *specieēs tür* adları tekilde tüm biçimlere ve çoğulda yalın, -e ve çağrı hali biçimlerine sahiptir. Çoğu soyut isim olduğu için diğer isimlerin tekil biçimleri vardır.

Rēs, *rēi iş, bir şey, nesne* isminin birkaç anlamı olabilir; çoğu zaman bazı sıfatlarla birlikte farklı anlamlar alarak bulunur. Örneğin, *rēs gesta kahramanlık*, *rēs seundae mutluluk*, *rēs adversae talihsizlik*, *rēs publica cumhuriyet, devlet*.

Beşinci çekimdeki tek eril isimler *dies gün* ve *meridiēs öğlendir*, ancak belirli bir tarih veya belirli bir zaman anlamına geldiğinde, *diēs* dişil bir isim olarak bulunur, örneğin, *diēs certa - belirli bir gün*.

YUNAN ÇEKİMİ/ YUNAN ADLARININ ÇEKİMİ

Latince ve tıp bilimi, Roma İmparatorluğu'nda eski Yunan ve Helen tıbbının etkisi altında gelişmiştir. Dolayısıyla Latince'deki (tıbbi terminolojide de kullanılan) birçok isim Yunanca kökenlidir ve birinci, ikinci ve üçüncü çekim kurallarına göre değişmekle birlikte Yunanca hal eklerinin bazı özelliklerini muhafaza etmektedirler.

- -e'nin Yunanca dişil isimleri ve -es'in (nadiren -as) eril isimleri birinci çekimden sonra değişir: phlegmōne, -ae *f. iltihap*; sistem, -es *f. sıkma*; Aloe, -es *f. aloë*; diyabet, -ae *m. diyabet*; psoas, -ae *m. daha net kas*. Çoğu, tamlayan tekilde -ae ile biter.

	<i>Sg.</i>	<i>Pl.</i>	<i>Sg.</i>	<i>Pl.</i>
N.	diabētes	diabētae	systōle	systōlae
G.	diabētae	diabetārum	systōles	systolārum
D.	diabētae	diabētis	systōlae	systōlis
Acc.	diabēten / -am	diabētas	systōlen	systōlas
Abl.	diabēte / -a	diabētis	systōle	systōlis

- Yalın tekilde -on ile biten orta isim isimler, bir -i'nin tam tekilinde ve -eus, -ei ile biten eril isimler, ikinci çekimden sonra değişir: pharmācon, -i *n. ilaç*; scelēton, -i *n. iskelet*; kolon, -i *n. kolon*; epistropheus, -ei *m. iade omur*.

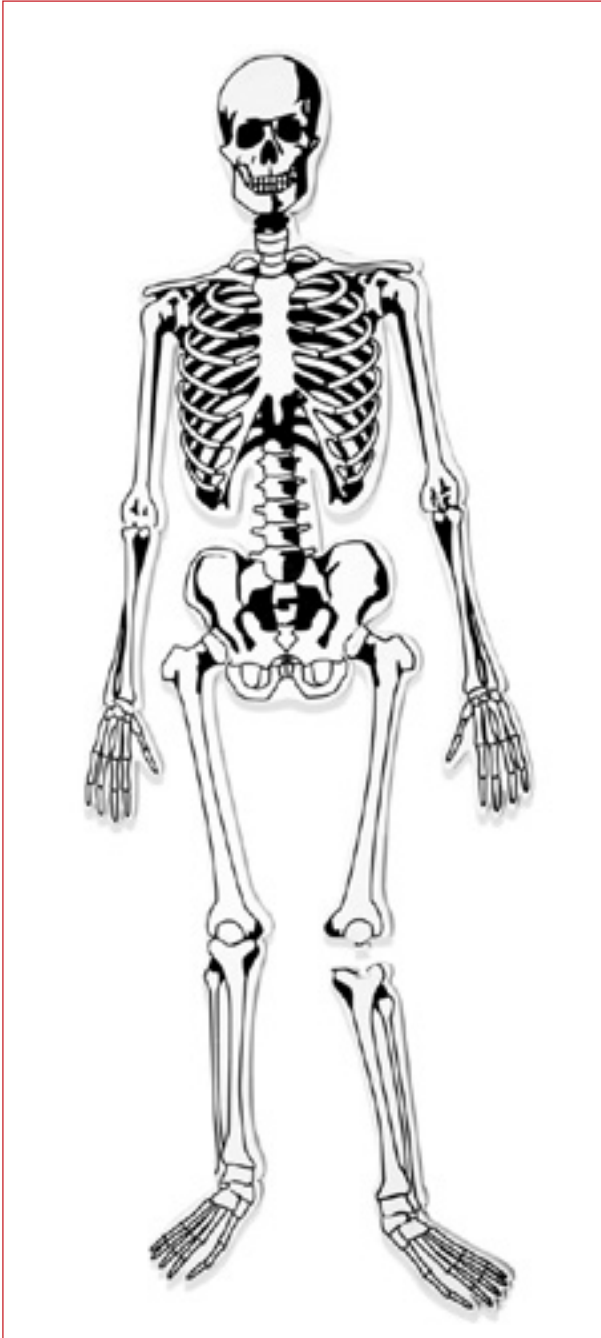
	<i>Sg.</i>	<i>Pl.</i>	<i>Sg.</i>	<i>Pl.</i>
N.	pharmācon	pharmāca	epistropheus	epistrophei
G.	pharmāci	pharmacōrum	epistrophei	epistropheōrum
D.	pharmāco	pharmācis	epistropheo	epistropheis
Acc.	pharmācon	pharmāca	epistropheum	epistropheos
Abl.	pharmāco	pharmācis	epistropheo	epistropheis

- Üçüncü çekimden sonra, tam tekilde -ma ile biten orta cins isimleri ve -er, -eris ve -is, -is ile biten isimler değiştirilir: oedēma, ödem *n.* şişme; astım, astım astım; karsinom, karsinom kanser; üreter, üreter *m.* üreter, üretra; doz, doz *f.* doz; teşhis, teşhis *f.* teşhis koymak; anamnēsis, anamnēsis *f.* tıbbi geçmiş. -is'in eşdeğer isimleri, -im'deki tekil durum ekinde ve -i'nin ablatif tekilindedir.

	<i>Sg.</i>	<i>Pl.</i>	<i>Sg.</i>	<i>Pl.</i>
N.	oedēma	oedemāta	dosis	doses
G.	oedemātis	oedemātum	dosis	dosium
D.	oedemāti	oedemātis	dosi	dosībus
Acc.	oedēma	oedemāta	dosim	doses
Abl.	oedemāte	oedemātis	dosi	dosībus

-e hali ve -den hali çoğullarda -ma, -ātis isimleri -ībus yerine -is ekine sahiptir.
-er, -ēris isimleri üçüncü çekimden sonra doğru şekilde değişir.

Sceleton
humānum

Legāmus!

IN HOSPITĀLI

Hodie in hospitāli turba est. Vidēmus virum cum infarctu myocardi, puērum cum contusiōne genus, puellam cum laesionibus plexus brachiālis et femīnam in graviditāte. Vir pulsum tardum sive bradycardiam, dolōrem in pectōre et hypotensiōnem arteriālem habet. Status praesens viri stabilis non est. Chirurgi ante operatiōnem manus lavant et instrumenta parant.

Puer cum contusiōne genus dolōrem sentit. Medīci puēro spicam ponant et puellam cum laesionibus plexus brachiālis curant. Partus femīnae serotīnus est, sed femīna contractiōnes non habet. Sectiōnem Caesaream timet et partum per vias naturāles sperat. Partus difficīlis est, sed post partum status femīnae et neonāti stabilis est.

PLANTAE MEDICĀTAE

Est prima hora post meridiem. Marcus cum avo suo in prato est. Avus Marci calvitiam occipitālem habet. De calvitie remedium non est. Plantae medicātae quoque non adiuvant. Etsi calvitie congenita est, tamen Marcus calvitiam non timet. Nunc extractiōnem dentis timet. Nam cariem incipientem habet. Etsi dolōrem intolerabilem sentit, plantas colligit. Herbarium pro biologia facere debet. In superficie terrae variae plantae sunt, multae medicātae.

Avus Marci remedia non amat, unguenta sua et species herbārum diligit. Herbas apportat et siccāt. Nepōti suo semper dicit: "Herbae medicātae morbos multos sanant." Domi semper Althaeam, Belladōnam, Convallariam, Ipecacuanham, Mentham piperitam, Terebinthīnam, Urticam, Salviam et Rosam canīnam habet. Oculos suos cum Matricaria chamomilla lavat, infectiōnem faciēi cum foliis Plantaginis lanceolātae sanat. Repente canem vident. Marcus canes timet et avo suo dicit: "Cave canem! Rabiem canīnam fortasse habet." Herbas colligunt et domum eunt*.

* **eunt** *си огаїї*, 3 лице множина индикатив на презент од неправилниот глагол *eo, ire, ii, itum* *си огам, си заминувам*.

DE VERBIS GRAECIS

Multa verba Graeca omnibus iam nota sunt: musice, poēsis, systēma, orgānon, scelēton, gramma et multa cetēra. Praesentia verbōrum Graecōrum non solum in lingua Latīna, sed in multis aliis linguis magna est. Nomīna partium corpōris saepe Graeca sunt: larynx, thorax, diaphragma, hepar, pancreas, oesophāgus et multa cetēra. Verba Graeca quoque partes cerebri sunt: encephālon, mesencephālon, diencephālon. Medīci etiam multas diagnōses cum verbis Graecis scribunt: diabētes, carcinōma, asthma, aneurysma, sarcōma, melanōma, eczēma, herpes, oedēma. Hodie homīnes carcinomāte, diabēte aut asthmāte saepe labōrant. Carcinōma sive cancer pancreātis morbus periculōsus est. Symptomāta carcinomātis pancreātis sunt: dolōres in abdomīne, ictērus gravis et absentia appetitus. Carcinōma pancreātis morbus difficile sanabilis est.

VOCABŪLA:

absentia, -ae f. bulunmama
Althaea, -ae f. hatmi
anamnēsis, -is f. anamnez, tıbbi geçmiş
aneurysma, -ātis n. anevrizma, sınırlı arter genişlemesi
appetitus, -us m. iştah
apporto 1 taşıırım
arteriālis, -e adi. arteriyel
asthma, -ātis n. boğulma, astım
avus, -i m. dede
Belladonna, -ae f. çılgın bitki, yabani tütün
biologia, -ae f. biyoloji
bradycardia, -ae f. bradikardi, yavaşlamış kalp hızı
brachiālis, -e adi. brakial, ele ait
calvities, -ēi f. kellik
caninus 3 adi. köpek gibi
canis, -is m.f. köpek
carcinōma, -ātis n. karsinom, kanser
caries, -ēi f. çürük / caries
incipiens çürük vaşlangıcı
cerebrum, -i n. büyük beyin serebrum,
Convallaria, -ae f. hıdırlez çiçeği
caveo 2 kendimi koruyorum (co acc.)
colligo 3 topluyorum
diabētes, -ae m. şeker hastalığı, diyabet
diagnōsis, -is f. tanı
diaphragma, -ātis n. diyafram
diencephālon, -i n. diensefalon, orta beyin
difficīle adv. zor
difficilis, -e adi. zorlu
eczēma, -ātis n. egzama, iltihaplı bir deri hastalığı
encephālon, -i n. beyin
etsi conict. gerçi
facies, -ēi f. yüz
folium, -i n. yaprak
genu, -us n. diz

gramma, -ātis n. gram
gravis, -e adi. ağır
herbarium, -i n. herbaryum
herpes, -ētis m. herpes, uçuk,
hora, -ae f. saat
hospitāle, -is n. hastane
hypotensio, -ōnis f. hipotansiyon, düşük tansiyon
incipio 3 başlıyorum
infarctus, -us m. enfarktüs, kalp krizi
instrumentum, -i n. enstrüman
Ipecacuanha, -ae f. ipekakuana
laesio, -ōnis f. yaralanma, yara, lezyon
larynx, -gis m. larings, gırtlak
lavo 1 yıkıyorum
manus, -us f. el
Matricaria, -ae f. bot.
Matricaria chamomilla papatya
medicātus 3 adi. şifalı
melanōma, -ātis n. melanom, tümör tipi
meridies, -ēi m. öğle
mesencephālon, -i n. mezensefalon, orta beyin
musice, -es f. müzik
myocardium, -i n. kalp kası, miyokard
nepos, -ōtis m. yeğen
occipitālis, -e adi. oksipital, art kafa
oedēma, -ātis n. şişme, ödem
orgānon, -i n. organ
partus, -us m. doğma, doğum
periculōsus 3 adi. tehlikeli

Plantāgo, -ōnis f. bot.
Plantāgo lanceolāta damarlıca
plexus, -us m. Örgü, ağ, şebeke (Damar veya sinir), pleksus.
poēsis, -is f. şiir
praesens, -entis adi. mevcut, şimdiki
praesentia, -ae f. varlık
pratium, -i n. çayır
pulsus, -us m. vuruş, nabız
rabies, -ēi f. kuduz
rabies canina köpek kuduzluğu
repente adv. aniden, beklenmedik bir şekilde
Rosa, -ae f. boū.
Rosa canina yabani gül, kuşburnu
Salvia, -ae f. adaçayı,
sanabilis, -e adi. u tedavi edilebilir
sarcōma, -ātis n. sarkom, tümör tipi
scelēton, -i n. iskelet
sectio, -ōnis f. kesmek, kesik;
sectio Caesarea sezeryan
semper adv. daima
serotinus 3 adi. geç kalınan
sicco 1 kuruturum
species, -ēi f. tür / pl.
species, -erum çay
spero 1 Umarım
stabīlis, -e adi. güvenilir, sağlam
status, -us m. durum
superficies, -ēi f. yüzey
systema, -ātis n. sistem
symptōma, -ātis n. semptom
tamen conict. ancak
tardus 3 adi. geç
Terebinthina, -ae f. terpentin
timeo 2 korkuyorum
turba, -ae f. kargaşa
vir, -i m. adam

Dicta et sententiae

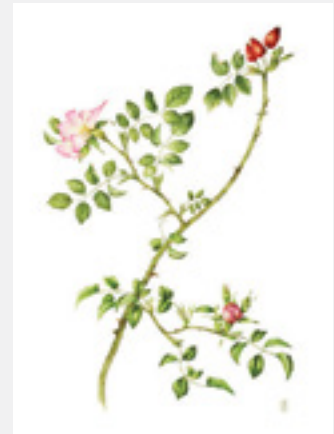
- **Lapsus linguae.** Konuşma hatası. Deyim, birisi konuşurken hata yaptığında kullanılır.
- **Lapsus calami.** Yazma hatası. Deyim, birisi yazım hatası yaptığında kullanılır.
- **Lapsus memoriae.** Hafıza hatası.
- **Ad usum.** . Geleneğe göre.
- **Usus magister est optimus.** Tecrübe en iyi öğretmendir.
- **Abusus non tollit usum.** Kötüye kullanım, kullanımı ortadan kaldırmaz.
- **Casus belli.** Savaş için bir vesile. Deyim, bir savaşı kışkırtabilecek bir olayı veya vesileyi ifade eder.
- **Casus delicti.** Suç sebebi. Yasal terim.
- **Consensus omnium.** Genel onay.
- **Carpe diem.** Günü yakala.
- **Albo lapido notare diem.** Günü beyaz bir taşla işaretlemek, yani günü mutlu günlerden biri olarak saymak.
- **Aegroto dum anima est, spes est.** Hastada can oldukça, umut da vardır.
- **Dies diem docet.** Gün (ertesini) günü
- **Amicos res adversae probant.** Kaza, arkadaşları sınava sokar.
- **Unus dies gradus est vitae.** Gün, hayattan bir adımdır.
- **In medias res.** Davanın ortasında.
- **Manu propria.** Kendi elyazısı (kısaltılmış k.e.)
- **Bona fide.** İyi niyetle.
- **Mala fide.** Kötü niyetle.
- **Fluctus numerare.** Dalgaları saymak, yani anlamsız bir şey yapmak.
- **In spe.** Umutle.
- **Punica fides.** Pön sadakati. Deyim ironik olarak kullanılır ve samimiyetsizlik, aldatma anlamına gelir.
- **Domus propria, domus optima.** Kendi evin en iyisidir. İngilizce ile karşılaştırılınca. Evim güzel evim.
- **Spes decipit.** Umut yalan söylüyor.

Althaea officinalis

Belladonna

Rosa canina

Cogita et responde!

PENSUM A

1. fructus, -us m., gelu, -us n., domus, -us (-i) f ve species, -ei f. isimlerini, isim hallerine göre değiştirin.:

	Sg.	Pl.	Sg.	Pl.
N.	fructus		gelu	
G.				
D.				
Acc.				
V.				
Abl.				

	Sg.	Pl.	Sg.	Pl.
N.	domus		species	
G.				
D.				
Acc.				
V.				
Abl.				

Vocabŭla:

abortus, -us m. Düşük yapma, hamileliğin sonlandırılması, kürtaj

aromaticus 3 adi. aromatic, kokulu

domus, -us (-i) f. ev

exĭtus, -us m. çıkış, son, ölüm

febrilis, -e adi. sıtmalı, ateşli

foetus, -us m. fetüs (üçüncü aydan sonra)

fractus 3 adi. kırık

fructus, -us m. meyve

gelu, -us n. buz

letālis, -e adi. ölümlü, ölümcül

praematŭrus 3 adi. premature, erken

superficiālis, -e adi. yüzeysel

usus, -us m. kullanım

2. Parantez içindeki adları edattan sonraki isim haline koyun:

ad _____ (usus, -us m. / externus, -a, -um)

ad _____ (usus, -us m. / internus, -a, -um)

ad _____ (usus, -us m. / veterinarius, -a, -um)

partus per _____ (sectio, ōnis f. / Caesareus, -a, -um)

status post _____ (abortus, -us m.)

3. Listelenen isimlere ek olarak, isim ve sıfatın cinsiyet, sayı ve durum üzerinde anlaşmaları için sıfatın uygun formlarını yazın:

statum _____ (febrilis, -e)	partibus _____ (serotinus, -a, -um)
cariem _____ (superficiālis, -e)	genua _____ (fractus, -a, -um)
foetus _____ (praematŭrus, -a, -um)	species _____ (aromaticus, -a, -um)
exĭtu _____ (letālis, -e)	calvitie _____ (occipitālis, -e)
	manus _____ (dexter, -tra, -trum)

PENSUM B

Vocabŭla:

acne, -es *f.* akne, sivilce
 Aloe, -es *f.* aloe
 norexia, -ae *f.* iştahsızlık anoreksi
 aquaeductus, -us *m.* su tesisatı, kanal
 arānea, -ae *f.* örümcek
 cardiālis, -e *adi.* kalp, kardiyak
 cellŭla, -ae *f.* hücre
 cirrhōsis, -is *f.* siroz
 contentus 3 *adi.* Memnun
 descensus, -us *m.* aşağıya iniş
 diuretĭcus 3 *adi.* diüretik, idrar söktürücü
 dyspnoë, -es *f.* dispne, nefes darlığı
 gustus, -us *m.* tat
 insipĭdus 3 *adi.* tatsız, yavan
 iuvēnis, -e *adi.* genç
 mellĭtus 3 *adi.* tatlı, şekerli
 membrāna, -ae *f.* zar, membran
 myōma, -ātis *n.* myom, kas dokusundan oluşan bir tümör
 nervōsus 3 *adi.* Sinirli
 nucleus, -i *m.* çekirdek, nukleus
 obturatio, -ōnis *f.* tıkanma, sızdırmazlık, tıkama
 olfactus, -us *m.* koku, koku alma duyusu
 orgānum, -i *n.* organ
 protoplasma, -ātis *n.* protoplazma
 psoas, -ae *m.* kasık kası, psoas
 renālis, -e *adi.* böbrek, renal
 rhizōma, -ātis *n.* yeraltı gövdesi
 sensorius 3 *adi.* duyuşal
 spirĭtus, -us *m.* nefes, alkol
 systōle, -es *f.* sistol, kalp kasının ritmik spazmı
 symptōma, -ātis *n.* semptom, karakteristik bir hastalık belirtisi
 therapeutĭcus 3 *adi.* tedavi edici
 zoster, -ēris *m.* kemer;
 herpes zoster herpes kuşağı, canlı ateş
 valgus 3 *adi.* dışa doğru kıvrık
 varus 3 *adi.* içe doğru çarpık
 visus, -us *m.* görme yeteneği, görme

1. Diagnosis, -is *f.*, acne, -es *f.*, orgānon, -i *n* ve asthma, -ātis *n.* adlarını isim hallerine göre değiştirin:

	Sg.	Pl.	Sg.	Pl.
N.	diagnōsis	_____	acne	_____
G.	_____	_____	_____	_____
D.	_____	_____	_____	_____
Acc.	_____	_____	_____	_____
V.	_____	_____	_____	_____
Abl.	_____	_____	_____	_____

	Sg.	Pl.	Sg.	Pl.
N.	orgānon	_____	asthma	_____
G.	_____	_____	_____	_____
D.	_____	_____	_____	_____
Acc.	_____	_____	_____	_____
V.	_____	_____	_____	_____
Abl.	_____	_____	_____	_____

2. Parantez içindeki adları edattan sonraki isim haline koyun:

propter _____ myōma, -ātis *n.*
 pro _____ narcōsis, is *f.*
 post _____ bronchĭtis, -ĭdis *f.*

3. Listelenen isimlere ek olarak, isim ve sıfatın cinsiyet, sayı ve durum üzerinde anlaşmaları için sıfatın uygun formlarını yazın:

1.
 diabētes _____ (insipĭdus, -a, -um)
 asthmāte _____ (cardiālis, -e)
 oedemāta _____ (renālis, -e)
 systēma _____ nervōsus, -a, -um)
 eczēma _____ (acŭtus, -a, -um)
 acnae _____ (iuvēnis, -e)
 diabēten _____ (mellĭtus, -a, -um)
 orgāna _____ (sensorius, -a, -um)

PENSUM C

■ Aşağıdaki ifadeleri Türkçe'ye çevirin:

infarctus myocardiī _____	genu varum _____
infarctus pulmōnis _____	genu valgum _____
sensus visus _____	carcinōma ventricūli _____
sensus gustus _____	aneurysma aortae _____
obturatio cariei _____	asthma bronchiālis _____
aquaeductus cerebri _____	herpes zoster _____
descensus utēri _____	eczēma acūtum _____
visus oculi sinistri _____	tinctūra alōes _____
spirītus vini _____	oedēma laryngis _____
orgānum olfactus _____	

2. Cümleleri parantez içinde verilen adların karşılık gelen isim halleri ile tamamlayın:

- A.** Medicus aegrōti contentus non est.
(status, -us *m.* / praesens, -entis)
- B.** Homo duas manus habet: et
(sinister, -tra, -trum / dexter, -tra, -trum)
- C.** Frons est pars, facies pars
(facies, -ēi *f.*, caput, -ītis *n.*)
- D.** A herbis medicātis pharmaceuta praepārat.
(species, -ērum *f.* / diuretīcus, -a, -um)
- E.** Medicus dosim therapeutīcam medicamenti pro
praescribit. (dies, -ēi *m.*)
- F.** Medicus pneumoniae scit. (symptōma, -ātis *n.*)
- G.** Cellūla a, nucleo et membrāna constat.
(protoplasma, -ātis *n.*)
- H.** Asthma cardiāle genus est. (asthma, -ātis *n.*)
- I.** Aegrōtus propter asthma bronchiāle habet. (dyspnoë, -es *f.*)
- L.** Hodie homīnes saepe pulmōnum labōrant.
(carcinōma, -ātis *n.*)

PENSUM D

1. Aşağıdaki enternasyonalizmlerin gövdesini oluşturan Latince kelimeleri yazın:

hipotenzi	_____	diyafram	_____
anevrizma	_____	karsinom	_____
astım	_____	melanom	_____
anamnez	_____	iskelet	_____
diyagnoz	_____	herpes	_____
miyokard	_____	akne	_____
egzem	_____	diyabet	_____
sarkom	_____	poez	_____
semptom	_____	system	_____
müzik	_____	fetus	_____

2. Yatay ve dikey arama yaparak Yunanca çekime ait isimleri bulun!

S	Y	S	T	O	L	E	S	T
C	A	R	C	I	N	O	M	A
E	P	S	O	A	S	A	Y	R
L	A	I	Q	U	E	M	O	O
E	R	S	A	P	O	H	M	E
T	R	O	T	E	L	T	A	M
O	E	D	E	M	A	S	Q	I
N	O	N	O	N	C	A	E	T

ROMA EVİ

Roma vatandaşlarının özel evlerinin görünümü, büyüklüğü ve yeri, her şeyden önce ev sahiplerinin sosyal statüsüne ve yerleşim yerinin büyüklüğüne bağlıydı. KentSEL ve kırsal konutlar çok farklıydı.

Roma İmparatorluğu'nun şehirlerindeki ve Roma'nın içindeki alt ve yoksul tabakaların (plebler) üyeleri, aşırı kalabalık, gürültülü ve kirli sokaklarda, kil ve kireçtaşından yapılmış, düz kiremit çatılı, harap çok katlı binalarda (insulae) yaşıyorlardı. Genellikle pencereleri olmayan, yalnızca açıklıkları olan mütevazı ve sıkışık apartmanlar veya odalar kiralanırdı. Bazen bu tür evlerde yaşamak riskli oluyordu, çünkü kimi zaman kötü inşaat nedeniyle yıkılıyor, kimi zaman da kolayca ve sık sık yangın çıkıyordu.

Buna karşılık, soylular (patrisyenler) bazen biri şehirde, diğeri kırsalda ve denizde olmak üzere birkaç eve sahipti. Bu evler basit bir dış cepheye sahip geniş villalardı, ancak zeminleri mozaiklerle döşenmiş ve duvarları fresklerle süslenmişti ve motifler mitolojiden ödünç alınmış veya temsil edilen manzaralar, aile üyelerinin portreleri ve benzerleriydi. Giriş holünün (vestibulum) döşemeli bir zemini vardı ve merkezi odaya, atriyumuna çıkıyordu, buradan diğere: çalışma ve yatak odalarına giriliyor ve sütunlarla çevrili iç avluya (peristylum) çıkılırdı. Atriyum, çatının ortasına yerleştirilmiş bir açıklıkla aydınlatıldı. Bu açıklığın altında, yerde, yağmur suyunun toplandığı sığ bir havuz vardı, bu da odaya daha çekici bir görünüm kazandırıyor.

Римска вила

Burada ziyaretçiler kabul edilir, müşterileriyle patron toplantıları yapılırdı, ancak tüm önemli aile etkinlikleri de burada gerçekleşirdi. Yatak odaları ve çalışma odaları genellikle sade bir şekilde dekore edilmiş ve en gerekli mobilyalarla donatılırdı. Bu nedenle peristil'i çevreleyen kapalı sundurmanın duvarları süslüydü ve burada genellikle evin kutsal alanı ve ev tanrılarının sunağı vardı. Ortada, açık olan kısımda bir çeşme, süs bitkileri veya bir heykel vardı. Peristilin alt kısmında yemek odası (triclinium) olarak hizmet veren, yemek sandalyeleri ile donatılmış ve duvarları resimlerle boyanmış bir oda vardı. Tüm evin en temsili odası, bahçenin yanında bulunan ve bahçedeki motiflerin devamı niteliğindeki zemin mozaikleri ve motifli duvar resimleri ile zengin bir şekilde dekore edilmiş exedra idi. Burası resmi partilere ve cömert ziyafetlere ev sahipliği yapardı. Öte yandan mutfak (cucina), kölelerin çalıştığı evin تنها bir bölümünde bulunan, genellikle dar, karanlık, aşırı ısıtılmış bir odaydı. Yemekleri hazırlamak için büyük fırınlar ve süslü kaplar kullanılırdı.

Caput

IX

ŞİMDİKİ ZAMANIN
EDİLGEN (PASİV) HABER
KİPİ

SAYILAR

ROMA AİLESİ

ŞİMDİKİ ZAMANIN EDİLGEN (PASİV) HABER KİPİ *Indicativus praesentis passivi*

Aktif ve pasif, fiilin iki farklı halidir. Aktif, cümlenin öznesi tarafından gerçekleştirilen bir eylemi ifade eder (dilbilgisel özne ile eylemin icracısı örtüşür), pasif ise özne üzerinde gerçekleştirilen bir eylemi veya cümledeki öznenin tabi olduğu bir eylemi ifade eder. Örneğin,

AKTİV	PASİV
Pharmaceuta emulsionem praeparat.	Emulsio a pharmaceuta praeparatur.
<i>Eczacı emülsiyon hazırlar.</i>	<i>Emülsiyon eczacı tarafından hazırlanır.</i>

Aktif cümlede, pharmaceuta aynı zamanda gramer ve mantıksal bir öznedir, yani fiil eyleminin gerçek icracısıdır. Aktif cümledeki doğrudan nesne (emülsiyonem) pasif cümlede bir özne haline gelir ve yalın halde - emulsio'da durur. Pasif cümlede, yalın halde olan dilbilgisel özne (emülsio) ve sıkça a veya ab edatıyla (a pharmaceutā) -den halinde olan eylemin gerçek icracısı mantıksal özne olduğunu söylüyoruz.

Bazen pasiv cümle icra edeni içermez ve o kişisiz olarak tercüme edilir: Remedia praeparantur in pharmacia. *İlaçlar eczanede hazırlanır.*

Fiil eyleminin icracısı aynı zamanda aynı eylemin nesnesi olduğunda - Latince'deki pasif aynı zamanda bir geri bildirim (yansıtıcı) eylemi de ifade eder - (Dilimizle karşılaştırm: Yıkanırım).

Şimdiki zamanın pasiv haber kipi şimdiki ve geniş zamanın gövdesine pasivin şahıs ekleri eklendiğinde yapılır (sadece birinci tekil şahıs için, şimdiki zaman gövdesine değil de birinci tekil şahısın aktivine, pasifin özel eki -r eklenir)

	Sg.	Pl.
1.	-r	-mur
2.	-ris	-mini
3.	-tur	-ntur

Şimdiki zamanın pasiv haber kipi bütün fiillerin çekimlerinde aynı şekilde oluşturulur. Sadece III çekim fiillerinde, gövde ve son ekler arasında tematik bir sesli harf (e, i veya u) eklenir. Tematik sesli harf -u- IV çekiminin (audiu-ntur) fiillerinin üçüncü çoğul kişisinde de bulunur.

I ya da a- çekimi
sano 1 = sano, sanā-re iyileştirmek

	Sg.	Pl.
1.	sano-r <i>iyileştim</i>	sanā-mur <i>iyileştik</i>
2.	sanā-ris <i>iyileştin</i>	sanā-mīni <i>iyileştiniz</i>
3.	sanā-tur <i>iyileşti</i>	sanā-ntur <i>iyileştiler</i>

II ya da e- çekimi
video 2 = video, vidē-re bakmak

	Sg.	Pl.
1.	video-r <i>bakıldım</i>	vidē-mur <i>bakıldık</i>
2.	vidē-ris <i>bakıldın</i>	vidē-mīni <i>bakıldınız</i>
3.	vidē-tur <i>bakıldı</i>	vidē-ntur <i>bakıldılar</i>

III ya da ünsüz çekimi
solvo 1 = solvo, solv-ē-re eritmek

	Sg.	Pl.
1.	solvo-r <i>eritildim</i>	solv-ī-mur <i>eritildik</i>
2.	solv-ē-ris <i>eritildin</i>	solv-ī-mīni <i>eritildiniz</i>
3.	solv-ī-tur <i>eritildi</i>	solv-ū-ntur <i>eritildiler</i>

IV ya da i- çekimi
nutrio 4 = nutrio, nutrī-re beslemek

	Sg.	Pl.
1.	nutrio-r <i>beslendim</i>	nutrī-mur <i>beslendik</i>
2.	nutrī-ris <i>beslendi</i>	nnutrī-mīni <i>beslendiniz</i>
3.	nutrī-tur <i>beslendi</i>	nutrī-u-ntur <i>beslendiler</i>

I, II ve IV çekimli fiillerde şimdiki zamanın pasiv haber kipi şimdiki ve geniş zamanın gövdesine **-ri** eki getirilerek, III çekimli fiillerde ise şimdiki ve geniş zamanın gövdesine **-i** eki getirilerek oluşturulur. Örneğin:

1. Ş. ŞİMDİKİ ZAMAN

sano 1
video 2
solvo 3
nutrio 4

ŞİMDİKİ ZAMAN GÖVDESİ

sanā-
vidē-
solv-
nutrī-

ŞİMDİKİ ZAMANIN PASİV

sanā-ri
vidē-ri
solv-i
nutrī-ri

Yapig, Aeneas'ın bacağından oku çıkarıyor, Pompeii'den bir fresk

SAYILAR

Numeralia

Latince'de aşağıdaki sayı türleri ayırt edilir:

- **Asıl** (*cardinalia*) ne kadar? sorusunu yanıtlar
- **Sıra** (*ordinalia*) sırayla kaçınıcı?
- **Ayran** (*distributiva*) ne kadar- kaçar tane?
- **Zarf sayıları** (*adverbia numeralia*) kaç kez?

Asıl sayıların çoğı değışmezdir. Yalnızca unus, -a, -um; duo, duae, duo; tres, tria sayıları ve ducenti'den nongenti'ye kadar ki yüzükler değışebilir; (I ve II çekim çoğuldan sonra sıfatlar olarak değışir) ve milia'ya (III çekiminden sonra çoğuldaki cinssiz isim olarak değışir). Tüm sıra sayıları, -us, -a, -um I ve II çekim sıfatları gibi değışir.

ARAP İŐARETLERİ	ROMA İŐARETLERİ	ASIL İŐARETLERİ	SIRA İŐARETLERİ	SIRA İŐARETLERİ	ZARF İŐARETLERİ
1	I	unus, -a, -um	primus, -a, -um	singuli, -ae, -a	semel
2	II	duo, duae, duo	secundus, -a, -um	bini	bis
3	III	tres, tria	tertius, -a, -um	terni	ter
4	IV	quattuor	quartus, -a, -um	quaterni	quarter
5	V	quinque	quintus, -a, -um	quini	quinqües
6	VI	sex	sextus, -a, -um	seni	sexies
7	VII	septem	septimus, -a, -um	septeni	septies
8	VIII	octo	octavus, -a, -um	octoni	octies
9	IX	novem	nonus, -a, -um	novena	novies
10	X	decem	decimus, -a, -um	deni	decies

ARAP İŐARETLERİ	ROMA İŐARETLERİ	ASIL İŐARETLERİ	SIRA İŐARETLERİ
11	XI	undecim	undecimus
12	XII	duodecim	duodecimus
13	XIII	tredecim	tertius decimus
14	XIII (XIV)	quattuordecim	quartus decimus
15	XV	quindecim	quintus decimus
16	XVI	sedecim	sextus decimus
17	XVII	septendecim	septimus decimus
18	XVIII	duodeviginti	duodevicesimus
19	XIX	undeviginti	undevicesimus
20	XX	viginti	vicesimus
30	XXX	triginta	tricesimus
40	XL	quadraginta	quadragagesimus

50	L	quingaginta	quingagesimus
60	LX	sexaginta	sexagesimus
70	LXX	septuaginta	septuagesimus
80	LXXX	octoginta	octogesimus
90	XC	nonaginta	nonagesimus
100	C	centum	centesimus
101	CI	centum (et) unus	centesimus primus
102	CII	centum (et) duo	centesimus alter
200	CC	ducenti, -ae, -a	ducentesimus
300	CCC	trecenti, -ae, -a	trecentesimus
400	CD (CCCC)	quadringenti, -ae, -a	quadringentesimus
500	D	quingenti, -ae, -a	quingentesimus
600	DC	sescenti, -ae, -a	sescentesimus
700	DCC	septingenti, -ae, -a	septingentesimus
800	DCCC	octingenti, -ae, -a	octingentesimus
900	CM (DCCC)	nongenti, -ae, -a	nongentesimus
1000	M	mille	milesimus
2000	MM (II)	duo (bina) milia	bis milesimus

Unus, una, unum duo, duae, duo ve tres, tria isim hallerinde değişiklik şöyledir:

	m.	f.	n.	m.	f.	n.	m.	f.	n.
N.	ūnus	ūna	ūnum	duo	duae	duo	trēs	trēs	tria
G.	unius	unius	unius	duōrum	duārum	duōrum	trium	trium	trium
D.	ūni	ūnī	ūnī	duōbus	duābus	duōbus	tribus	tribus	tribus
Acc.	ūnum	ūnam	ūnum	duo(s)	duas	duo	trēs	trēs	tria
Abl.	ūnō	ūnā	ūnō	duōbus	duābus	duōbus	tribus	tribus	tribus

Mille *bin* sayısı değişmez bir sayıdır, ancak çoğul olarak kullanıldığında milia formu kullanılır. Milia, bir i-gövdeli isimdir ve değişikliği böyle okunur: N. ve Acc. milia, G. milium, D. ve Abl. milibūs.

Antik
Roma'dan
cerrahi
enstrümanlar

Legāmus!

DE REMEDIIS

Aulus Celsus in libro suo *De medicīna* scribit: Morbi non eloquentia, sed remediis sanantur. Nostra aetāte multi morbi, olim insanabiles, remediis sive medicamentis bene curantur.

Medicamenta in officīnis a pharmaceutis lege artis praeparantur, signantur et postea aegrōtis dantur. Genēra medicamentōrum varia sunt: capsūlae, pilūlae, tabulettae, suppositoria, globūli et cetēra. Modi introductiōnis medicamentōrum in organismo varii sunt. Medicamenta saepe per os, per rectum, per vagīnam et per iniectiōnem sumuntur. Capsūlae et pilūlae cum liquido degluttuntur, lingualētae autem sub lingua ponuntur. Suppositoria in rectum, globūli in vaginam inducuntur. Tria genēra iniectiōnum sunt: subcutaneae, intravenōsae et intramusculāres.

In officīnis a pharmaceutis pulvėres, emulsiōnes, linimenta, species et emplastra praeparantur. Scientia remediorum pharmacia nominātur.

CAPUT HUMĀNUM

Ut scimus, corpus homīnis in partes tres dividitur: caput, truncus, membra. Membra etiam artus sive extremitātes appellantur.

Pars anterior capitis facies est. Partes faciei sunt septem: una frons, duo oculus, duae buccae, nasus, os et mentum. Duo labia sunt partes oris. In cavo oris duo et triginta dentes habēmus. Apud infantes primi dentes a mense aetātis sexto usque ad viginti quattuor mensem increscunt. Post autem anno aetātis septimo dentes decidui seu lactei, qui numēro ad viginti sunt, in dentes permanentes mutantur. In maxilla sedēcim dentes permanentes sunt, totidemque in mandibūla. In omni latēre arcus dentālis superiōris et inferiōris quaterni dentes incisivi, bini dentes canīni, quaterni dentes praemolāres et seni dentes molāres inseruntur.

Caput spina excipit. Spina constat ex vertebrae quattuor et viginti. Septem in cervice sunt, duodēcim in costas, reliquae quinque in proximis costis sunt. Cor sub sinistra mamma cavi thoracālis inter secundam et quintam costam situm est.

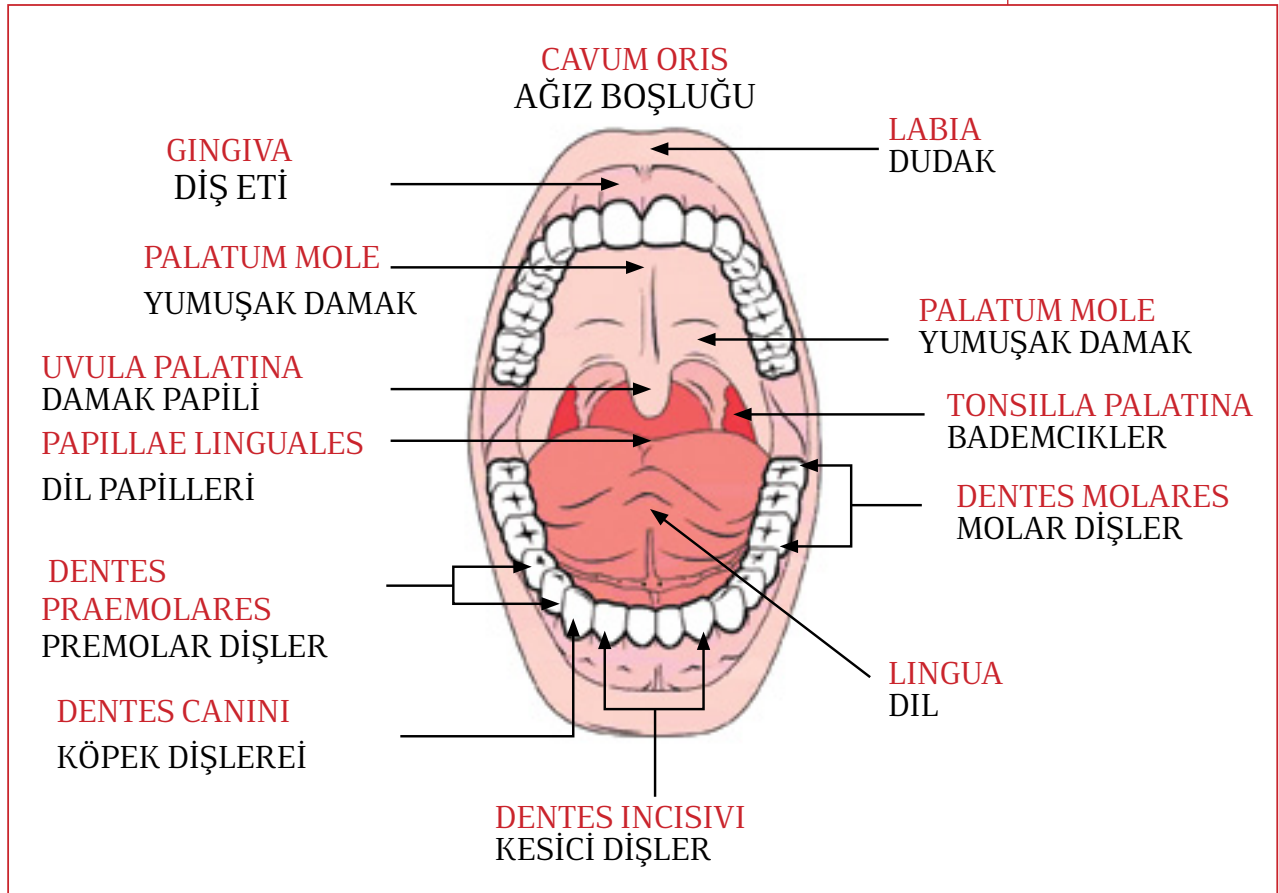

VOCABŪLA:

arcus, -us m. yay, tonoz
consto 1 ben oluşurum
degluttio 4 yutmak
deciduus 3 adi. düşen
dens deciduus süt dişi **distinguo** 3 ayırt ederim **emplastrum, -i** n. yaki, mevlem, yama, yara bandı
emulsio, -ōnis f. emülsiyon, yağlı, balzamik, reçineli ve suda çözünmeyen diğer maddeleri içeren sütlü bir sıvı
excipio 3 tutuyorum, dayanıyorum
globulus, -i m. top
incisivus 3 adi. kesici
dens incisivus kesici dişler
increSCO 3 büyüyorum
indūco 3 tanıtmak, içeri çekmek
insēro 3 koyarım, yerleştiririm
intramusculāris, -e adi.

içsel olarak kaslı
intravenōsus 3 adi. damardan, intravenöz
introductio, -ōnis f. giriş
labium, -ii n. dudak
lacteus 3 adi. süt ürünleri
lex, -gis f. yasa, düzenleme
linimentum, -i n. sıvı yağ
liquidum, -i n. sıvı
mensis, -is m. ay
molāris, -e adi. öğüten;
dens molāris molar diş
nomīno 1 adlandırırım
organismum, -i n. organizma
permaneo 2 kalıyorum, sürüyorum
pono 3 koymak
praemolāris, -e adi. azı

dişlerinin önünde ne var;
dens praemolāris azı
 dişlerinin önünde olan;
quia conic. çünkü
rectum, -i n. düz bağırsak, rektum, kolonun sonu
reliquus 3 adi. kalmak, kalan
seu conic. ya da
 subcutaneus 3 adi. deri altı
sumo 3 alıyorum
suppositorium, -ii n. mum, tıkaç, fitil
vagīna, -ae f. giriş, vajina

Dicta et sententiae

- **Tertium non datur.** Üçüncü verilmedi, Yani daha doğrusu iki şey arasında seçim yapmalısın.
- **Aliter cum tyranno, aliter cum amico vivitur.** Bir zorbayla yaşamak farklı, bir arkadaşla yaşamak farklı.
- **Amicus cognoscitur amore, more, ore, re.** Dost, aşkla, karakterle, sözlerle ve davranışlarla tanınır. Kelime oyunu.
- **Amicus certus in re incerta cernitur.** Gerçek dost başın belada olunca tanılır.
- **Amicus diu quaeritur, vix invenitur, difficile servatur.** Arkadaş uzun zaman aranıyor, bulunması zor, korunması zor.
- **Concordia parvae res crescunt, discordia maximae dilabuntur.** Uyum içinde küçük ülkeler de ilerler, anlaşmazlık ile ise en büyükleri bile batar.
- **Clavus clavo eicitur.** Çivi, çivi ile sökülür.
- **Contraria contrariis curantur.** Zıtlıklar zıtlıklarla tedavi edilir. Öyle denilen alopesi okulunun sloganı.
- **Similia similibus curantur.** Benzer şeyler benzer şeyler ile tedavi edilir. Homeopatik okulun destekçilerinin sloganı.
- **Fortes creantur fortibus et bonis.** Cesurlar, cesur ve dürüst insanlardan doğar.
- **Cras, cras, semper cras et sic dilabitur aetas.** Yarın, yarın, her zaman yarın ve hayat böyle geçiyor.
- **Ferrum ferro acuitur.** Demir, demir ile bilenir.
- **Graeca sunt, non legitur.** Yunancadır, Yunancadır, okunmuyor. Anlaşılamayan her şey hakkında söylenen budur.
- **Vespere laudatur dies.** Gün akşama övünür.
- **Duo cum faciunt idem, non est idem.** İki kişi aynı şeyi yaptığında, bu aynı şey değildir.
- **Prima felicitatis mater sapientia.** Mutluluğun ilk anası, bilgeliktir.
- **Testis unus, testis nullus.** Bir tanık, hiçbir tanık gibidir. Bir şeyi kanıtlamak için en az iki tanıklık gerekir.
- **Bis dat qui cito dat.** Çabuk veren iki kat verir.
- **Tres faciunt collegium.** Üç kişi dernek kurar. Kurallara göre dernek kurmak için en az üç üyeye sahip olmak gerekiyordu.
- **Tribus rebus vita tenetur: cibo, potione, spiritu.** Hayat üç şeyle devam eder: yemeyle, içmeyle ve nefes almakla.
- **Qui scribit, ter legit.** Yazan kişi, üç kez okur.

Cogita et responde!

PENSUM A

1. Labōro 1, debeo 2, lego 3 ve punio 4 fiillerinin Şimdiki ve geniş zamanın pasiv haber kipi biÇimlerini yazın:

	Sg.	Pl.		Sg.	Pl.
1.			1.		
2.			2.	debēris	
3.	laborātur		3.		

	Sg.	Pl.		Sg.	Pl.
1.			1.		
2.			2.		
3.		leguntur	3.	punitur	

2. Verilen sayıları isim hallerine gōre deŐiŐtirin:

	<i>m.</i>	<i>f.</i>	<i>n.</i>	<i>m.</i>	<i>f.</i>	<i>n.</i>
N.	unus	una	unum	duo	duae	duo
G.	_____	_____	_____	_____	_____	_____
D.	_____	_____	_____	_____	_____	_____
Acc.	_____	_____	_____	_____	_____	_____
Abl.	_____	_____	_____	_____	_____	_____

	<i>m.</i>	<i>f.</i>
N.	tres	tria
G.	_____	_____
D.	_____	_____
Acc.	_____	_____
Abl.	_____	_____

PENSUM B

Vocabŭla:

aegre *adv.* zorlu, zor, acı
amygdāla, -*aef.* badem
annus, -*i m.* yıl
artic lus, -*i m.* bilek, omur
aurantium, -*ii n.* portokal
biceps, -*itis m.* biceps, pazı
centimetrum, -*i n.* santimetre
circum *praep. co acc.* etrafında
comitiālis, -*e adi.* parlamenter, morbus comitiālis sara hastalığı, Epilepsi
custodio 4 saklıyorum
ebrius 3 *adi.* sarhoş
excito 1 sebep oluyorum
gravīdus 3 *adi.* gebe
hiems, -*emisf.* kış
hydrag rum, -*i m. (H)* cıva
inflammatio, -*ōnisf.* iltihap, enflamasyon
latitūdo, -*inisf.* genişlik
lintheum, -*i n* keten, gazlı bez
longitūdo, -*inisf.* uzunluk
luna, -*aef.* ay
multo *adv.* çok
orthopaedus, -*i m.* ortopedist
ortus 3 *adi.* ortaya çıkan, meydana geldi
ovile, -*is n.* ağıl, koyun ağılı
ovis, -*isf.* koyun
ovum, -*i m.* yumurta
pastor, -*ōris m.* çoban
soleo 2 alışkanlık,, bir alışkanlığım var
solvo 3 eritiyorum
somnus, -*i m.* rüya
tibia, -*aef.* tibiya, kaval kemiği, alt bacağın iki kemiğinden içteki ve daha büyüğü
typhus, -*i m.* tifüs, tifo, **typhus exanthematicus** çilli tifo, döküntülü
vitellus, *i m.* yumurta sarısı

1. Cümleleri, parantez içinde verilen fiilin uygun biçimiyle tamamlayın:

- A. Fractūrae tibiae a medicis (curo 1).
 B. Acidum boricum in aqua bene (solvo 3).
 C. Inflammatio pulmōnum pneumonia (voco 1).
 D. Glandūlae cutis operatiōne chirurgica (sano 1).
 E. Typhus exanthematicus a bacillo (excito 1)

2. Aşağıdaki sayıları okuyunuz!

quadringentesimus _____
 vicesimus alter _____
 seni _____
 sescenti duodetriginta _____
 quinquies _____

3. Roma rakamlarını Arapça ile değiştirin!

XLVI _____ DCXLII _____
 LXIX _____ MDCCCXLV _____
 XCII _____ MCMLXIII _____
 DLXXIV _____ DXI _____
 CCLVIII _____ IIMXX _____

4. Aşağıdaki cümleleri tercüme ediniz!

1. Morbus comitiālis post annum quintum et vicesimum ortus aegre curātur.

2. Recīpe: olei terebinthinae grammata quattuor, vitellum ovi unius, emulsiōnis amygdalarum dulcium grammata centum viginti, sirūpi corticis aurantii grammata quindēcim.

3. Orthopaedus fractūram secundi articūli digiti sanat.

4. Anni ex duodēni mensibus seu trecēnis sexagēnis quinīs diēbus; menses ex tricēnis vel tricēnis singūlis diēbus constant.

5. Muscūlus biceps e duōbus muscūlis constat.

6. Notum est lunam circum terram movēri.

7. Homo ebrius somno sanāri solet.

PENSUM C

1. Reçetede ki kısaltmaları tercüme edin:

s. d. (semel die) _____

t. i. d. (bis in die) _____

b. t. d. (bis terve die) _____

q. i. d. (quater in die)
quin. vel sex. in d.
(quinqües vel sexies in die) _____

o. s. h. (omni sexta hora) _____

2. Yatay ve dikey arama yaparak sayıları bulun!

X	P	R	I	M	U	S	S
Q	U	A	T	E	R	E	E
S	E	I	T	C	O	M	X
B	I	N	I	E	T	E	R
I	Q	X	E	N	Q	L	X
S	E	P	T	E	M	O	R
S	E	X	Q	S	E	N	I
D	E	C	E	M	D	U	O

3. Aşağıdaki latinizimleri oluşturan Latince kelimeleri yazın:

duo _____ dekemvri (aralık) _____

oktet _____ sent _____

primar _____ menzis _____

sekunder _____ dental _____

bis _____ labiyal _____

septembar (eylül) _____ emulziyon _____

oktomvri (ekim) _____ biseps _____

noemvri (kasım) _____

ROMA AİLESİ

Antik Roma'da aile kurmak ve çocuk sahibi olmak kutsal bir görev olarak kabul edilirdi ve soyu devam ettirmek ise, nadiren aşktan ve genellikle müstakbel eşlerin ebeveynleri tarafından müzakere edilerek yapılan evlilik birliğine anlam verirdi. Karı kocanın statüsüne ve yükümlülüğün gücüne göre birkaç "tür" evlilik vardı ve evlilik, Romalıların hayatındaki en önemli andı, çünkü aile toplumlarının temeli olarak kabul edilirdi.

Latince familia (familia) kavramı, bizim aile kavramımıza tam olarak karşılık gelmez, çünkü sadece anne, baba ve çocukları değil, aynı çatı altında yaşayan herkesi birleştiren ekonomik, dini ve sosyal bir kurum anlamına gelir: köleler, korunanlar (müşteriler), kurtarıcılar ve hatta aile tanrıları - Larry ve Penati bile. Öte yandan soy (gens), geniş ailenin üyelerini ve aynı aile adını taşıyan önceki nesilleri içeriyordu: kendi aileleri olan büyükbabalar, amcalar, kardeşler.

Doğumda, çocuğa bir kişisel ad (praenomen), babanın veya kocanın ait olduğu (ve bizim soyadımıza karşılık gelen) bir soyadı (nomen) ve genellikle fiziksel bir özelliği temsil eden bir aile takma adı (cognomen) (örneğin, Barbatus - Sakallı) veya aynı cinsin atalarından biri tarafından edinilen fahri bir takma ad (örneğin, Africanus - Africanus, Afrika'daki Cornelius Scipio'nun fetihleri için Senato'dan türetilen Scipio soyunun takma adıdır). Böylece, Roma vatandaşının tam adı şu biçimdeydi: Afrika'lı Cornelius Scipio, Guy Julius Caesar, Mark Tullius Cicero ve benzerleri.

Ailenin babası (pater familias) en yüksek itibara ve yasal yetkiye sahipti, yani yeni doğan çocuğu tanıyabilir veya tanımayabilir, sergilemeye veya satmaya karar verebilir, çocuklarının ve karısının yaşamı veya ölümü hakkında karar verme, hayat arkadaşlarını seçme hakkına, vb. haklara sahipti. Zamanla, ailenin babasının yetkileri azaldı, yani yumuşadı, bu nedenle Cicero'nun zamanında

Roma ailesi, toplumun her Şeyden 6nce eŐler arasındaki sevgiyi ve 6ocuklara ortak bakımı bağladığı g6n6m6z ailelerine benziyordu.

Romalılar i6in g6n, g6n iŐıėından yararlanmak i6in 6ok erken baŐlardı: erkekler iŐlerini (sosyal, ticari veya zanaat) yapmak i6in evden ayrılırdı ve kadınlar ev iŐleriyle ilgileniyor ve birbirlerini ziyaret ediyorlardı. İŞ g6n6nden sonra erkekler mutlaka, hijyeni sağlamanın yanı sıra hemŐehrileri veya iş ortaklarıyla toplantı ve sohbetlerin tadını 6ıkardıkları hamamlara (thermae) gidiyorlardı. Daha sonra g6n6n ana yemeği olan akşam yemeği i6in eve giderlerdi.

Caput

X

ŞİMDİKİ ZAMANIN
AKTİF VE PASİF
FİİL ÇEKİMLERİ

ÖZEL (YANLIŞ)
BAĞLANMIŞ
FİİLLER

BESLENME ŞEKLİ

ŞİMDİKİ ZAMANIN AKTİF VE PASİF FİİL ÇEKİMLERİ

Conincitīvus praesentis actīvi et passīvi

Fiillerin çekimi öznel ifadenin bir yoludur, yani yapmak istediğimiz, yapabileceğimiz, yapmaktan çekindiğimiz, emrettiğimiz, yasakladığımız, izin verdiğimiz veya teşvik ettiğimiz bir eylemi bağımsız cümlelerde ifade eder.

Şimdiki zaman fiil çekimi, şimdiki zamanın gövdesine kipli bir ünlünün e (I çekimi fiilleri için) veya a (II, III ve IV çekimi fiilleri için) ve aktif veya pasif için kişisel ekleri eklemekle oluşur.

Fiil çekimlerinde *-a* gövdesinden gelen son sesli harf, uzun bir *ē* ile sonuçlanan birleşik sesli harfin özelliği ile büzülür. Örneğin: **aktif**: lauda-e-m> laud-ē-m ve **pasif**: lauda-e-r> laudēr.

II, III ve IV çekimlerindeki fiillerde, şimdiki zaman gövdesi ile şimdiki zamanın (aktif ve pasif) fiil çekimine özel a ünlüsü eklenir. Örneğin: **aktif**: habe-a-m, habe-a-s, habe-a-t ve **pasif** habe-a-r, habe-a-ris, habe-a-tur, vb.

AKTİV

I ya da a- çekimi sano 1 = sano, sanā-re <i>iyileştirmek</i>			II ya da e- çekimi video 2 = video, vidē-re <i>bakmak</i>		
	Sg.	Pl.		Sg.	Pl.
1.	sanem <i>iyileştireyim</i>	sanēmus <i>iyileştirelim</i>	1.	videam <i>bakayım</i>	videāmus <i>bakalım</i>
2.	sanes <i>iyileştiresin</i>	sanētis <i>iyileştirin</i>	2.	videas <i>bakasın</i>	videātis <i>bakınız</i>
3.	sanet <i>iyileştirsin</i>	sanēt <i>iyileştirsinler</i>	3.	videat <i>baksın</i>	videānt <i>baksınlar</i>

III ya da ünsüz çekimi mitto 3 = mitto, mitt-ē-re <i>göndemek</i>			IV ya da i- çekimi nutrio 4 = nutrio, nutrī-re <i>beslemek</i>		
	Sg.	Pl.		Sg.	Pl.
1.	mittam <i>göndereyim</i>	mittāmus <i>gönderelim</i>	1.	nutriam <i>besleyeyim</i>	nutriāmus <i>besleyelim</i>
2.	mittas <i>gönder</i>	mittātis <i>gönderin</i>	2.	nutrias <i>besle</i>	nutriātis <i>besleyin</i>
3.	mittat <i>göndersin</i>	mittant <i>göndersinler</i>	3.	nutriat <i>beslesin</i>	nutriānt <i>beslesinler</i>

Şimdiki zamanın aktif fiil çekimi, fiilin anlamından önce, genellikle *evet*, *eğer*, *ne zaman*, ile çevrilir. Örneğin: *öveyim*, *övdüğün zaman*, *eğer översem*, vb.

P A S I V

I ya da a- çekimi

sano 1 = sano, sanā-re tedavi *ediyorum*

	Sg.	Pl.
1.	saner tedavi <i>olabilsem</i>	sanēmür tedavi <i>olabilsek</i>
2.	sanēris tedavi <i>olabilsen</i>	sanemīni tedavi <i>olabilseniz</i>
3.	sanētür tedavi <i>olabilse</i>	sanentür tedavi <i>olabilseler</i>

II ya da e- çekimi

video 2 = video, vidē-re *görüyorum*

	Sg.	Pl.
1.	videar <i>görülsem</i>	videāmür <i>görülsek</i>
2.	videāris <i>görülse</i>	videamīni <i>görülse</i>
3.	videātür <i>görülse</i>	videantür <i>görülse</i>

III ya da ünsüz çekimi

mitto 3 = mitto, mitt-ē-re *göndemek*

	Sg.	Pl.
1.	mittam <i>gönderilsem</i>	mittāmus <i>gönderilsek</i>
2.	mittas <i>gönderilsen</i>	mittātis <i>gönderilseniz</i>
3.	mittat <i>gönderilse</i>	mittant <i>gönderilse</i>

IV ya da i- çekimi

nutrio 4 = nutrio, nutrī-re *beslemek*

	Sg.	Pl.
1.	nutriam <i>beslenilsem</i>	nutriāmus <i>beslenilsek</i>
2.	nutrias <i>beslenilsen</i>	nutriātis <i>beslenilseniz</i>
3.	nutriat <i>beslenilse</i>	nutriānt <i>beslenilse</i>

Şimdiki zamanın pasif fiil çekimleri genellikle fiilin anlamından **önce olmak / olayım, olsam, olsaydım, olabilsem** gibi çevrilir. Örneğin: **övülmek / övülsem, övülebilsem övülürsem** vb.

YARDIMCI FİİL SUM, ESSE, FUI'NİN ŞİMDİKİ ZAMANININ FİİL ÇEKİMLERİ

Coniunctivus praesentis verbi auxiliāris sum, esse, fui

Yardımcı fiil sum, esse, fui şimdiki zamanının fiil çekimlerinde böyle değişir:

	Sg.		Pl.	
1.	sim	<i>olsam</i>	simus	<i>olsak</i>
2.	sis	<i>olsan</i>	sitis	<i>olsanız</i>
3.	sit	<i>olsa</i>	sint	<i>olsalar</i>

ÖZEL (YANLIŞ) ÇEKİLMİŞ FİİLLER

Latince'deki bazı fiillerin özel bir çekimi vardır, yani bütün dört çekimden sonra bile değişmezler, ancak bazı özellikleri vardır.

Fio, fiēri, factus sum fiili

Fio, fiēri *meydana gelir, olur* fiili facio 3, feci, factum *yaparım* fiilinin pasiv bir hali olarak kullanılır.

ŞİMDİKİ ZAMANIN HABER KİPİ			ŞİMDİKİ ZAMANIN DİLEK KİPİ		
	Sg.	Pl.		Sg.	Pl.
1.	fio <i>oldum</i>	-	1.	fiam <i>olayım</i>	fīamus <i>olalım</i>
2.	fis <i>oldun</i>	-	2.	fias <i>olasın</i>	fīātis <i>olasınız</i>
3.	fit <i>oldu</i>	-	3.	fiat <i>olsun</i>	fiant <i>olsunlar</i>

Edo, edēre (sesse), edi, esum fiili

Edo, edēre *yemek*, III çekiminden sonraki olağan biçimlere ek olarak, sum, esse, fui yardımcı fiilinin biçimleriyle aynı olan bazı biçimleri (çiftler, çift biçimler) vardır (bunlardan farkı yalnızca ilk sesli harf e- nin uzunluğudur).

ŞİMDİKİ ZAMANIN HABER KİPİ

	Sg.	Pl.
1.	edo <i>yorum</i>	edimus <i>yoruz</i>
2.	edis (ēs) <i>yorsun</i>	edītis (ēstis) <i>yorsunuz</i>
3.	edit (ēst) <i>yor</i>	edunt <i>yorlar</i>

EMİR KİPİ I

	Sg.	Pl.
2.	ede! (ēs!) <i>ye!</i>	edīte (ēste!) <i>iyin!</i>

Bu fiilin diğer tüm biçimleri üçüncüden çekimden sonra doğru şekilde değiştirilir.

Possum, posse, potui fiili

Yardımcı fiil sum, esse, fui, bazı ön eklerle bağlantı kurarak birkaç bileşik oluşturur. Bunlardan biri, potis *güçlü* sıfatından kısaltılmış şekliyle pote ve sum fiilinden türetilen possum, posse, potui *yapabilirim* fiilidir. Poteden son -e düşer ve pot-kalır. Ünlülerin önündeki bu t değişmeden kalır ve s'nin önünde durduğunda ona eşittir ve dolayısıyla ss olur.

ŞİMDİKİ ZAMANIN HABER KİPİ

	Sg.	Pl.
1.	possum <i>yapabilirim</i>	possūmus <i>yapabiliriz</i>
2.	potes <i>yapabilirsin</i>	potestis <i>yapabilirsiniz</i>
3.	potest <i>yapabilir</i>	possunt <i>yapabilirler</i>

ŞİMDİKİ ZAMANIN DİLEK KİPİ

	Sg.	Pl.
1.	possim <i>yapabilsem</i>	possimus <i>yapabilsek</i>
2.	possis <i>yapabilsen</i>	possitis <i>yapabilseniz</i>
3.	possit <i>yapabilse</i>	possunt <i>yapabilseler</i>

Fero, ferre, tuli, latum fiili

Fero *taşırım* fiilinin biçimleri üç farklı gövdeden oluşur: şimdiki zamanın *fer-*, gelecek zamanın *tul-* ve ortaç şekli *lāto-*. Şimdiki zamanın bazı biçimleri, gövde ile kişi eki arasına tematik bir ünlü eklenmeden oluşturulmuştur.

ŞİMDİKİ ZAMANIN AKTİF HABERKİPİ

	Sg.	Pl.
1.	fero <i>taşırım</i>	ferīmus <i>taşırız</i>
2.	fers <i>taşırırsın</i>	fertis <i>taşırırsınız</i>
3.	fert <i>taşır</i>	ferunt <i>taşırılar</i>

ŞİMDİKİ ZAMANIN AKTİF HABERKİPİ

	Sg.	Pl.
1.	ferror <i>taşındım</i>	ferīmur <i>taşındık</i>
2.	ferris <i>taşındın</i>	ferrimīni <i>taşındınız</i>
3.	fertur <i>taşındı</i>	feruntur <i>taşındılar</i>

EMİR KİPİ I

	Sg.	Pl.
2.	fer! <i>taş!</i>	ferte! <i>taşayın!</i>

Şimdiki zamanın diğer formları, ayrıca gelecek zamanın ve ortaç zamanın tüm formları III çekiminden sonra doğru bir şekilde çekilir.

Legāmus!

PRAECEPTA DE PHARMACEUTIS ET MEDICIS

Pharmaceutae bene docti et experti in arte sua sint. Remedia lege artis praeparent, dent et signent. Tinctūras cito agitent, mixtūras in ollas conspergant, decocta bene ebulliant, guttae ophthalmicae cum vitro guttatorio dent. Vitra, lagoenae et ollae sterilisentur. Herbae medicatae recentes sint, plantae siccae in aqua calida stent. Herbas et remedia secundum artem misceant ut fiant pulvères, species, suppositoria, unguenta, linimenta, saponēs. Remedia ad scatūlam dent.

Medicus amicus et servus aegrotōrum sit. De valetudine homīnum curam magnam habeat. Aegrōti attente audiantur, curentur et novis methōdis sanentur. Primo medicus anamnēsim morbi recipiat et diagnōsim accurātam scribat. Nam qui bene dignoscit, bene sanat. Etsi errāre humanum est, tamen diagnōses malas vitet. Dosis certa medicamenti praescribatur. Ante operatiōnem chirurgicam manus suas bene lavet et instrumenta bene steriīset.

SENTENTIAE

1. Non fit sine pericūlo facinus magnum nec memorabile.
2. Poetae nascuntur, oratōres fiunt.
3. Fiat iustitia.
4. Natūra fit, ut libēri a parentibus amentur.
5. Ita fit, ut honesta vita beata vita sit.
6. Ita fit, ut mater omnium bonārum rerum sit sapientia.
7. Nihil fiēri sine causa potest.
8. Duōbus modis fit iniuria: aut vi aut fraude.
9. Libenter mala piraque essēmus.
10. Est dulce ēsse et bibēre.
11. Esse oportet, ut vivas, non vivēre, ut edas.
12. Quas herbas pecūdes non edunt, homīnes edunt.
13. Quasi mures, semper edīmus aliēnum cibum.
14. Verum amicum auro parāre non potes.
15. Vidēre nostra mala non possūmus.
16. Audi reliqua et risum contine, si potes.
17. Familiāres de forma iudicāre non possunt.
18. Mutāre non potest pardus varietātes suas.
19. Fortis cadēre, cedēre non potest.
20. Non omnia possūmus omnes.
21. Altēra manu fert lapidem, panem ostentat altēra.
22. Vineae Histriae bonum vinum ferunt.
23. Ferre exitium fortunae.
24. Feras quod* mutāre non potes.

* **quod** она *шио*, среден род од односната замена qui, quae, quod

VOCABŪLA:

<p>accurātus 3 <i>adi.</i> doğru alter, -<i>ĕra</i>, -<i>ĕrum</i> <i>adi.</i> <i>ikisinden biri, bir diğeri</i> alter ... alter <i>bir ... başka</i> amicus, -<i>i</i> <i>m.</i> arkadaş anamnĕsis, -<i>is</i> <i>f.</i> anamnez, <i>tıbbi gemiſi</i> attente <i>adv.</i> dikkatlice beatus 3 <i>adi.</i> mutlu cado 3 <i>Duſuyorum</i> calidus 3 <i>adi.</i> sıcak cedo 3 <i>pes</i> ediyorum, <i>gidiyorum, ayrılıyorum</i> cura, -<i>ae</i> <i>f.</i> bakım doctus 3 <i>adi.</i> eğitimi ebullio 4 <i>kaynıyorum</i> erro 1 <i>hata yapıyorum</i> exitium, -<i>ii</i> <i>n.</i> sonu, <i>mutsuz son</i> expertus 3 <i>adi.</i> deneyimli, <i>yetenekli</i> facinus, -<i>oris</i> <i>n.</i> eylem, iſlem, <i>hareket</i> familiāris, -<i>e</i> <i>adi.</i> yakın, <i>akraba</i> fio, fiĕri <i>oluyorum</i>, <i>kalkıyorum, ortaya çıkıyorum</i> forma, -<i>ae</i> <i>f.</i> ſekil, grnm, <i>gzelliik</i></p>	<p>fortūna, -<i>ae</i> <i>f.</i> kader, ſans fraus, fraudis <i>f.</i> sahtekarlık, <i>yalan, kurnazlık</i> guttatorium, -<i>ii</i> <i>n.</i> <i>damlatıcı;</i> vitrum guttatorium <i>damlatıcı ſiſe</i> Histria, -<i>ae</i> <i>f.</i> tarih honestus 3 <i>adi.</i> drst iniuria, -<i>ae</i> <i>f.</i> haksızlık iudico 1 <i>takdir ediyorum</i>, <i>yargılıyorum</i> iustitia, -<i>ae</i> <i>f.</i> adalet, <i>doğruluk, hakkaniyet</i> ita <i>adv.</i> yani, bu ſekilde lapis, -<i>idis</i> <i>m.</i> taſ mālum, -<i>i</i> <i>n.</i> elma mālum, -<i>i</i> <i>n.</i> ktlk, <i>talihsizlik</i> mater, -<i>tris</i> <i>f.</i> anne memorabilis, -<i>e</i> <i>adi.</i> akılda <i>kalmaya layık</i> mus, muris <i>m.</i> fare nascor 1 <i>doğuyorum</i> ophthalmicus 3 <i>adi.</i> gz oportet <i>impers.</i> olmalı ostento 1 <i>gsteriyorum</i> panis, -<i>is</i> <i>m.</i> ekmek pardus, -<i>i</i> <i>m.</i> panter</p>	<p>parens, -<i>entis</i> <i>m. f.</i> <i>ebeveyn, ana baba</i> pecus, pecūdis <i>n.</i> <i>hayvan, kk hayvan</i> pericūlum, -<i>i</i> <i>n.</i> tehlike pirum, -<i>i</i> <i>n.</i> armut praeceptum, -<i>i</i> <i>n.</i> <i>dzenleme, kural</i> quasi <i>adv.</i> nasıl, nasıl <i>yapılır</i> recens, -<i>entis</i> <i>adi.</i> taze risus, -<i>us</i> <i>m.</i> glmek sapientia, -<i>ae</i> <i>f.</i> <i>bilgelik</i> sapo, -<i>ōnis</i> <i>m.</i> sabun servus, -<i>i</i> <i>m.</i> kle, <i>hizmeti</i> sto 1 <i>duruyorum</i> vitrum, -<i>i</i> <i>n.</i> cam, <i>ſiſe, test tp</i> varietas, -<i>ātis</i> <i>f.</i> <i>eſitlilik,</i> <i>deđiſkenlik,</i> <i>tutarsızlık</i> vinea, -<i>ae</i> <i>f.</i> asma, <i>asma sapı</i> vis <i>f.</i> (acc. vim, abl. vi) <i>kuvvet</i></p>
--	---	---

Dicta et sententiae

- **Audiatur et altera pars.** Karşı taraf da dinlensin. Yargıda temel ilke.
- **Sit saluti!** Şerefel!
- **Sit venia verbo.** Sözüm için özürüm Kabul edilsin.
- **Sit pro ratione voluntas.** Sebep yerine niyet olsun.
- **Sit tibi terra levis.** Toprağın hafif olsun Mezar taşı yazıtı.
- **Sint quod sunt, aut non sint.** Oldukları gibi olsunlar ya da olmasınlar. Yezuit tarikatının kurallarının Değiştirilmesini istediğinde Papa Clement XIV'in Fransız Kardinal Rocheshouard'a hitaben söylediği sözleri. İfade herhangi bir değişiklik istenmediği zaman kullanılır
- **Saepe stilum vertas.** Kalemi sık sık çevir. Sık sık düzeltin!
- **Ossa placide quiescant.** Kemikler huzur içinde yatsın. Mezar taşı yazıtı.
- **Requiescat in pace (R. I. P.).** Huzur içinde yatsın. Mezar taşı yazıtı.
- **Fiat iustitia et pereat mundus.** Adalet yerini bulsun da, sonra dünya batsın. Macar Kralı I. Ferdinand'ın sloganı.
- **Fama semper vivat.** Zafer her zaman yaşasın.
- **Di te ament.** Tanrılar seni sevsin. Tanrılar senin tarafında olsun.
- **Cedant arma togae!** Silahlar kedere yol versin! Terim, sorunları sava yoluyla değil, diplomasi yoluyla çözme çağrısı olarak kullanılıyor.
- **Qui e nuce nucleum esse vult, frangit nucem.** Cevizin içini yeme isteyen cevizi kırar.
- **Relata refero.** Bana anlatıldığı gibi anlatıyorum. Bana aktarıldığı gibi aktarıyorum.

Cogita et responde!

PENSUM A

1. Cümleleri, şimdiki zaman kipiyle belirtilen fiillerin uygun fiil formuyla tamamlayın:

- A. Medīci medicamenta contra bacteria! (do 1)
 B. Vaccīnam puëro! (do 1)
 C. Utīnam sani! (sum, esse, fui)
 D. Amīca tua! (sum, esse, fui)
 E. Plantas infectīvas ab agronōmis! (sano 1)
 F. Libēri de morbis plantārūm! (disco 3)
 G. Plantas prope viam! (specto 1)

2. Cümleleri şimdiki zamanın haber kipinden şimdiki zamanın dilek kipine geçirin:

a. Instrumenta sterilisāmus.

b. Vaccīnas damus.

c. Libēri domi manent.

d. Poma lavas.

e. Cibum in loco frigīdo servātis.

3. Haber, dilek ya da emir kipi mi?

audiātur _____
 misce _____
 sugātur _____
 misceat _____
 da _____
 solvāntur _____
 fiat _____
 sumātur _____
 sterilisāmus _____
 des _____
 miscet _____

recipīmus _____
 fit _____
 sanēmur _____
 solvātur _____
 det _____
 recīpe _____
 degluttiātur _____
 misceātur _____
 sume _____
 terātur _____
 signētur _____

Vocabūla:

agronōma, -ae m. ziraat mühendisi
 bacterium, -ii n. bakteri
 disco 3\ öğreniyorum
 donum, -i n. hediye
 modīce adv. orta derecede
 pomum, -i n. meyve
 sanus 3 adi. Sağlıklı
 specto 1 görüyorum
 steriliso 1 sterilize etmek
 sugo 3 emmek
 tero 3 ovuyorum
 utīnam conict. Sanki
 vaccīna, -ae f. aşı

PENSUM B

1. Eksik fiil formlarını doldurun:

fio, fiēri			edo, edere (ēsse)		
	Sg.	Pl.		Sg.	Pl.
1.		fiāmus	1.	edo	
2.	fias	fiātis	2.		ēstis
3.			3.		

fero, ferre			possum, posse		
	Sg.	Pl.		Sg.	Pl.
1.	fero		1.	possum	possūmus
2.			2.		
3.		ferunt	3.		

2. Cümleleri, şimdiki zamanın haber, dilek ya da emir kipinde belirtilen fiillerin uygun fiil formuyla tamamlayın:

- A. Misce ut pulvis! (fio, fiēri)
 B. Misce ut unguenta! (fio, fiēri)
 C. Medici multos morbos sanāre non (possum, posse)
 D. In natūra magna animalia parva animalia. (edo, edere (ēsse))
 E. et bibe modice! (edo, edere (ēsse))
 F. Amīci saepe dona amīcis suis (ferro, ferre)

3. Sözlükten aşağıdaki enternasyonalizmlerin kaynaklandığı kelimeleri bulun:

anamnez _____
 sabun _____
 ekspert _____
 form _____
 agronom _____
 bakteri _____
 vaksina (aşı) _____

4. Yanlış fiillerden türetilen fiil formlarını her iki yöne de yatay ve dikey arayarak bulun:

P	O	T	E	S	T	R	E	F
O	R	E	F	E	S	E	D	E
S	Q	D	O	D	E	O	I	R
S	F	I	A	M	R	U	T	U
I	I	S	I	T	I	D	E	N
N	T	I	N	R	E	D	I	T
T	S	E	P	O	T	E	S	U
Y	R	E	F	E	R	T	U	R
F	I	U	N	T	S	A	I	F

BESLENME ŞEKLİ

Beslenme şekli ve ürün seçimi, Akdeniz havzasında yaşayan tüm halklar arasında, hatta Roma egemenliği altındaki geniş topraklarda yaşayanlar arasında bile oldukça ılımlı yani ortaymış. Temel ürünler çeşitli tahıl türleri, balık, daha az sıklıkla et idi ve hala patates, biber, domates veya mısır hakkında bir şey bilmiyorlarmış. Beslenme şekilleri ekmek, çeşitli baklagiller, zeytin, mercimek, balık ve ete dayalıydı ve meyvelerden ise genellikle incir ve üzüm yerlermiş. Yemeklerinde bolca bal, haşhaş tohumu ve çeşitli baharatlar kullanırlarmış. Balık genellikle önceden kurutulmuş, tuzlanmış veya tütsülenmiş olarak tüketilirdi ve her yemeğin neredeyse olmazsa olmazı *garum* denilen, tuzlu ve baharatlı balık sosuydu. Şarap, mutlaka suyla seyreltilmiş ve genellikle bal ile tatlandırılarak içilirmiş. Kapları kilden veya bronzdan, kaşıklar tahtadan, sıvılar için ise kil, bronz ve camdan testiler ve kaplar kullanırlarmış. Birinci ve ikinci yüzyılda, sözde kırmızı ve parlak seramik kaplar yani samos seramiği çok moderndi bu yüzden çeşitli bölgelerden ithal edilirmiş.

Sabahları Romalılar genellikle akşam yemeğinin kalıntılarından ya da sadece bir ekmek kabuğu ve bir bardak süttten oluşan (*ientaculum*) aceleyle ve çok küçük miktarlarda yerlerdi, öğlen civarında ise sıcak yemeklerden oluşan hafif bir öğle yemeğini (*prandium*) yerler. Bu yemek orta ve basitti ve asla onunla birlikte şarap içilmezmiş. Günün ana yemeği (*cena*), akşamın erken saatlerinde veya öğleden sonra geç saatlerde mecburi banyodan sonra gelir ve çok uzun sürebilirmiş. Sıklıkla misafirlerin katıldığı ve çeşitli eğlence türleriyle (müzik, dans, şiir okuma, palyaçolar vb.) zevkle yapılırdı ve şarapla yapılan bu ziyafete *comissatio* denirmiş. Alçak bir masanın etrafına yerleştirilmiş geniş şezlonglarda yarı yatar pozisyonda yenir. Yoksul vatandaşlar nadiren evde yemek pişirir ve büfelerden satın alınan ucuz hazır yiyecekleri yerler.

Caput

XI

ZAMİRLER

KİŞİ
ZAMİRLERİ

KİŞİ -
DÖNÜŞLÜ
ZAMİRLER

REÇETELER

ZAMİRLER

Pronomina

Latince'de şu zamir türleri vardır:

- **Kişi** (*personalia*)
- **Kişi-dönüşlü** (*personāle reflexivum*)
- **İyelik** (*possessiva*)
- **İyelik-dönüşlü** (*possessivum reflexivum*)
- **İşaret** (*demonstrativa*)
- **İlgi** (*relativa*)
- **Soru** (*interrogativa*)
- **Belirsiz** (*indefinita*)

KİŞİ ZAMİRLERİ

Pronomina personalia

Birinci ve ikinci tekil ve çoğul kişi zamirleri şunlardır:

	Sg.	Pl.
1.	ego <i>ben</i>	nos <i>biz</i>
2.	tu <i>sen</i>	vos <i>siz</i>

Latince'de üçüncü kişi için ayrı bir kişi zamiri yoktur, bu nedenle bu rol, işaret zamirinin biçimleri tarafından oynanır, **is**, **ea**, **id** o.

Birinci ve ikinci tekil kişi zamirlerinin yanı sıra birinci ve ikinci çoğul kişi zamirleri, aşağıdaki gibi değiştirilir:

N.	ego	<i>Ben</i>
G.	mei	<i>benden</i>
D.	mihi	<i>bana</i>
Acc.	me	<i>beni</i>
V.	-	-
Abl.	(a) me/mecum	<i>benden/benimle</i>

N.	tu	<i>sen</i>
G.	tui	<i>senden</i>
D.	tibi	<i>sana</i> <i>seni</i>
Acc.	te	-
V.	-	<i>senden/seninle</i>
Abl.	(a) te/tecum	

N.	nos	<i>biz</i>
G.	nostri/nostrum	<i>bizden/bizim</i>
D.	nobis	<i>Bize</i>
Acc.	nos	<i>Bizi</i>
V.	-	-
Abl.	(a) me/mecum	<i>bizden, bizimle</i>

N.	vos	<i>Siz</i>
G.	vestri/vestrum	<i>sizden/sizin</i>
D.	vobis	<i>Size</i>
Acc.	vos	<i>Sizi</i>
V.	-	-
Abl.	(a) vobis/vobscum	<i>sizden, sizinle</i>

-den hali tekil ve çoğulda, kişi zamirleri, onlardan sonra gelen ve aynı zamanda bir aksan bütünü (enclitica) olan cum edatı ile birlikte durabilir - mecum, tecum, nobiscum, vobiscum, *benimle, seninle, bizimle, sizinle*.

KİŞİ - DÖNÜŞLÜ ZAMİR

Pronōmen personāle reflexivum

Bu zamirin biçimleri hem tekil hem de çoğul için kullanılır, ancak yalnızca üçüncü kişi için kullanılır. Kişi zamiri sadece “eğik (bağımlı) isim halleri” için formlara sahiptir, yani herhangi bir yalın ve çağrı hali içermez.

N.	-	-
G.	sui	<i>kendinden</i>
D.	sibi	<i>kendini</i>
Acc.	se	<i>kendini</i>
V.	-	--
Abl.	(a) se / secum	<i>kendinden/kendinle</i>

İYELİK ZAMİRLERİ

Pronomina possessiva

İyelil zamirleri şunlardır:

meus, mea, meum	<i>benim</i>	noster, nostra, nostrum	<i>bizim</i>
tuus, tua, tuum	<i>senin</i>	vester, vestra, vestrum	<i>sizin</i>

Bu zamirler *-us, -a, -um* ve *-er, -a, -um* sıfatlarının I ve II çekimleri gibi değişir.

Eril zamirin (**meus**) çağrı halindeki tekil hali **mi** okur.

Latince 3. kişi için, ne tekil ne de çoğul için ayrı bir iyelik zamiri yoktur ve tekil için **eius onun, onu, onunki** biçimleri ve çoğul için **eōrum, eārum, eōrum onların** kullanılır. Örneğin: **eius** pater *onun* babası, **eōrum / eārum** pater *onların* babası.

İYELİK - DÖNÜŞLÜ ZAMIR

Pronōmen possessivum reflexivum

İyelik-dönüşlü zamir **suus, sua, suum** kendinin'dir ve -us, -a, -um'un I ve II çekimlerinden gelen sıfatlar gibi değişir.

Bu zamir de kişi zamiri gibi sadece üçüncü tekil ve çoğul şahıs için kullanılır. Örneğin:

Habeo meum librum.	<i>Kendi kitabım var.</i>
Habet suum librum.	<i>Kendi kitabı var.</i>
Habent suum librum.	<i>Kendi kitabları var.</i>

RECEPTURA

Reçete

Reçete, ilaç hazırlama ve reçete yazma kurallarını inceleyen farmakolojinin bir parçasıdır.

Reçete (recipio, recipere *aldım, kabul ettim* fiilinden), doktor tarafından eczacı veya eczacı için alınacak ilacın adını ve miktarını, ilacın hazırlanma yolları (tıbbi hammaddelerin işlenmesi prosedürü ve ilacın şekli) ve nasıl kullanılacağını belirten, doğru ve tam olarak formüle edilmiş yazılı bir talimattır (praescriptio medici).

İlk reçeteler bireysel doktorlar tarafından verildi ve uzun bir süre sadece Latince olarak yazıldı ve daha sonra devlet veya şehir tarafından verilen ve iki dilde (Latince ve resmi dilde) doldurulan resmi belgeler (form lae remediörum) haline geldi. Standart formlarda doldurulurlar ve iki türü vardır:

- **RESMİ REÇETELER** (form la remediörum officinālis) - bunlara hazır preparatlar yazılır ve
- **MAGISTRAL REÇETELER** (form la remediörum magistrālis) - içinde eczanede hazırlanacak ilaçlar yazılır, ex tempöre (*bu durum için*). Bu nedenle, ilacın tüm bileşenleri belirtilen miktarda yazılır.

İlaçlı Hammaddelerin işlenmesi için prosedürler:	colatio	<i>süzme</i>
	concisio	<i>doğrama</i>
	contusio	<i>ezme - Kontüzyon</i>
	cribratio	<i>eleme</i>
	crystalisatio	<i>kristalleşme</i>
	destilatio	<i>damıtma</i>
	extractio	<i>çıkarma, ekstraksiyon</i>
	filtratio	<i>süzme, filtrasyon</i>
	fusio	<i>rime</i>
	oxidatio	<i>oksidasyon</i>
	praecipitatio	<i>birikme-çökme</i>
	reductio	<i>azalma</i>
	sterilisatio	<i>sterilizasyon</i>
	sublimatio	<i>saflaştırma-süblimasyon</i>
	trituratıo	<i>sürtünme</i>

İlaç türleri ve formları:

KATI İLAÇLAR

Pulvères	<i>tozlar</i>
Species	<i>çaylar</i>
Tabulëttae	<i>tableter</i>
Capsülae	<i>kapsüller</i>
Pilülae	<i>haplar</i>
Granüla	<i>taneler</i>
Pastilli	<i>pastiller</i>
Boli	<i>büyük haplar</i>
Chartae medicätae	<i>tıbbi kağıtlar</i>
Sapönes	<i>sabunlar</i>
Cereoli	<i>fitil</i>
Bacilli	<i>çubuklar</i>

YUMUŞAK İLAÇLAR

Electüria	<i>püreler, ekmeçler</i>
Linimenta	<i>sivi yağ</i>
Unguenta	<i>ağlar</i>
Suppositöria	<i>fitiller</i>
Globüli	<i>oplar</i>
Emplastra	<i>melemler</i>

SIVI İLAÇLAR

Infüsa	<i>serum</i>
Emulsiönes	<i>emülsiyonlar</i>
Decocta	<i>damıtılmış su tenktür-boya</i>
Tinctüra	<i>damlalar</i>
Guttae	<i>ıvılar ya da</i>
Solutiönes (liquöres)	<i>üblimasyon karışımlar</i>
Mixtürae	<i>enjeksiyonlar</i>
iniectiönes	→ <i>gargara karışımları</i>
gargarismäta	→ <i>slatma karışımları</i>
fomenta	→ <i>slatma karışımları</i>
Mucilagines	<i>mukus maddeleri</i>

Sapones sabunlar

Reçete yedi bölümden oluşmaktadır:

1. Inscriptio - doktorun adını (bazen), sağlık kuruluşu ile ilgili verileri ve veriliş tarihini içerir. Ülkemizde formun bu bölümünde hastanın adı (**Nomen aegroti**) ve yaşı (özellikle 15 yaşına kadar olan çocuklar). Bu bölüm resmi dilde doldurulur.

2. Praepositiio veya Invocatio - doktorun eczacıya doğrudan adresi olan reçetenin kalıcı bir parçası. Genellikle form üzerine basılır ve **Rp** kısaltması ile ifade edilir. (Recipe. Al.)

3. Ordinatio - Bu, tarifin en önemli kısmıdır ve Latince doldurulur ve tıbbi maddelerin veya preparatların (**designatio materiârum**) adlarını ve bulunmaları gereken miktarları içerir. Tıbbi bileşenlerin adları, genel olarak -in halinde yazılır ve daha fazlası olduğunda - her biri yeni bir satırda ve büyük baş harfle. Miktarlar, Arap rakamlarıyla (gram olarak) gösterilir veya harflerle yazılmışsa, -e halindedir. Birkaç tıbbi bileşen eşit miktarlarda reçete edilirse, miktarı belirten sayılar yalnızca sonuncunun yanına yerleştirilir ve bunların önüne aa işareti (*eşit miktarlarda* ana partes aequales ile kısaltılır) yerleştirilir. Doz sayısı (tozlar, haplar, kapsüller vb.) ve damla sayısı Romen rakamlarıyla belirtilmiştir. İlaç, galenik preparatlar ve kimyasalların adları büyük harfle, bunlara uyan sıfatlar ise küçük harfle yazılır.

4. Subscriptio - Latince doldurulur ve eczacıya ilacın hangi biçimde (toz, hap, merhem vb.) hazırlanacağı ve nasıl verileceği (kaç dozda, hangi şişede, kutuda) hakkında kısa bir talimattır. Bu talimat, Misce *karıştır, karıştırmak* kelimesiyle başlar ve kısa olarak: M. Yazılır. Misce kelimesinden sonra fiat / fiant *olsun / olsunlar, yapmak / yapsınlar*, ilacın hangi formunun elde edilmesi gerektiğini (toz, hap, merhem vb.) Da, Detur veya Dentur *ver, verilsin, verilsinler* kelimesi ile başlayan ilacın nasıl verilmesi, ne kadar doz verilmesi gerektiği, hangi kaptan olması gerektiği vb. belirtilerek de tavsiye edilir.

5. Signatūra - Ardından, *işaretleme* için Signa veya Signetur kelimesinin kısaltması S. gelir. Yani hastaya (kendi resmi dilinde) paketin (kab veya kutu) üzerinde ilacı nasıl kullanacağını talimat yazmak.

6. Nomen medîci - Doktorun adı, soyadı ve kişisel imzası ile uzmanlık alanı reçetenin sağ alt köşesindedir.

7. Nomen aegrôti - Hastanın adı Inscriptio'da da görünebilir. İki yıla kadar olan bir hastanın yaşı ay olarak ifade edilir ve on beş yaşına kadar olan bir hasta için “__ yaşındaki bir çocuk için” yazılır. Doktor imzasının solunda, ilacın verildiği tarih

(veri) veya saat bulunur.

Ayrıca, ilacın hemen alınması gerekiyorsa, reçetede *hızlı, hemen, çok acil olarak* Cito veya Statim veya Citissime yazıyor. Bu, reçetenin üst boşluğunda yazılmıştır. Doktor kendisi için bir ilaç yazarsa, reçeteye *Pro me* veya *Ad usum proprium* yazmalıdır. Repête! *Tekrar et!* Reçeteli ilacın hastaya zarar vermeden tekrar verilebileceğini gösterir.

Bir maddeden oluşan bir ilaç için reçete basit (receptum simplex) olarak kabul edilir ve iki veya daha fazla maddeden oluşan bir ilaç için bir reçete karmaşık bir reçete (receptum compositum) olarak kabul edilir.

Reçete formun diğer tarafında da devam ediyorsa reçetenin altına *Verte Çevir* yazılır.

РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА МИНИСТЕРСТВО ЗА ЗДРАВСТВО	
Презиме и име	Марковски Марко
Адреса	Ул. Таче Денев 69
Взраст на живот (за деца до 15 години)	
Единствен матичен број	0123456789012
Rp./	2 30 9 Доза
iodi	3.5
Kalii iodici	0.4
Aquae purificatae	1.0
Aethanoli cona.	8.1
M. f. sol.	
Da ad vitrum nigrum	
S. Нагворешно, за гешивекуја	
1. 12. 2010	М.П.
Дата	Факсимил и потпис на избраниот лекар
2. 12. 2010	М.П.
Дата	Потпис на фармацевтот

REÇETEDE KISALTMALAR

KISALTMA	OKU	ANLAMI
āā	ana partes aequales	eşit parçalara
ac.	acidum	asit
ad lag.	ad lagoenam	darboğazlı bir şişede
ad lib.	ad libitum	isteğe göre
ad man. med.	ad manum medici	doktorun elinde
ad oll.	ad ollam	tencerede
ad sacc.	ad sacculum	çuvalda
ad scat. / ad sct.	ad scatulam	kutuda
ad us. ext.	ad usum externum	dış kullanım için
ad us. int.	ad usum internum	iç kullanım için
ad us. prop.	ad usum proprium	kişisel kullanım için (doktorun)
ad us. vet.	ad usum veterinarium	veteriner kullanımı için
ad vitr.	ad vitrum	şişede
ad vitr. gutt.	ad vitrum guttatorium	damlalıklı şişede
addend.	addendus	eklenmeli
adhib. / adhibend.	adhibendus	kullanılmalıdır
agit.	agita / agitetur	salla / sallansın
Amp.	ampulla	geniş
aq.	aqua	su
aq. bull.	aqua bulliens	kaynar su
aq. calid.	aqua calida	kaynamış su
aq. comm.	aqua communis	sade su
aq. dest.	aqua destilata	damıtılmış su
aq. ferv.	aqua fervida	sıcak su
aq. frig.	aqua frigida	soğuk su
a. c.	ante cibum	yemekten önce
a. d.	aqua destilata	damıtılmış su
a. m.	ante meridiem	öğleden önce
Bac.	bacillus	çubuk
bib.	bibe	iç
bis d.	bis die	günde iki kez
bol.	bolus	büyük tablet
bull.	bulliat	kaynasın
b. i. d.	bis in die	günde iki kez
b. t. d.	bis terve die	günde iki veya üç kez
b. t. i. d.	bis terve in die	günde iki veya üç kez
cap.	capiat	alınsın / al
caps.	capsula	kapsül
D. / d.	da / detur/ dentur	ver/verilsin/verilsinler
D. s. / D. S.	da signa / detur signetur	ver, işaretle / verilsin, işaretlensin
D. t. d. / Dent. tal. dos.	da /dentur tales doses	bu tür dozları verilsin
decoct.	decoctum / decoctio	kaynatılmış (çay)
deglut.	degluttiatur	yutulsun
div. in. dos. aeq.	divide in doses aequales	eşit dozlara böl
div. in part. aeq.	divide in partes aequales	eşit parçalara böl
emp.	emplastrum / pl. emplastra	merhem, bant
emul. / emuls.	emulsio	emülsiyon
epistom.	epistomium	tıkaç
exact.	exacte	tam olarak
exhib.	exhibeatur	verilecek / verilmeli
ext. / extr.	extractum	ayıklamak, çıkarmak
F. / f. / ft.	fiat / fiant	olmak / olmalı

KISALTMA	OKU	ANLAMI
f. l. a. / F. L. A.	fiat lege artis	kanuna göre yapılmalı
fil.	filtra	sıkmak
fruct.	fructus	meyve
g. / grm.	gramma	gram
garg.	gargarisma	gargara yapmak/gargara suyu
glob.	globulus	küre topu
gutt. / gutt.	gutta / pl. guttae	damla
h.	hora	saat
hb.	herba	bitki
i. m.	intra musculum	kas içi
i. v.	intra venam	damar içi
inf.	infusum	infüzyon
inj.	iniectio	enjeksiyon
l. a.	lege artis	kanunca
lat. dol.	lateri dolenti	ağrıyan tarafta
lin.	linimentum	sıvı merhem
liq.	liquidus	sıvı
M. / m.	misce / misceatur	kariştir/karişsin
M. D. S.	misce, da, signa	kariştir, ver, işaretle
mens. / mensur.	mensura	ölçü
mixt.	mixtura	karişım
no. / No.	numero	sayıyla
ol.	oleum	yağ
ol. ol. / o. o.	oleum olivae	zeytin yağı
p. c.	post cibum	yemekten sonra
p. m.	post meridiem	öğleden sonra
pil.	pilula / pl. pilulae	hap
pro adult.	pro adultis	yetişkinler için
pro infant.	pro infantibus	çocuklar için
pulv.	pulvis	öz
q. i. d.	quater in die	günde dört kez
q. l. / q. lib.	quantum libet	istediğin kadar
q. s. / quant. sat.	quantum satis	yeteri kadar
Rp.	recipe	al
rep. / repet. / rept.	repete / repetatur	tekrarlamak/ tekrar etmek
Rp. / r.	recipe	al
S. / s. / sign.	signa / signetur	şaretle / işaretlemek
s. d. / sem. die	semel die	günde bir kez
s. i. d. / S. I. D.	semel in die	günde bir kez
s. o. s. / si op. sit	si opus sit	gerekirse
sig.	signa / signetur	işaretle / işaretlemek
sol.	solütio	eriyik
solv.	solve / sovatur	eriyik / eritmek
ss. / sem.	semis	yarısı
st.	stet	durmak
stat.	statim	hemen
sug.	sugatur	emmek
sum.	sume / sumat	al / almak
supp.	suppositorium	mum, tıkaç
syr.	syrupus	şurup
tab.	tabulëta	hap
tinct. / tc.	tinctura	tentür, solüsyon (alkolik)
ung. / ungut.	unguentum	yağ

Legāmus!

TULLIUS ATTĪCO SUO SALŪTEM DICIT

Valetūdo tua, mi Attīce, me valde conturbat. Cur littēris meis tu non rescribis? Silentium tuum me sollicitat. Cotidie magis et magis de te timeo. Ex amīcis meis tu mihi certissīmus es. Veni mecum ad villam meam rusticam. Ut tu bene scis, mea domus tibi semper patet. Te expecto et quam primum te vidēre cupio.

Terentia mea tibi salūtem dicit. Ad littēras meas statim mihi rescribe. Ama nos et vale!

DE FORMŪLIS REMEDIÖRUM

Formūlae remediörum ex inscriptiōne, praepositione, praescriptiōne, subscriptiōne, signatūra, nomīne medīci et nomīne aegrōti compositae sunt. Nomen medīci in inscriptiōne formulārum situm est. In latēre sinistro praepositionis legīmus: Rp. Abbreuiatio Rp. „Recīpe!” signat. Medicamenta praescripta in praescriptiōne sita sunt. Propter brevitātem medīci in subscriptionibus et signatūris formulārum saepe scribunt:

D. (Da!),
 D. S. (Da, signa!),
 M. (Misce!),
 Div. (Divide!),
 M. D. S. (Misce, da, signa!),
 M. S. A. (Misce secundum artem),
 Sum. (Sume!),
 Fil. (Filtrā!),
 Solv. (Solve!),
 Bib. (Bibe!) et cetēra.

Signatūrae medīci et aegrōti in fundo formulārum remediörum esse debent. Quondam medīcus in formūlis scribit: Repēte! Nonnullis formūlis remediörum legīmus: Verte! Tum vertēre paginam formūlae oportet.

VOCABŪLA:

<p>abbreviatio, -ōnis f. <i>Kısaltma</i></p> <p>ars, -rtis f. <i>sanat, yetenek</i></p> <p>Atticus, -i m. <i>Atticus, Romalı konuşmacı ve devlet adamı</i> <i>Mark Tully Cicero'nun en iyi arkadaşı</i></p> <p>brevitas, -ātis f. <i>kısalık darlık</i></p> <p>conturbo 1 <i>endişeleniyorum rahatsız ediyorum</i></p> <p>cotidie adv. <i>her gün</i></p> <p>cupio 3 <i>diliyorum</i></p> <p>cur adv. <i>neden</i></p> <p>divido 3 <i>bölüyorum</i></p> <p>expecto 1 <i>bekliyorum</i></p> <p>inscriptio, -ōnis f. <i>üst Başlık; tarihin bir parçası</i></p> <p>littēra, -ae f. <i>harf, pl. Mektup</i></p> <p>nomen, -inis n. <i>İsim</i></p> <p>nonnullus 3 <i>adi. birisi</i></p>	<p>oportet 2 <i>gerekir</i></p> <p>pagina, -aef. <i>sayfa</i></p> <p>pateo 2 <i>açığım</i></p> <p>praepositio, -ōnis f. <i>kural öne yerleştirme, avantaj, öneri</i></p> <p>praescriptio, -ōnis f. <i>kural, emir;</i></p> <p>praescriptus 3 <i>adi. yazıya dökülmüş</i></p> <p>quondam adv. <i>bazen</i></p> <p>repēto 3 <i>tekrarlıyorum</i></p> <p>rescribo 3 <i>cevap olarak yazıyorum, yazılı olarak cevaplıyorum</i></p> <p>rusticus 3 <i>adi. kırsal</i></p> <p>saepe adv. <i>sık sık</i></p> <p>salus, -ūtis f. <i>sağlık, selam</i></p> <p>salūtem dicere <i>selamlıyorum</i></p> <p>secundum praep. co acc. <i>göre, uyarınca</i></p>	<p>signatūra, -ae f. <i>imza</i></p> <p>signo 1 <i>işaretliyorum</i></p> <p>silentium, -ii n. <i>susmak, sessizlik</i></p> <p>sollcito 1 <i>rahatsız ediyorum, rahatını kaçıyorum</i></p> <p>solvo 3 <i>eritmek</i></p> <p>subscriptio, -ōnis f. <i>imza</i></p> <p>statim adv. <i>hemen</i></p> <p>sumo 3 <i>alıyorum</i></p> <p>Terentia, -ae f. <i>Terence, Marc Tully Cicero'nun karısı</i></p> <p>Tullius, -ii m. <i>Tullius, Cicero'nun soy adı</i></p> <p>valde adv. <i>oldukça</i></p> <p>valeo 2 <i>sağlıklıyım</i></p> <p>verto 3 <i>çeviriyorum</i></p> <p>villa, -ae f. <i>villa</i></p>
---	---	--

Dicta et sententiae

- **Ubi tu Gaius, ego Gaia.** Sen neredeyse Gay, ben orada Gaia olacağım. Antik Roma'da evlenirken söylenen resmi formül.
- **Hodie mihi, cras tibi.** Bugün bana, yarın sana.
- **Ego sum, qui sum.** Ben kimsem oyum.
- **Ego nihil timeo, quia nihil habeo.** Hiçbir şeyden korkmuyorum çünkü hiçbir şeyim yok.
- **Ego pretium ab stultitiam fero.** Aptallığı için bir ödül taşıyorum.
- **Perfice te.** Kendini geliştir!
- **Aliena nobis, nostra plus aliis placent.** Başkalarının eşyalarını daha çok seviyoruz, başkalar da etti.
- bizimkilerini
- **Aliena vitia in oculis habemus, a tergo nostra sunt.** Başkalarının kusurları gözümüzün önünde, bizimkiler ise arkamızdadır.
- **Inter nos.** Aramızda.
- **Abdere se in litteras.** Kitaplarda saklanmak. Kendini bilime adamak.
dare
- **Modicus cibi, medicus sibi.** Yemekte ölçülü olan, kendi kendine doktordur.
- **Per se.** Kendi başına, yani kendi kendine.
- **Accipe quod tuum, alteri da suum.** Sana ait olanı al, diğerine ona ona ait olanı ver.
- **Se offere pro patria ad mortem.** Vatan için kendini ölüme maruz bırakmak.
- **Se abstinere a cibo.** Yemekten kaçınmak.
- **Sibi quisque peccat.** Herkes kendi zararına hata yapar.
- **Sua tempora amare.** Kendi zamanını sevmek.
- **Sui generis.** Kendi türünden, kendine özel bir tür.
- **Tu quoque, Brute, mi fili.** Sen de aynı, oğlum benim, Brutus, Bu sözlerle Sezar, Brutus'a, kendisinin de onu öldürme komplosuna dahil olduğunu görünce hitap
- **Tibi gratias.** E çok teşekkür ederim. Hemen hemen her zaman ironik.
- **Mea causa agitur.** Bu benim durumum, yani benimle ilgili.
- **Sibi quisque proximus.** Herkes kendine en yakın olanıdır.
- **„Sibi non cavere et aliis consilium stultum est.** Kendine bakmamak ve başkalarına tavsiye vermek aptallıktır.
- **Mea culpa.** Benim suçum.

Cogita et responde!

PENSUM A

1. Tabloyu eksik olan kişi zamirlerinin formlarıyla tamamlayın:

N.	ego		nos	
G.		tui		
D.			nobis	
Acc	me			vos
Abl.		a te/ tecum		

2. Cümleleri parantez içinde verilen zamire uygun olan isim hali ile tamamlayın:

- A. Res publica vita carior est. (ego)
 B. vipëram sub ala nutris. (tu)
 C. Pater amat plus quam hos ocülos. (tu)
 D. Omne animal ipsum diligit. (sui)
 E. bene facit, qui bene facit amico. (sui)
 F. Medicamentum da! (nos)

3. Aşağıdaki kısaltmaları okuyun ve tercüme edin:

Rp.	_____	s. i. d.	_____
D.	_____	q. s.	_____
D. S.	_____	ad us. propr.	_____
D. t. d.	_____	t. i. d.	_____
āā	_____	M. f. pulv.	_____
f. l. a.	_____	div. in dos. aeq.	_____
M.	_____	ad. us. int.	_____
M. D. S.	_____	ad scat.	_____

PENSUM B

Vocabŭla:

acĭdum acetylsalicylicum
asetilsalisilik asit
acĭdum hydrochloricum
hidroklorik asit
ala, -ae f. kanat, koltuk altı
Aminophenazōnum, -i n.
aminofenazon
amonium, -ii n.
amonyak, amonium
anisātum amonyak anasonu
ana praep. co acc. aynı, eşit;
ana partes aequāles eşit parçalar
halinde
Atropĭnum, -i n. atropin
calāmus, -i n. kamaş; calāmi
rhizōma
Acorus Calamus veya Araceae
bitkisinin
kurutulmuş rizomu, igir rizomu
centigramma, -ātis n. santigram
Chlorĭdum, -i n. klorür
Codeĭnum, -i n. kodein
coffeĭnum, -i n. kafein
decigramma, -ātis n. desigram
decoctum, -i n. çay
destilātus 3 adi. damıtılmış
dilŭtus 3 adi. sulandırılmış
foenic lum, -i n. tatlı rezene
fructus, -us m. meyve; foeniculi
fructus tatlı rezene meyvesi
Gentiāna, -ae f. Centiyana, yılan
otu
infŭsum, -i n. infüzyon, serum
lactōsum, -i n. laktoz
liquor, -ōris m. sıvı
oleum, -i n. yağ
oleum iecōris Aselli balık yağı
Papāver, -ēris n. haşhaş
pateo 2 açığı
Phenacetinum, -i n. fenasetin,
phenacetin
Pyramidōnum, -i n.
Piramidon
purus 3 adi. temiz, saf
refrigēro 1 serinletiyorum
rhizōma, -ātis n. yeraltı gövdesi
semis, semissis m. yarım, yarısı
sulfas, -ātis f. sülfat
talıs, -e adi. öyle
vipēra, -ae f. yılan

1. Aşağıdaki reğeteleri tercŭme edin!**1. Rp.**

Olei iecōris Aselli 100,0
(grammāta 100)

D. S

2. Rp.

Olei Menthae piperitae guttas III

3. Rp.

Pyramidōni 2,0
Liquōris amonii anisāti 5,0
Sirŭpi Altheae 30,0
Aquaе destilātae ad 10,0
M. f. sol.

S. günde 3 defa 1 yemek kaşığı

4. Rp.

Acĭdi borĭci 2,0
Unguenti refrigerantis ad 90,0
M. f. ung.
S. Ad us. ext.

5. Rp.

Decocti corticis Chinae 10,0/170,0
Acĭdi hydrochlorĭci puri dilŭti 8,0
Sirŭpi simplicis ad 200,0
M. D. S. yemekten önce günde 3 defa

6. Rp.

Acĭdi acetylsalic. 10
Div. in dos. aeq. NO XX
D. S. İhtiyaca göre bir toz

7. Rp.

Atrop. sulfātis 0,005

Papaverini chlorīdi 0,001

Lactōsi 0,3

M. f. pulv.

D. t. d. N0 VI

D. S. Yemekten sonra günde 3 kez bir
toz

8. Rp.

Decocti radīcis Gentiānae 4,0/120,0

Sirūpi simplicis ad 150,0

M. D. S. yemekten önce günde 3 defa

9. Rp.

Infūsi radīcis Ipecacuanhae 0,25/175,0

Acīdi hydrochlorīci dilūti 8,0

Liquōris amonii anisāti 2,0

Sirūpi codeīni ad 200,0

10. Rp.

Coff. 0,05

Aminophenazōni

Phenacet. āā 0,2

M. f. pulv.

D. t. d. N0 X

D. S. günde 3 defa 1 toz

11. Rp.

Foenic. fruct.

Calāmi rhiz. āā 2,5

Val. Rad. 7,5

Chamom. Floris

Menth. pip. fol. āā 10

M. f. species

Da ad scat.

Caput

XII

İŞARET
ZAMİRLERİ
İLGİ
ZAMİRLERİ
SORU
ZAMİRLERİ
TIP
TERMİNOLOJİSİ

İŞARET ZAMİRLERİ

Pronomina demonstrativa

Latince'deki işaret zamirleri şunlardır:

→ hic, haec, hoc	bu	→ ipse, ipsa, ipsum	yalnız
→ ille, illa, illud	o	→ is, ea, id	o
→ iste, ista, istud	o	→ idem, eadem, idem	aynı

İşaret zamirleri aşağıdaki gibi değiştirilir:

Sg.				Pl.		
	m.	f.	n.	m.	f.	n.
N.	hic	haec	hoc	hi	hae	haec
G.	huius	huius	huius	hōrum	hārūm	hōrum
D.	huic	huic	huic	his	his	his
Acc.	hunc	hanc	hoc	hos	has	haec
Abl.	hoc	hac	hoc	his	his	his

Sg.				Pl.		
	m.	f.	n.	m.	f.	n.
N.	ille	illa	illud	illi	illae	illa
G.	illius	illius	illius	illōrum	illārūm	illōrum
D.	illi	illi	illi	illis	illis	illis
Acc.	illum	illam	illud	illos	illas	illa
Abl.	illo	illa	illo	illis	illis	illis

Sg.				Pl.		
	m.	f.	n.	m.	f.	n.
N.	iste	ista	istud	isti	istae	ista
G.	istius	istius	istius	istōrum	istārūm	istōrum
D.	isti	isti	isti	istis	istis	istis
Acc.	istum	istam	istud	istos	istas	ista
Abl.	isto	ista	istud	istis	istis	istis

Sg.				Pl.		
	m.	f.	n.	m.	f.	n.
N.	ipse	ipsa	ipsum	ipsi	ipsae	ipsa
G.	ipsius	ipsius	ipsius	ipsōrum	ipsārūm	ipsōrum
D.	ipsi	ipsi	ipsi	ipsis	ipsis	ipsis
Acc.	ipsum	ipsam	ipsum	ipsos	ipsas	ipsa
Abl.	ipso	ipsa	ipso	ipsis	ipsis	ipsis

	Sg.			Pl.		
	m.	f.	n.	m.	f.	n.
N.	is	ea	id	ii (ei)	eae	ea
G.	eius	eius	eius	eōrum	eārum	eōrum
D.	ei	ei	ei	iis (eis)	iis (eis)	iis (eis)
Acc.	eum	eam	id	eos	eas	ea
Abl.	eo	ea	eo	iis (eis)	iis (eis)	iis (eis)

	Sg.			Pl.		
	m.	f.	n.	m.	f.	n.
N.	idem	eadem	idem	iidem/idem	eadem	eadem
G.	eiusdem	eiusdem	eiusdem	eorūdem	earūdem	eorūdem
D.	eidem	eidem	eidem	isdem/eisdem	isdem/eisdem	isdem/eisdem
Acc.	eundem	eandem	idem	eosdem	easdem	eadem
Abl.	eodem	eadem	eodem	isdem/eisdem	isdem/eisdem	isdem/eisdem

Zamirin bükülmesi (zamir değişikliği), **-ius** ve **-i** ekleriyle **-in** hali ve **-e** hali tekildeki isimden farklıdır ve diğer isim hallerinin I ve II çekiminden sonra, önemsiz fonetik değişikliklerle sonları vardır. **i** ünlüsü başka bir ünlünün önünde dursa da sondaki **-in** halinde **-ius** uzundur.

İdem, eadem, idem zamiri **is**, **ea**, **id** ve değişmez **-dem** parçacığından oluşur. **d**'nin **n**'ye geçmesinden önce **m** ile yalnızca ilk kısım değişir (zamir, **ea**, **id**, **a** **-dem** değişmeden kalır), bu nedenle **-m** ile biten isim halleri şöyle okunur: **eun-dem**, **ean-dem**, **eorun-dem**, **kulak-dem**.

İLGİ ZAMİRLERİ

Pronomina relatīva

Latince'de ilgi zamiri şöyledir: *qui, quae, quod* (kim) dir. Şu şekilde değişir:

	Sg.			Pl.		
	m.	f.	n.	m.	f.	n.
N.	qui	quae	quod	qui	quae	quae
G.	cuius	cuius	cuius	quōrum	quārum	quōrum
D.	cui	cui	cui	quibus	quibus	quibus
Acc.	quem	quam	quod	quos	quas	quae
Abl.	quo	qua	quo	quibus	quibus	quibus

ui bir ikili ünlü (diphthong) olduğundan, **cui**'nin **-e** hali tek hecelidir. **cuius** ve **quōrum** / **quārum** **-in** halleri genellikle *kimin* olarak tercüme edilir.

SORU ZAMİRLERİ

Pronomina interrogativa

→ quis? quid?	<i>kim? (kişiler için) ne? (nesneler için)</i>
→ qui? quae? quod?	<i>kim? hangisi?</i>

Soru zamiri *qui, quae, quod*'un çekimi ilgi zamiri ile aynıdır, *quis, quid* zamiri ise sadece tekildir.

	kişiler için	nesneler için
N.	quis	quid
G.	cuius	cuius
D.	cui	cui
Acc.	quem	quid
Abl.	quo	quo

Soru zamirlerinin biçimleri *-nam* eki ile güçlendirilebilirler.

Örneğin, *quisnam, quidnam*.

Gentiana (Sütlü güşad)

TIP TERMİNOLOJİSİ

Nomina medicinālia

Terim kelimesi, geliştirilmiş bir tanımla tanımlanan veya sınırlandırılan bilimsel veya pratik bir terim anlamına gelir. Başka bir deyişle, bir terim, anlamı profesyonel olarak tanımlanmış bir kelimedir. Her terim, belirli bir terminolojik alana aittir ve terimin tanımıyla bağlantısını gerçekleştirdiği, bilimsel bağlamda bir isim veya unvan, yani bir terminolojinin parçası haline geldiği belirli bir terminolojik alana aittir. Botanik, tıp, zooloji, veterinerlik vb. gibi ayrı bilimsel alanların kendi *isimlendirmeleri* vardır.

Terminoloji (*Latince terminus - sınır, bölge* ve Yunanca λόγος (lógos) - *bilimden*), belirli bir bilimin özel bir kelime hazinesi üzerine inşa edilmiş bir sistemdir.

Latince tıp terminolojisi, Yunan tıp terminolojisinden güçlü bir şekilde etkilenmiştir, çünkü Roma tıbbı da, daha yaşlı ve daha yüksek bir gelişim düzeyinde olan, Hellas tıp biliminin etkisi altında gelişmiştir. Bu nedenle, oldukça anlaşılır bir şekilde, Latince tıbbi terimlerin önemli bir kısmı Yunan sözlüğünden gelmektedir. Bazı terimler doğrudan alındı, Latin alfabesine çevrildi, diğerleri uyarlandı ve bazı durumlarda ise sadece Yunanca son ekler veya Latin gövdelerine eklenen önekler kullanıldı. Elbette Romalılar da kendi Latince sözcük birimlerini oluşturmuş ve geliştirmiştir. Bu şekilde oluşan tıp terminolojisi, daha sonra tıp biliminin ve pratiğinin yaygınlaşması ve gelişmesi ile diğer tüm Avrupa ülkeleri tarafından devralınmıştır.

Genel tıbbi terminoloji genellikle üç özel terminoloji türünden oluşur:

a) Anatomik terminoloji neredeyse tamamı anatomi alanında kullanılan Latince terimlerden oluşur ve her terim bilimde belirli bir kavramı ifade eder. İlk olarak 1895'te resmi olarak tanıtıldı, standardize edildi ve yayınlandı ve Basel Anatomik Nomenklatür - BNA (Baseliana nomina anatomica) olarak bilinir. Daha yeni zamanlarda, 1958 Paris Anatomik Nomenklatür - PNA (Parisiensia nomina anatomica) kullanılmıştır.

b) Klinik terminoloji, Yunanca terimlerden veya Yunanca unsurlarla oluşturulmuş terimlerden oluşur. Modern klinik terminoloji de geleneği sürdürmekte ve sözcük oluşturma olasılıkları nedeniyle Yunanca öğeleri korumakta ve tercih etmektedir. Özgünlüğü, çok sayıda ön ek ve son ek içeren iki veya daha fazla öğenin oluşturduğu karmaşık terimlerdir.

a) Farmakoloji terminolojisi, bir bilim olarak eczacılığın özgünlüğü nedeniyle, temel olarak botanik ve kimyasal terminolojiden oluşur. Yani, şu anlama gelir: tıbbi bitki ve ilaçların isimleri (bitki, hayvan veya mineral kökenli tıbbi hammaddeler), tıbbi maddeler olarak kullanılan kimyasal elementlerin ve bileşiklerin (asitler, oksitler, tuzlar) isimleri, farmakolojik ilaç gruplarının isimleri, ilaçların, preparatların isimleri.

Tek sözlü tıbbi terimler **(Termini unius verbi)**

Bu tek heceli terimler genellikle anatomi ve farmakoloji terminolojisinde yalnız halde ki isimler veya klinikte bazı son ek veya önek içeren temel bir terimdir:

- a)** caput *baş*, thorax *göğüs kafesi*, vertebra *omur*;
- b)** pulvis *toz*, extractum *özü*;
- c)** tonsillectomia *bademciklerin cerrahi olarak çıkarılması*, myelographia *omurluğun miyelografi röntgeni*.

Çok sözlü tıbbi terimler **(Termini plurium verbörum)**

Binom terimleri (iki kelimededen oluşur) şunlardan oluşabilir:

1. isim (temel terim) ve yalnız halde sıfat (soruyu cevaplar: nasıl?); veya **2.** birinciyi (kimin?) daha yakından belirleyen, yalnız haldeki bir isim (temel terim) ve -in halindeki başka bir isim.

a) columna vertebralis *omur sütunu*; nervus opticus *optik sinir*; spina scapulorum *kürek kemiği diken*; caput ulnae *dirsek kemiğinin başı*;

b) iodum purum *saf iyot*; Acidum ascorbinicum *askorbik asit*;
Extractum Convallariae *vadi zambağı özü*;

c) blepharitis ulcerosa *iltihab/göz kapağı ülseri*; cystitis

haemorrhagica *kanamalı sistit*; adenoma prostatae *prostat tümörü*.

Çoklu oluşumlar üç veya daha fazla kelimededen oluşabilir. Bu terimler arasında, genellikle bir isim olan genel terim önce gelir, ardından önem derecesine göre diğer belirlemeler gelir, önce terimi en karakteristik ve en açık şekilde diğer benzer terimlerden ayıran belirleme, ardından diğer belirlemeler. Bu şekilde terim belirlenmiş ve anlamının kapsamı daraltılmıştır:

- a) vena cava inferior *alt vena kava*;
- b) Tinctura Menthae piperitae nane *tentürü*;
- c) phlebitis venae portae portal *damar flebiti*.

Legāmus!

DE HIPPOCRĀTE ET GALĒNO

Hippocrātes et Galēnus notissīmi medicī antiqui sunt. Hic anno centesimo undetricesimo post Christi natum natus est, ille anno quadringentesimo sexagesimo ante Christi natum. Huius incunabūla Pergāmus, illius – insūla Cos est. Huic prima cura anatomia humāna et circūlus sanguinis est, illi autem descriptio morborum, ut epilepsia, malaria, parotīdis epidemica etc. Hunc maximum medicum antiquitatis, illum autem patrem medicīnae appellant.

In libris suis hi de quattuor humoribus in corpore humāno scribunt: sanguis, cholera, phlegma et melancholia. Memoria horum medicorum etiam nunc viva est et etiam nunc his clarissimis viris honorem tribuimus.

AMĪCI NOBIS NECESSĀRII SUNT

Quintus Marci amicus est. Marcus eum eiusque familiam amat et saepe eos ad epūlas invitāt, ibique circum triclinium dies agunt. Amicitia eorum in dies* crescit. Filii quoque eorum amici sunt. Una laborant, commūni labore calamitates supērant. Iam parvi puēri puellaeque amicos amicasque habent. Parvae puellae amica necessaria est. Eam saepe quaerit. Ei occulta sua tradit, cum ea ludit. Dies iuventutis similes diēbus veris sunt. Quis vestrum amicos non habet? Cui amici necessarii non sunt?

Omnibus nobis ii, non solum in rebus adversis, sed etiam in rebus secundis, necessarii sunt. Nostrum est amicos adiuvāre. Amicos adiuvāre et colere debemus.

Забелешка: in dies *od ден на ден.*

QUI SUNT BONI MEDĪCI?

Bonus medicus est, qui sanatiōnem hominum optat, cuius officina aegrōtis omnibus patet et cui salus omnium hominum prima cura est. Item bonus medicus est, qui de sanatiōne omnium curam magnam habet.

Boni medici sunt qui bene dignoscunt et quorum arte medica vita hominum longa est. Boni medici sunt quibus prima cura valetudo hominum omnium est et quibuscum aegrōti semper communicāre cupiunt.

VOCABŪLA:

adversus 3 adi. hoş olmayan, mutsuz;
res adversae kaza, bir fırsat
calamitas, -ātis f. bela, talihsizlik, yenilgi
Christus, -i m. İsa
cholera, -ae f. safra, safra akıntısı, sarılık, kolera
colo 3 saygı duyuyorum
communico 1 danışıyorum konuşurum
commūnis, -e adi. ortaklaşa
Cos, Coi f. Kos, Ege Denizi'nde bir ada, Aesculapius'a saygısı ile ünlü
descriptio, -ōnis f. tasvir
epūlae, -ārum f. yemek, öğle yemeği, ziyafet
familia, -aef. aile
filius, -ii m. oğul

Galēnus, -i m. Galen, MS 2. yüzyıldan bir Yunan doktor.
Hippocrātes, -is m. Hipokrat, MÖ V'den bir Yunan doktor.
honor, -ōris m. onur, şeref
humor, -ōris m. sıvı, nem, su
ibi adv. orada, burada
incunabūla, -ārum n. doğum yeri
invito 1 davet ediyorum
iuventus, -ūtis f. gençlik
ludo 3 oynuyorum
melancholia, -ae f. kara safra, hüzün, melankoli
natus 3 adi. doğan
occultum, -i n. sır
parōtis, -īdis f. kulak arkası
salgi bezi
parōtis epidemīca
kabakulak

Pergāmus, -i f. Bergama, Mysia'da bir şehir
phlegma, -ātis n. mukus
quaero 3 soruyorum
Quintus, -i m. Quintus, özel isim
sanatio, -ōnis f. tedavi etmek
secundus 3 adi. İkincisi, mutlu, başarılı, res secundae şans
supero 1 üstesinden geliyorum
trado 3 iletirim, söylerim
tribuo 3 veriyorum
triclinium, -ii n. triclinium, romaluların yemek yerken uzandıkları, masayı üç taraftan çevreleyen sedir
ver, veris n. ilkbahar
vivus 3 adi. sağ

Dicta et sententiae

- **Ad hoc.** Bu amaç için. Bu vesileyle.
- **Hominem non odi, sed eius vitia.** Adamdan değil, kusurlarından nefret ediyorum.
- **Cave quid dicas, quando et cui.** Ne söylediğine, ne zaman ve kime söylediğine dikkat et!
 - **Ad calamitatem quilibet rumor valet.** Herhangi bir ses soruna neden olabilir.
- **Nihil est turpius, quam bellum gerere cum eo, quocum familiariter vixeris.** Dostça yaşadığın biriyle savaşmaktan daha utanç verici bir şey yoktur.
- **Haec fac, ut felix vivas.** Mutlu yaşamak için bunları yapın.
- **Haec fortasse tua hora.** Bu senin son saatin olabilir. Güneş saati üzerinde yazıt.
- **Hoc facias homini, quod cupis esse tibi.** Bir insana sana yapılmasını istediğin şeyleri yap.
- **Id facere laus est, quod decet, non quod licet.** İzin verileni değil, düzgün olanı yapmak
- **Is amicus est, qui in re dubia te iuvat.** Arkadaşın, kötü günde sana yardım edendir.
- **Is est dives, qui sorte sua contentus est.** Kaderinden memnun olan zengindir.
 - **Id est (= i.e.).** Yani (= yani).
- **Ipso facto.** Hareketin kendisi ile. Kendi kendine.
 - **Quid novi?** Yeni habe var mı?
 - **Qui tacet, consentire videtur.** Sessiz olan kişi hemfikir gibi görünüyor.
 - **Quid vesper ferat incertum est.** Akşamın bize neler getireceği belirsizdir.
 - **Quis pauper? Avarus. Quis dives? Qui nihil cupit.** Kim fakir? Açgözlü olan. Kim zengin? Hiçbir şey istemeyen.
 - **Quis, quid, ubi, quibus auxiliis, cur, quomodo, quando?** Kim, ne, nerede, kimin yardımıyla, neden, nasıl, ne zaman?
 - **Quod cito fit, cito perit.** Çabuk ortaya çıkan, çabucak yok olur.
 - **Quod verum est, id merum est.** Gerçek olan aynı zamanda saftır.

Cogita et responde!

PENSUM A

Vocabŭla:

abscessus, -us m. *apse, sivilce,*
absolŭtus 3 adi. *eksiksiz, sınırsız*
adenŏma, -ātis n. *glandŭler doku tŭmŏrŭ, adenom*
amplus 3 adi. *geniş*
arrhythmia, -ae f. *aritmii, kalbin dŭzensiz çalışması*
axiālis, -e adi. *aksiyal*
casus, -us m. *vaka*
chronicus 3 adi. *uzun sŭreli, kronik*
colitis, -idis f. *kolit, kalın bağırsak zarının iltihaplanması*
cystitis, -idis f. *sistit, mesane iltihaplanması*
extracellŭlaris, -e adi. *hŭcre dışı, ekstraselular*
frigidus 3 adi. *soğuk*
gastritis, -idis f. *gastrit, mide zarının iltihaplanması*
habituālis, -e adi. *sıradan*
haemoragicus 3 adi. *hemorajik, kan içeren, kanamaya neden olan*
infantilis, -e adi. *ocuksu*
inoperabilis, -e adi. *ameliyat edilemez*
irregulāris, -e adi. *yanlış*
labialis, -e adi. *dudak, labiyal*
lacrimālis, -e adi. *ağlamaklı*
linguālis, -e adi. *Dilsel*
matrix, -icis f. *kraliçe, temel madde*

1. Tabloları eksik olan işaret zamirlerinin formlarıyla tamamlayın:

	Sg.	Pl.		Sg.	Pl.
N.	is, ea, id		N.		
G.			G.		
D.			D.	huic	
Acc			Acc		
Abl.			Abl.		

2. Aşağıdaki tıbbi terimleri Tŭrke'ye çevirin:

murmur respiratorium _____
 transfusio sanguinis _____
 glandŭla mammae _____
 pes planus _____
 spina scapulārum _____
 casus inoperabilis _____
 contusio bulbi ocŭli _____
 extracellŭlaris matrix _____
 cystitis haemoragica _____
 transplantatio cordis _____
 pulsus irregulāris _____
 os occipitāle _____
 tonsillectomia _____
 tonsilla linguālis _____
 glandŭlae labiāles _____
 graviditas extrauterina _____

oleum Ricini	_____
tinnitus aurium	_____
scelēton axiāle	_____
utērus infantilis	_____
tonus musculāris	_____
oleum iecōris Aselli	_____
oedēma renāle	_____
plasma sanguinis	_____
paralysis progressiva	_____
phlebectasia	_____
os lacrimāle	_____
adenōma prostātae	_____
papilla nervi optici	_____
ossa digitōrum pedis	_____
musculi capitis	_____
vesica urinaria	_____
abscessus hepātis	_____
venae columnae vertebrālis	_____
stenōsis oesophāgi	_____
gastritis chronica	_____
obstipatio habitualis	_____
colitis ulcerosa chronica	_____
arrhythmia absolūta	_____
ren mobilis	_____
menstruatio praecox	_____
interruptio graviditātis	_____

menstruatio, -ōnis f. aylık, adet
mobilis, -e adi. hareketli, mobil
murmur, -ris n. ses, hırıltı
musculāris, -e adi. kaslı
obstipatio, -ōnis f. kabızlık, opstipasyon
papilla, -ae f. meme ucu,
paral sis, -is f. inme, felç, felç olma
phlebectasia, -ae f. damar genişlemesi, flebektazi
planus 3 adi. düz
plasma, -ātis n. plazma, kanın sıvı kısmı
praecox, -ocis adi. prematüre, erken
progressivus 3 adi. ilerleyen, gelişmiş, ilerici
pulsus, -us m. vuruş, nabız
respiratorius 3 adi. nefes alma, solunum ile ilgili olan
spina, -ae f. sırt, delici, sivri
stenōsis, -is f. daralma, stenoz
tinnitus, -us m. çan, kulak çınlaması, çingirak
tonsilla, -ae f. bademcik
tonsillectomia, -ae f. bademciklerin ameliyatla alınması, tonzilektomi
tonus, us m. gerginlik, tonus
transplantatio, -ōnis f. nakil, transplantasyon
ulcerōsus 3 adi. aşındırıcı, ülseratif
urinarius 3 adi. uriner, ıslak

PENSUM B

Vocabŭla:**cognosco** 3 *biliyorum, tanıyorum***conditor**, -ōris *m. kurucu***difficulter** *adv. ağır***gratus** 3 *adi. tatlı, canım***mane** *adv. sabahleyin***pigritia**, -aef. *tembellik***senectus**, -ūtis *f. Yaşlılık*
*ileri yaş***1.** Aşağıdaki cümleleri tercüme edin:

1. Hi morbi difficulter diagnosuntur.

2. Hoc remedium in loco frigido stet, illud in vitro nigro cum collo amplo.

3. Hanc tabullētam mane sumere debes.

4. Quae est causa pigritiae tuae?

5. Quod vales mihi gratum est.

6. Qui sunt conditores urbis Romae?

7. Quid est ei nomen?

8. Ipsa scientia potestas est.

9. Senectus ipsa est morbus.

10. Felix est qui potest rerum cognoscere causas.

PENSUM C

1. Aşağıdaki enternasyonalizmlerin kaynaklandığı Latince kelimeleri adlandırın:

apses	_____
stenoz	_____
opstipasyon	_____
tinitus	_____
nerv	_____
aritmi	_____
tonzil	_____
uriner	_____
hemorajik	_____
sistit	_____
paraliz	_____
trasplantasyon	_____
adenom	_____
gastrit	_____
flebektazi	_____
ekstaseluler	_____

2. Her iki yönde yatay ve dikey arayarak işaret zamirlerini bulun!

H	A	N	C	I	U	H	H
U	M	U	E	H	D	I	I
I	S	T	I	U	S	C	I
U	I	N	D	N	I	Q	S
S	O	E	E	C	O	H	T
O	E	A	M	U	L	L	I
E	O	S	A	E	A	S	U
A	R	U	E	I	U	S	S
E	U	I	P	S	A	M	O
Q	M	E	D	S	I	H	I

Caput

XIII

SIFAT VE
ZARFLARIN

LAŖTIRILMASI

SOSYAL
GÖREVLER
VE EĞLENCE

SIFAT VE ZARFLARIN KARŞILAŞTIRILMASI

Compratio adiectivōrum et adverbiorum

Latin dilindeki sıfatlar ve zarflar, sıfat tarafından ifade edilen özelliğin farklı gücünü veya varlığını ifade eden üç dereceyi (Makedonca dilinde olduğu gibi) ayırt eder:

- > **gradus positivus (olumlu)**, özelliği belirtir;
- > **gradus comparativus (karşılaştırmalı)**, özelliğin daha yüksek bir derecesini ifade eder (olumlu olana göre) ve
- > **İgradus superlativus (üstün)**, özelliğin en yüksek derecesini ifade eder (diğer kişilere veya nesnelere göre).

SIFATLA DA KARŞILAŞTIRMA

Gradus comparativus adiectivōrum

-i (II çekiminden sonra değişen sıfatlar için) veya -is (III çekiminden sonra değişen sıfatlar için) son eki -in hali tekil eril cinsi pozitif biçimden çıkarılıp karşılaştırma ekinin eklenmesiyle oluşturulur: - eril ve dişil için **-ior** ve cinssiz için **-ius**:

POZİTİV		KARŞILAŞTIRMA		
N. sg. m. f. n.	G. sg. m.	eril ve dişil cins		cinssiz
clarus, clara, clarum <i>ünlü</i>	clar-i	→ clar-ior	<i>daha ünlü</i>	clar-ius daha ünlü
pulcher, pulchra, pulchrum <i>güzel</i>	pulchr-i	→ pulchr-ior	<i>daha güzel</i>	pulchr-ius daha güzel
acer, acris, acre <i>keskin</i>	acr-is	→ acr-ior	<i>daha keskin</i>	acr-ius daha keskin
	felic-is	→ felic-ior	<i>daha mutlu</i>	felic-ius daha mutlu
	sapient-is	→ sapient-ior	<i>daha akıllı</i>	sapient-ius daha akıllı

Karşılaştırma formları III çekimden sonra değişir, ünsüz gövdeler.

Cümlede, karşılaştırma yapılan kişi veya nesne -den halinde (Lux est velocior **sonitu**. *Işık sesten hızlıdır.*) ya da yalın halde quam'dır. (Lux est velocior **quam sonitus**. *Işık sesten daha hızlıdır.*)

Bazen karşılaştırma neyle ilgili olduğu belirtilmeden mutlak olarak kullanılır: Venit felicior aetas. *Daha mutlu zaman geliyor.*

Bazı Latince sıfatların pozitif bir biçimi yoktur, bu nedenle karşılaştırmalı biçimin anlamı vardır ve pozitif olarak çevrilir:

anterior, antierius	(gen.sg. anteriōris)	öndeki , önceki
posterior, posterius	(gen.sg. posteriōris)	arkadaki, sonraki
inferior, inferius	(gen.sg. inferiōris)	aşağıdaki
superior, superius	(gen.sg. superiōris)	yukarıdaki

SIFATLARDA ÜSTÜNLÜK *Gradus superlativus adiectivōrum*

I. Üstünlük, -i (I ve II çekiminden sonra değişen sıfatlar için) veya -is (III çekiminden sonra değişen sıfatlar için) son eki -in hali tekil eril cinsi pozitif biçimden çıkarılıp ve şu sonlar eklenerek oluşturulur - **issimus**, -**issima**, -**issimum**:

POZİTİV		ÜSTÜNLÜK		
N. sg. m. f. n.	G. sg. m.	eril cins	dişil cins	cinssiz
clarus, clara, clarum <i>ünlü</i>	clar-i	→ clar-issimus <i>en ünlü</i>	clar-issima <i>en ünlü</i>	clar-issimum <i>en ünlü</i>
dulcis, dulce <i>tatlı</i>	dulc-is	→ dulc-issimus <i>en tatlı</i>	dulc-issima <i>en tatlı</i>	dulc-issimum <i>en tatlı</i>
Felix <i>mutlu</i>	felic-is	→ felic-issimus <i>en mutlu</i>	felic-issima <i>en mutlu</i>	felic-issimum <i>en mutlu</i>

Sıfatların üstünlüğü I veya II çekiminden sonra değişir (I'den sonra dişil ve II'den sonra eril ve cinssiz).

II. Tekil yalın halde *-er, -ra, -rum* ve *-er, -ris, -re* ile biten sıfatlar, yalın tekil eril forma **-rĭmus, -rĭma, -rĭmum** eki eklendiğinde, üstünlük sıfatını oluşturur:

POZİTİV			ÜSTÜNLÜK			
N. sg. m.						
Pulcher <i>güzel</i>	+	-rĭmus, -a, -um	→	pulcher-rĭmus <i>en güzel</i>	pulcher-rĭma <i>en güzel</i>	pulcher-rĭmum <i>en güzel</i>
liber <i>özgür</i>	+	-rĭmus, -a, -um	→	liber-rĭmus <i>en özgür</i>	liber-rĭma <i>en özgür</i>	liber-rĭmum <i>en özgür</i>
acer <i>keskin</i>	+	-rĭmus, -a, -um	→	acer-rĭmus <i>en keskin</i>	acer-rĭma <i>en keskin</i>	acer-rĭmum <i>en keskin</i>

III. *-ilis* ile biten altı sıfattan oluşan bir grup, *-in* hali tekil formundan *-is*'i çıkarıp *-lĭmus, -lĭma, -lĭmum* ekleyerek bir üstünlük hali oluşturur. Bunlar şu sıfatlardır:

POZİTİV			ÜSTÜNLÜK			
N. sg. m.			eril cins	dişil cins	cinsiz	
facilis, facile	+	-lĭmus, -a, -um	→	facil-lĭmus <i>en kolay</i>	facil-lĭma <i>en kolay</i>	facil-lĭmum <i>en kolay</i>
difficilis, difficile	+	-lĭmus, -a, -um	→	difficil-lĭmus <i>en zor</i>	difficil-lĭma <i>en zor</i>	difficil-lĭmum <i>en zor</i>
similis, simile	+	-lĭmus, -a, -um	→	simil-lĭmus <i>en benzer</i>	acer-rĭmus <i>en keskin</i>	simil-lĭmum <i>en benzer</i>
dissimilis, dissimile	+	-lĭmus, -a, -um	→	dissimil-lĭmus <i>en farklı</i>	dissimil-lĭma <i>en farklı</i>	dissimil-lĭmum <i>en farklı</i>
gracilis, gracile	+	-lĭmus, -a, -um	→	gracil-lĭmus <i>en ince</i>	gracil-lĭma <i>en ince</i>	gracil-lĭmum <i>en ince</i>
humilis, humile	+	-lĭmus, -a, -um	→	humil-lĭmus <i>en alçak</i>	humil-lĭma <i>en alçak</i>	humil-lĭmum <i>en alçak</i>

Karşılaştırılan kişi veya şey, *-in* hali çoğuldadır, örneğin *sapientissĭmus omnium* *hepsinden en akıllı*.

Latince'deki üstünlük mutlak olarak da durabilir (kime göre veya neye göre karşılaştırma yapıldığı söylenmediğinde). Böyle bir üstünlük, *elativus* (elative) olarak adlandırılır ve sıfatın **çok, özellikle** ve pozitifleriyle çevrilir. Örneğin, *vir doctissĭmus çok bilgili adam*.

TANIMLAYICI KARŞILAŞTIRMA

Bu sondan önce sesli harfe sahip *-us* sıfatlarında, yani *-eus*, *-ius*, *-uus* ile biten sıfatlarda, derecelendirme **magis** (karşılaştırma için) ve **maxime** (üstünlük için), sıfattan pozitifin önünde duran zarfların yardımıyla yapılır. Bu derecelendirme yöntemine tanımlayıcı karşılaştırma denir.

POZİTİV	KARŞILAŞTIRMA	USTUNLUK
idoneus 3 uygun	magis idoneus daha uygun	maxime idoneus en uygun
necessarius 3 gerekli	magis necessarius daha gerekli	maxime necessarius en gerekli
arduus 3 ağır	magis arduus daha ağır	maxime arduus en ağır

Magis ve maxime, aslında, magnopere zarfının karşılaştırmalı ve üstün halleridir.

FARKLI TABANLARA GÖRE KARŞILAŞTIRMAK *Yanlış karşılaştırma*

Birkaç sıfat, farklı tabanlardan üç derece için biçimler oluşturur:

POZİTİV	KARŞILAŞTIRMA		ÜSTÜNLÜK
	eril ve dişil cins	cinssiz	eril, dişil ve cinssiz
bonus, -a, -um <i>iyi</i>	melior <i>daha iyi</i>	melius <i>daha iyi</i>	optimus, -a, -um <i>en iyi</i>
malus, -a, -um <i>kötü</i>	peior <i>daha kötü</i>	peius <i>daha kötü</i>	pessimus, -a, -um <i>en kötü</i>
magnus, -a, -um <i>büyük</i>	maior <i>daha büyük</i>	maius <i>daha büyük</i>	maximus, -a, -um <i>en büyük</i>
parvus, -a, -um <i>küçük</i>	minor <i>daha küçük</i>	minus <i>daha küçük</i>	minus, -a, -um <i>en küçük</i>
multus, -a, -um <i>çok sayıda,</i>	plus <i>daha çok sayıda,</i>		plurimus, -a, -um <i>en çok sayıda,</i>

Karşılaştırma plus, pluris yalın hal çoğulda, plures, plura, ancak *-in* hali çoğulda plurium gibi okunur. Böylece ünsüz gövdelerden isimler gibi değişen diğer karşılaştırmalardan farklıdır.

ZARFLARDA KARŞILAŞTIRMA

Comparatio adverbiorum

Zarflar, sıfatlar gibi derecelendirilebilir. Tıpkı sıfatlar gibi, üç dereceyi ayırt ederler:pozitiv, karşılaştırma ve üstünlük. Zarfların karşılaştırmalı ve üstün biçimleri değişmez biçimlerdir.

Çoğu zarfın karşılaştırması, cinsiz için yalın hal tekilde oluşturulduğu sıfatın karşılaştırmasıyla aynıdır. Zarfın üstünlüğü, eril formun yalın hal tekilinin -us sonununun -ē ekiyle değiştirilmesiyle sıfatın üstünlüğü oluşur:

POZİTİV	KARŞILAŞTIRMA	ÜSTÜNLÜK
clare <i>ünlü</i>	clarius <i>daha ünlü</i>	clarissime <i>en ünlü</i>
pulchre <i>güzel</i>	pulchrius <i>daha güzel</i>	pulcherrime <i>en güzel</i>
acriter <i>keskin</i>	acrius <i>daha keskin</i>	acerrime <i>en keskin</i>
dulciter <i>tatlı</i>	dulcius <i>daha tatlı</i>	dulcissime <i>en tatlı</i>

ZARFLARIN ÖZEL (YANLIŞ) KARŞILAŞTIRILMASI

Farklı gövdelerin karşılaştırması olan sıfatlardan oluşan zarflar söz konusu olduğunda,zarfın karşılaştırması, oluşturulduğu sıfatın karşılaştırmasına (yalın hal eşsiz ile) eşittir. Üstün zarf, eril cins için -in hali tekildeki sıfatın en üstün durumundan -i çıkarıldığında ve -e eklendiğinde oluşur:

POZİTİV	KARŞILAŞTIRMA	ÜSTÜNLÜK
bene <i>iyi</i>	melius <i>daha iyi</i>	optime <i>en iyi</i>
male <i>kötü</i>	peius <i>daha ko</i>	pessime <i>en kötü</i>
multum <i>çok</i>	plus <i>daha çok</i>	plurimum <i>en çok</i>
parum <i>az</i>	minus <i>daha az</i>	minime <i>en az</i>
magnopere <i>oldukça</i>	magis <i>daha çok</i>	maxime <i>en çok</i>

Legāmus!

DE QUATTUOR AETATIBUS

Poetae antiqui de quattuor aetatibus genēris humāni narrant. Primam aetātem auream nominat. Aetas aurea pulchrior et felicior est quam reliquae. Terra hominibus sine labōre alimenta iucundissima et utilissima dat.

Altēra aetas argentea est, amarior aetāte aurea, iucundior aetāte aenea. Iam agricultūrae homīnes opēram dant et casas a frondibus arbōrum aedificant.

Tertia aetas aenea est, infelicior et miserior aetatibus antecedentibus, felicior aetāte ferrea.

Miserrīma et difficillīma aetas de duro ferro est, aetas ferrea. Homīnes divitias brevissimo tempōre parāre propērant.

DE CARMINĪBUS HOMĒRI

Homērus, ut scimus, non solum veterrīmus, sed etiam clarissīmus est poetārum Graecōrum. Carmīna Homēri *Ilias* et *Odyssea* cunctis nationibus nota sunt. In *Iliāde* Homērus de certaminibus Graecōrum et Troianōrum narrant. *Odyssea* errōres et facinōra clara Odyssei celebrat. Tempōra et patriam Homēri ignorāmus.

In *Iliāde* et in *Odyssea* pulcherrīma exempla fortitudinis, constantiae et sapientiae invenīmus. Achillem celerrīmum omnium Graecōrum appellāmus. Nemo acriōre ingenio quam Ulixes est. Troianōrum dux praestantissīmus Hector est.

ALĪQUID DE VASIS SANGUINEIS

Circūlus sanguinis est motus sanguinis a corde per arterias ad omnes partes corpōris et reditus sanguinis per venas ad cor. Maxīma omnium arteriārum in corpōre humāno aorta est. Aorta sanguinem e ventricūlo sinistro cordis in omnes partes corpōris fert. Venae sunt vasa sanguinea quae sanguinem ad cor ferunt. Maxīmae omnium venārum venae cavae sunt: vena cava superior et vena cava inferior. Vena cava superior sanguinem e partibus corpōris super diaphragma fert. Una cum venis brachiocephalicis (dextra et sinistra), venis iugularibus (interna et externa) et sinibus durae matris vena cava superior inter venas cordis est. Vena cava inferior sanguinem e partibus corpōris infra diaphragma fert.

ALĪQUID DE MUSCŪLIS

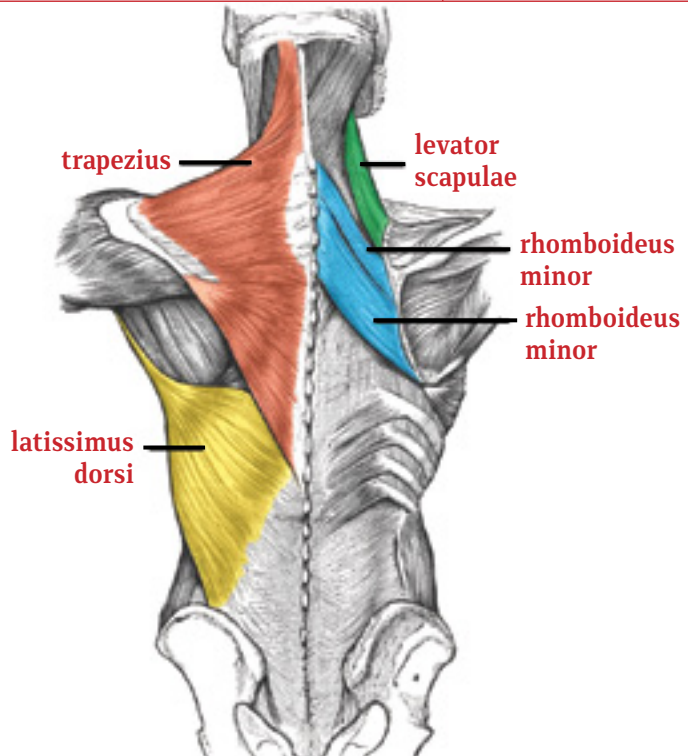
Muscūli, ut scimus, partes internas et externas corpōris movent. Pars anatomiae quae de muscūlis in corpōre humāno docet, myologia nominātur. Muscūlus levātor labii superioris et muscūlus depressor labii inferioris muscūli faciāles sunt. Muscūlus trapezius, muscūlus levātor scapūlae et muscūlus latissīmus dorsi muscūli dorsi sunt. In pectōre sunt muscūlus pectorālis maior et muscūlus pectorālis minor. Muscūlus serrātus anterior inter muscūlos thorācis est. Muscūli gluteales tres sunt: muscūlus gluteus maxīmus, muscūlus gluteus medius et muscūlus gluteus minīmus.

VOCABŪLA:

Achilles, -is m. Aşil
aedifico 1 inşa ediyorum
aeneus 3 adi. bronz
alimentum, -i n. yemek
antecedens, -entis adi. bundan önceki
argenteus 3 adi. gümüş
arma, -orum n. silah
Asia, -aef. Asya
Atheniēnses, -ium m. f. Atinalılar
aureus 3 adi. altın
brachiocephalicus 3 adi. brakliyosefalik
carmen, -inis n. şarkı
carōtis, -tidis f. karotis, ana boyun arteri
casa, -aef. kulübe, ev
cavus 3 adi. içi boş
celebro 1 kutluyorum
certāmen, -inis n. yarışma, mücadele
circūlus, -i m. çember; **circūlus sanguinis** kan dolaşımı
clarus 3 adi. ünlü
constantia, -ae f. devamlılık, sabır, cesaret
depressor, -ōris m. aşağıya doğru çeken **musculus depressor** aşağı çeken kas, depresör
divitiae, -arum f. zenginlik
doceo 2 öğretiyorum
exemplum, -i n. örnek
felicitas, -ātis f. şans
femoralis, -e adi. uyluk, femur
ferreus 3 adi. demirden
ferrum, -i n. demir
fortitudo, -inis f. cesaret
frons, frondis f. yaprak
glutealis 3 adi. oturmak
gluteus, -i m. oturma kası, gluteus
Graeci, -orum m. Helenler

Hector, -ōris m. Hektor
hepaticus 3 adi. karaciğer
Homērus, -i m. Homer
ignōro 1 tanımıyorum, bilmiyorum
Ilias, -ādis f. İlyada destanı
industria, -aef. çalışılabilirlik
infelix, -icis adi. mutsuz
inferus 3 adi. aşağıda bulunan, aşağıki
ingenium, -ii n. kişilik, ruh
invenio 4 buluyorum
iucundus 3 adi. hoş
iugulāris, -e adi. yugulumu ait, boyunun üst tarafında, yuguler
levātor, -ōris m. kaldırıcı; **musculus levātor** kaldırıcı kas, levatör
mesentericus 3 adi. salisilik, mezenterik
motus, -us m. hareket
myologia, -aef. miyoloji, kas bilimi

natio, -ōnis f. halk
Odyssea, -ae f. Odisey destanı
opēra, -ae f. iş, emek, etkinlik
opēram dare bir şeylerle uğraşıyorum
paro 1 ediniyorum
popliteus 3 adi. diz altı
praestans, -antis adi. olağanüstü mükemmel
propēro 1 acelem var
reditus, -us m. geri dönüş
serrātus 3 adi. dişil, dişli
sinus, -us m. koltuk altı, boşluk, **sinus durae matris** Beyinzarlıolunduramaterin iki yaprağı arasında kalan toplardamar boşlukları, dura mater sinüsler
subclavius 3 adi. köprücük altı
supērus 3 adi. yukarıki
trapezius 3 adi. trapezoidal, trapez biçimli
Troia, -ae f. Truva
Troiāni, -ōrum m. Truvalılar
Ulixes, -is m. Odisey
una adv. beraber
vetus, -ēris adi. yaşlı

Dicta et sententiae

- **A priori.** Önceden. Tecrübeden bağımsız olarak.
- **A posteriori.** Daha sonra gelene göre. Tecrübeden.
- **Maximum remedium irae mora est.** Öfkenin en büyük ilacı ertelemektir.
- **Imperare sibi maximum imperium.** Kendine hakim olmak en büyük güçtür.
- **Omnium artium medicina nobilissima.** Tüm sanatlar içinde tıp en asil olanıdır.
- **Summa cum laude.** En yüksek başarı ile. Bu ifade bugün Avrupa'nın birçok kentindeki üniversiteler tarafından verilen diplomalarda kullanılıyor.
- **Tempus primus et optimus medicus.** Zaman ilk ve en iyi doktordur.
- **Melior est canis vivus leone mortuo.** Canlı köpek ölü aslandan daha iyidir.
- **Optimum medicamentum quies est.** En iyi ilaç dinlenmektir.
- **In maxima fortuna minima licentia.** En yüksek pozisyonda en az özgürlük vardır.
- **Citius, fortius, altius.** Daha hızlı, daha güçlü ve daha yüksek. Olimpiyat Oyunlarının motosu.
- **Optima citissime cadunt.** En iyi olan en çabuk yok olur.
- **A bovi maiore discit arare minor.** Genç öküz, büyük olandan saban sürmeyi öğrenir.
- **Aere perennius.** Bronzdan daha dayanıklıdır. Sonsuza kadar.
- **Aetate sapimus rectius.** Yaşlandıkça daha akıllı oluyoruz.
- **Amor et melle et felle fecundissimus.** Aşk hem bal hem de safra ile doludur.
- **Amicus Plato sed magis amica veritas.** Platon benim için değerlidir, ama gerçek benim için daha değerlidir.
- **Asinus asino, sus sui pulcherrimus.** Eşek, eşek için en güzeldir ve domuz da domuzun. Herkese kendininki en güzeldir.
- **Audiens sapiens sapientior erit.** Akıllı adam, dinleyerek daha akıllı olur.
- **Beatius est dare, quam accipere.** Vermek almaktan daha kutsaldır.
- **Bonarum rerum consuetudo pessima est.** En kötüsü mutluluk alışkanlığıdır.
- **Cedo maiori.** Daha yaşlının önünden çekiliyorum.
- **Cupido atque ira pessimi consultatores.** Arzu ve öfke en kötü danışmanlardır.
- **Honeste pauperem esse melius, quam iniuste divitem.** Haksız yere zengin olmaktansa dürüstçe fakir olmak daha iyidir.
- **Iudex non debet lege clementior esse.** Hâkim, kanundan daha hoşgörülü olmamalıdır. Hukuki bir deyim.
- **Da locum melioribus.** Daha iyilere yer verin.
- **Ex malis elige minima.** Bütün kötülüklerden en küçüğünü seç.

Cogita et responde!

PENSUM A

1. Verilen sıfatlardan karşılaştırma ve üstünlük oluşturun:

POZİTİV	KARŞILAŞTIRMA	ÜSTÜNLÜK
longus, -a, -um	_____	_____
gravis, -e	_____	_____
simplex, -icis	_____	_____
acer, -ris, -e	_____	_____
facilis, -e	_____	_____
varius, -a, -um	_____	_____

2. Karşılaştırmalı fiil anterior, antieriusu isim hallerine göre değiştirin:

	Sg.	Pl.
N.	anterior, antierius	_____
G.	_____	_____
D.	_____	_____
Acc.	_____	_____
V.	_____	_____
Abl.	_____	_____

3. Tabloya eksik olan pozitif, karşılaştırmalı ve üstün formları doldurun!

POZİTİV	KARŞILAŞTIRMA	ÜSTÜNLÜK
_____	felicior, ius	_____
gracilis, e	_____	_____
_____	pulchrrior, -ius	_____
_____	similior, -ius	_____
durus 3	_____	_____

POZİTİV	KARŞILAŞTIRMA	ÜSTÜNLÜK
_____	_____	minimus 3
necessarius 3	_____	_____
_____	difficilior, -ius	_____
bonus 3	_____	_____
_____	peior, -ius	_____
_____	_____	maximus 3
varius 3	_____	_____
_____	_____	fidelissimus 3
_____	celerior, -ius	_____
facilis, -e	_____	_____
arduus 3	_____	_____
male	_____	_____
_____	_____	longissimus 3
_____	plus	_____

PENSUM B

Vocabŭla:

caro, carnis f. et
curvatŭra, -ae f. viraj
plenus 3 adi. dolu
resistentia, -ae f. direnç
Rubus, -i m. böğürtlen,
ahududu
Rubus caesius böğürtlen,
Rubus idaeus ahududu
tubercŭlum, -i n. nodül,
küçük çıkıntı, tüberkülum

1. Verilen sıfatın uygun karşılaştırmalı veya üstün cümleleri tamamlayın:

A. Aestāte dies sunt quam noctes.
(longus, -a, -um)

B. Dolōres capitis sunt. (acūtus, -a, -um)

C. Non caro, sed panis cibus est.
(salūber, -bra, -brum)

D. Rubus caesius Rubo idaeo est. (similis, -e)

E. Hepar glandŭla corpōris est.
(magnus, -a, -um)

2. Aşağıdaki ifadeleri Türkçe'ye çevirin:

labium inferius oris _____

musculus latissimus dorsi _____

curvatura minor ventriculi _____

locus minoris resistentiae _____

tuberculum posterius
vertebrae cervicālis _____

3. Aşağıdaki cümleleri Latinceye çevirin:

a. Köpek dişleri, tüm dişler arasında en uzun olanıdır.

b. Su, şaraptan daha gereklidir.

c. Dişler kemiklerden daha güçlüdür.

d. En iyi ilaç dinlenmektir.

e. Gözler kulaklardan daha güvenilirdir.

Şözlük:

güvenilir *fidēlis, -e*

şarap *vinum, -i n.*

su *aqua, -aef.*

uzun *longus 3*

diş *dens, -ntis m.*

kemik *os, ossis n.*

ilaç *medicamentum, -i n.*

gerekli *necessarius 3*

tatil *quies, -ētisf.*

göz *oculus, -i m.*

küpek dişi *dens caninus*

kulak *auris, -is m.*

kuvvetli *durus 3*

PENSUM C

■ Aşağıdaki Latinizimler hangi Latince kelimelerden gelir:

optimist _____

peyorativ _____

maksimal _____

inferior _____

minus _____

superior _____

labiyal _____

natsiya(millet) _____

endüstri _____

veteran _____

minimalizm _____

plus _____

2. Her iki yöne de yatay ve dikey olarak arayarak karşılaştırmaları ve üstünlükleri bulun:

A	P	E	I	O	R	O	I	C	I	L	E	F
C	R	C	L	A	R	I	O	R	O	M	A	A
E	O	L	O	N	G	I	S	S	I	M	A	C
R	I	A	N	T	E	R	I	O	R	I	B	I
R	A	N	A	M	I	S	E	R	I	O	R	L
I	M	A	G	I	S	V	A	R	I	U	S	L
M	A	N	E	N	U	A	M	I	N	O	R	I
A	N	A	B	U	L	B	U	S	U	N	I	M
M	A	I	U	S	P	U	R	I	U	S	D	E
A	C	R	I	U	S	Q	E	M	I	T	P	O

Rubus Idaeus

Rubus caesius

SOSYAL GÖREVLER VE EĞLENCE

Roma toplumunda köleler, azat edilmişler ve en yoksul yurttaşlar sınıfı tarım, zanaat, ticaret ve benzeri işlerle uğraşıyorlardı. Soylular bu tür emeğe ve çalışmaya tepeden bakarlarlarken, kendileri de kentlerde köleler ya da ücretli işçiler tarafından çalıştırılan taşra mülklerinden kazandıkları parayı aristokrat bir hareketsizlik içinde harcarlardı. Yazar, öğretmen, filozof, heykeltıraş veya doktor gibi öyle denilen serbest meslekler veya entelektüel mesleklerine daha hoş bakılırmış. Maddi tazminat, barınma ve yiyecek için zengin bir asilzadenin mülkü üzerinde çalıştıklarında bile, onlara kiralık işçi değil, “evin dostları” (*amici*) deniyordu. Elbette en saygınları, özellikle Roma Cumhuriyeti döneminde avukatlar, hatipler, askeri teğmenler ve memurlardı. Bu hizmetlere yalnızca özgür vatandaşlar veya şövalyelik üyeleri erişebiliyordu ve alt hizmetlerden yüksek hizmetlere geçiş katı bir hiyerarşiye göre gerçekleşirdi.

Yıl boyunca, şehirlerde birkaç kez dini ve devlet kutlamaları yapılırdı ve bu aynı zamanda nüfusun dindarlığını ve vatanseverliğini güçlendirirdi. Roma vatandaşları bu faaliyetlere memnuniyetle katılırdılar ve zamanlarının büyük bir bölümünü ve bazen tüm kariyerlerini bu ve benzeri sosyal görevlere adardılar. Roma İmparatorluğu’ndaki en küçük şehirlerin bile zengin ve saygın vatandaşları, şehre, halka ve imparatorluğa “hediye” etmeyi görev ve onur, bir haysiyet ve asalet meselesi olarak görürdüler: şehir hazinesine para, gladyatör veya diğer tür oyunlar ve bayram kutlamaları, halk şölenleri, bazı tesislerin (amfi tiyatro, hamam, forum vb.) yapımı. Bu bir vatanseverlik ve sivil erdem eylemiydi, aynı zamanda şöhret ve popülerlik arzusuydu.

Belirgin bir şekilde renkli sınıflandırılan Roma toplumunda, eğlence türleri de “sınıf ve sosyal olarak” bölünmüştür. Zengin şehir soyluları, kır mülklerinde, doğada, yürüyüşlerde ve avcılıkta geçirdikleri ayların tadını çıkarırdılar. Her ne kadar sofranın cömertliği ve beraberindekiler ev sahibinin maddi gücüne göre değişse de, cömert ziyafetlerden zevk almak hem üst hem de alt sınıflar için ortaktı. Üst sınıfların şölenlerinde oyunculuk bölümleri, şarkılar, kıraatler ve danslar, ilmi münazaralar veya felsefi tartışmalar düzenlenirken, alt sınıflar daha çok yeme-içme ile sosyalleşiyor, sohbet ediyor, şakalaşılıyor, kolejler (ilginç topluluklar) ve partiler organize edilirmiş. Hem zenginler hem de fakirler hamamlara sık sık gitmekten zevk alırlar.

Dini ayinlerin uygulanması ve dini bayramların kutlanması aynı zamanda belirli gösteriler ve eğlence etkinlikleri, yarışmalar ve iki tekerlekli araba yarışları düzenlemek için bir fırsattı, aynı zamanda da dindarlığın bir ifadesi ve bir eğlence biçimiydi. Tarım tatillerininin takviminde bile çok neşeyle kutlanan günler vardı -

ziyafetler ve hediyelerle, danslarla ve müzikle. Ama elbette, Roma kültürünün en belirgin ve kitlesel eğlence biçimi, amfi tiyatrolarda gerçekleşen ve farklı vesilelerle düzenlenen gladyatör dövüşleri ile kölelerin veya savaş esirlerinin karşılıklı dövüşleri ve sirkte düzenlenen iki tekerlekli araba yarışları. Herkes bu oyunlardan gerçekten zevk alırdı: aydınlar, eğitimsizler, zenginler, fakirler, aristokratlar ve şövalyeler, azatlılar ve plebler. Günümüz bakış açısıyla çok acımasız görünseler de, bu kavgalar özellikle popüler ve katılımlıydı, sadece zevkle değil aynı zamanda tutkuyla da takip edilirdi. Ziyaretçiler bahis oynar, neşelenir, sevinir veya acı çekerlerdi. Roma amfi tiyatrolarının tüm yapısı bu gösteriler için uyarlanırdı: hayvanlar ve gladyatörler için yeraltı koridorları, asansörler ve kafesler ve en büyük amfitiyatrolar arenayı suyla doldurmak için teknik olanaklara bile sahipti, bu nedenle deniz savaşlarının simülasyonları sahnelenirdi.

Roma gladyatörleri

Caput

XIV

ŞİMDİKİ ZAMANIN

AKTİV

KATILIMI

GERUND (ULAÇ)

GERUNDİV (FİİL SIFATI)

HİPOKRAT YEMİNİ

ŞİMDİKİ ZAMANIN AKTİV KATILIMI

Participium praesentis activi

Şimdiki zamanın aktif katılımcısı, aşağıdaki gibi oluşturulan bir fiil sıfatıdır:

a) I ve II çekimli fiiller için sonlar mevcut gövdeye eklenir: yalın hal tekil için -ns ve -in hali tekil için -ntis, yani:

sano 1	sanā-	+	-ns	=	N. sanans
	sanā-	+	-ntis	=	G. sanantis
moveo 2	movē-	+	-ns	=	N. movens
	movē-	+	-ntis	=	G. moventis

b) III ve IV çekimli fiiller için sonlar mevcut gövdeye eklenir: yalın tekil hal için -ens ve -in hali tekil için -entis (tematik sesli e harfi ve -ns ve -ntis ekleri):

dico 3	dic-	+	-ens	=	N. dicens
	dic-	+	-entis	=	G. dicentis
sentio 4	sentī-	+	-ens	=	N. sentiens
	sentī-	+	-entis	=	G. sentientis

Şimdiki zamanın aktif katılımı, III çekiminin sıfatları gibi, üç cins için de bir formla değişir, farkı, **-den** hali tekilde **-e** son ekine sahip olmasıdır:

Sg.			Pl.		
	m. f.	n.		m. f.	n.
N.	sanans		N.	sanantes	sanantia
G.	sanantis		G.	sanantium	
D.	sananti		D.	sanantibus	
Acc	sanantem	sanans	Acc	sanantes	sanantia
V.	sanans		V.	sanantes	sanantia
Abl.	sanante		Abl.	sanantibus	

Şimdiki zamanın aktif katılımı, şimdiki zamanda gerçekleşen bir eylemi veya cümledeki ana fiilin eylemiyle aynı anda gerçekleşen bir eylemi gösterir. *Onu onunla...* veya *-ken* ile biten bir fiil zarfıyla çeviriyoruz.

Oluşturulduktan sonra *-ans* ve *-ens* ile biten bazı sıfatlar aslında şimdiki zamanın katılımıdır (*constans*, *-ntis constare* fiilinden; *sapiens*, *-entis sapio*, *sapere* fiilinden). Bu sıfatlar, *-den* hali tekilde gerçek sıfatlar olarak kullanıldıklarında *-i* (*cum sapienti viro* bilge adamla birlikte) ve isim veya katılımcı olarak kullanıldıklarında *-e* (*cum sapiente bilge ile*; *cum homine patriam amante vatani seven adam ile*) son ekine sahiptirler.

GERUND (ULAÇ)

Gerundium

Gerund, aktif kalıcı bir anlamı olan bir fiil isimidir. Fiilin şimdiki zaman gövdesine **-nd** (ve III ve IV çekimli fiiller için aralarındaki tematik ünlü *-e*) ve II çekim için isim hallerinin ekleri eklenerek oluşturulur.

Bu fiil ismi tekilde sadece “eğik” (bağımlı) isim hallerindeki formları korumuştur.

	sano 1	dico 3
N.	sanāre tedavi etmek	dicere konuşmak
G.	sanandi tedavi etmekten	dicendi konuşmaktan
D.	sanando tedavi etmede	dicendo konuşmada
Acc	ad sanandum tedavi etmek için	ad dicendum konuşmak için
Abl.	sanando tedavi ederken	dicendo konuşurken

Yalın hal yerine, fiilin ulaç yapıldığı fiilin mastar kipi kullanılır ve *i-e* hali ise sadece edatla kullanılır (eğer edatsız ise mastar kipi kullanılır). Bu nedenle, ulaç özne, doğrudan nesne veya bir yüklem için isim parçası olarak kullanılmaz.

Gerund (ulaç) bir fiil veya basit bir isim olarak çevrilir, *-e* hali ad edatıyla kasıtlı bir cümleyle, *-den* hali ise fiil zarfı *-ken* ile de çevrilebilir. Örneğin:

Modus vivendi.	<i>Yaşam biçimi (yaşamak).</i>
Imāgo ad observandum idonea.	<i>İzlemesi/gözlememesi hoş bir resim.</i>
Homīnis mens discendo alitur et cogitando.	<i>İnsan zihni, öğrenerek ve bilerek beslenir.</i>

GERUNDĪV (FİİL SIFATI)

Gerundivum

Gerund, pasif bir anlamı olan fiil sıfattır. **-ndus, -nda, -ndum** sonlarının fiilin şimdiki zaman gövdesine eklendiğinde oluşur. I ve II çekim fiilleri için, sonlar doğrudan şimdiki zaman gövdesine eklenir ve III ve IV çekimin fiilleri için taban ile bitiş arasına tematik sesli harf **-e** eklenir:

		şimdiki zaman gövdesi	m.	f.	n.
I çekim	sano 1	sanā-	sana- ndus	sana- nda	sana- nda
II çekim	misceo 2	miscē-	misce- ndus	misce- nda	misce- ndum
III çekim	solvo 3	solv-	solv- e-ndus	solv- e-nda	solv- e-ndum
IV çekim	nutrio 4	nitri-	nutri- e-ndus	nutri- e-nda	nutri- e-ndum

-us, -a, -um sıfatlarında olduğu gibi, I ve II çekiminden sonra fiil sıfatı değişir. Yapılması gereken bir eylemi ifade eder (bu yüzden buna *participium necessitatis* de denir) ve olumsuz olduğunda da – yapılamayan veya yapılmaması gereken bir eylemi ifade eder:

laudandus, -nda, -ndum	<i>övülmesi gereken kişi</i>
non laudandus, -nda, -ndum	<i>övünmemesi gereken kişi</i>

Gerund (fiil sıfatı) çok daha sık yüklem ismi parçası olarak, yani pasif perifrastik fiil çekiminde kullanılır.

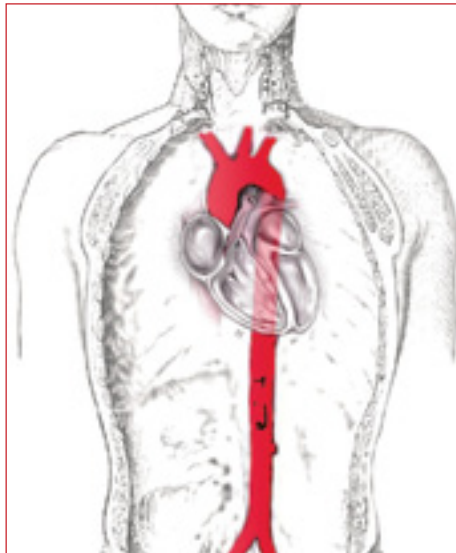
Legāmus!

PARTICIPIA PRAESENTIS IN MEDICĪNA

- a:** Aorta ascendens, aorta descendens, aorta communicans.
b: Remedium purgans, remedium adiuvans, remedium corrigens, remedium roborans, remedium absorbens, remedium stimulans, remedium expectorans, remedium constituens.
c: Spica (pedis) ascendens, spica (pollicis) descendens.
d. nervus abducens, musculus opponens, vertebra septima prominens, ren migrans, delirium tremens, paralýsis agítans, períodus latens, costae fluctuantes, arteriae perforantes, dentes permanentes, aqua bulliens, homo reconvalescens.

SENTENTIAE

1. Modus sanandi. 2. Dubitando ad veritatem pervenimus. 3. Medicus est vir doctus, sanandi peritus. 4. Orator est vir bonus, dicendi peritus. 5. Acerrimus ex omnis nostris sensibus est sensus videndi. 6. Gutta cavat lapidem non vi, sed saepe cadendo. 7. Optimus est orator, qui discendo animos audientium et docet et delectat et permovet. 8. Hiems agricolis tempus quiescendi est. 9. Nulla aetas ad discendum sera est. 10. Saepe nesciendo iniuriae faciuntur. 11. Exercendo corpus firmamus. 12. Quot cuique temporis ad vivendum datur, eo debet esse contentus. 13. Quae causa iustior est belli gerendi, quam servitutis depulsio? 14. Libertas est potestas faciendi, quod iure licet. 15. Solum arando renovatur. 16. Medicus laudandus. 17. Remedia adhibenda. 18. Haec est mixtura aegrotó danda. 19. Laudemus laudanda, vituperemus vituperanda! 20. Amor crescit amando.

Aorta ascendens

VOCABŪLA:

<p>abdūco 3 ayrılıyorum, uzaklaşıyorum</p> <p>absorbeo 2 emmek, absorbe etmek</p> <p>adhibitus 3 geçerli olan, kullanılmış olan,</p> <p>adiuvo 1 yardım ederim</p> <p>agīto 1 hareket ediyorum</p> <p>alo 3 besleniyorum</p> <p>animus, -i m. ruh</p> <p>aro 1 sürüyorum</p> <p>ascendo 3 biniyorum, tırmanıyorum</p> <p>bellum, -i n. savaş</p> <p>bullio 4 kaynıyorum</p> <p>cavo 1 kazıyorum, deliyorum</p> <p>cogīto 1 düşünüyorum</p> <p>communīco 1 arkadaş olurum, paylaşırım, birine danışırım, konuşurum</p> <p>constituo 3 yerleştirmek, koymak, kurmak, belirlemek</p> <p>corrīgo 3 düzeltirim</p> <p>cresco 3 büyüyorum</p>	<p>delecto 3 eğlendiriyorum, neşelendiriyorum</p> <p>delirium, -ii n. kafa karışıklığı deliryum</p> <p>depulsio, -ōnis f. reddedilme, uzaklaştırma</p> <p>descendo 3 aşağı iniyorum</p> <p>dubīto 1 tereddüt ediyorum</p> <p>exerceo 2 egzersiz yapıyorum</p> <p>expectōro 1 öksürüyorum</p> <p>fluctuo 1 dalgalanıyorum, tereddüt ediyorum</p> <p>ius, iuris n. hak, hukuk</p> <p>iustus 3 adi. dürüst</p> <p>lateo 2 saklandım, saklanıyorum</p> <p>libertas, -ātis f. özgürlük</p> <p>licet impers. izin verilir</p> <p>mens, -ntis f. zihin, akıl</p> <p>migro 1 taşınyorum,</p> <p>nescio 4 bilmiyorum</p> <p>oppōno 3 öne koydum</p> <p>orātor, -ōris m. konuşmacı</p> <p>perfōro 1 delip geçiyorum</p> <p>perītus 3 adi. tecrübeli, becerikli</p>	<p>permoveo 2 kışkırtmak, heyecanlandırmak</p> <p>pollex, -icis m. baş parmak</p> <p>potestas, -ātis f. imkan</p> <p>promineo 2 yükseliyorum</p> <p>purgo 1 temizlerim</p> <p>reconvalesco 2 İyileşiyorum</p> <p>renōvo 1 yeniliyorum</p> <p>robōro 1 güçleniyorum, iyileşiyorum</p> <p>servītus, -ūtis f. kölelik</p> <p>serus 3 adi. geç</p> <p>solum, -i n. arazi, toprak</p> <p>spica, -ae f. bandaj</p> <p>stimulo 1 teşvik ederim</p> <p>tremo 3 titriyorum</p> <p>varius 3 adi. farklı</p> <p>veritas, -ātis f. gerçek</p> <p>vitupēro 1 azarlarım</p>
--	--	--

Dicta et sententiae

- **Amantes amentes.** Çılgın aşıklar.
- **Homo sapiens.** İnsan, günümüzün evrim aşamasındaki insanı ifade eden bir terimdir.
- **Timeo Danaos et dora ferentes.** Danaylılardan hediyeler getirselere bile korkuyorum.
- **Facientis et conscientis poena par est.** Suçu işleyen ve bunu bilen cezası aynıdır.
- **Tarde venientibus ossa.** Geç gelenler için - kemikler.
- **Errando discimus.** Hata yaparak öğreniriz. Hatalardan ders alırız.
- **Ad referendum.** Düşünce açıklamaya.
- **Aliis serviendo consumor.** Başkalarına hizmet etmek beni eritiyor. Bir mum üzerinde yaz.
- **Alitur vitium vivitque tegendo.** Üstünü örterek besleniyor ve yaşıyor.
- **Dolendi modus, timendi non item.** Üzülmenin bir yolu vardır, ama korkmanın bir yolu yoktur.
- **Ad paenitentium properat cito qui iudicat.** Yargılamakta çabuk olan, çabuk tövbe eder. Çabuk yargılayan, çabuk tövbe eder.
- **Agenda.** Ne yapılması gerekiyor. Hatırlatma. Görev takvimi.
- **Addenda.** Eklenmesi gereken. Aksesuarlar.
- **De gustibus non est disputandum.** Zevkler hakkında tartışmaya gerek yok.
- **Mutatis mutandis.** Değiştirilmesi gerekenler değiştirildiğinde. Gerekli değişiklikler yapıldığında.

Cogita et responde!

PENSUM A

Vocabŭla:

affĕro, afferre taşırım
ambulo 1 geziyorum
arrŏgo 1 bir daha soruyorum, uygun buluyorum, benimsiyorum, elde ediyorum
colon -i n. kolon, kalın bağırsağın apendiks ile rektum arasındaki ana bölümü.
dormio 4 uyuyorum
duodĕnum, -i n. on iki parmak bağırsağı duodenum.
effĕro, effere dışarı çıkarırım **emineo** 2 öne çıkıyorum
ignŏro 1 bilmiyorum, yapmam
mediānus 3 adi. Orta
palatinus 3 adi. damak,
refĕro, referre ilan ediyorum, beyan ediyorum

1. Migro 1, lateo 2, abduco 3 ve dormio 4 fiillerinin şimdiki zaman ortaçlarını oluşturun:

migro 1		lateo 2	
Sg.	Pl.	Sg.	Pl.
N.		N.	
G.		G.	

abdūco 3		dormio 4	
Sg.	Pl.	Sg.	Pl.
N.		N.	
G.		G.	

2. *locus dolens* ifadesini isim hallerine göre değiştirin:

	Sg.	Pl.
N.	locus dolens	
G.		
D.		
Acc.		
V.		
Abl.		

3. Aşağıdaki ifadeleri Türkçe'ye çevirin:

arteria communicans anterior _____
 vasa afferentia / efferentia _____
 pars descendens aortae _____
 colon ascendens _____
 arteriae palatinae descendentes _____
 muscŭlus oppŏnens digiti minimi _____
 pars descendens duodĕni _____

4. Aşağıdaki Latinizimler hangi Latince fiil formlarından kaynaklanır:

ambulans _____
 eminent _____
 ignorans _____
 latent _____
 arogans _____

PENSUM B

1. amo 1, adhibeo 2, solvo 3 ve bullio 4 fiillerinden bir ulaç oluşturun:

N.	amāre	adhibēre	solvēre	bullire
G.	_____	_____	_____	_____
D.	_____	_____	_____	_____
Acc.	_____	_____	_____	_____
Abl.	_____	_____	_____	_____

2. Aşağıdaki ifadeleri tercüme ediniz:

ars sanandi _____
 ad curandum _____
 ad miscendum _____
 ad legendum _____
 bibendo vinum _____
 modus vivendi _____
 ars curandi _____

3. Aşağıdaki fiillerden fiil sıfatı oluşturun:

	<i>m.</i>	<i>f.</i>	<i>n.</i>
do 1	_____	_____	_____
recipio 3	_____	_____	_____
misceo 2	_____	_____	_____
nutrio 4	_____	_____	_____
solvo 3	_____	_____	_____
sumo 3	_____	_____	_____
dignosco 3	_____	_____	_____

4. Aşağıdaki ifadeleri Latinceye çevirin: teşhis edilmesi gereken

teşhis edilmesi gereken

hastalık _____

yapılması gereken

ameliyat _____

övlmeleri gereken

doktorlar _____

çözülmesi gereken

tozlar _____

alınmaması gereken

tabletler _____

temizlenmesi gereken

yara _____

5. Aşağıdaki Latinizimler hangi Latince fiil formlarından kaynaklanır:

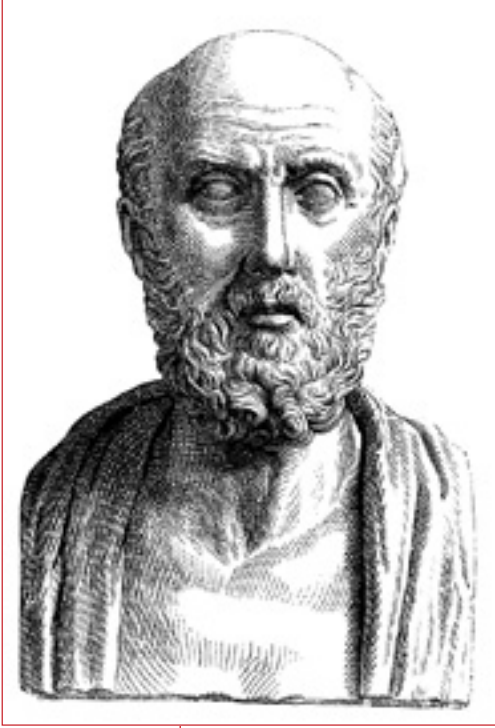
legenda (destan) _____

ajanda _____

referendum _____

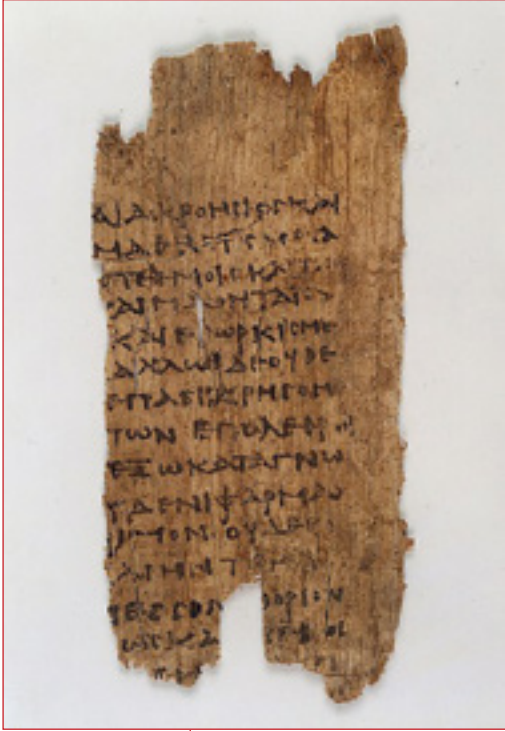

HİPOKRAT YEMİNİ

Kos'lu
Hipokrat

Kos'lu Hipokratı veya II. Hipokrat, birçok ünlü hekimi içeren bir ailenin soyundan geliyordu ve MÖ 460'ta Kos adasında doğdu ve yaklaşık MÖ 370 yılına kadar yaşadı. Gelenekte, "tıbbın babası" olarak adlandırılır ve topluca *Hipokrat Birliği* olarak bilinen belirli sağlık sorunlarının tedavisi için birkaç kısa ve çok pratik el kitabının yazarı olarak kabul edilir (*Corpus Hipokrat*). Kendisi başarılı bir tıp pratiği yürüttü, ancak aynı zamanda hem Hellas'ta hem de Küçük Asya'da ve elbette Kos adasındaki Hipokrat Tıp Okulunda çok sayıda gence tıp mesleği hakkında eğitim verdi. Hipokrat aynı zamanda bir doktor, öğretmen ve filozoftu ve tıp mesleğinde etik normların şekillenmesine, klinik tıpta sistemik araştırmaların geliştirilmesine ve aynı zamanda önceki tıp öğretilerinden bilgi toplanmasına özellikle büyük katkılarda bulundu. Ölümünden sonra yüzyıllar boyunca çok iyi bir hekimin ideali olarak kabul edildi, yazıları 19. yüzyıla kadar Avrupa ülkelerinde incelendi, tercüme edildi ve kullanıldı.

Hipokrat
Yemininden
antik yunan dilinde
yazılmış
papirüs
parçası

Elbette en ünlüsü, yalnızca Latince tercümesi korunan ve daha sonra *Corpus'a* eklenen, ancak bugün hala geçerli olan (biraz değiştirilmiş bir biçimde) kullanılan ve bir yemini temsil eden *Hipokrat Yemini'dir*. Genel olarak her doktor ve pratisyen hekim için ideal ve ilham kaynağıdır. Tıp mesleğinin insani ve etik yönünü, bir yemin olarak somutlaşan, önerilen davranış normlarını ve standartlarını vurgular.

Aşağıda Latince yemin metni yazılıdır:

HIPPOCRATIS COI IUSIURANDUM

“Apollinem medicum et Aesculapium Hygeamque ac Panaceam iuro deosque omnes itemque deas testes facio me hoc iusiurandum et hanc contestationem pro viribus et iudicio meo integre servaturum esse.

Praeceptorem, qui me hanc edocuit artem, parentum loco habiturum vitam communicaturum eaque, quibus opus habuerit, impertiturum; eos item qui ex eo nati sunt, pro fratribus masculis iudicaturum artemque hanc si discere voluerint, absque mercede et pacto edocturum praeceptionum ac auditionum reliquaeque totius disciplinae participes facturum, tum meos, tum praeceptoris mei filios, immo et discipulos, qui mihi scripto caverint, et medico iureiurando addicti fuerint, alii vero praeter hos nulli.

Ceterum quod ad aegros attinet sanandos, diaetam ipsis constitutam pro facultate et iudicio meo commodam, omneque detrimentum et iniuriam ab eis prohibebo.

Neque vero ullius preces apud me adeo validae fuerint, ut cuipiam venenum sim propinaturus neque etiam ad hanc rem consilium dabo.

Porro caste et sancte vitam et artem meam conservabo.

Nec vero calculo laborantes secabo, sed viris chirurgiae operariis eius rei faciendae locum dabo.

In quascumque autem domos ingrediar, ob utilitatem aegrotantium intrabo, ab omni iniuria voluntaria inferenda et corruptione cum alia, tum praesertim operum veneriorum abstinere.

Quaecumque vero inter curandum videro aut audiero, immo etiam ad medicandum non adhibitus in communi hominum vita cognovero, ea siquidem efferre non contulerit, tacebo et tanquam arcana apud me continebo.

Hoc igitur iusiurandum mihi integre servanti et non confundenti, contingat et vita et arte feliciter frui, et apud omnes homines in perpetuum gloriam meam celebrari. Transgredienti autem et peieranti, his contraria eveniant.”

Hekim Apollon, Asklepios, Higiya, Panacea üzerine ve bütün Tanrı ve Tanrıçaların huzurunda yemin ederim ki, yeteneğim ve gücüm elverdiğince bu ant ve sözleri tutacağım:

Bu sanatta hocamı, babam gibi tanıyacağım, rızkımı onunla paylaşacağım, ihtiyacı olursa kesemi onunla bölüşeceğim, çocuklarına kardeşim gibi bakacağım ve öğrenmek isterlerse bu sanatı ücretsiz öğreteceğim; ilaç reçetelerini, şifai bilgileri ve diğer bilgileri sadece ve sadece kendi evlâtlarıma, hocamın çocuklarına ve hekimlik kurallarına uygun sözleşmeyle bağlı ve ant içmişlere öğreteceğim.

Yeteneğim ve hâkimiyetim ölçüsünde hastalarımın iyiliği için tedaviler önereceğim ve asla kimseye zarar vermeyeceğim.

İsteyen hiç kimseye öldürücü bir eczayı ne vereceğim ne de bunu tavsiye edeceğim; benzer şekilde, bir gebe kadına çocuk düşürmesi için ilaç vermeyeceğim.

Hayatımın ve sanatımın saflığını koruyacağım.

İç organlarındaki taşı keserek almayı, hastalığı çok açık olan hastalarda bile, işin ehli olan (cerrah) lara bırakacağım.

Hangi eve girersem gireyim, bütün kasıtlı kötülük ve suistimallerden ve özellikle de ister hür ister köle olsun erkek ve kadınların vücudunu kötüye kullanmaktan kaçınarak, sadece hastaya yardım için gireceğim.

Gerek sanatımın icrası sırasında gerekse insanlarla gündelik ilişkideyken edindiğim bilgileri ortalığa saçmayacağım, bir sır olarak saklayacağım ve kimseye açmayacağım.

Bu yemine sadık kalırsam hayatımı ve mesleki uygulamalarımı insanların tümünden ve her zaman saygı görerek mutlulukla sürdüreyim, ama ona ihanet eder ya da çiğnersem tam tersini yaşayayım.

APPENDIX

SEÇİLMİŞ

METİNLER

LATİN

GRAMERİNE

GENEL BAKIŞ

CORNELIUS CELSUS, DE MEDICĪNA

De causis, quae implent corpus et de his quae extenuant corpus

Implet autem corpus modica exercitatio, frequentior quies, unctio et, si post prandium est, balneum; contracta alvus, modicum frigus hieme, somnus et plenus et non nimis longus, molle cubile, animi securitas, assumpta per cibos et potiones maxime dulcia et pingua; cibus et frequentior et quantus plenissimus potest concōqui. Extenuat corpus aqua calida, si quis in eam descendit, magisque si salsa est; in ieiunio balneum, inurens sol, et omnis calor, cura, vigilia, somnus nimium vel brevis vel longus; lectus per aestatem terra; hieme durum cubile; cursus, multa ambulatio, omnisque vehemens exercitatio, vomitus, deiectio, acidae res et austerae et semel die assumptae epulae et vini non praefrigidi potio ieiuno in consuetudinem adducta.

De medicina, I, 3, 15

De resolutione linguae

At si lingua resoluta est, quod interdum per se, interdum ex morbo aliquo fit sic ut sermo hominis non explicetur, oportet gargarizare ex aqua, in qua vel thymum vel hyssopum vel nepeta decocta sit; aquam bibere; caput et os et ea, quae sub mento sunt, et cervicem vehementer perfricare; lasere linguam ipsam linere; manducare quae sunt acerrima, id est in sinapi allium, cepam; magna vi luctari, ut verba exprimantur; exerceri retento spiritu; caput saepe aqua frigida perfundere; nonnunquam multam esse radiculam, deinde vomere.

De medicina, IV, 4, 4

Adversus ictum scorpionis

In quibusdam etiam aliis serpentibus certa quaedam auxilia satis nota sunt. Nam scorpio sibi ipse pulcherrimum medicamentum est. Quidam contritum cum vino bibunt. Quidam eodem modo contritum super vulnus imponunt: quidam super prunam eo imposito vulnus suffumigant, undique veste circumdata, ne is fumus *dilabatur*; tum carbonem eius super vulnus deligant. Bibere autem oportet herbae solaris (quam heliotropion Graeci vocant) semen vel certe folia ex vino. Super vulnus vero etiam furfures ex aceto vel ruta silvatica recte imponitur vel cum melle sal tostus.

De medicina, V, 27, 5

dilabatur – dilabor, lapsus sum fiilinin 3. Şahıs tekil, yalnızca pasiv biçimleri olan, ancak anlamları aktif olan bir fiil.

De chirurgo

Esse autem chirurgus debet adulescens aut certe adulescentiae propior; manu strenuā, stabili, nec unquam intremescente, eāque non minus sinistrā quam dextrā promptus; aciē oculōrum acri clarāque; anīmo intrepīdus, immiserīcors sic, ut sanāri *velit* eum, quem accēpit, non ut clamōre eius motus vel magis quam, quam res desiderat, propēret, vel minus, quam necesse est, secet; sed perinde faciat omnia, ac si nullus ex vagitibus alterius affectus *oriātur*.

De medicina, VII, 1, 4

Si naturālia feminārum non admittunt concubītum, quomōdo curāri conveniat

Et hoc quidem commune esse et maribus et femīnis potest. Proprie vero quaedam ad femīnas pertīnent, ut in primis quod eārum naturālia nonnunquam inter se glutinātis oris concubītum non admittunt. Idque interdum evēnit protinus in utēro matris interdum exulceratiōne in his partibus factā et per malam curatiōnem his oris sanescendo iunctis. Si ex utēro est, membrāna ori vulvae opposita est; si ex ulcēre caro id replēvit. Oportet autem membrānam duābus lineis inter se transversis incidere ad similitudinem litterae X, magnā cura habita, ne urinae iter violētur; deinde undīque eam membrānam excidēre. At si caro *incrēvit*, necessarium est rectā lineā patefacere, tum ab orā vel vulsellā vel hamo apprehensam tamquam habenūlam excidēre; intus implicītum in longitudinem linamentum (lemniscum Graeci vocant) in acēto tinctum demittēre, supraque succīdam lanam acēto madentem deligāre; tertio die solvere et vulnus sicut alia vulnēra curāre. Cumque iam ad sanitatem tendet, plumbeam fistūlam medicamento cicatrīcem inducente illinere eamque intus dare supraque idem medicamentum inicere, donec ad cicatrīcem plaga perveniat.

De medicina, VII, 28, 1

velit – yanlış fiil volo, velle, volui nin 3. şahıs tekilin şimdiki zaman fiil çekimi

oriātur - orior, ortus sum 4, fiiliden, yalnızca pasiv biçimleri olan, ancak anlamları aktif olan bir fiil.

incrēvit – increasco,-krevi, - 3, fiilinin 3. şahıs tekilin gelecek zaman haber kipi (geçmiş zaman kipi)

REGĪMEN SANITĀTIS SALERNITĀNUS SIVE FLOS MEDICĪNAE

LXXXIV

De quattuor humoribus in corpore humano

Quattuor humores in humano corpore constant:
sanguis cum cholera, phlegma, melancholia.
Terra melancholia, aqua phlegma, aer sanguis, chole ignis.

LXXXV

De genere sanguinico

Natura pingues isti sunt atque iocantes,
semper rumores cupiunt audire frequentes,
hos Venus et Bacchus delectant, fercula, risus,
et facit hos hilares, et dulcia verba loquentes.
Omnibus hi studiis habiles sunt et magis apti.
Qualibet ex causa nec hos leviter movet ira.
Largus, amans, hilaris, ridens, rubeique coloris,
cantans, carnosus, satis audax atque benignus.

LXXXVI

De genere cholericico

Est humor cholerae, qui competit impetuosus.
Hoc genus est hominum cupiens praecellere cunctos;
hi leviter discunt, multum comedunt, cito crescunt.
Inde magnanimi sunt, largi, summa petentes:
hirsutus, fallax, irascens, prodigus, audax,
astutus, gracilis, siccus, croceique coloris.

LXXXVII

De genere phlegmatico

Phlegma vires modicas tribuit latosque brevesque;
phlegma facit pingues, sanguis reddit mediocres.
Sensus hebes, tardus motus, pigritia, somnus.
Hic somnolentus, piger, in sputamine multus.
Est huic sensus hebes, pinguis, facie color albus.

LXXXVIII

De genere melancholico

Restat adhuc tristis cholerae substantia nigrae,
quae reddit pravos, pertristes, pauca loquentes.
Hi vigilant studiis, nec mens est dedita somno,

servant propositum, sibi nil reputant fore tutum.
Invidus et tristis, cupidus dextraeque tenacis,
non expers fraudis, timidus luteique coloris.

LXXXIX

De humorum coloribus

Hi sunt humores, qui praestant cuique colores.
Omnibus in rebus ex phlegmate fit color albus.
Sanguine fit Rubeus; cholera rubea quoque rufus.
Corporibus fuscum bilis dat nigra colorem;
esse solent fusci quos bilis possidet atra.

XC

De abundantia sanguinis

Si peccet sanguis, facies rubet, extat ocellus,
inflantur genae, corpus nimiumque gravatur.
Est pulsusque frequens, plenus, mollis, dolor ingens
maxime fit frontis et costipatio ventris,
siccaque lingua, sitis et somnia plena rubore,
dulcor adest sputi, sunt acria dulcia quaeque.

XCI

De abundantia cholerae

Accusat cholerae dextrae dolor, aspera lingua,
tinnitus vomitusque frequens, vigilantia multa,
multa sitis pinguisque eiectione, tormina ventris,
nausea fit morsus cordis, languescit onexia,
pulsus adest gracilis, durus veloxque, calescens.
aret amaretque os, incendia somnia fingunt.

XCII

De abundantia phlegmatis

Phlegma supergrediens proprias in corpore leges,
os facit insipidum, fastidia crebra, salivas,
costarum, stomachi simul occipitisque dolores,
pulsus adest rarus, tardus, mollis quoque inanis.
Praecedat fallax phantasmata somnus aquosa.

XCIII

De abundantia melancholiae

Humorum pleno dum faex in corpore regnat,
nigra cutis, durus pulsus tenuisque urina,
sollicitudo, timor, tristitia, somnia tetra.
Coalescunt ructus, sapor et sputaminis idem.
Levaeque praecipue tinnit vel sibilat auris.

habebit var olacağız, habeo
2 fiilin gelecekte zamanı

finietur tamamlanacak,
bitecek, finio 4 fiilin
gelecekte zaman pasiv hali

nemini parctur kimseyi
bağışlamayacak,

pereat, yok olsun, batsın
yanlış fiil pereo, perire, perii,
peritum, kayboluyorum, yok
oluyorum, batıyorumun 3.
şahıs tekil şimdi zaman
fiil çekimi

pereant yok olsunlar,
batsınlar, aynı fiilin 3. şahıs
çoğulun şimdi zamanı

DE BREVITATE VITAE SIVE GAUDEAMUS IGITUR

Gaudeamus igitur
Iuvenes dum sumus.
Post iucundam iuventutem
Post molestam senectutem
Nos *habebit* humus.

Vita nostra brevis est
Brevi *finietur*.
Venit mors velociter
Rapit nos atrociter
Nemini *parctur*.

Vivat academia!
Vivant professores!
Vivat membrum quodlibet;
Vivant membra quaelibet;
Semper sint in flore.

Vivant omnes virgines
Faciles, formosae.
Vivant et mulieres
Tenerae, amabiles,
Bonae, laboriosae.

Vivat et respublica
et qui illam regit.
Vivat nostra civitas,
Maecenatum caritas
Quae nos hic protegit.

Pereat tristitia,
Pereant osiores.
Pereat diabolus,
Quis antiburschius
Atque irrisores.

Gaudeamus igitur

Reguller ♩=97

1. Gau- de- a- mas i- gi- tur iu- ve- nes dum su- mus; post iu- cun- dam
post mo- les - tam

iu ven- tu- tem nos ha- be- bit hu- mus nos ha- be- bit hu- mus
se- nec- tu - tem

The musical score is presented in two systems. The first system contains the vocal line and the first two staves of the piano accompaniment. The second system contains the vocal line and the next two staves of the piano accompaniment. The piano accompaniment consists of a right-hand part with chords and a left-hand part with a steady eighth-note bass line. The key signature has two flats (B-flat and E-flat), and the time signature is 3/4. The tempo is marked 'Reguller' with a quarter note equal to 97 beats per minute.

LATİN GRAMERİNE GENEL BAKIŞ

Grammatica latīna pertabūlas

Birinci (a) çekim

eril ve dişil cins -a ile

	sg.	pl.	sg.	pl.
N.	-ā	-ae	vena	venae
G.	-ae	-ārum	venae	venārum
D.	-ae	-īs	venae	venis
Acc.	-ām	-ās	venam	venas
V.	-ā	-ae	vena	venae
Abl.	-ā	-īs	venā	venis

İkinci (o) çekim

eril cins -us ile

	sg.	pl.	sg.	pl.
N.	-us	-i	oculus	oculi
G.	-ī	-ōrum	oculi	oculōrum
D.	-ō	-is	oculo	oculis
Acc.	-um	-os	oculum	oculos
V.	-e	-i	ocule	oculi
Abl.	-ō	-is	oculo	oculis

İkinci (o) çekim

eril cins -er ile

	sg.	pl.	sg.	pl.
N.	-er	-ī	puer	pueri
G.	-ī	-ōrum	pueri	puerōrum
D.	-ō	-īs	puero	pueris
Acc.	-um	-ōs	puerum	pueros
V.	-er	-ī	puer	pueri
Abl.	-ō	-īs	puero	pueris

cinssiz -um ile

	sg.	pl.	sg.	pl.
N.	-um	-a	ovarium	ovaria
G.	-ī	-ōrum	ovarii	ovariōrum
D.	-ō	-īs	ovario	ovariis
Acc.	-um	-a	ovarium	ovaria
V.	-um	-a	ovarium	ovaria
Abl.	-ō	-īs	ovario	ovariis

Üçüncü (ünsüz) çekim

eril ve dişil cins

	sg.	pl.	sg.	pl.
N.	gövde	-ēs	ren	renes
G.	-is	-um	renis	renum
D.	-i	-ibus	reni	renibus
Acc.	-em	-ēs	renem	renes
V.	gövde	-ēs	ren	renes
Abl.	-e	-ibus	rene	renibus

cinssiz

	sg.	pl.	sg.	pl.
N.	gövde	-a	vulnus	vulnera
G.	-is	-um	vulneris	vulnerum
D.	-i	-ibus	vulneri	vulneribus
Acc.	gövde	-a	vulnus	vulnera
V.	gövde	-a	vulnus	vulnera
Abl.	-e	-ibus	vulnere	vulneribus

Üçüncü (ünlü) çekim

eril ve dişil cins

	sg.	pl.	sg.	pl.
N.	gövde	-es	pars	partes
G.	-is	-ium	partis	partium
D.	-i	-ibus	parti	partibus
Acc.	-em	-es	partem	partes
V.	gövde	-es	pars	partes
Abl.	-e	-ibus	parte	partibus

cinssiz

	sg.	pl.	sg.	pl.
N.	gövde	-ia	animal	animalia
G.	-is	-ium	animalis	animalium
D.	-i	-ibus	animali	animalibus
Acc.	gövde	-ia	animal	animalia
V.	gövde	-ia	animal	animalia
Abl.	-i	-ibus	animali	animalibus

Dördüncü (u) çekim

eril ve dişil cins				cinsiz				
	sg.	pl.	sg.	pl.	sg.	pl.	sg.	pl.
N.	-us	-us	sensus	sensus	-u	-ua	cornu	cornua
G.	-ūs	-uum	sensus	sensuum	-us	-uum	cornus	cornuum
D.	-uī	-ibus	sensui	sensibus	-u	-ibus	cornui	cornibus
Acc.	-um	-ūs	sensum	sensus	-u	-ua	cornu	cornua
V.	-us	-us	sensus	sensus	-u	-ua	cornu	cornua
Abl.	-ū	-ibus	sensū	sensibus	-ū	-ibus	cornū	cornibus

Beşinci (e) çekim

dişil ve eril cins -es ile

	sg.	pl.	sg.	pl.
N.	-ēs	-ēs	rēs	rēs
G.	-ēi	-ērum	rēi	rērum
D.	-ei	-ēbus	rēi	rēbus
Acc.	-em	-ēs	rēm	rēs
V.	-ēs	-ēs	rēs	rēs
Abl.	-ē	-ēbus	rē	rēbus

Yunan çekimi

eril cins -es/-as

	sg.	pl.	sg.	pl.
N.	-es / -as	-ae	diabētes	diabētae
G.	-ae	-ārum	diabētae	diabētārum
D.	-ae	-is	diabētae	diabētis
Acc.	-en / -am	-as	diabēten / -am	diabētas
Abl.	-e / -a	-is	diabēte / -a	diabētis

dişil cins -e ile

	sg.	pl.	sg.	pl.
N.	-e	-ae	systole	systolae
G.	-es	-ārum	systoles	systolārum
D.	-ae	-is	systolae	systolis
Acc.	-en	-as	systolen	systolas
Abl.	-e	-is	systole	systolis

cinsiz -on ile

	sg.	pl.	sg.	pl.
N.	-on	-a	skeleton	sceleta
G.	-i	-ōrum	sceleti	sceletōrum
D.	-o	-is	sceleti	sceletis
Acc.	-on	-a	skeleton	sceleta
Abl.	-o	-is	sceleti	sceletis

cinsiz -ma ile

	sg.	pl.	sg.	pl.
N.	-ma	-a	oedema	oedemata
G.	-is	-um	oedematis	oedematum
D.	-i	-is	oedemati	oedematis
Acc.	-ma	-a	oedema	oedemata
Abl.	-e	-is	oedemate	oedematis

FİİL

MASTAR KİPİ VE ŞİMDİKİ ZAMAN GÖVDESİ

	1.ş. şimdiki zaman	mastar kipi	şimdiki zaman gövdesi
I. çekim	sano 1	sanā-re	sanā-
II. çekim	misceo 2	miscē-re	miscē-
III. çekim	solvo 3	solv-ē-re	solv-
IV. çekim	nutrio 4	nutri-re	nutri-

AKTİV VE PASİV İÇİN KİŞİSEL EKLER

	aktif		pasiv	
	sg.	pl.	sg.	pl.
1.	-o	-mus	-r	-mur
2.	-s	-tis	-ris	-mīni
3.	-t	-nt	-tur	-ntur

ŞİMDİKİ ZAMANININ HABER KİPİ

	aktif		pasiv	
	sg.	pl.	sg.	pl.
I çekim	1. sano 2. sanas 3. sanat	1. sanāmus 2. sanātis 3. sanant	1. sanor 2. sanāris 3. sanātur	1. sanāmur 2. sanamīni 3. sanāntur
II çekim	1. misceo 2. misces 3. miscet	1. miscēmus 2. miscētis 3. miscent	1. misceor 2. miscēris 3. miscētur	1. miscēmur 2. miscēmīni 3. miscēntur
III çekim	1. solvo 2. solvis 3. solvit	1. solvīmus 2. solvītis 3. solvunt	1. solvor 2. solvēris 3. solvītur	1. solvīmur 2. solvimīni 3. solvuntur
IV çekim	1. nutrio 2. nutris 3. nutrit	1. nutrīmus 2. nutrītis 3. nutrīunt	1. nutrior 2. nutrīris 3. nutrītur	1. nutrīmur 2. nutrīmīni 3. nutrīuntur

ŞİMDİKİ ZAMANININ FİİL ÇEKİMİ

	aktif		pasiv	
	sg.	pl.	sg.	pl.
I çekim	1. sanēm 2. sanēs 3. sanēt	1. sanēmus 2. sanētis 3. sanēt	1. sanēr 2. sanēris 3. sanētur	1. sanēmur 2. sanēmīni 3. sanēntur
II çekim	1. misceam 2. misceas 3. misceat	1. misceāmus 2. misceātis 3. misceant	1. miscear 2. misceāris 3. misceātur	1. misceāmur 2. misceāmīni 3. misceāntur
III çekim	1. solvam 2. solvas 3. solvat	1. solvāmus 2. solvātis 3. solvant	1. solvar 2. solvāris 3. solvātur	1. solvāmur 2. solvāmīni 3. solvāntur
IV çekim	1. nutriam 2. nutrias 3. nutriat	1. nutriāmus 2. nutriātis 3. nutriant	1. nutriar 2. nutriāris 3. nutriātur	1. nutriāmur 2. nutriāmīni 3. nutriāntur

EMİR KİPİ, ŞİMDİKİ ZAMANIN AKTİV KATILIMI, ULAÇ VE FİİL SIFATI				
	emir kipi	şimdiki zamanın aktif katılımı	ulaç	fiil sıfatı
I çekim	2. sg. sana! 2. pl. sanāte!	N. sanans G. sanāntis	G. sanandi D. sanando Acc. sanandum Abl. sanando	sanandus, -a, -um
II çekim	2. sg. misce! 2. pl. miscēte!	N. miscens G. miscēntis	G. miscendi D. miscendo Acc. miscendum Abl. miscendo	miscendus, -a, -um
III çekim	2. sg. solve! 2. pl. solvīte!	N. solvens G. solventis	G. solvendi D. solvendo Acc. solvendum Abl. solvendo	solvendus, -a, -um
IV çekim	2. sg. nutri! 2. pl. nutrīte!	N. nutriens G. nutriēntis	G. nutriendi D. nutriendo Acc. nutriendum Abl. nutriendo	nutriendus, -a, -um

SUM, ESSE, FUI

şimdiki zamanının haber kipi

	sg.	pl.
1.	sum	sumus
2.	es	estis
3.	est	sunt

şimdiki zamanının fiil çekim

	sg.	pl.
	sim	simus
	sis	sitis
	sit	sint

emir kipi

	sg.	pl.
2.	es!	este!

**LATİNCE -
TÜRKÇE
SÖZLÜK**

**Lexicon Latino –
Turcica**

A

a (ab, abs) *praep. (abl. ile)* dan
abscessus, -us m. apse, sivilce
abdo, -didi, -ditum 3 kaldırmak,
uzaklaştırmak, gizlemek
abdōmen, -inis n. karın
abdominālis, -e adi. midde, karın
abdūco, -duxi, -ductum 3 götürmek,
ayırarak
abductio, -ōnis f. ayırarak, abduksiyon
vücudun orta çizgisinden uzaklaşmak
abductor, -ōris m. ayırıcı; (v. musculus)
abortus, -us m. düşük yapma, gebeliğin
sonlandırılması, kürtaj
absentia, -ae f. yokluk
absolūtus 3 adi. eksiksiz, sınırsız,
absorbeo, -sorbuī, -2 yudumlarım,
emerim, yutarım
abstineo, -tinui, -tentum 2 kendini
engellemek, uzak durmak, caydırmak,
kendini tutmak, kenarda durmak
abundantia, -ae f. bolluk
abūsus, -us m. kötüye kullanmak
academia, -ae f. akademi
accēdo, -cessi, -cessum 3 yaklaşıyorum,
yanına geliyorum
accipio, -cēpi, -ceptum 3 kabul ediyorum
accurātus 3 adi. doğru, tam
accūso, -āvi, -ātum 1 suçluyorum, bir şey
hakkında şikayet ediyorum
acer, -ris, -cre adi. keskin
acētum, -i n. sirke
Achilles, -is m. Aşil, Helen kahramanı,
Peleus ve Thetis'in oğlu
acīdum, -i n. asit
acīdum acetylsalicilicūm asetilsalisilik asit
(aspirin)
acīdum boricūm borik asit
acīdum ascorbinicūm askorbik asit
acīdum citricūm sitrik asit
acīdum hydrochloricūm hidroklorik asit
acīdum lacticūm laktik asit
acīdum tartaricūm tartarik asit
acies, -ei f. keskinlik, savaş hattı, dövüş,
savaş
acne, -es f. (yun. κμή *kenar, bitiş, üst, vrb*)
sivilce
acquiesco, -quievi, -quietum 3
dinleniyorum
acriter adv. Keskin
acuo, -ui, -ūtum 3 bilemek, keskinleştirmek
acūtus 3 adi. keskin; akut
ad praep. (acc. ile) -e doğru, için, yakın, göre
addo, -didi, -ditum 3 ekliyorum
alimentum, -i n. Gıda
addictus 3 adi. adanmış, adanmış,

addūco, -duxi, -ductum 3 getiriyorum,
teşvik ediyorum, zorluyorum
adductio, -ōnis f. vücudun bir kısmının orta
çizgiye doğru getirilmesi, addüksiyonu
adductor, -ōris m. getirici (b. musculus)
adenōma, -ātis n. salgı bezi dokusu tümörü,
adenom
adeo adv. oraya kadar, -iken, öyle, bu kadar,
o kadar
adhibeo, -hibui, -hibitum 2 uyguluyorum
adhibitus 3 adi. uygulanan, kullanılan
adhuc adv. buraya kadar şimdiye kadar, daha
adiectivum, -i n. sıfat
adiūvo, -āvi, -ātum 1 yardım ediyorum
admitto, -misi, -missum 3 bırakıyorum,
müsade ediyorum, izin veriyorum
adsum, affūi, adesse mevcut, buradayım
advenio, veni, ventum 4 geliyorum,
yetiştiriyorum
adverbium, -ii n. zarf
adversus praep. (acc. ile) -e doğru, karşı taraf,
ona karşı
adversus 3 adi. hoş olmayan, mutsuz,
aedifico, -āvi, -ātum 1 inşa ediyorum
aeger, -gra, -grum adi. hasta, çaresiz
aegre adv. acı verici, zor, acı
aegrōtus 3 adi. hasta
Aegyptus, -i f. Mısır
aeneus 3 adi. bronz,
aequālis, -e adi. aynı
aēr, aeris n. (acc. sg. aera) hava, nefes
aes, aeris n. bakır, bronz, tunç
Aesculapius, -ii m. Aesculapius, Apollon ve
Coronides'in oğlu, tıbbi yetenek tanrısı
aestas, -ātis f. yaz, yıl, zaman
aetas, -ātis f. yaş
affectus, -us m. ruh hali, irade, tutku, ruh hali,
etki, güçlü heyecan
affero, attūli, allātum afferre getiriyorum,
ager, -gri m. alan, tarla
agīto, -āvi, -ātum 1 karıştırmak, sallamak
ago, egi, actum 3 öncülük etmek, peşinden
gitmek, gerçekleştirmek, harekete geçmek
agricōla, -ae m. çiftçi
agronōma, -ae m. ziraat mühendisi
(v. agronomia, -ae f.)
agronomia, -ae f. (yun. γρός *tarla, alan, köy,*
vόμος *gelenek, kural, yasa*) ziraat bilimi
ala, -ae f. kanat, omuz, koltuk altı
albus 3 adi. beyaz
aliēnus 3 adi. yabancı, **alius, alia, aliud** adi.
pron. başka, çoğualiter **adv.** başka şekilde,
başka türlü
allium, -i n. sarımsak
almus 3 adi. besleyici, verimli,

alo, alui, altum (alĭtum) 3 besleniyorum
Aloë, -es f. aloe
alter, -ĕra, -ĕrum adi. ikisinden biri, diğeri
Althaea, -ae f. hatmi
altus 3 adi. yüksek yüce
alvus, -i m. mide, karın
amabilis, -e adi. sevimli, hoş, nazik,
amārus 3 adi. acı,
ambulatio, -ōnis f. yürümek, gezinmek
ambūlo, -āvi, -ātum 1 geziniyorum, yürüyorum
amens, -ntis adi. aptalca, boşuna,
amīca, -ae f. arkadaşı
amicitia, -ae f. arkadaşlık
amīcus, -i m. arkadaş
aminophenazōnum, -i n. aminofenazon
amo, -āvi, -ātum 1 seviyorum
amonium, -ii n. amonyum
amonium anisātum amonyum anason
amor, -ōris m. aşk
amplus 3 adi. geniş
Amygdāla, -ae f. badem
ana (zpu. νά aynı, yukarıda, üzerinde)
 eşit, aynı
ana partes aequales eşit parçalar halinde
Analginum, -i n. analgin
analysis, -is f. (zpu. νάλυσις oluşturulduğu
öğelere ayırmak) oluşturulduğu öğelere ayırmak
 analiz
anamnēsis, -is f. (zpu. νάμνησις hatırlamak,)
 anamnez, hastalığın geçmişi
anatomia, -ae f. (zpu. ανατομή oluşturulduğu
öğelere ayırmak, kesmek) anatomi, vücut bileşimi
 ve formu bilimi
anatomīcus 3 adi. anatomik,
aneurysma, -ātis n. (zpu. νεύρωμα genişleme)
 anevrizma, atardamarın sınırlı genişlemesi
anĭmal, -is n. hayvan
anĭmus, -i m. ruh
annus, -i m. yıl
anorexia, -ae f. (zpu. (v)- yokluğu ve ρεξις iştahı
ifade eden bir ön ek) iştahsızlık, anoreksi
ante praep. (co acc.) önce
anterior, -ius adi. comp. daha önde olan, önde
 olan, önde
anthrax, -ācis f. (zpu. νραξ kömür) kurşun, şarbon
antibioticum, -i n. antibiyotik
antiquitas, -ātis f. antik çağ, eskiler, uzun
 zaman önce
antiquus 3 adi. σταρ, -a, -o; eski

aorta, -ae f. (zpu. ορτ αρῳερευια) aort, büyük
 kan dolaşımı çemberinin ana arteri
apex, -ĭcis m. tepe, uc
aphthae, -ārum f. (zpu. φθαί) pamukçuk
Apium, -ii n. kereviz
βοῳ. Apium graveolens kereviz
Apollo, -ĭnis m. (zpu. πόλλων) Apollo, Jüpiter
 ve Latona'nın oğlu, Diana'nın kardeşi, güneş,
 kehanet, şiir, müzik ve tıp tanrısı
appetitus, -us m. iştah
apporto, -āvi, -ātum 1 taşıyorum
apprehendo, -prehendi, -prehensum 3
 yakalıyorum, tutuyorum
Aprilis, -is m. nisan
aptus 3 adi. sevecen, uygun, yakışıklı, iyi,
apud praep. (co acc.) -da, için,
aqua, -ae f. su
aquaeductus, -us m. akvadukt, su kanalı
aquōsus 3 adi. sulu, suyu bol
aquĭla, -ae f. kartal
aquilo, -ōnis m. kuzey rüzgarı
ara, -ae f. sunak
arānea, -ae f. örümcek
arbitrium, -ii n. karar, yargı, görüş,
arbor, -ōris f. ağaç, gövde
arcānum, -i n. sır
archiatus, -i m. (zpu. ρχιατρος) başhekim,
 imparatorlar zamanında doktorlara verilen
 bir unvan
arcus, -us m. yay, tonoz
arduis 3 adi. ağır, acı verici
argenteus 3 adi. gümüş,
Argentum, -i n. gümüş,
aries, -ētis m. koç
arma, -ōrum n. silah
aro, -āvi, -ātum 1 sürerim, toprağı işlerim,
 tarımcılıkla uğraşırım
aromaticus 3 adi. aromatik,
arrōgo, -āvi, ātum 1 bir daha soruyorum,
 sahipleniyorum, evlat ediniyorum,
 ediniyorum
arrhythmia, -ae f. aritmi, düzensiz kalp
 fonksiyonu
ars, -rtis f. beceri, ustalık, sanat
arteria, -ae f. (zpu. αρτηρα) arter
arteriālis, -e adi. arteriyel,
articulatio, -ōnis f. eklem
articulus, -i m. eklem, omur **ascendo,**
-scendi, scensum 3 biniyorum,
 tırmanıyorum

Asia, -ae *f.* Asya
asīnus, -i *m.* eşek
asper, -ēra, -ērum *adi.* tırtıklı, düz olmayan, ekşi, acı,
assūmo, -sumpsi, -sumptum *3* alıyorum, Kabul ediyorum
asthma, -ātis *n.* (грч. σθμα ağır solunum) nefes darlığı, astım
asthma bronchiāle bronşiyal astım
asthma cardiāle kalp astımı
astrum, -i *n.* (грч. στρ) yıldız
astūtus *3 adi.* kurnaz, sinisi,
at conict. ama, daha doğrusu, ancak, bununla birlikte
ater, -tra, -trum *adi.* siyah, karanlık, üzgün, kederli,
Athenae, -ārum *f.* (грч. θναί) Atina şehri
Atheniēnses, -ium *m.f.* (грч. θηναοί) Atinalılar
atque conict. ve, daha
atrocīter adv. acımasız, gaddar, vahşi
atrophia, -ae *f.* (грч. τροφα gıda yoksunluğu) atrofi, hücrelerin hacminde ve ölçüğünde azalma
atropīnum, -i *n.* atropin
attente adv. dikkatlice
Atticus, -i *m.* Atticus, Romalı konuşmacı ve devlet adamı Marcus Tullius Cicero'nun en yakın arkadaşı
attīneo, -tinui, -tentum *2* Uzanırım, yayılırım, dokunurum, atıfta bulunurum, ilgilendiririm
audax, -ācis *adi.* cesur, kararlı, yiğit, arsız,
audio, -īvi, -ītum *4* dinliyorum
auditio, -ōnis *f.* işitme, konuşma, ses
augustus *3 adi.* kutsal, yüce, heybetli,
Aurantium, -ii *n.* portokal
aureus *3 adi.* altın
auriculā, -aef. kulak kepçesi,
auriculāris, -e *adi.* kulak kepçesinin, kulak kepçesine ait
auris, -is *f.* kulak
aurōra, -ae *f.* şafak
Aurum, -i *n.* altın
ausculto, -āvi, -ātum *1* dikkatlice dinliyorum
austērus *3 adi.* acı, ekşi, keskin,
aut conict. ya da
autem conict. tekrar, yeniden
auxilium, -ii *n.* yardım, destek, koruma araçları; çoğul, yardımcı birlikler, yardımcı ordular, ordu, askeri kuvvetler
avārus *3 adi.* açgözlü,
aveo, *2* sadece imper. ave!, avete! selam, merhaba, hoşçakal
avis, -is *f.* kuş
avus, -i *m.* dede
axiālis, -e *adi.* koj, -a, -oe eksene ait

B

Bacchus, -i *m.* Bacchus, Zeus ve Semele'nin oğlu, bahar tanrısı; sıklıkla **Dionysus**, -i *m.* Dionysos, şarap tanrısı
bacilli, -ōrum *m.* çubuklar
bacillus, -i *m.* bakteri, basil
bacterium, -ii *n.* (грч. βακτηρον çubuk) bakteri, çubuk, top veya spiral şeklinde tek hücreli mikroorganizmalar
balneum, -i *n.* banyo
basis, -is *f.* (грч. βάσις) temel,
beatus *3 adi.* блажен, -a, -o; mutlu,
Belladonna, -aef. deli ot, yabani tütün
bellum, -i *n.* savaş
bene adv. iyi
benignus *3 adi.* iyiliksever, iyi huylu, benign,
bestia, -aef. hayvan, canavar
Betūla, -aef. huş ağacı
 бот. **Betūla alba** huş ağacı
bibo, **bibi**, - *3* içiyorum
biceps, -ītis *m.* biceps, biceps kası, pazi kası
bilis, -is *f.* safra, keder, öfke, gazap, kızgınlık, memnuniyetsizlik
biologia, -ae *f.* (грч. βιος hayat; λόγος öğrenme, bilim) biyoloji
bolus, -us *m.* bolus, büyük tablet
bonus *3 adi.* iyi
bos, **bovis** *m.* [gen. pl. boum, dat. и abl. bobus и bubus] öküz, sığır, boğa
botanica, -aef. (грч. βοτάνη трева, bitki, βοτάνικ şifalı bitkiler bilimi) botanik, bitki bilimi
brachium, -ii *n.* (грч. βραχων) kol, üst kol, kol altı, omuz
brachiālis, -e *adi.* brakiyal kola ait,
brachiocephalicus *3 adi.* brakiyosefalik, kol ve kafa ile ilgili olan
brachioradiālis, -e *adi.* brakiyoradyal, (bk. musculus)
bradycardia, -ae *f.* (грч. браδύς adi. yavaş; καρδιά kalp) bradikardi, yavaş kalp atış hızı
Brattia, -ae *f.* Bratia, Braç adasının Latince adı
brevis, -e *adi.* kısa
brevitas, -ātis *f.* kısalık
bronchiālis, -e *adi.* bronşiyal, bronşlara ait
bronchitis, -īdis *f.* bronşit, soluk borusu iltihabı

bronchopneumonia, -ae f. (lat. bronchi m. nefes borusu, bronşlar; грч. πνεύμων akciğer) bronkopnömoni, akciğer dokusu ve bronş dallarının iltihabı
Brucella, -ae f. Brucella
Brucellōsis, -is f. Bruselloz
Brutus, -i m. Brut
bucca, -ae f. yanak
bulbus, -i m. bulbus, düzensiz kalınlaşma
bulbus oculi göz küresi
bullio, -īvi, -ītum 4 kaynıyorum

C

cadāver, -ēris n. ceset, cansız beden
cado, **cecīdi**, **casūrus** 3 düşüyorum
caecus 3 adi. kör
Caesar, -is m. Sezar, Gaius Julius
calamitas, -ātis f. bela, talihsizlik, yenilgi
calāmus, -i m. (грч. κάλαμος) kalem, yazı kamışı, kamış
calāmi rhizōma Acorus Calamus veya Araceae bitkisinin kurutulmuş köksapı, karaçalın köksapı
calvities, -ēi f. kellik
cancer, -cri m. kanser
calcūlus, -i m.taş
calesco, -lui, -3 ısınırım
calīdus 3 adi. sıcak, çok sıcak
calor, -ōris m. sıcaklık, ısı
calvaria, -ae f. kafatası çatısı, kalvaria
calx, **calcis** f. topuk
canālis, -is m. kanal
canīnus 3 adi. köpek dişi (bk. dens)
canis, -is m.f. köpek
canto, -āvi, -ātum 1 şarkı söylüyorum
capilāris, -e adi. kılcıl damar,
capra, -ae f. keçi
capsūla, -ae f. kapsül
capto, -āvi, ātum 1 avlıyorum, yakalıyorum
caput, -ītis n. baş
carbo, -ōnis m. kömür
carcinōma, -ātis n. (грч. καρκίνοσ ρακ) karsinom, kanser
cardiālis, -e adi. (грч. καρδία kalp) kalp, kardiyak,
careo, **carui**, **caritūrus** 2 bende yok, yoksunum, özlüyorum
caries, -ēi f. diş çürükleri
caries incipiens yeni başlayan çürükler
caritas, -ātis f. sevgi, merhamet
carmen, -inis n. şarkı
carnōsus 3 adi. etli,
caro, **carnis** f.et
carotis, -īdis f. karotis, ana boyun arteri
carpus, -i m. carpus, iki sıra halinde düzenlenmiş sekiz küçük kemikten oluşan bir demet
Carthāgo, -īnis f. Kartaca, Afrika'da bir şehir
casa, -ae f. kulübe, ev
caste adv. saf, masum, kusursuz, ilahi,
casus, -us m. vaka

causa, -ae f neden; abl. **causā** (co gen.) için, yüzünden
caveo, **cavi**, **cautum** 2 dikkat ederim, ihtiyatlıyım, özen gösteririm, ilgilenirim, yardım ederim, birine garanti veririm, garanti ederim
cavitas, -ātis f. delik, boşluk
cavo, -āvi, -ātum 1 oymak, delip geçmek
cavum, -i n. oyuk, boşluk
cavus 3 adi. oyuk; boş
cedo, **cessi**, **cessum** 3 vazgeçerim, giderim, ayrılırım
celebro, -āvi, -ātum 1 kutluyorum
celer, -ris, -e adi. hızlı,
celeriter adv.çabuk
Celsus, -i m. Celsus, bir Roma özel adı; A. Cornelius Celsus tıp alanında eserleri olan ünlü Romalı yazar
cellūla, -ae f. hücre
centimetrum, -i n. santimetre
cepa, -ae f. soğan
cera, -ae f. balmumu
cerebrum, -i n. büyük beyin, serebrum
cereolus, -i m. mum
Ceres, -ēris f. Ceres, Satürn ve Rhea'nın kızı, Proserpina'nın annesi, tarım, doğurganlık ve evlilik tanrıçası
certāmen, -īnis n. yarışma, mücadele
certe adv. kesinlikle, gerçekten, elbette
cervicālis, -e adi. boyun
cervix, -īcis f. boyun
cervix utēri serviks, rahim ağzı
certus 3 adi. belirli, kesin,
cetērum adv. aslında, yani, ama yine de, bundan böyle, gelecekte
cetērus 3 adi. genellikle pl. diğerleri, geri kalanı
Chamomilla, -ae f. sarı kantaron, pelin, papatya
charta, -ae f. (грч. χάρτης) kağıt, sayfa, kitap
chartae medicātae tıbbi kağıtlar
cirrōsis, -is f. (грч. κίρρōσ adi. turuncu-kahverengi) siroz, parankimal organların hastalığı
chirurgia, -ae f. (грч. χείρ el, χειρουργία elle yapılan iş) cerrahi

chirurgicus 3 adi. (грч. χειρουργικός) cerrahi, (v. chirurgia, -ae f.)
chirūrgus, -i m. (грч. χειρουργός) Cerrah (bk. chirurgia, -ae f.)
chloridum, -i n. klorür
Christus, -i m. İsa
chole, -es f. (грч. χολή) safra
cholecystitis, -idis f. kolesistit, safra kesesinin iltihabı (v. chole, -es f.)
cholera, -ae f. safra, safralı akıntı, sarılık, kolera
chronicus 3 adi. (грч. χρόνος zaman kronik, uzun süren)
cibus, -i m. yemek
cicada, -ae f. cırcır böceği
cicatrix, -icis f. yara izi, yara
cilium, -ii n. kapak, püskül, kirpikler
circiter praep. (co acc.) etrafında, yakın
circulus, -i m. daire
circulus sanguinis kan dolaşımı
circumdo, -dēdi, -dātum 1 etrafına koymak, etrafına yerleştirmek, çevrelemek, sarmak
cito adv. çabuk
citrus 3 adi. limon,
citus 3 adi. hızlı
civitas, -ātis f. vatandaşlık, devlet
clamor, -ōris m. bağırma, haykırma, uğultu, gürültü
clarus 3 adi. ünlü,
clavicula, -ae f. köprücük kemiği
clavus, -i m. çivi
coacesco, -cui, -, 3 ekşirim прен. kullanılamaz hale geliyorum
coagulatio, -ōnis f. pıhtılaşma, koagulyasyon
cochlear, -is f. kaşık
coctus 3 adi. kaynamış
coedum, -i n. sıkma
coena, -ae f. öğle yemeği, öğleden sonra 3-4 civarında Romalılar için ana yemek
coffeinum, -i n. kafein
cogito, -āvi, -ātum 1 düşünüyorum
cognosco, -novi, -notum 3 biliyorum, tanıyorum
colatio, -ōnis f. süzme, harmanlama, bezden süzme
colitis, -idis f. kolit, kalın bağırsak zarının iltihabı
collēga, -ae m. iş arkadaşı
collegium, -ii n. dostluk, şirket, dernek
colligo, -lēgi, lectum 3 topluyorum
collum, -i n. boyun
colo, colui, cultum 3 işliyorum, yetiştiriyorum, saygı duyuyorum
colon, -i n. (грч. κόλον kalın bağırsak) kolon,

kalın bağırsağın apendiks ile rektum arasında kalan ana kısmı
color, -ōris m. renk, ten
columba, -ae f. güvercin
columna, -ae f. sütun
columna vertebrālis 'omurga
coma, -ae f. (грч. κόμη) saç
combustus 3 adi. yanmış
comēdo, -ēdi, -ēsum 3 yiyorum, harcıyorum.
comitiālis, e adi. parlamenter,
morbis comitiālis sara, epilepsi
commōdo, -āvi, -ātum 1 hizmet ediyorum, memnun ediyorum, veriyorum
commōtio, -ōnis f. pıhtılaşma
communico, -āvi, -ātum 1 duyuruyorum, paylaşıyorum, ilişki kuruyorum, danışıyorum, tartışıyorum
communis, e adi. ortak,
compēto, -petivi, -petitum 3 aynı anda oluyor, eşleşiyorum, tekabül ediyorum yaklaşıyorum, uyuyorum, bir şeye talip oluyorum, elde etmek istiyorum
compositus 3 adi. oluşan, karmaşık,
concisio, -ōnis f. doğrama, parçalama
concoquo, -coxi, -coctum 3 kaynatırım, pişiririm,
concordia, -ae f. anlaşma
concupiscit, -us m. cinsel ilişki, sevişme, çiftleşme
conditor, -ōris m. kurucu
confēro, contūli, collātum, conferre tek bir yerde topluyorum, ortalığı karıştırıyorum, bozuyorum
confundo, -fūdi, -fūsum 3 karıştırıyorum збркувам, нарушувам
congenitus 3 adi. doğuştan,
coniunctim adv. birlikte, toplulukta
coniunctio, -ōnis f. bağlantı, bağlaç
consentio, -sensi, sensum 4 katılıyorum
conservo, -āvi, -ātum 1 saklıyorum, kurtarıyorum, dikkat ediyorum
consilium, -ii n. konsey
conspergo, -spersi, -spersum 3 serpiyorum, serpiştiriyorum
constantia, -ae f. kararlılık, azim, cesaret
constipatio, -ōnis f. yığılma, tıkanıklık, kabızlık,
constituo, -stitui, -stitutum 3 koyuyorum, yerleştiriyorum, kuruyorum, belirliyorum
consto, -stiti, -staturus 1 birlikte duruyorum, meydana geliyor, varlığını sürdürüyorum, katılıyorum;; impers. constat biliniyor, onaylandı, oluşuyorum, -dan oluşuyorum, var
consuetudo, -inis f. gelenek, alışkanlık
consumo, -sumpsi, -sumptum 3 harcıyorum, tüketiyorum, yiyorum, kullanıyorum
contagiōsus 3 adi. bulaşıcı,
contentus 3 adi. memnun,

contĕro, -trĭvi, -trĭtum 3 eziyorum, doğruyorum, ovuyorum,
contestĕtio, -ōnis f. tanıklık etmek, yemin etmek
contineo, -tinui, -tentum 2 bir arada tutuyorum, içimde var, koruyorum, tutuyorum, dikkat ediyorum, oluşuyorum
contingo, -tĭgi, -tactum 3 dokunuyorum, yakalıyorum, birine atıfta bulunuyorum, kirletiyorum, bozuyorum
contra praep. (co acc.) karşı
contractio, -ōnis f. seğirme, kısalma (kas), kasılma
contracus 3 adi. sıkı,
contrarius 3 adi. karşıt, zıt, karşı gelen
conturbo, -āvi, -ātum 1 endişeleniyorum, rahatsız ediyorum
contusio, -ōnis f. yumuşak dokuların ezilmesi, kontüzyon, vücut üzerindeki mekanik etkinin bir sonucu olarak vücudun genel bozukluğu; ezilme
contūsus 3 adi. ezilmiř, kontuzyonlu,
Convallaria, -ae f. zambak
convenio, -vĕni, -ventum 4 toparlanıyorum, geliyorum, katılıyorum, anlaşıyorum, uyuyorum, сакичисорум ;impers. yakışır, uygun, gerekir
coquo, coxi, coctum 3 pişiririm, kaynatırım
cor, cordis n. kalp
cornea, -ae f. gözün korneası, kornea
cornu, -us n. toynak, gaga, ordu kanadı
corōna, -ae f. taç, korona, çelenk
corpus, -ōris n. gövde
corrĭgo, -rexi, -rectum 3 düzeltmek, iyileştirmek
corruptio, -onis f. baştan çıkarma, rüşvet, yolsuzluk, kötü durum, çarpıtma
cortex, -icis m. kabuk
Cos, Coi f. (Yun. Κως) Ege Denizi'nde bir ada olan Kos, tıbbın babası Hipokrat'ın doğum yeri olan Aesculapius'a saygısıyla ünlüdür.
costa, -ae f. kaburga
cottidie adv. her gün
coxa, -ae f. kalça
cranium, -ii n. kafatası
cras adv. yarın
creber, -bra, -brum adi. yoğun, çok sayıda, sık,
cremo, -āvi, -ātum 1 yakıyorum, yaniyorum
creo, -āvi, ātum 1 yaratıyorum, doğuruyorum
cresco, crevi, cretum 3 büyüyorum
cribrĕtio, -ōnis f. elemek
criticus 3 adi. kritik,

croceus 3 adi. safran, safran rengiyle, mec. altın
crus, cruris n. diz altı
crystalisĕtio, -ōnis f. kristalleşme
cubile, -is m. yatak
culpa, -ae f. kusur, hata
cum praep. (abl. ile) ile; conict. ne zaman, çünkü, rağmen
cunctus 3 adi. tam, hepsi; pl. bütün
cupĭdus 3 adi. arzulu, hevesli, açgözlü, özverili, gayretli,
cupio, -ĭvi, -ĭtum 3 diliyorum
cur adv. neden
cura, -ae f. özen
curĕtio, -ōnis f. önem vermek
curo, -āvi, ātum 1 ilgilenirim, tedavi ederim, tedavi ediyorum
curricŭlum, -i n. koşmak, yol
curro, cucurri, cursum 3 koşuyorum, uçuyorum, acele ediyorum
cursus, -us m. koşmak, hızlı hareket etmek
curvatŭra, -ae f. kıvrım
custodio, -ĭvi, -ĭtum 4 saklıyorum
cutis, -is f. deri
cylindrus, -i m. грч. κύλινδρος) makara, silindir,
-
cysta, -ae f. (Yun.. κύστις) kabarcık, kese, kist
cystĭtis, -ĭdis f. sistit, mesane iltihaplanması

D

Danai, -ōrum m. (Yun. Δαναοί) Danaylılar, Yunanlılar
de praep. (co abl.) için
dea, -ae f. tanrıça
debeo, -ui, -ĭtum 2 borçluyum, mecburum, ihtiyacım var
decet, -cuit 2 impers. uygun
deciduus 3 adi. hangi, düşer (bk. dens)
decipio, -cĕpi, -ceptum yalan söylüyorum, aldatıyorum
decoctum, -i n. kaynatma, et suyu,
degluttio, -ĭvi, -ĭtum 4 yutuyorum
deiectio, -ōnis f. kovulma
deinde conict. sonra
delecto, -āvi, -ātum 1 eğlendiriyorum, neşelendiriyorum
delictum, -i n. suç, ihlal, hata
delĭgo -āvi, -ātum 1 bağlamak, tutturmak
deltoides 3 adi. deltoid, delta harfi şeklinde (bk. muscŭlus)
delirium, -ii n. delirium
Delus, -i f. (Yun. Δĕλος) Delos, Ege Denizi'nde bir ada, Apollon ve Diana'nın doğum yeri

dens, -ntis m. diş
dens caninus köpek dişi
dens deciduus/ lacteus süt dişi
dens incisivus kesici
dens molaris molar diş
dens permanens kalıcı diş
dens praemolaris molar dişin önündeki diş
dens serotinus akıl dişi
depressor, -ōris m. depresör (bk. musculus)
depulsio, -ōnis f. reddedilme, uzaklaştırma
descendo, -scendi, -scensum 3 iniyorum, aşağı inerim
descensus, -us m. aşağı inmek
descriptio, -onis f. taslak, çizim, tarif
desidero, -āvi, -ātum 1 istiyorum, özlüyorum, arıyorum
destilatio, -ōnis f. damıtma, sıvıların buhar haline getirilerek saflaştırılması ve tekrar sıvı hale getirilmesi
destilatus 3 adi. damıtılmış,
detrimentum, -i n. hasar, kayıp, yenilgi
dexter, -tra, -trum adi. sağ
dextra, -ae f. sağ el
diabetes, -ae m. (Yun. διαβήτης) şeker hastalığı, diyabet
diabolus, -i m. (Yun. διάβολος) şeytan, kötü ruh
diaeta, -ae f. (грч. διαίτα начин на живеење) bir doktor tarafından yazılan, ılımlı yaşam tarzı diyet reçetesi
diagnōsis, -is f. (Yun. διάγνωσις ayırt etme, tanıma) diyagnoz
Diana, -ae f. Jüpiter ve Latona'nın kızı Diana, Apollo'nun kız kardeşi, av ve ay tanrıçası
diaphragma, -ātis n. (Yun. διάφραγμα преграда) diyafram
diencephalon, -i n. (грч. διενκέφαλος) diensefalon, orta beyin
dies, -ei m. (f.) gün
difficile adv. zor
difficilis, -e adi. ağır
difficulter adv. zor
digītus, -i m. parmak
dignosco, -nōvi, -nōtum 3 tanıyorum, ayırt ediyorum, teşhis ediyorum
dilabor, lapsus sum 3 Parçalanırım, çökerim, kaybolurum, kayıp giderim
diligenter adv. dikkatlice
diligo, -lexi, -lectum 1 seviyorum
dilutus 3 adi. sulandırılmış, seyreltilmiş,
discipula, -ae f. kızöğrenci

discipulus, -i m. erkek öğrenci
disco, didici, - 3 ders çalışıyorum
discordia, -ae f. uyumsuz
dispūto, -āvi, -ātum 1 tartışıyorum, değerlendiriyorum, çabalıyorum
dissimilis, -e adi. farklı,
distinguo, -stinxi, -stinctum 3 ayırt etmek, farklılaştırmak
distribuo, -tribui, -tributum 3 bölüyorum, yarıp geçiyorum
dives, -itis adi. zengin
divido, -vīsi, -vīsum 3 bölüyorum
divitiae, -arum f. hazineler
diversus 3 adi. farklı,
diu adv. uzun, uzun zaman
diureticus 3 adi. diuretic, idrar söktürücü
do, dedi, datum 1 veriyorum
doceo, docui, doctum 2 öğretiyorum
dolor, -ōris m. ağrı
doctus 3 adi. eğitilmiş
doleo, -ui, -itum 2 bir şey canımı acıtıyor, beni üzüyor, bana acı veriyor
domesticus 3 adi. evcil,
domus, -us (-i) f. ev
donec conict. iken, hatta
donum, -i n. hediye
dorsum, -i n. arka, bir parçanın arka tarafı
dosis, -is f. (Yun. δόσις vermek, ayrılmak) doz
dubito, -āvi, -ātum 1 tereddüt ediyorum
dubius 3 adi. şüpheli,
duco, duxi, ductum 3 öncülük ederim
dulcis, -e adi. tatlı,
dulciter adv. tatlı,
dum conict. -iken, bir an önce
duo, -ae, -o num. card. iki
duodēnum, -i n. on iki parmak bağırsağı, duodenum
durus 3 adi. kuvvetli, sert, çetin, ağır,
dux, -cis m. lider
dyspnoë, -es f. (Yun. δύσπνοος adi. nefes nefese kalmak, zor nefes almak) dispne, nefes darlığı, nefes almada güçlük
dystrophia, -ae f. (Yun. δύστροφία açlık) distrofi, bir organ dokusunun beslenmesinde bozukluk, kusurlu beslenme

E

e (ex) praep. (co abl.) itibaren
ebullio, -ivi, -itum 4 kaynıyorum
ecce interi. işte
eczēma, -ātis n. (Yun. έκζεμα) egzama, ilti-

eloquentia, -ae f. konuşma
embolia, -ae f. (Yun. ἐμβόλιον sokulan bir şey, bölüm, intermezzo) tıkanma, kan damarının tıkanması, emboli
emineo, -minui, -2 öne çıkıyorum, gösteriş yapıyorum
emplastrum, -i n.yakı, mehem, yama, yapıştırıcı
emulsio, -ōnis f. emülsiyon, yağlı, balzamik, reçineli ve suda çözünmeyen diğer maddeleri içeren sütlü bir sıvı
encephalon, -i n. (Yun.. ἐγκέφαλος) beyin
enumero, -āvi, -ātum 1 sayıyorum
Ephesus, -i f. (Yun. Ἐφεσος) Efes, İyonya'da antik bir şehir, Küçük Asya
epilepsia, -ae f. (Yun. ἐπίληψις) sara, epilepsi
epistropheus, -ei m. boyun omuru
epruvetta, -ae f. test tüpü
epulae, -ārum f. yemek, öğle yemeği, ziyafet
equus, -i m. at
erro, -āvi, -ātum 1 Geziyorum, dolaşıyorum, hata yapıyorum
essurio, -īvi, -ītum 4 açım, açlıktan ölüyorum
et conict. ve
etiam conict. ayrıca, hatta
etsi conict. her ne kadar
excido, -cīdi, -cīsum 3 kesmek, oymak,
excipio, -cēpi, -ceptum 3 tutuyorum, destekliyorum
excito -āvi, -ātum 1 sebep oluyorum, karıştırıyorum
exemplar, -āris n. örnek, şablon, kalıp
exemplum, -i n. örnek
exerceo, -cui, cītum 2 egzersiz yapıyorum
exercitatio, -ōnis f. egzersiz yapmak
exitus, -us m. çıkış, son, ölüm
expecto, -āvi, -ātum 1 umuyorum, bekliyorum, beklemedeyim
expectō, -āvi, -ātum 1 öksürüyorum
expers, -tis adi. sahip olmayan, yoksun bırakılmış, onsuz
expertus 3 adi. deneyimli, yetenekli,
explīco, -āvi, ātum 1 açmak, yaymak, düzenlemek, yerine getirmek, uygulamak, salıvermek, parçalamak, açıklamak
exprīmo, -pressi, -pressum 3 dışarı itmek, dışarı çekmek, zorlamak, yükseltmek, kaldırmak
extirpātio, -onis f. kökünden sökme,

kökünden sökme, kökünden yok etme
exto, -, -1 koşuyorum, dışarı çıkıyorum, uzanıyorum, gösteriş yapıyorum, öne çıkıyorum
extensio, -ōnis f. germe, esneme
extensor, -ōris m. uzatıcı(bk. musculus)
extenuo, -āvi, -ātum 1 inceltmek, seyreltmek, zayıflatmak
externus 3 dış
extra praep. (co acc.) dışarı, dışında
extracellūlaris, -e adi. hücre dışı
extractio, -onis f. çıkarma, çekme,
extrauterinus 3 adi. rahim dışında olan
extremitas, ātis f. uzuv, kol veya bacak
exulceratio, -ōnis f. aşındırıcılık,
Eurōpa, -ae f. Avrupa
evenio, -veni, -ventum 4 gerçekleşiyorum, ortaya çıkıyorum, meydana geliyorum, idare ediyorum
eventus, -us m. sonuç

F

fabā, -ae f. fasülye
fabrīca, -ae f. atölye, demircilik
fabūla, -ae f. hikaye
faciālis, -e adi. yüz, fasiyal,
facies, -ēi f. yüz
facile adv. kolay
facilis, -e adi. kolay, hoş, kibar, iyi,
facinus, -ōris n. iş, işlem, hareket
facio, fēci, factum 3 yapıyorum
factum, -i n. iş, hareket, prosedür
facultas, -ātis f. fırsat, vesile, güzel durum, yetenek, beceri, hediye
faex, faecis f. tortu, çamur, pislik, dışkı, çöp
fallax, -ācis adi. yalancı, ikiyüzlü, kurnaz,
fames, -is f. açlık, susuzluk
familia, -ae f. aile
familiariter adv. arkadaşça, samimi
fascia, -ae f. fasya, kasları saran ince bir zar, kas kılıfı
fastidium, -ii n. iğrenme, tikslenme, nefret, küçümseme, tiksinti
febrilis, -e adi. sıtmal, ateşli,
febris, -is f. sıtma, ateş,
felicitas, -ātis f. mutluluk
feliciter adv. şans
felix, -īcis adi. şanslı
fel, fellis n. safra, zehir; tes. safra, keder, öfke
felleus 3 adi. safralı,

femīna, -ae f. kadın
femorālis, -e adi. uyluk, femur, kalça kemiği
femur, -ōris n. uyluk kemiği,, kalça kemiği
fercūlum, -i n. sedye, tepsi, tabak, yemek
ferreus 3 adi. demir
fero, tuli, latum, ferre, taşıyorum
ferox, -ōcis adi. sert,
ferrum, -i n.demir; tes. bıçak, kılıç
fervīdus 3 adi. sıcak,
festīno, -āvi, -ātum 1 acelem var
ficus, -i (-us) m. incir
fidēlis, -e adi. sadık, güvenilir,
filius, -ii m.oğul
filtrātio, -ōnis f. süzme, filtreleme
finġo, finxi, fictum 3 formlandırmak, şekil-
lendirmek, oluşturmak, yaratmak, inşa et-
mek, yapmak
finio, -īvi, -ītum 4 sınırlamak, sonlandırmak
finis, -is m. son, hedef, sınır
fio, fiēri, factus sum doğarım, olurum, ortaya
çıkardım
fistūla, -ae f. boru
fissūra, -ae f. çatlak, yarık
flavus 3 adi. sarı
flexio, -ōnis f. bükülme
flexor, -ōris m. büken (bk. muscūlus)
flos, -ōris m.çiçek
fluctuo, -āvi, -ātum 1 dalgalanıyorum, tered-
düt ediyorum
fluo, fluxi, fluctum 3 akıyorum
foenicūlum, -i n. tatlı rezene
foetus, -us m. fetüs, döl (üçüncü aydan sonra)
folium, -ii n. yaprak
forma, -ae f. şekil, görünüm, güzellik
fomentum, -i n. nemlendirme karışımı, for-
mant
formōsus 3 adi. güzel yüzlü, güzel endamlı,
güzel, yakışıklı,
formūla, -ae f. düzenleme
fortasse adv. belki
fortis, -e adi. cesur
fortiter adv. cesur
fortitūdo, -īnis f. cesaret
fortūna, -ae f. şans, kader
fractūra, -ae f. kırık, fraktür
fractus 3 adi. kırık
frango, fregi, fractum 3 kırıyorum
frater, -tris m. erkek kardeş
fraus, fraudis f. dolandırıcılık, yalan, kurna-
zlık
frequens, -entis adi. sık sık mevcut,
frigīdus 3 adi. soğuk

frigus, -ōris m. soğuk
frons, frondis f. yaprak
frons, -ntis m. alın
frontālis, -e adi. ön cephe,
fructus, -us m. meyve
 βοτ. **Phoeniculi fructus** tatlı rezene
meyvesi
frugifer, -ēra, -ērum adi. verimli
fruor, fructus sum 3 zevk alıyorum, eğleni-
yorum
fulmen, -īnis n. yıldırım, şimşek
fumus, -i m. duman, buhar, koku
functio, -ōnis f. işlev
fundus, -i m. dip
fungus, -i m. mantar
furfur, -ūris m. kepek
fuscus 3 adi. koyu, siyah, esmer,
fusio, -ōnis f. erime

G

Gaia, -ae f. Gaia, Roma'da kişisel kadın adı
Gaius, -i m. Gaius,, Roma'da kişisel erkek adı
Galēnus, -i m. (Yun. Γαληνός) Galen, MS 2.
yüzyıldan Helenli doktor.
gallina, -ae f. tavuk
gargarisma, -ātis n. (Yun. γαργάρισμα) gar-
gara yapmak, gargara karışımı
gargarizo, -āvi, -ātum 1 (Yun. γαργαρίζω)
gargara yapıyorum,
gastritis, -īdis f. (Yun. γαστήρ) gastrit, mide
zarının iltihaplanması
gastrocnemius, ii m. (Yun. γαστήρ mide,
karın; κνήμη bacak yaprağı) gastrocnemius
(bk. muscūlus)
gaudeo, gavisus sum 2 mutluyum, seviniy-
orum
gelatinōsus 3 adi. jelatinli,
gelu, -us n.buz
gena, -ae f. yanak, yüz, gözler, göz bebekleri,
göz kapakları
genu, -us n. diz
Gentiāna, -ae f. meyan kökü
genus, -ēris n. tür, cins
gero, gessi, gestum 3 önderlik ederim,
geçerim,
gingīva, -ae f. damak
glandūla, -ae f. salgı bezi
globūlus, -i m. top
gloria, -ae f. görkem
gluteālis 3 adi. oturtmak,
gluteus, -i m. gluteus (bk. muscūlus)
glutīno, -āvi, -ātum 1 yapıştırırım

glycerinum, -i n. gliserin
glykaemia, -ae f. (Yun. γλυκύς adi. tatlı; αἷμα kan) glisemi, kanda artan miktarda şeker varlığı
gracilis, -e adi. ince, zayıf, güzel yapılı, narin,
Graeci, -ōrum m. Yunanlılar, Helenler
Graecus 3 adi. Yunanca,
gramma, -ātis n. (Yun. γράμμα) gram
granūla, -ōrum n. taneler, böğürtlenler
gratia, -ae f. nezaket, sevgi, hizmet, şükran;
abl. **gratiā** (gen. ile) uğruna, nedeniyle
gratus 3 adi. sevgili
graviditas, -ātis f. hamilelik **gravidus 3** adi. hamile
gravis, -e adi. ağır, ciddi,
graviter adv. zor
gravor 1 karşıyım, kaçınıyorum, tahammülüm yok, dayanamıyorum
gustus, -us m. damak tadı
gutta, -ae f. damla
guttatorium, -ii n. damlalık
 vitrum guttatorium damlalık şişe
gynaecologia, -ae f. (Yun. γυνή [gen. γυναικός] kadın, λόγος öğrenme, bilim) jinekoloji, kadın hastalıkları

H

habenūla, -ae f. vücuttan kesilmiş hastalıklı et parçası
habeo, habui, habitum 2 bende var
habilis, -e adi. elverişli, uygun, kolay, yetenekli, becerikli, çevik, hızlı,
habito -āvi, -ātum 1 yaşıyorum, ikamet ediyorum
habituālis, -e adi. sıradan
haematōma, -ātis n. (Yun. αἷμα kan; σῶμα vucut) kan tümörü, hematoma
haemorrhagia, -ae f. (Yun. αἷμα kan; ῥήγνυμι çıkarırım, dökerim) kanama, hemoraji
haemoragicus 3 adi. kan içeren, kanamaya neden olan
hallex, -icis m. ayak başparmağı
hamus, -i m. kanca, eğri kılıç, balık oltası
hebes, -ētis adi. donuk, halsiz,, gevşek,
Hector, -ōris m. (Yun. Ἑκτωρ) Aşil tarafından öldürülen en büyük Truva kahramanı Andromache'nin kocası Priam ve Hecuba'nın oğlu Hektor
heliotropium, -ii n. (Yun. ἡλιότροπιον) helyotropion (bitki) uğur böceği
hepār, -ātis f. (Yun. ἥπαρ) kara ciğer
hepaticus 3 adi. karaciğer, (bk. hepār, -ātis f.)

herba, -ae f. ot ve tahılların, yeşil sapı
herbarium, -ii n. herbarium
hernia, -ae f. döküntü, herni
herpes, -ētis m. (Yun. ἔρπω emeklerim, sürünürüm) herpes, uçuk
herpes labiālis labial uçuk, dudak uçuğu
herpes zoster bel uçuk, bellik, canlı ateş
hic, haec, hoc pron. demonstr. bu
hiems, -ēmis f. kış
hilāris, -e adi. şen, neşeli, gülen,
Hippocrātes, -is m. (Yun. Ἱπποκράτης) Hipokrat, Yunan hekim m.ö. V yüzyıl
hirsūtus 3 adi. kıllı, kaba, ham, çiğ,
Hispania, -ae f. Hispania, İber Yarımadası, İspanya, Portekiz ile birlikte
hodie adv. bugün
Homērus, -i m. (Yun. Ὅμηρος) Homeros
homo, -īnis m. insan
honeste adv. dürüstçe
honestus 3 adi. saygı duyulan, saygın, değer verilen,
honor, -ōris m. onur, şeref
hora, -ae f. saat
hospitāle, -is n. hastane
humānus 3 adi. insanca,
humilis, -e adi. alçak
humor, -ōris m. sıvı, nem, su
humus, -i m. toprak,
hydragyrum, -i m. cıva
hypertonicus 3 adi. (Yun. ὑπερτονία yüksek kan basıncı) hipertonic, yüksek tansiyonu olan
hypertrophia, -ae f. (Yun. ὑπερτροφία) hipertrofi, bir organın büyümesi
hypotensio, -onis f. (Yun. ὑπό ποδ, lat. tensio, -onis f. zorlama, germe) hipotansiyon, düşük tansiyon

I

iam adv. zaten, henüz
Ianuaris, -ii m. ocak
ibi adv. orada
ictērus, -i m. sarılık
ictus, -us m. darbe, saldırı, bıçaklamak
idcirco adv. bu nedenle, onun uğruna
idem, eadem, idem pron. demonstr. aynı
idoneus 3 adi. uygun,
iecur, -ōris n. kara ciğer
ieiunium, -ii n. oruç tutmak, oruç, açlık
ieiūnus 3 adi. aç
igītur conict. bundan dolayı, bu yüzden, demek

ignis, -is m. ateş
ignōro, -āvi, -ātum 1 tanımıyorum, bilmiyorum
ille, illa, illud pron. demonstr. o
illino, -lēvi, lītum 3 sürüyorum
imāgo, -īnis f. resim
immo adv. tam tersine, elbette, hatta
immiserīcors, -ordis adi. acımasız, merhametsiz
immortālis, -e adi. ölümsüz
impēro, -āvi, -ātum 1 emrediyorum
impertio(r), -īvi, -ītum 4 bağışlıyorum, veriyorum, tedarik ediyorum
impetiōsus 3 adi. şiddetli, hızlı,
impleo, -plevi, -pletum 2 doldurmak, yerine getiriyorum, doyuruyorum, tatmin ediyorum, yatıştırıyorum, yerine getiriyorum
implīco, -āvi, -ātum 1 karmaştırıyorum, birbirine doluyorum, birbirine bağılıyorum, bağılıyorum
impōno, -posui, -positum 3 koyarım, üstüne koyarım
in praep. (co abl. и acc.) içinde
inānis, -e adi. boş, yoksun, fakir,
incendium, -ii n. kundakçılık, ateş, kundaklama, kaza, kayıp, hasar
incertus 3 adi. kararsız, belirsiz,
incīdo, -cīdi, -cīsum 3 kazımak, kesmek, bölmek,
incipio, -cēpi, ceptum 3 başlıyorum
incisīvus 3 adi. kim kesiyor (bk. dens)
incisūra, -ae f. kesik, incisura
inclūsus 3 adi. kapalı, kilitli,
incognītus 3 adi. bilinmeyen, keşfedilmemiş,
incōla, -ae m. ikamet eden kişi
incresco, -crēvi, - 3 büyüyorum
incunabūla, -ōrum n. doğum yeri
inde adv. oradan, buradan
indūco, -duxi, -ductum 3 tanıtmak, dahil etmek
indulco, -āvi, -ātum 1 tatlı yaparım, tatlandırırım
industria, -ae f. çalışılabilirlik
infans, -antis m. adi. bebek, iki yaşına kadar çocuk
infantīlis, -e adi. çocuksu,
infarctus, -us m. enfarktüs, tromboz, emboli veya kendisini kanla besleyen arterin uzun süreli spazmı sonucu kan akışının kesilmesi nedeniyle ölen sınırlı bir nekrotik doku alanı
infectio, -ōnis f. bulaşıcılık
infectiōsus 3 adi. bulaşıcı
infectus 3 adi. bulaşıcı
infēlix, -īcis adi. mutsuz,
inferior, -ius comp. **inferus** 3 üst
infēro, -tūli, illātum, inferre içeri koyuyorum, getiriyorum, neden oluyorum, sebep oluyorum, veriyorum, üstüne koyuyorum
infērus 3 adi. alttaki,
infesto, -āvi, -ātum 1 saldırıyorum
inflammātio, -ōnis f. iltihap, enflamasyon
inflo, -āvi, -ātum 1 şişirmek, söndürmek, övünmek, kibirli yapmak
influenza, -ae f. grip influenza
infra praep. (co acc.) altında
infūsus, -i n. infüzyon
ingenium, -ii n. kişilik, ruh
ingens, -entis adi. devasa, çok büyük,
ingredior, -gressus sum 3 giriyorum, yaklaşıyorum
inicio, -iēci, -iectum 3 atmak, koymak, takmak
iniectio, -ōnis f. enjeksiyon
initium, -ii n. başlangıç
iniuria, -ae f. adaletsizlik
inoperābilis, -e adi. ameliyat edilemez
insalūber, -bris, -bre adi. sağlıksız
inscriptio, -ōnis f. Üst Başlık; reçetenin doktorun adını, sağlık kuruluşunun adresini ve ilacın verilme tarihini belirten bölümü
insēro, -serui, -sertum 3 koyuyorum, ayarlıyorum, döküyorum
insipīdus 3 adi. tatsız, lezetsiz
instrumentum, -i n. alet
insufficientia, -ae f. yetersizlik
insūla, -ae f. ada
integre adv. tamamen, bütünüyle
inter praep. (co acc.) arasında
interdum adv. bazen
internus 3 adi. dahili, iç
interruptio, -ōnis f. kesinti
intestinālis, -e adi. bağırsak,
intestīnum, -i n. bağırsak,
intestīnum caecum kör bağırsak, çekum, apandisit,
intestīnum crassum kalın bağırsak
intestīnum duodēnum on iki parmak bağırsağı, duodenum
intestīnum ieiūnum boş bağırsak, jejunum
intestīnum rectum düz bağırsak, rectum, makat
intestīnum tenue ince bağırsak
intolerābilis, -e adi. dayanılmaz,
intra praep. (co acc.) içinde

intravenōsus 3 adi. damardan, intravenöz,
intramusculāris, -e adi. kas içinden
intremesco, -āvi, -ātum 1 titremeye başlıyo-
rum, sallanıyorum
intrepīdus 3 adi. korkusuz, sakin,
intro, -āvi, -ātum 1 giriyorum
introductio, -ōnis f. giriş
intus adv. içeride, içeriden
inuro, -ussi, -ustum 3 ateşle yanıyorum,
sebepl oluyorum, tutuşturuyorum
invenio, -vēni, -ventum 4 buluyorum
invidus 3 adi. kıskanç,
invīto, -āvi, -ātum 1 davet ediyorum
iocor 1 şaka yapıyorum
iodum, -i n. iyot
Ipecacuanha, -ae f. ipecacuanha
ipse, **ipsa**, **ipsum** pron. demonstr. tek başına,
yalnız,
ira, -ae f. öfke, kızgınlık, acılık, hiddet **irascor**,
-, -, 3 öfkeleniyorum, sinirleniyorum, kızıyor-
rum
irregulāris, -e adi. düzensiz,
irrisor, -ōris m. alaycı
is, **ea**, **id** pron. demonstr. o
ischias, -ādis f. (ῥπϭ. ἰσχιᾶς) siyatik
iste, **ista**, **istud** pron. demonstr. o
ita adv. öyle, o şekilde
Italia, -ae f. İtalya
itāque conict. bundan dolayı, bu yüzden,
demek
item adv. aynı zamanda
iter, **itinēris** n.yol
iucunde adv. hoş
iucundus 3 adi. keyifli, hoş, tatlı,
iudicium, -ii n. yargı, karar, değerlendirme,
düşünce, görüş,
iudīco, -āvi, -ātum 1 değer veririm,
yargılarım, düşünürüm
iugulāris, -e adi. boyuna, yugulumla ait, boyu-
nun üst tarafında, şahdamar, yugular
iungo, **iunxi**, **iunctum** 3 bağlanıyorum
Iuno, -ōnis f. Junona, Satürn ve Rhea'nın kızı,
Jüpiter'in kız kardeşi ve karısı, cennetin im-
paratoriçesi ve kadınların koruyucusu
Iuppiter, **Iovis** m. Jüpiter, Satürn'ün oğlu,
Neptün ve Plütön'un kardeşi, Juno'nun erkek
kardeşi ve kocası, göklerin efendisi ve tüm
doğanın ve tüm tanrıların yüce efendisi
iuro, -āvi, -ātum 1 yemin ederim
ius, **iuris** n. hukuk, kanun
ius-iurandum, gen. iuris-iurandi n. yemin

iustitia, -ae f. adalet, doğruluk, adil
iustus 3 adi. adil,
iuvēnis, -e adi. genç, gençlik,
iuventus, -ūtis f. gençlik,
iuvo, -āvi, -ātum 1 yardım ediyorum

K

keratōma, -ātis n. (Yun. κέρᾶς por) kera-
tom, kornea tümörü

L

labiālis, -e adi. dudaktan
labium, -ii n. dudak
laboriōsus 3 adi. zorlu, zahmetli, çalışkan,
labōro, -āvi, -ātum 1 (co абл.) acı çekiyor-
rum
lac, **lactis** n.süt
lacrimālis, -e adi. gözyaşı
lacteus 3 adi. süt (bk. dens)
lactōsum, -i n. laktoz
lagoena, -ae f. leğen, dar boyunlu bir kap
laesio, -ōnis f. yaralanma, yara, lezyon
laesus 3 adi. zarar görmüş, yaralanmış,
lana, -ae f. yün
languesco, -gui, -, 3 Zayıflıyorum, gevşiyor-
rum, hasta oluyorum, yoruluyorum
lapis, -īdis m. taş
lapsus, -us m. yanlış
largus 3 adi. cömert, eli açık,
Lar, **Laris** m. Lar, Roma tanrısı, evin ko-
ruyucusu
laryngītis, -īdis f. larenjit, gırtlak iltihabı
(bk. larynx, -gis m.)
larynx, -gis m. (Yun. λάρυγξ) boğaz, gırtlak,
larinks
laser, -ēris n. laserpicium bitkisinden sıvı
lateo, **latui**, - 2 saklandım, saklanıyorum
laterālis, -e adi. lateral, yanal
Latinus 3 adi. Latince,
Latium, -ii n. Latium
latitūto, -īnis f. genişlik
latro, -āvi, -ātum 1 havlıyorum
latus 3 adi. geniş, genişlik, ferah,
latus, -ēris n. taraf
laudo, -āvi, -ātum 1 övüyorum
laus, **laudis** f. övmek, övgü, şan
Laurus, -i f. defne
bot. **Laurus nobilis** defne
lavo, **lavi**, **latum** 1 yıkarım
lectus, -i m. yatak, ranza, divan, kanape
lego, **legi**, **lectum** 3 okuyorum
lemnisci, -ōrum m. galip gelenin çelen-

kinden veya diğer süslemelerinden sarkan renkli kurdeleler, ıhlamur dallarından veya yünden ve daha sonra altın veya gümüş metal levhadan

lente adv. yavaş

leo, -ōnis m. aslan

letālis, -e adi. ölümlü, ölümcül

levātor, -ōris m. kaldırıcı, levatör (bk. muscūlus)

levis, -e adi. hafif

levīter adv. kolay

lex, -gis f. kanun

lege artis kanuna göre, beceri kurallarına göre, kusursuz

liber, -bri m. kitap

liber, -ēra, -ērum adi. özgür,

libēri, -ōrum m. çocuklar

libertas, -ātis f. özgürlük

licentia, -ae f. özgürlük, keyfilik

licet, licuit 2 impers. serbesttir, izin verilir, olabilir, yapabilir

ligamentum, -i n. bağlantı, bağ

lien, -ēnis m. dalak

ligneus 3 adi. ahşap,

linamentum, -i n. keten kumaş, keten giysiler

linea, -ae f. çizgi

linea alba karın üzerindeki beyaz çizgi

lingua, -ae f. dil

linguālis, -e adi. dilbilimsel,

linimentum, -i n. sıvı yağ

lino, levi, litum 3 yağlıyorum, örtüyorum

linteum, -i n. keten kumaş, gazlı bez

liquidum, -i n. sıvı

liquor, -ōris m. sıvı

littēra, -ae f. harf, pl. mektup, edebiyat, kitaplar

locātus 3 adi. yerleşmiş

locum, -i n. yer

locus, -i m. yer

longitūdo, -īnis f. uzunluk

longus 3 adi. uzun

loquor, locutus sum 3 konuşuyorum

luctor 1 savaşıyorum, savaşıyorum, zorlanıyorum

ludo, lusi, lusum 3 oynuyorum

lumbricālis, -is adi. solucansı, - (v. muscūlus)

lupa, -ae f. pertavsız

lupus, -i m. kurt

luteus 3 adi. altın sarısı, sarı, soluk,

lux, -cis f. ışık

luxatio, -ōnis f. burkulma

lympa, -ae f. lenf

lymphadenitis, -īdis f. lenfanjit, lenf düğümlerinin iltihabı

M

Macēdo, -ōnis m. Makedon

madeo, -ui, -, 3 ıslandım, ıslağım, damlıyorum

magister, -tri m. öğretmen

magnanimus 3 adi. cömert,

magnopere adv. özellikle, çok, çok güçlü, oldukça

magnus 3 adi. büyük,

malaria, -ae f. sıtma, bataklik humması

malignus 3 adi. kötü huylu, malig

mālum, -i n. kötülük, talihsizlik

mālum, -i n. elma

mālus, -i n. elma ağacı

malus 3 adi. kötü

malva, -ae f. siyah hatmi

mamma, -ae f. meme

mandibūla, -ae f. alt çene

mandūco, -āvi, -ātum 1 çiğniyorum

mane adv. sabahleyin

maneo, mansi, mansum 2 kalıyorum,

sürüyorum, sebat ediyorum, ısrar ediyorum

manus, -us f. el

Marcus, -i m. Mark, özel isim

mare, -is n. deniz

maritimus 3 adi. deniz, sahil,

Mars, -rtis m. Mars, Jüpiter ve Junona'nın

oğlu, Romulus ve Remus'un babası, aslen

ilkbahar ve yaz tanrısı, tarım tanrısı, sonra da savaş tanrısı

mas, maris m. erkek

masculus 3 adi. erkek

mater, -tris f. anne

Matricāria, -ae f. papatya, ağrı kesici,

БОТ. **Matricaria chamomilla** papatya,

matrix, -īcis f. matris, ana madde

maxilla, -ae f. üst çene

mediānus 3 adi. orta,

mediālis, e adi. mediyal, orta, merkezi,

medicabilis, -e adi. tedavi edilebilir

medicamentum, -i n. ilaç

medicātus 3 adi. ilaçlı

medicīna, -ae f. tıp

medīcus, -i m. doktor

mediocris, e adi. orta, ılımlı, önemsiz, küçük, mütevazı,

medius 3 adi. orta

medulla, -ae f. ilik, kemik iliği, beyin, omuri-

lik, medulla
medulla spinālis omurilik
medulla ossium kemik iliği
mel, mellis n. bal
melancholia, -ae f. (Yun. μέλας adi. μρη; χολή жолч) hüzün, melankoli
melancholicus 3 adi. siyahımsı, düşünceli, melankolik, (bk. melancholia, -ae f.)
melanōma, -ātis n. (Yun. μέλας adi. кара; σῶμα тело) melanom, bir tür tümör
mellitus 3 adi. tatlı, şekerli,
membrāna, -ae f. zar, membran
membrum, -i n. üye, parça, kısım
memorabilis, -e adi. hatırlamaya değer
memoria, -ae f. hafıza
meningitis, -īdis f. (Yun. μῆνιγξ zar, beyin zarı) menenjit, beyin korteksinin iltihabı
mens, -ntis f. zihin, akıl,
mensis, -is m. ay
menstruatio, -ōnis f. aylık, adet, menstrüasyon
Mentha, -ae f. nane
bot. **Mentha piperita** evde yetiştirilen nane
mentum, -i n. sakal
merces, -ēdis f. maaş, ödül, tazminat
Mercurius, -ii m. Jüpiter ve Maya'nın oğlu Merkür, tanrıların habercisi, ticaret tanrısı, güzel konuşma ve kurnazlık, icatlar, yollar, jimnastik ve yeraltı dünyasında ölümlerin ruhlarının lideri
meridies, -ēi m. öğle
merus 3 adi. temiz,
mesencephalon, -i n. (грч. μέσος adi. orta; κεφαλή baş) mezensefalon, orta beyin
mesentericus 3 adi. salisilik, mezenterik,
methodus, -i f. (Yun. μέθοδος) yol, araştırma yolu, yöntem
meus 3 pron. poss. benim,
microorganismus, -i m. mikroorganizma
migro, -āvi, -ātum 1 taşıyorum, hareket ediyorum
Minerva, -ae f. Jüpiter'in kızı Minerva, bilgelik, beceri, sanat ve bilim tanrıçası
minuo, minui, minūtum 3 azaltıyorum
minūtus, -i m. dakika
misceo, miscui, mixtum 2 karıştırırım

mixtio, -ōnis f. karışım,
mixtura, -ae f. karışım,
mobilis, -e adi. hareket edebilir
modice adv. orta derecede
modicus 3 adi. ılımlı
modus, -i m. şekilde
molāris, -e adi. öğüten (bk. dens)
molestus 3 adi. zahmetli, zor, acılı,
mollis, -e adi. yumuşak, hafif,
moneo, monui, monitum 2 uyarırım
monstro, -āvi, -ātum 1 gösteriyorum
morbus, -i m. hastalık
mors, -rtis f. ölüm
morsus, -us m. ısırma, ısırık, saldırı, ağrı, keder, sefalet
mortalis, -e adi. ölümlü,
mortuus 3 adi. ölü,
mos, moris m. gelenek, alışkanlık; pl. karakter
motio, -onis f. hareket
motus, -us m. hareket
moveo, movi, motum 2 hareket ediyorum, hareket ettiriyorum, yerinden oynatıyorum, sallıyorum, oynatıyorum, hareket, heyecanlandırıyorum, teşvik ediyorum
mucilāgo, -īnis f. ıslatma karışımı, müsilaj, bitki maddesinin müsilajlı bileşenlerini içeren yapışkan lapa
mucōsa, -ae f. mukoza
mulier, -ēris f. kadın, eş,
multo adv. çok
multum adv. çok
multus 3 adi. çok sayıda,
mundus, -i m.dünya
mus, muris m. fare
murmur, -ūris n. fısıltı, ses
Musa, -ae f. (Yun. Μοῦσα) ilham perisi, Jüpiter ve Mnemosyne'nin dokuz kızından biri, sanat tanrıçası
musca, -ae f. sinek
musculus, -i m. kas
musculus abductor ayırıcı kas, abdük-tör, vücudu orta hattından ayrılan bir kas
musculus adductor getirici kas, addük-tör
musculus brachioradiālis brachioradi-
alis kası, üst kol kaslarından biri
musculus deltoideus deltoid, deltoid
kas, omuz kaslarından biri
musculus depressor aşağı çeken kas,

depressor

musculus extensor ekstansör, uzatıcı kas

musculus flexor büken kas , fleksör

musculus gastrocnemius gastroknemius kası, baldırın pazı kası

musculus gluteus oturma kası, glutus

musculus levator kaldırıcı kas, levatör

musculus lumbricālis lumbrikal kas, uzuların kasları

musculus pronator önkol, dirsekaltı pronasyonu yapan kas

musculus rotator döndürücü kas, rötator

musculus sartorius sartorius, teresius kası, uyluğun ön kası

musculus soleus soleus kası, ayak tabanında geniş bir kas

musculus supinator dışa doğru döndüren kas, supinatör

musculus tensor gerici kas

musculus tibiālis kaval kemiği, tibiyal, baldır kası

musculus trapezius trapezius kası, sırt kaslarından biri

musculus vastus vastus, geniş kas

musice, -es f. (Yun. μουσική) müzik

muto, -āvi, -ātum 1 değiştiriyorum

myocardium, -ii n. (Yun. μῦς [gen. μύς] kas ve καρδιά kalp) kalp kası, miyokard

myologia, -ae f. (Yun. μῦς [gen. μύς] kas; λόγος bilim, öğrenme) miyoloji, kas bilimi

myōma, -ātis n. myom, kas dokusundan oluşan tümör

N

naevus, -i m. ben, nevus

nam conict. yani, çünkü, nedeniyle

narcōsis, -is f. (Yun. ναρκώσις uyuşturma) narkoz, hücre içi fonksiyonların narkotik

yardımları ile bloke edilmesi

narro, -āvi, -ātum 1 anlatıyorum

nasālis, -e adi. burun, nazal,

nascor, **natus sum** 3 doğuyorum

nasus, -i m. burun

natatio, -ōnis f. yüzmek

natio, -ōnis f. millet

natūra, -ae f. doğa

naturālis, -e adi. doğal, doğuştan,

natus 3 adi. doğan,

nausea, -ae f. deniz tutması kastalığı, kusma, mide bulantısı

nauta, -ae m. denizci

navigatio, -onis f. yelkencilik, tekne gezintisi

ne conict. diye

nec conict. ne de

necessarius 3 adi. gerekli, ihtiyaç duyulan,

neglegentia, -ae f. ihmal, dikkatsizlik, ihmalkarlık

nemo, **īnis** [gen. neminis, nullus] m. f. hiç kimse,

neonatus, -i m. yeni doğmuş bir bebek

nepeta, ae f. İtal kedi nanesi, kedi nanesi

nepos, -ōtis m. erkek yeğen

Neptūnus, -i m. Neptün, deniz tanrısı, Satürn'ün oğlu, Jüpiter ve Plüton'un kardeşi

neque conict. bk. nec

nervosus 3 adi. sinirli,

nervus, -i m. sinir

nescio, -īvi, -itum 4 bilmiyorum

niger, -gra, -grum adi. siyah

nihil, **nil** n. indecl. hiç bir şey

nimis adv. çok, çok fazla, özellikle

nimius 3 adi. çok büyük, fazla büyük, acc.

nimum = nimis çok, çok fazla, özellikle

nodulus, -i m. küçük düğüm, nodulus

nodus, - m. düğüm, nodus

nomen, -īnis n. ad

nominatus 3 adi. adlandırılan

nomino, -āvi, -ātum 1 adlandırdım

nonnullus 3 adi. biri

nonnunquam adv. bazen

nos pron. pers. [gen. nostri, nostrum, dat. nobis, acc. nos, abl. nobis, nobiscum] biz

nosco, **novi**, **notum** 3 tanıyorum

noster, -tra, -trum pron. poss. bizim

noto, -āvi, -ātum 1 fark ediyorum, hatırlıyorum

notus 3 adi. bilinen,

novus 3 adi. yeni

nubes, -is f. bulut

nucleus, -i m. çekirdek, nukleus

nullus 3 adi. hiç kimse, hiçbiri

numerus, -i m. numara

nunc adv. şimdi

nuncquam adv. hiçbir zaman

nutrio, -īvi, -itum 4 yetiştiriyorum,

büyütüyorum, besliyorum

nux, **nucis** f. ceviz

O

obliquus 3 adi. eğik, eğimli,

obstipatio, -ōnis f. kabızlık, tıkanıklık, opstipasyon

obturatio, -ōnis f. tıkanma, mühürleme, tıkanma, obturasyon
occipitium, -ii n. ense, oksiput, başın arka tarafı
occipitālis, -e adi. oksipital, ense
ocellus, -i m. gözcük; mec. sevinç
oculus, -i m. göz
occultum, -i n. sır
odi, odisse verb. defect. nefret ediyorum
odiōsus 3 adi. nefret edilen,
odor, -ōris m. koku
oecologia, -ae f. (Yun. οἶκος ev, ikametgah; λόγος öğrenme, bilim) ekoloji
oedēma, -ātis n. (Yun. οἰδημα) şişme, ödem
oesophāgus, -i m. (Yun. οἰσοφάγος) yemek borusu, ezofagus
offēro, obtūli, oblātum, offerre birinin önüne getiririm, ortaya çıkarırım, bırakırım, çıkarırım, sunarım
officīna, -ae f. laboratuvar
officium, -ii n. hizmet, görev,
olea, -ae f. zeytin
 bot. **Olea Europaea** zeytin
oleum, -i n. yağ
oleum iecōris Aselli balık yağı
olfactus, -us m. koku, koku alma duyusu
olla, -ae f. tas
omnis, -e adi. her biri, pl. hepsi
opēra, -ae f. iş, emek, etkinlik
opēram dare bir şeyler yapıyorum
operarius 3 adi. çalışan, işçiler; subst. **operarius, -ii** m. işçi
operatio, -ōnis f.
ophthalmicus 3 adi. (Yun. ὀφθαλμός göz) göz,
oppidum, -i n. şehir
oppōno, -posui, -positum 3 öne koyuyorum, karşı çıkıyorum
oportet, -uit 2 impers. gerekir, uygun
opticus 3 adi. görme, optik,
opus, -ēris n. iş, etkinlik, eylem, emek
ora, -ae f. son, kenarlık, sınır, kenar, deniz kıyısı, kıyı
orātor, -ōris m. konuşmacı, retorik öğretmeni
orbis, -is m. çember
orbis terrae dünya
organismum, -i n. organizma
orgānon, -i n. (Yun. ὄργανον οργάνη) organ
orgānum, -i n. organ
origo, -inis f. köken, başlangıç,
orior, ortus sum 4 biniyorum, yükselirim, kalkarım, doğarım
ornamentum, -i n. süs, süsleme
orno, -āvi, -ātum 1 süslüyorum

orthopaedus, -i m. (Yun. ὀρθός adi. dik, düz; παιδίον çocuk) ortoped
ortus 3 adi. görünen, ortaya çıkan,
ōs, ōris n. ağız
ōs, ossis n. kemik
osor, -ōris m. düşman, nefret eden,
otium, -ii n. dinlenme, işsizlik, resmi iş ve görevlerden izin alma, siyasi boş zaman
ovarium, -ii m. yumurtalık, kadınlarda salgı bezi
ovile, -is n. ahıl
ovis, -is f. koyun
ovum, -i m. yumurta
oxidatio, -ōnis f. oksidasyon

P

pactum, -i n. uzlaşma, anlaşma
paeniteo, -ui, -2 bir şeye pişmanım
pagīna, -ae f. sayfa
palatinus 3 adi. damak, palatin,
palma, -ae f. avuç içi
palmāris, -e adi. avuç, palmar
palpebra, -ae f. kapak, göz kapağı, palpebra
paluster, -tris, -tre adi. bataklık,
Panacea, -ae f. Panaceya, tüm hastalıkları iyileştiren sihirli bir bitki, her derde deva
pancreas, -ātis n. (грч. πάγκρεας) pankreas, mide bezi
panis, -is m. ekmek
Papāver, -ēris n. haşhaş
papaverinus, -a, -um adi. haşhaş
papilla, -ae f. meme ucu
par, paris adi. eşit
paralysis, -is f. (грч. παράλυσις) tutulmak, felç,
parco, pepērci (parsī), parsum 3 tasarruf ediyorum, saklıyorum
pardus, -i m. panter
parens, -entis m. f. ebeveyn
pareo, -ui, -2 itaat ediyorum
paro, -āvi, -ātum 1 hazırlıyorum, elde ediyorum
parōtis, -īdis f. (Yun. παρά yanında, yakın, yaklaşık; οὔς [gen. ὠτός] kulak) kulak etrafı bezi
parotidis epidemīca kabakulak
pars, -rtis f. kısım
parsimōnia, -ae f. tasarruf, tutumluluk
particeps, -cipis adi. bir şeyde payı olan, bir şeye katılan, katılımcı, arkadaş
partus, -us m. doğum, doğuş
parum adv. biraz

parvus 3 adi. küçük,
pastor, -ōris m. çoban
pastili, -ōrum m. pastiller
patefacio, -fēci, **factum** 3 açmak, kullanı-
 ma açmak, yol açmak
pateo, -ui, - 2 açığım
patria, -ae f. vatan
paucus 3 adi. küçük, pl. biraz
pauper, -ēra, -ērum adi. fakir,
pax, cis f. barış
Peaonia, -ae f. bot. şakayık
pecco, -āvi, -ātum 1 hata yapıyorum, or-
 talığı karıştırıyorum, ihlal yapıyorum
pectineus 3 adi. tarak, çıkıntılı,
pectorālis, -e adi. göğüs, pektoral,
pectus, -ōris n. göğüs
pecus, **pecūdis** n. hayvan, hayvancık
peiero, -āvi, -ātum 1 yalan yere yemin
 ederim
penetrātio, -ōnis f. izinsiz giriş, nüfuz
 etme
Penicillinum, -i n. Penisilin
per praep. (co acc.) içinden
peregrinātio, -ōnis f. seyahat
perennis, e adi. yıllık, uzun ömürlü,
pereo, -ii, -itum, -ire çöküyorum, yok
 oluyorum, ölüyorum
perficio, -fēci, -fectum 3 başarmak, tama-
 mlamak, bitirmek, başarmak
perfōro, -āvi, -ātum 1 delmek, delip
 geçmek
perfrico, -cui, -ctus 1 ovuyorum
perfuno, -fūdi, -fūsum 3 Sularım, nem-
 lendiririm, üzerine dökerim
Pergāmus, -i f. Bergama, Mysia'da bir
 şehir
periculōsus 3 adi. tehlikeli,
periculūm, -i n. tehlike
perinde adv. aynı öyle, aynı şekilde
periōdus, -i f. (грч. περιόδος) periyot
perītus 3 adi. tecrübeli, yetenekli,
permaneo, -mansi, **mansum** 2 kalıyorum,
 devam ediyorum, ısrar ediyorum
permanens, -entis adi. kalıcı, daimi, (bk.
 dens)
permovēo, -movi, -motum 2 tahrik ediyō-
 rum, heyecanlandırıyoru
peronaeus 3 adi. peroneal, fibulaya ait
perpetuus 3 adi. sürekli, daimi, ebedi,
in perpetuum ebediyen, sonsuza kadar
Persa, -ae m. İranlı
persōna, -ae f. kişi

pertineo, -tenui, - 2 dokunuyorum ilgili
 olmak, ilgileniyorum
pertristis, -e adi. çok üzgün, üzgün, kederli,
pervenio, -vēni, -ventum 4 geliyorum,
 varıyorum
pes, **pedis** m. ayak
peto, **petivi** (**petii**), **petitum** 3 acele ederim,
 giderim, çabuklarım, doğrulurum, uğraşırım,
 ararım
phalanx, -ngis f. (Yun. φάλαγξ) falanks, par-
 mak ve ayak parmaklarının kemiklerinden
 biri
phantasma, -ātis n. (Yun. φάντασμα) hay-
 alet, görüntü
pharmaceuta, -ae m. (грч. фармацевς)
 eczacı
pharmacia, -ae f. (Yun. φαρμακία) eczane
pharmācon, -i n. (Yun. φάρμακον) ilaç
phenacetinum, -i n fenasetin
philosophia, -ae f. (Yun. φιλοσοφία) felsefe
phlebectasia, -ae f. damar genişlemesi,
 flebektazi
phlegma, -ātis n. (Yun. φλέγμα) mukus,
 salya, kayıtsızlık
phlegmaticus 3 adi. kayıtsız, soğukkanlı, (v.
 phlegma, -ātis n.)
phlegmōne, -ae f. iltihap, enflamasyon
photosynthesis, -is f. (Yun.. φως [gen.
 φωτός] ışık; σύνθεσις birleştirmek) fotosen-
 tez
piger, -gra, -grum adi. tembel, yavaş, halsiz,
pigritia, -ae f. tembellik
pillūla, -ae f. hap
pinguis, -e adi. şişman, yağlı, zengin, güçlü,
 sağlam,
pirum, -i n. armut
piscis, -is m. balık
placeo, -ui, -itum 2 kendimi beğeniyorum,
 keyfim yerinde
placide adv. sakin
plaga, -ae f. удар, mec. yara, hasar, kayıp
planta, -ae f. ağaç, bitki
Plantāgo, -īnis f. sinirli otgiller
 bot. **Plantāgo Lanceolāta** sinirli ot
planus 3 adi. düz,
plasma, -ātis n. (Yun. πλάσμα) plazma, kanın
 sıvı kısmı
Plato, -ōnis m. Platon, ünlü Yunan filozofu,
 Sokrates'in öğrencisi
plenus 3 adi. dolu, güçlü,
plerumque adv. sıkça, genellikle
plexus, -us m. sinir ağı, pleksus

plumbeus 3 adi. kurşunlu,
Pluto(n), -**ōnis** m. Yeraltı çarlığının tanrısı
Satürn ve Rhea'nın oğlu Plüton
pneumonia, -**ae** f. (Yun. πνεύμων akciğer) pnö-
moni, akciğer iltihabı
poena, -**ae** f. ceza
poësis, -**is** f. (Yun. ποιήσις) şiir, yaratıcılık
poëta, -**ae** m. (Yun. ποιητής) şair
pollex, -**icis** m. baş parmak
polypus, -**i** m. (Yun. πολύπος) polip, mukoza
zarının bir parçasının ilmekli büyümesi
pomum, -**i** n. meyve
pono, **posui**, **positum** 3 koyuyorum, kuruyorum
popliteus 3 adi. diz altı, alt bacak,
populus, -**i** m. millet
porta, -**ae** f. kapı
porta hepätis karaciğer kapısı, hepatik portal
porro adv.o tarafta, daha ileri
possido, -**sēdi**, -**sessum** 3 aldım, ele geçirdim
fethettim, sahip oldum
post praep. (co acc.) -dan, sonra
postea adv. ondan sonra
postērus 3 adi. sıradaki, sonraki,
postūlo, -**āvi**, -**ātum** 1 arıyorum
potestas, -**ātis** f. fırsat
potio, -**ōnis** f. içmek
praecēdo, -**cessi**, -**cessum** 3 ilerlemek, birinin
önüne geçmek, geçmek
praecello, -, -, 3 kendimi gösteriyorum, öne
çıkıyorum, üstünüm, daha iyiyim
praeeptio, -**ōnis** f. öğretme, öğrenme, ders
praeeptor, -**ōris** m. öğretmen, hoca, lider
praeeptum, -**i** n. düzenleme, kural
praecipitatio, -**ōnis** f. biriktirme, çöktürülme
praecipue adv. özellikle
praecipuus 3 adi. özel, ana,
praecox, -**cōcis** adi.zamansız, erken
praefrigidus 3 adi. çok soğuk,
praemolāris, -**e** adi. moların önünde olan (bk.
dens)
praepāro, -**āvi**, -**ātum** 1 önceden hazırlıyorum,
hazırlıyorum
praepositio, -**ōnis** f. öne sürme, tercih, önerme;
reçetelerde, doktorun doğrudan eczacıya Rp
kısaltmasıyla hitap ettiği reçetenin ikinci kısmı.
(Recipe al)
praescribo, -**scripsi**, -**scriptum** 3 yazıyorum
praescriptio, -**ōnis** f. düzenleme, emir; Eczacı
tarafından verilecek ilacın adını ve miktarını
belirten reçetenin esas ve en önemli kısmı
praescriptus 3 adi. yazılmış,**praesentia**, -**ae** f.
varlık

praesertim adv. özellikle
praestans, -**antis** adi. mükemmel, harika,
praesto, -**stiti**, -**stitum** 1 önde duruyorum,
başta duruyorum, üstünüm, öne çıkıyorum
praeter praep. (co acc). ayrıca, dışında
prandium, -**ii** n. atıştırmalık, öğlen saat-
lerinde soğuk bir yemek
pratum, -**i** n. çayır
pravus 3 adi. suçlu, yanlış, kötü, hain,
preces, -**cum** f. [sing. dan prex sadece dat.,
acc. ve abl.] istek, dua, dilek
pretium, **i** n. ödül
primum adv. birinci
primus 3 num. ord. birinci
prior, **prius**, -**oris** adi. comp. ikiden birinci-
si, önde,
pro praep. (co abl.) için
probo, -**āvi**, -**ātum** 1 inceliyorum, onaylıyo-
rum, kanıtliyorum
procul adv. yakın
prodigus 3 adi. savurgan, cömert,
professor, -**oris** m. öğretmen, profesör
progressivus 3 adi. ilerleyen, gelişmiş,
prohibeo, -**hibui**, -**hibitum** 2 reddetmek,
tutmak, uzak tutmak, önlemek, durdurmak,
yasaklamak
promineo, -**minui**, - 2 yükseliyorum, ken-
dimi gösteriyorum
promptus 3 adi. hazır, hızlı, kolay, kararlı,
pronatio, -**ōnis** f. eli içe çevirme, başpar-
mağı vücuda doğru hareket ettirerek,
pronasyon
pronator, -**ōris** m. döndürücü (bk. mus-
cūlus)
prope praep. (co acc.) yakın, yanında
propēro, -**āvi**, -**ātum** 1 acele ediyorum
propior, -**ius** adi. comp. **prope den** daha
yakın,
proprie adv. ayrı ayrı, bağımsız, kişisel
proprius 3 adi. kendi, kişisel, kendine ait,
propositum, -**i** n. niyet, plan, ana fikir, ana
konu, tema
propter praep. (co acc.) nedeniyle
protēgo, -**texi**, -**tectum** 3 koruyorum, siper
ediyorum, savunuyorum
protinus adv. ileri, daha ileri, sürekli
protoplasma, -**ātis** n. (грч. πρωτοπλάσμα)
protoplazma, hücrenin ana maddesi
proximus 3 superl. en yakın,
prudenter adv. okunaklı
pruna, -**ae** f.kor
prunum, -**i** n.erik

K
psoas, -ae m. (грч. ψόα [gen. ψόας] boşluk) boşluk kası, psoas
Publius, -ii m. Publius, Roma'da özel ismi
pugna, -ae f. savaş
puella, -ae f. kız
puer, -i m. çocuk, oğlan
pulcher, -chra, -chrum adi. güzel
pulchre adv. güzel
pulmo, -ōnis m. akciğer
pulmonālis, -e adi. akciğer, pulmoner,
pulsus, -us m. vuruş, nabız
pulvis, -ēris m. toz
pupilla, -ae f. göz bebeği, pupila, irisin ortasındaki dairesel açıklık
purgo, -āvi, -ātum 1 temizliyorum
purus 3 adi. temiz
Pyramidōnum, -i n. Piramidon

Q
quaero, -sivi, -situm 3 soruyorum
quam adv. nasıl, ne kadar, neyden
quando adv. interr. ne zaman
quantus 3 pron. adi. ne kadar
quantum adv. ne kadar, olduğu kadar
quasi adv. nasıl, nasıl yapılır
quercus, -us m. meşe, mec. meşe yapraklarından çelenk
quia conict. çünkü
quicumque, **quaecumque**, **quodcumque** pron. relat. kimin umurunda, herhangi biri,
quidam, **quaedam**, **quiddam** pron. indef. biri
quies, -ētis f. tatil
quiesco, -ēvi, -ētum 3 dinleniyorum,
quilibet, **quaelibet**, **quidlibet** pron. indef. kim isterse, kim olursa olsun
Quintus, -i m. Quintus, özel ad
qui, **quid** pron. interr. kim, ne
quis, **quae**, **quod** pron. relat. kim, hangisi, hangi
quispiam, **quaepiam**, **quodpiam** pron. indef. her kimse, kim olursa, ne olursa
quisque, **quaeque**, **quodque** pron. indef. her,
quivis, **quaevis**, **quodvis** pron. indef. kimi istersen, hangisini istersen, herkes
quomodo adv. interr. nasıl
quondam adv. bazen, ara sıra
quoque conict. ve, aynı zamanda

R
rabies, -ēi f. öfkelenmek
rabies canīna köpek kuduzluğu
radiālis, -e adi. radyal, yarıçapa atıfta bulunan (dirsek altı kemiği); parlak, ışıldayan,

radicūla, -ae f. kökçük
radix, -icis f. kök
rana, -ae f. kurbağa
rapio, **rapui**, **raptum** 3 kapıyorum,
raro adv. seyrek
rarus 3 adi. nadiren
rastrum, -i n. saban
ratio, -ōnis f. mantık, sebep
recens, -entis adi. taze
recenter adv. yakın zamanda, taze
recipio, -cēpi, **ceptum** 3 kabul ediyorum
reconvalesco 2 iyileşiyorum, daha iyiye gidiyorum
recte adv. düz
rectum, -i n. düz bağırsak, rektum, kalın bağırsağın son kısmı (bk. intestinum)
rectus 3 adi. düz, dik
redeo, -ii, -itum 2 geriye gidiyorum, dönüyorum
reditus, -us m. geri dönüş
reductio, -ōnis f. azaltma, reduksiyon
refēro, **retūli**, **relātum**, **referre** geri getirmek, iade etmek, duyuruyorum, beyan ediyorum
refrigēro, -āvi, -ātum 1 soğutuyorum
regīmen, -īnis n. yönetiyorum
regio, -ōnis f. alan, bölge
regno, -āvi, -ātum 1 hükmetmek, emretmek, yönetmek
relātus, -us m. söylemek, anlatmak
reliquus 3 adi. kalan,
remedium, -ii n. ilaç
ren, **renis** m. böbrek
renālis, -e adi. böbrek,
renōvo, -āvi, -ātum 1 yeniliyorum
repente adv. aniden, beklenmedik bir şekilde
repēto, -petīvi (-petii), -petitum 3 tekrarlıyorum
repleo, -plēvi, -plētum 2 dolduruyorum,
repūto, -āvi, -ātum 1 hesaplıyorum, düşünüyorum,
requiesco, -ēvi, -ētum 3 dinleniyorum
res, -ēi f. nesne, şey, iş, mülkiyet, eylem
res adversae kaza
res secundae şans
res publica cumhuriyet
rescribo, -scripsi, -scriptum 3 cevap olarak yazıyorum, yazılı olarak cevaplıyorum
resistentia, -ae f. direnç
resolūtio, -ōnis f. çözme, zayıflama, gevşeklik
resolūtus 3 adi. özgür, yumuşak, gevşek,
respirātio, -ōnis f. nefes almak, solunum
respiratorius 3 adi. solunum ile ilgili, solu-

num,
resto, -stiti, -, 1 kalıyorum, karşı çıkıyorum, direniyorum
rete, -is n. ağ
rete capiläre kılcal ağ, kapiler ağ
retento, -ävi, -ätum 1 tutuyorum, duruyorum
retina, -ae f. retina
rhaphe, -es f. (Yun. ῥαφή) dikiş
Rheum, -ei n. reum
βοτ. **Rheum palmatum/officinale** reum
rabarbara
rheuma, -ae f. (Yun. ῥεῦμα akıntı, nehir)
romatizma, katar
rheumatismus, -i m. romatizma, kaslarda, eklemlerde ve lifli dokularda ağrı ile ifade edilen hastalıklar için kullanılan genel bir terimdir (bk. rheuma, -ae f.)
rhinälis, -e adi. (Yun. ῥίς, [gen. ῥινός] burun) burun
rhinitis, -idis f. (Yun. ῥίς, [gen. ῥινός] burun) burun mukozasının iltihabı
rhizöma, -ätis n. (Yun. ῥίζωμα kök salmak, köklenmek) yeraltı gövdesi
Rhodus, -i f. (Ῥόδος) Rodos, Küçük Asya kıyılarında ünlü bir ada
Ricinus, -i m. hint yağı, yağ veren bitki
rideo, risi, risum 2 gülüyorum
risus, -us m. gülmek
roböro, -ävi, -ätum 1 güçleniyorum, iyileşiyorum
Roma, -ae f. Roma
Romänus 3 adi. romalı, subst.Romalı
Rosa, -ae f. gül
bot. **Rosa canina** yabani gül, kuşburnu
rosacea, -ae f. rozasea, deri hastalığı
rotätio, -önis f. döndürmek, dönmek
rotätör, -öris m. döndürücü (bk. muscülus)
rubeo, -ui, -, 2 kızarıyorum, allanıyorum
rubeus 3 adi. böğürtlen, böğürtlen renkli, kırmızı,
rubor, -öris m. kızarıklık, allık, kırmızı renk
Rubus, -i m. böğürtlen, ahududu
bot. **Rubus caesius** böğürtlen,
bot. **Rubus idaeus** ahududu
ructus, -us m. geğirme, kusma
rufus 3 adi. sarıkırmızısı,
ruqa, -ae f. kırıksıklık
rumor, -öris m. gürültü, mırıldanma, ses, söylenti
ruptura, -ae f. çatlak

rusticus 3 adi. kırsal,
ruta, -ae f. bot. sedef

S

Saccharomyces, -cetis m. maya mantarı, şeker mantarı, sakaromiset
saccülus, -i m. çuvalcık, kesecik
sacer, -cra, -crum adi. kutsal, lanetli
saepe adv. sıklıkla
sal, -is m. tuz, tuzlu deniz suyu, deniz, mec. zekâ, ince zekâ, şaka
saliva, -ae f. tükürük, salya
salsus 3 adi. tuzlu
salüber, -bris, -bre adi. sağlıklı
salus, -ütis f. sağlık, selam
salütem dicere selamlıyorum
Salvia, -ae f. adaçayı, itüzümü
sanabilis, -e adi. tedavi edilebilir, iyileştirilebilir
sanätio, -önis f. tedavi, tedavi etmek
sancte adv. kutsal, dindar, yüce, adanmış
sanesco, -ävi, -ätum 1 tedavi etmeye başlıyorum
sanguineus 3 adi. kanlı,
sanguinicus 3 adi. sanguin, mec. hiperaktif
sanguis, -inis m. kan
sanitas, -ätis f. sağlık, sağlıklı bir akıl, sağduyu
sano, -ävi, -ätum 1 tedavi ediyorum
sanus 3 adi. sağlıklı
sapientia, -ae f. bilgelik
sapienter adv. akıllıca
sapio, -ii, -3 akıllıyım, mantıklıyım, bilgeyim
sapo, -önis m. sabun
sapor, -öris m. damak tadı
sarcöma, -ätis n. (Yun. σάρξ et, vücut) Sarkom, tümör türü
sartorius, -ii m. sartrorium (bk. muscülus)
sat adv. yeterli
satis adv. bk. sat
scapula, -ae f. kürek
scatula, -ae f. kutu
scelëton, -i n. (Yun. σκέλετον) iskelet
schema, -ätis n. (γρç. σχήμα) dış görünüş, şekil, görünüm, şema
schola, -ae f. (Yun. σχολή) okul
scientia, -ae f. bilgi
scorpio, -onis m. (γρç. σκορπίος) akrep
scribo, scripsi, scriptum 3 yazıyorum

scriptum, -i n. el yazması, kitap, mektup, yazı
seco, -āvi, -ātum 1 kesiyorum
secrētum, -i n. sekret, salgı, salgı ürünü
sectio, -ōnis f. kesmek, kesim
sectio Caesarea sezeryan
secundum praep. (co acc.) göre, uyarınca
secundus 3 num. ord. ikinci, mutlu, başarılı,
securitas, -ātis f. güvenlik, kaygısızlık, huzur
sed conict. ama yine, daha doğrusu
sedūlus 3 adi. gayretli, çalışkan,
semen, -īnis n. tohum
semis, -issis m. yarım ac, mec. yarısı
semper adv. her zaman
senectus, -ūtis f. yaşlılık, ihtiyarlık
senex, sēnis adi. eski subst. yaşlı adam, yaşlı kadın
sensorius 3 adi. duyuşal,
sensus, -us m. duygu, duyu, duyum, hissetme yeteneği,
sententia, -ae f. görüş, tavır
sentio, **sensi**, **sensum** 4 hissediyorum, düşünüyorum
septicus 3 adi. septik, sepsis ile ilgili veya sepsisten kaynaklanan
sermo, -ōnis m. konuşma, dil,
sero adv. geç
serotinus 3 adi. geç (bk. dens)
serpens, -entis m. f. yılan
serratus 3 adi. diş, dişli,
serus 3 adi. geç kalan
servio, -ivi, -itum 4 kölelik yapıyorum, hizmet ediyorum
servitus, -ūtis f. kölelik
servo, -āvi, -ātum 1 dikkat ediyorum, koruyorum, gözetliyorum, muhafaza ediyorum, bekliyorum, kurtarıyorum
servus, -i m. köle, hizmetçi
seu conict. ya da, veya
sextus 3 adi. num. ord. altıncı,
si conict. eğer
sibilo, -āvi, -ātum 1 gıcırđıyorum, hışırđıyorum
sic adv.öyle
sicco, -āvi, -ātum 1 kuruturuyorum
siccus 3 adi. kuru, kurutulmuş, ayık, ölçülü, duygusuz,
sicut conict. olarak, tıpkı
signatūra, -ae f. imza
significo, -āvi, -ātum 1 işaretliyorum
signo, -āvi, -ātum 1 işaretliyorum
silentium, -ii n. susmak, sessizlik
silvaticus 3 adi. yabani
similis, -e adi. benzer,
similiter adv. benzer,
similitudo, -īnis f. benzerlik
simplex, -īcis adi. basit
sināpi indecl. или **sināpis**, -is bot. hardal
sine praep. (co abl.) olmadan
sinister, -tra, -trum adi. sol
sinus, -us m. koltuk altı, boşluk, oyuk açıklık
sinus durae matris sert beyin zarının sinüsleri, dura mater sinüsleri
siquidem conict. eğer sadece, eğer gerçekten, eğer öyleyse
sirūpus, -i m. şurup
sitis, -is f. [acc. sitim, abl. siti] susamış
situs 3 adi. konumlanmış,
sive conict. veya, ya da
solāris, -e adi. güneşli,
soleo, **solitus sum** 2 adetim var, alışkanlığım var, sıklıkla zarfla genellikle gibi tercüme edilir.
sollicito, -āvi, -ātum 1 rahatsız etmek, huzursuz etmek
sollicitudo, -īnis f. huzursuzluk, kaygı, rahatsızlık, endişe
solum, -i n. zemin, toprak
solūtio, -ōnis f. eriyik, çözüm
solvo, **solvi**, **solūtum** 3 çözüyorum, açıyorum, eritiyorum
somnium, -ii n. rüya, uyumak, rüya görmek
somnus, -i m. rüya
sonitus, -us m. ses, zil, gürültü
soror, -ōris f. kız kardeş
sors, **sortis** f. tiket, zar, kader
species, -ēi f. tip, tür; pl. **species**, -ērum çay
specto, -āvi, -ātum 1 görüyorum
spero, -āvi, -ātum 1 umarım
spica, -ae f. pansuman
spina, -ae f. diken, sırt, hançer
spina dorsālis omurga, omurga sütunu
Spinacea, -ae f. ıspanak
bot. **Spinacea oleracea** ıspanak
spinālis, -e adi. omurga, (bk. medulla)
spiritus, -us m. üfleme, nefes, nefes alma, alkol
spiro, -āvi, -ātum 1 nefes alıyorum
sputāmen, -īnis n. tükürük, salya
sputum, -i n. tükürük, salya
stabilis, -e adi. güvenilir, istikrarlı,
statim adv. hemen
statua, -ae f. heykel
status, -us m. durum

stella, -ae f. yıldız
stenocardia, -ae f. (грч. στενός adi. dar; καρδία kalp) stenokardi, anjina pectoris, kalp spazmı
stenocardiacus 3 adi. stenokardi, anjina pectoris, göğüs ağrısı (v. stenocardia, -ae f.)
stenōsis, -is f. daralma, stenoz
sterilisatio, -ōnis f. sterilizasyon
sterilisō, -āvi, -ātum 1 sterilize ediyorum
sternocleidomastoideus, -i m. sternokleidomastoid kası, boyun kaslarından biri
stilus, -i m. uç, tüy, kalem
stimūlo, -āvi, -ātum 1 teşvik ediyorum
sto, **steti**, **statūrus** 1 duruyorum
stomāchus, -i m. (Yun. στόμαχος ağız, zehir, boğaz, mide) mide, karın
strenuus 3 adi. güçlü, kuvvetli, kararlı,
stridulōsus 3 adi. ıslık, tiz,
studium, -ii n. özlem, çabalamak, coşku, aşk, tutku, çalışma, bilim
stultitia, -ae f. aptallık
stultus 3 adi. aptal
suavis, -e adi. tatlı, sevimli,
suaviter adv. tatlı
sub praep. (co acc. u abl.) altında
subclavius 3 adi. köprücük altına ilişkin,
subcutaneus 3 adi. deri altı
subīto adv. aniden, beklenmedik bir şekilde
sublimatio, -ōnis f. saflaştırma, temizleme, süblimasyon
sublimis, -e adi. yüksek, yüksek kaldırılmış, yukarı doğru uzanan
subscriptio, -ōnis f. imza; reçetenin, ilacın nasıl hazırlanacağı, dozu ve ambalajlanma şekli hakkında talimatlar içeren dördüncü bölümü
substantia, -ae f. gerçeklik, öz, varlık
substantivum, -i n. isim
succidus 3 adi. düşen, yıkılan
sudoriparus 3 adi. açık,
sugo, **suxi**, **suctum** 3 emiyorum
sulfas, -ātis f. sülfat
sumo, **sumpsi**, **sumptum** 3 alıyorum
summus 3 comp. superus 3 en çalışkan, en yüksek subst. **summum**, -i n. en yüksek tepe
super praep. (co acc.) üstünde, üzerinde
supercilium, -ii n. kaş
superficiālis, -e adi. yüzeysel,
superficies, -ēi f. yüzey
supergridior, -gressus **sum** 3 aşıyorum, geçiyorum; mec. aşıyorum, geçiyorum;
superior, -ius comp. **supērusdan** 3 adi. üst,

supēro, -āvi, -ātum 1 üstesinden geliyorum
supērus 3 adi. üst,
supinatio, -ōnis f. dışa doğru dönme, supinasyon
supinātor, -ōris m. döndürücü (bk. musculus)
suppositorium, -ii n. mum, tıpa, fitil
surgo, **surrexi**, **surrectum** 3 havalandırıyorum, yükseliyorum, kalkıyorum
sus, **suis** m. u f. [gen. ve sueris, dat., abl. pl. suibus ve subus] domuz, yaban domuzu,
sustineo, **tinui**, **tentum** 2 yukarı doğru tutuyorum, destekliyorum, dayıyorum, taşıyorum
suus 3 pron. poss. kendi,
symptōma, -ātis n. semptom, hastalığın karakteristik belirtisi
systema, -ātis n. (Yun. σύστημα) birleştirme, bağlama, bileşim, sistem
systole, -es f. (Yun. συστολή sıkma, spazm) sistol, kalp kasının ritmik kasılması

T

tabūla, -ae f. yazı tahtası
tabullēta, -ae f. tablet, hap
taceo, **tacui**, **tacitum** 2 susuyorum,
Taenia, -ae f. (грч. ταινία şerit, kurdele) tenya, uzun yassı kurt
Taenia echinococcus köpek tenyası, ekinokok
Taenia saginata sığır tenyası
Taenia sollum domuz tenyası
talīs, e adi. öyle
tamen conict. ancak
tamquam adv. tıpkı, gibi, olduğu gibi, neredeyse, onun gibi
tardus 3 adi. geç,
taurus, -i m. (Yun. ταῦρος) boğa, öküz
tectus 3 adi. örtülü,
tego, **texi**, **tectum** 3 örtüyorum, gizliyorum
tempus, -ōris n. zaman
tenax, -acis adi. sıkıca tutan, sıkıca tutabilen, sağlam, sıkı
teneo, **tenui**, **tentum** 2 tutuyorum
tener, -ēra, -ērum adi. nazik,
tendo, **tetendi**, **tentum** 3 zorluyorum, geriyorum, seriyorum, yönlendiriyorum,

çeviriyorum, çabalıyorum
tensor, -ōris m. gerdirici (bk. muscūlus)
tenuis, -e adi. ince, narin, önemsiz, küçük,
terebinthina, -ae f. (Yun. τερέβινθος
 terebentin ağacı) terebentin, terebentin
 reçinesi
Terentia, -ae f. Terence, Marcus Tullius
 Cicero'nun eşi
teres, -ētis adi. silindir,
tergum, -i m. arka
terminus, -i m. terim
tero, **trivi**, **tritum** 3 ovuyorum, ovarım
terra, -ae f. dünya
Tertia, -ae f. Tertia, kadın özel adı
tertius 3 num. ord. üçüncü,
testis, -is m. tanık, görgü tanığı
teter, -tra, -trum (**taeter**, -tra, -trum) adi.
 pis, iğrenç, çirkin,
therapeuticus 3 adi. (Yun. θεραπευτικός)
 tedavi edici,
therapia, -ae f. (Yun. θεραπεία) терапия
 грижа) tedavi etmek, terapi
thoracalis, -e adi. torakal, göğüs kafesine
 ait (bk. thorax, -acis m.)
thorax, -ācis m. (Yun. θώραξ) gövde, göğüs
 kafesi
Thymus, -i m. Kekik
Tibēris, -is m. Tiber, Latium'da bir nehir
tibia, -ae f. tibia, iki alt bacak, diz altı
 kemiklerinden iç tarafta ve daha büyük
 olanı
tibiālis, -e adi. tibial, tibia ile ilgili veya
 ona ait (bk. muscūlus)
Tilia, -ae f. ıhlamur
 bot. **Tilia grandifolia** ıhlamur
timeo, -ui, - 2 korkuyorum, korkarım
 (aliquem, aliquid)
timide adv. ürktücü, korkutucu,
timidus 3 adi. korkak, ürkek, çekingen
timor, -ōris m. korku, titreme
tingo, **tinxi**, **tinctum** 3 ıslanmak,
tinctūra, -ae f. hayvan dokularından,
 bitkilerden veya tıbbi maddelerden elde
 edilen biyolojik özütlerin tentür, alkollü
 veya hidroalkolik çözeltisi
tinnio, -ivi, -itum 4 çınlıyorum, çalıyo-
 rum, yüksek sesle bağıriyorum
tinnitus, -us m. çan, çınlama, çingirak
toga, -ae f. o zaman
tollo, **sustūli**, **sublātum** 3 kaldırıyorum,
 yükseltiyorum, yokediyorum

tonsilla, -ae f. bademcik, tonsil
tonsillectomia, -ae f. bademciklerin cerra-
 hi olarak çıkarılması, bademcik ameliyatı,
 tonzilektomi
tonsillitis, -īdis f. bademcik iltihabı
tonus, -us m. gerilme, tonus
tormina, -um n. büyük bela, büyük sorun,
 büyük spazm
torreo, **torrui**, **tostum** 3 kurutuyorum,
 yakıyorum, fırında pişiriyorum, kızartıyo-
 rum
totidem adi. indecl. aynı o kadar
totus 3 adi. [gen. totius, dat. toti, toto, totae]
 bütün
trachea, -ae f. (Yun. τραχεῖα) nefes borusu,
 trakea
trado, -dīdi, -dītum 3 iletiyorum, söylüyo-
 rum
traho, **traxi**, **tractum** 3 çekiyorum
trans praep. (co acc.) içinden, arasından
transfusio, -ōnis f. dökme, transfüzyon,
transgredior, -gressus sum 3 aşıyorum,
 karşıya geçiyorum
transplantatio, -ōnis f. nakil, transplanta-
 syon,
transversus 3 adi. çapraz, enine, eğik,
trapezeius 3 adi. yamuk, trapezoidal (bk.
 muscūlus)
tremo, **tremui**, - 3 titriyorum
tres, **tria** adi. num. card. üç
tribuo, -ui, -ūtum 3 dağıtmak, ihsan etmek,
triclinium, -ii n. triclinium, yemekhane,
 yemek odası
tristis, -e adi. üzgün, kederli, kasvetli, mut-
 suz,
tristitia, -ae f. üzüntü, yas, keder
trituratō, -ōnis f. sürtünme
triumphus, -i m. zafer
Troia, -ae f. Truva
Troiāni, -ōrum m. Truvalılar
tropicus 3 adi. tropikal,
truncus, -i n. gövde
tu pron. pers. [gen. tui, dat. tibi, acc. te, abl.
 te, tecum] sen
tuberculōsis, -is f. tüberküloz, verem
tuberculum, -i n. düüm, nodül, küçük
 çıkıntı, tüberkülüm
tum adv. o zaman
tumide adv. kibirli, kendini beğenmiş
tumor, -ōris m. tümör
turba, -ae f. kargaşa, kalabalık, gürültü
turpis, -e adi. utanç verici,

tussis, -is f. öksürük
tuto adv. güvenli
tutus 3 adi. korunaklı, sığınmış, tedbirli, dikkatli,
typhus, -i m. (Yun. τυφος duman) tifüs, ateşli bulaşıcı hastalıklar için genel bir terim
typhus exanthematicus çilli tifüs,
typicus 3 adi. (Yun. τυπικός adi.) tipik,
tyrannus, -i m. tiran
Tulipa, -ae f. lale

U

ubi adv. nerede, nereye
ulcerosus 3 adi. aşındırıcı, ülseratif,
ulcus, -ëris n. ısırık, çıban, yara, ülser
Ulixes, -is m. Odysseus, Ithaca kralı, Laertes'in oğlu ve Penelope'nin kocası
ullus 3 adi. kim olursa olsun, her kimse,
ulna, -ae f. dirsek
umquam adv. bir zamanlar, ne zaman olursa, her zaman
una adv. beraber
unctio, -önis f. yağlamak
undique adv. her yerden, her taraftan
unguentum, -i n. yağ
unguis, -is m. tırnak
unus 3 num. card. bir tane
urbs, -rbis f. şehir
urëter, -ëris m. üreter, idrar kanalı
urina, -ae f. idrar, urina
urinarius 3 adi. idrar
Urtica, -ae f. ısırgan otu
BOT. **Urtica dioica** ısırgan otu
usus, -us m. kullanım
ut conict. olarak, gibi
utërus, -i m. rahim, cenin, fetüs
utilis, -e adi. yararlı, faydalı,
utilitas, -atis f. fayda, yarar,
utinam conict. keşke, nerde o şans
uva, -ae f. üzüm

V

vacca, -ae f. inek
vaccina, -ae f. aşı
vaccinatio, -önis f. aşı yapmak
vado, -, - 3 git, gidiyorum
vagina, -ae f. giriş, vajina
vagitus, -us m. çığlık atmak, ağlamak, bağırarak
valde adv. çok, kuvvetlice
valeo, -ui, -iturus 2 Sağlıklıyım,

güçlüyüm
Valeriána, -ae f. kediotu
bot. **Valeriána officinális** kediotu
valetüdo, -inis f. sağlık
valgus 3 adi. dışa doğru kıvrılmış
validus 3 adi. güçlü, kuvvetli, sağlam,
vallis, -is f. vadi, oyuk, boşluk
valvüla, -ae f. kapakçık
variëtas, -ätis f. çeşitlilik, değişkenlik, süreksizlik
varius 3 adi. farklı,
varus 3 adi. yan, içe doğru
vas, vasis n. kab
Vaselinum, -i n. Vazelin
vastus 3 adi. geniş, (bk. musculus)
vectigal, -älis n. vergi, gelir
vehemens, -entis adi. şiddetli, güçlü, kuvvetli,
veho, vexi, vectum 3 sürüyorum, sürüklüyorum, getiriyorum
vel conict. ya da
velociter adv. çabuk
velox, -öcis adi. hareketli, hızlı,
vena, -ae f. damar,
vena cava superior üst vena Kava
vena cava inferior alt vena kava,
venënum, -i n. iksir, meyve suyu, çok zehirli iksir, zehir
venia, -ae f. bağışlama
venio, veni, ventum 4 geliyorum, varıyorum
venter, -tris m. mide, karın
ventriculus, -i m. 1. mide; bölme
ventriculus cordis kalp bölmesi

